

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hóra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hóra 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-basábos petit sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyitár petit sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1913.

FŐSZERKESZTŐ
STAUBER JÓZSEF

Vasárnap, március 23.

Arad város vezetése.

Elmondta: Varjassy Lajos polgármester.

— Ön azt kérdezi tőlem, mit szólnak azokhoz a nemrég elhangzott kijelentésekhez, hogy Arad város vezetősége könnyelműen gazdálkodik a polgárság pénzével és nem elég lelkiismeretesen fogja föl hivatását. Erről én már nem egyszer beszéltem és mindig hangoztattam, hogy az ilyen kritika nem igazságos, nem elég indokolt. Mi itt a városházán és én a polgármesteri székben kizárólag a város polgárságának érdekeit szolgáljuk, azon fáradozunk, hogy olcsó legyen a közigazgatásunk, s hogy amit lehet, megtakarítsunk az adófizetőknek. Lehetetlen azonban mi sem tudunk produkálni, a mi gondolkodásunk is emberi, mi is tévedhetünk, mi is elkövetünk apró hibákat ép úgy, mint más hivatal tisztviselői, vagy más város vezetősége. Azonban szerény véleményem szerint ezzel még nem szolgáltunk rá arra a megállapításra, hogy meggondolatlanul vezetjük Arad város ügyeit. Különbösen is a tisztelt törvényhatósági bizottság szuverénül dönt az eléje kerülő ügyekben. Saját maga határozza meg, hogy egyes kérdések, egyes újítások mennyi anyagi

áldozatot érdemelnek meg. Mi csak javaslatot teszünk, s a közgyűlés azt akceptálja, vagy nem fogadja el. Lehet, hogy a mi javaslatunk nem mindenben kielégítő, de hiszen nem is lehet egy kérdéstről mindenkinek ugyanolyan nézete. Talán a törvényhatósági bizottság egyes tagjai másképen oldanának meg valamely kérdést. De az illetők, akik bent a közgyűlésben, vagy azon kívül is korholnak bennünket, nem tudják azt, hogy mennyi vajadás eredménye egy-egy javaslatunk és mennyire megforgatunk egy-egy ügyet, mert azt szeretnők, hogy annak elintézése, tető alá hozása minél kevesebb anyagi áldozattal járjon. Ezek a kijelentéseim nem akarnak szemrehányások lenni, és saját munkánk különös földiesérése nem céltom, csupán a tényeket konstatáltam. Azt azonban mondhatom, hogy tisztán a pótdó szemponjtából nem lehet egy nagy várost közigazgatni s nem lehet fejleszteni. Ha mindig csak azt tartjuk szem előtt, hogy a pótdó emelkedik, s ha folyton ezt kifogásoljuk, akkor mi nagyon elmaradunk a vidéki centrumok mögött. Bizony a kultura s a haladás sok pénzbe kerül!

Márciusi husvét.

Irta: Dr. Parecz Béla.

Nem hiszek abban a dogmában, hogy szükség van a forradalmakra, mert a fennálló jogrend megváltoztatásának a forradalom az egyedüli eszköze. A tudomány mindjobban meggyőző arról, hogy az emberi közösségek eleven organizmusok és fejlődésük a természet törvényeinek van alávetve. A természetben pedig nincs ugrás és ninesen rázkódtatás. Valami abnormitás kell, hogy legyen, az életfunkciók valamiféle megzavarodása kellett hogy beálljon abban a közösségben, amelyben a feltörekvő erők a jogrenddel szemben csak erőszakos robbanás útján tudnak érvényesülni.

A technika haladása s a gazdálkodásnak vele karöltve járó átalakulása tömegeket foszthat meg a kenyerrüktől, vagy tehet vagyonosakká. Ezek a tömegek iparkodnak elvesztett jólétüket visszaszerezni, vagy a vagyonhoz az ahhoz illő hatalmat is megkaparintani. A kultura elterjedése az alsóbb néprétegekben felkelti ezekben a maguk értékének tudatát és a vágyat egy magasabbrendű életnód iránt. Igények támadnak s ezek a jogrendben, amely a maga lényegénél fogva mindig a tegnapi életviszonyaival azonos, csak küzdelmek árán tudnak érvényesülni. A progresszív eszmék mindig harcban állanak a jogrenddel, de az egészséges szervezetben a jogrendnek

Heine-fordítások.

Irta: Fábry Sándor. dr.

I. A visszhang.

Szük völgyben üget a lovag,
Seive nehéz gonddal tele.

„A kedves karja fogad-e
Avagy a sötét sír öle?”

S a bérczi visszhang felele:

— „A sír öle!”

S míg tovább üget, szívéből
Feltör a sajtó fájdalom:

„Tehát a sírba ily korán?...
Sebaj, — a sír a nyugalom.”

És visszhangzik a seirtfalón:

— „A nyugalom.”

Könnye csordul a lovagnak,
A szava tört és elhaló:

De ha a sír a nyugalom,
Akkor nekem a sírba jó!”

És busan visszhangzik a szó:

— „A sírba jó.”

II. A hirnők.

Szolgám, kelj és nyergelj hamar

Ugorj lovadra fel, —

Vágtass erdön át és mezön

Duncan várába el.

Kérdezd meg a lovászfut,

Tán hallott róla már,

A két Duncan leány közül

Melyik, ki jegybe jár?

Ha mondja, hogy a barna az,

Ugy hozd a hírt hamar.

Ha mondja, hogy a szöke az,

Ha lassan jössz se baj.

Menj a kötelverőhöz úgy

S végy ott egy kötelet.

Hozd azt el, ... és egy szót se szólj —

Az lesz a felelet.

III. A te fehér kis kezed.

Rósa ajku édes lányka

Szépszemü leányka Te

Bárhoz járjak szívem lelkem

A képeddel van tele.

Oly hosszú a téli este

Nálad lenni volna jó:

Kis szobádban, melléd ülve

Meghíten folynék a szó.

Ajkaimhoz szoritanám

A te fehér kis kezed

S könnyeimmel brritanám

A Te fehér kis kezed.

IV.

Az évek jönnek, ismét mennek

Egy nemzedék a sírba dül.

De nem mulik az én szerelmem

Melytől szegény szívem hevül.

Oh ha még egyszer láthatnának,

Térdemre hullva mondanám:

— Ott halva meg a lábaidnál, —

„Szeretem Önt Madám!”

V.

Ott kinn a hó tornyosulhat,

Jég zuhoghat, vihar dülhat

S ám verje, rázza ablakom:

Én biz so'sem panaszkodom,

Mert szívemnek rejtekébe

Tavasz van és az ő képe.

mindig van annyi rugékonysága, hogy e surlódások árán a változó viszonyokhoz lassan hozzáidomul. Csak ott fognak az igények forradalmi módon érvényesülni, ahol az intézmények rugékonyságukat elvesztették és megcsontosodtak. Ott is csak akkor, ha igazán elemi erejük s képesek arra, hogy a terjeszkedésüket gátló akadályokat áttörjék.

A magyar közélet már esztendő óta a forradalmi állapotok képét mutatja. Az elégedetlenek hangosan hirdetik is, hogy lappangó forradalomban élünk. A törvényhozás legális rendjével szemben a parlamenti kisebbség akarja megszabni a haladás tempóját, a tömegek pedig egyenesen avval fenyegetőznek, hogy a maguk igényeit a jogrend ellenére és az állam életműködésének megakasztása útján fogják érvényesíteni. Vajon csakugyan annyira megcsontosodott-e a magyar állam mai jogrendje, vajon annyira elvesztette-e a változó életviszonyokhoz való hozzáidomulás képességét, hogy forradalomnak kell bekövetkeznie, amely azt szétrepessze? Hiszen a vezető osztályokban megvan a belátása annak, hogy a népet be kell ereszteni a kormányzás műhelyébe. Meg is tették erre az elhatározó kezdeményezést és nyitva hagyták az ajtókat, amelyek az ezuttal még kimaradottak is betódulhatnak. S vajon csakugyan annyira intenzívek-e az érvényesülést kérő igények, hogy le kell rontanunk minden gátat, amely utjokat állhatná? Oda fejlődött-e a nép műveltségben és politikai érettségben, hogy jogosulatlaná vált minden törekvés, amely őt vezetni akarja? Hiszen, ha ma lerázná magáról a vezető nyomását, holnap önmagának csinálna újra egy olyan állapotot, amely neki semmivel sem volna jobb a mainál, csak vezetői változnának.

A természet nem hagyja magát megcsalni s a közösségben való élés fejlődési törvényeit nem lehet kijátszani. Intézmények a levegőből fel

nem épülhetnek s a társadalmi osztályok, amelyek az államrendet akarják a vállalkra venni, előbb meg kell hogy tanuljanak megállani a lábukon.

Ne játszunk forradalmasít, amikor komolyan egyikünk sem gondol forradalomra! Az igények nem nőhetnek az égig s a vágyak elé korlátozókat állít a jogrend, amelynek valamennyien részesei, de egyuttal alattvalói is vagyunk. Gyönyörű eredménye az emberi kulturának, hogy egymás mellett békességben megélhetünk s egymásért dolgozhatunk. Ez az a tér, amely felé a fejlődés perspektívája nyílik. Csak az a reformtörekvés jogosult, amely azért akarja emelni az egyest, hogy a közösség dolgán javítson s csak annak a tendenciának van jövője, amelyben az egyéni önzésnél dominálabb az emberi közösség gondolata.

A forradalmak márciusában jusszon eszünkbe a husvét a az altruizmus lelket felemelő emlékezete.

Aradiak Párisban

(Saját levelezőnkől.)

Az asztalon előttem fekszik kiterítve Európa vasúti térképe, nagy fehér lap, melyen összevissza húzódnak a vasutat jelző vékony és vastag nyomású fekete vonalak. A bal sarokban, egészen közel a papiros széléhez, hol összefutnak egy nagy fekete pontban minden irányból jövő vonalak, látom Párist, és közel a jobb sarokhoz halványan nyomtatva megtalálom Aradot. Még ezen a papíron is messze van a két város, a fekete vonal, mely összeköti őket néhány országon keresztül húzódik — eszembe jut, vajon kik kerekedtek fel az egyikből és jöttek el a másikba, hogy itt dolgozva keressek meg kenyerüket. Kiknek voltak kicsik Arad falai és kik indultak el a világ fővárosába, hogy ott szerezzenek maguknak hirt, nevet, vagyont? Magyar ember már elég sok él állandóan Párisban, körülbelül *nyolc ezerre* becsülik számukat. Érdekesnek tartottam utána járni, kik ezek közül az aradiak.

Mindent felkutatnom nem sikerült. A város

nagy, az emberek nem igen találkoznak földiekkel, egy részüket elfoglalja a munka, nem ér rá, a másik rész pedig kerüli őket, asszimilálódni akar teljesen, és ezért csak franciákkal érintkeznek. Így csak egynéhány aradi-ról irhatok, akik szép pozícióra tettek szert Párisban, akiket körükben jól ismernek, sőt kezdem eggyel, aki ma már világhírű, kiről legutóbb bőven irtak a magyar lapok is, *Aussterweil* Gézával.

Aussterweil Géza Aradon ismert polgárcsaládból származik; atyja *Aussterweil* Zsigmond közbecsülésnek örvendő kereskedő volt Aradon, most már visszavonult az üzlettől. Fia Géza Aradon végezte a reáliskolát, Zürichben a műegyetemet, majd Párisba jött, hol az aviatika konstruktív részével kezdett foglalkozni Munkás ágat, tehetségét csakhamar észrevették az illetékes körök és *Deutsch de la Meurthe* a francia aviatika mecénása meghívta *Issy les Moulinauban* levő aviatikai kísérleti állomására mérnöknek, ugyanakkor több francia léghajót építő cégnek lett műszaki tanácsadója. Kísérletei közben akadt reá aztán arra a celluloid szerű anyagra, melyet *Emaillitenek* nevezett el és amelynek révén neve mindenütt, ahol aviatikával foglalkoznak ismertté lett.

Az *Emaillite*-tal először csak légnajók selyemszövetét preparálták és ezzel elérték azt, hogy a selyem áthatatlansága folytán a gáztöltés háromszor annyi ideig tartott, ami természetesen a technikai előnyökön kívül óriási pénzmegtakarítással is járt. Azután kezdtek alkalmazni az *Emaillite* repülőgépek szárnyainak preparálására, megakadályozván ezzel a vászon kidomborodását és csökkentvén így a surlódást, a repülést gyorsabbá tették. Ma már az összes francia és német gépek *Emaillite*-tal vannak bevonva és a gyártás olyan nagy mérvű lett, hogy nemcsak Párisban, hanem Berlinben és Olaszországban is külön fiókgyártelepeket állított *Aussterweil*. Az *Emaillite* legszenzációsabb alkalmazása azonban a láthatatlan repülőgép. Az *Emaillite*-ből elpárologtatván a nedvességet, egy teljesen áttetsző anyagot nyerünk, mely nem törik és nem ég. Ilyen lemezekből készítenék háromszáz méter magasságban teljesen láthatatlanná válik. Wiener-Neustadtban épült az első ilyen gép és ma Franciaországban, Angliában, Oroszországban készítenek láthatatlan repülőgépeket hadi kormány megrendelésére.

Aussterweil Géza *Levallois-Perretben* levő gyártelepének megtekintése után egy aradi származású művészember *Posch Károly* műtermébe vitt aradiakat felfedező utam. *Posch Károly*, kinek apja Aradon fürdőtulajdonos, ezelőtt tizenkét évvel mint egészen fiatal ember került ki Párisba. Szobrászattal foglalkozott már akkor

IZLÉSTELENSÉGEK.

Irtá: Zima Tibor.

Rettentő ünnepletlen és feneketlen a téma. A lelkek felemelkedésének ünnepéhez bizony nem nagyon illik ez az én mai írásom, de ígértem s akkor bizony nem gondoltam arra, hogy az ígért beváltásának terminusa épen husvét ünnepe esik. Majd kipótoljuk később azt, ami ezuttal az ajtatosságból hiányozni fog. Legközelebb pauló *maiora canamus* annál is inkább, mert egy „katolikus asszony”-nak a szerkesztőségen át hozzámjuttatott levelére kell válaszolnom in puncto: boldoság-e csakugyan a szegénység.

Hogy legutóbb a női divat művészletlenségei fölött kalandoztam el, rátévelyedtem a tollam általában az *izléstelenségekre*, amelyek nemcsak a mai és a régebbi női öltözékeken, de a környezetükben lépten nyomon mindenfelől élénk bukkannak: lakásban, épületeken, apró használati tárgyakon, díszeken épügy, mint a butordarabokon, az íróasztalokon, a szobák falán, az utcán, a hivatalokban, a hivalkodó középületeken, a ruházatokon s nézed őket éveken, évtizedeken át a szemed már meg sem ütődik rajtuk, lassankint meg is szokod s észre sem veszed többé, hogy milyen brutális izléstelenségek, milyen szembántó családok, milyen otromba merényletek a művészi érzéked, a jóízlése ellen, milyen bűnök az anyag, a szerkezet, a rendeltetés és használhatóság ellen. Valami összefoglaló, általános

definíciót nehéz adni egy mondatban, mindarról, amire a fejlettebb művészi ízlés röviden és velősen azt mondja: izléstelenség. Annyi fajtája van ennek a betegségnek, hogy nem is lehet valamennyit egy közös meghatározás alá foglalni, mert — hogy előljáróban csak egy példát mondjak — a domborműví dísz igen szép lehet a barokk, vagy rokokó stílusban készült butorokon, de ha ugyanaz a domborműví faragást egy szék belső támlájára vagy pláne az ülőlapjára alkalmazzák, az már izléstelenség, mert ellentétben áll a tárgy rendeltetésével. A szék ugyebár arra való, hogy minél kényelmesebben üljek benne, nem pedig arra, hogy a hátamon végzett Zander-gyakorlattal tegyen figyelmeztetést a rosszul alkalmazott díszekre. Az ugynevezett lenyomó képek apró gyermekeknek — ha nem is túlságosan kellemes — szórakoztatására akceptálhatók, de abból a szempontból, hogy a szobafestő a falra ragassza őket, hogy ott az interzalia látzatát keltsék a hozzá nem értők szemében, — otromba izléstelenségek, amelyek egyenesen a közönség intelligenciájának, ízlésének hiányára appellálnak, rájuk legtöbbször nem eredménytelenül.

A példákat azonban nagyjuk későbbre, annyi van belőlük, hogy legfőbb ideje volna már kiállítást csinálni a forgalomból való kiküszöbölésük érdekében. *Negatív kiállítást* gondolok, amely arra tanítaná a közönséget, hogy mi nem művészi, mi izléstelen, mit nem szabad készíteni, mit nem szabad megvenni, mit nem szabad használni. Az izléstelenségek tekin-

tetésben csak egy ilyen kiállításnak lenne haszna főképp nálunk Magyarországon, ahol művészeti megítélés dolgában a közönség százpercentje felületesség között mozog, ahol belső megértéssel nagyon ritkán találkozni, ahol egy „szép” színes olajnyomatot százszor többre becsülnék ma is a művészi egyszerűséggel festett képekénél. Végig kellene menni száz-kétszáz aradi lakáson — vagy budapestin, ez egészen mindegy — s én kötelezem magam arra, hogy egy kisebb kiállításra elegendő izléstelenséget összeszedek. Utközben talán egyikét haziaszony beverné a fejemet amiatt, hogy a lakása becézett díszét magammal vinném az „izléstelenségek kiállítására”, de a jó ügy érdekében még ezt is elviselném. Ennek a kiállításnak látogatottsága és így a demonstráló hatása is előre biztosítottnak tekinthető. Akit a tanulás és művelődés vágya oda nem vezetne, azt vonzaná a kíváncsiság: megtudni, hogy a szomszédja, a barátja lakásán milyen izléstelenségek vannak s végül nem állná meg azt sem, hogy a maga lakásában is körülnézzen és a legközelebbi nagytakarítás alkalmával ne csak a port seperje ki a szobáiból...

Több mint egy évtizede már, hogy Magyarországon is fölmerült egy ilyen kiállítás gondolata, de az intéző fórumok lefújták a tervet. Azóta megcsinálták másutt, ahol sokkal kevesebb szakség volt rá, mégis igen jó hatásnak bizonyult: Stuttgartban, ahol a Königl. Zentralstelle für Gewerbe und Handel reme-

is, de hát művész embernek nehezebb megélni, és hogy kenyere legyen, mint rajzoló dolgozott hosszú ideig. Később aztán visszatért a szobrászathoz és mit jó izlésű és tehetséges művésznek szép sikerei vannak. Különösen a falfaragványok, butor díszítések és művészi képkeretekkel keltett tetszést. Ujabb munkái közül Návay Aladár miniszteri tanácsos, kereskedelmi kormányunk párisi képviselője pazar berendezésű villájának dekorálásával tűnt fel. Ugyar csak Návay részére íratga márványba öfésésé képet. Művészi körökben előnyösen ismerik Poscht, és amint értesülünk épen most terjesztették elő a francia kormánytól a Palme d'Academia kitüntetésére. Vértelt művész embert fog jutalmazni munkáiért ezzel a kitüntetéssel a köztársaság elnöke.

Posch műtermében levő dolgainak tanulmányozása után egy aradi származású szűcs nagyiparost, Wolfner Rezsőt kerestem fel 48 rue Mazarine-i irodájában. Tudott dolog, hogy a párisi magyarok nagy részét a szűcsök képezik, kiket az itteni nagy mesterek nagyon szeretnek kiváló és pontos munkájukért. A jó munkást itt jól megfizetik így a párisi kis szűcsök is mind szépen keresnek és otthon szinte lehetetlen és hihetetlenül hangzó keresetre tesznek szert. Wolfner nem mint munkás jött ki. Aradon érettségizett a kereskedelmi iskolában és elsajátítván így a kereskedelmi műveltséget nagystílusban csinálhatta meg azt, amire egy munkás keilő képzettség hiánya miatt nem vállalkozhatott. Megtanulva a szűcsmesterséget, nagy üzemmél kezdett dolgozni és oly sikeresen, hogy Autul ben (Páris mellett) levő telepén szezon idején több mint kétszáz munkást foglalkoztat.

Öt évvel ezelőtt az aradi lapok foglalkoztak Wolfner személyével egy kínos ügyből kifolyólag. Aradon járván, egy pár ismerős család megkérte, hogy gyermekeiket fogadja el és hozza ki Párisba tanoncokul. A szülők kérésére — így mondta el nekem Wolfner a dolgot — a fuakat kihozta és saját lakásában helyezte el őket, néhány rokona is lévén az inasok között. Csakhamar megbánta azonban, hogy hallgatott a szülők kérésére. A fiuk folyton veszekedtek egymással és neki üzleti gondjain kívül a fiuk nevelésével és kordában tartásával is kellett foglalkozni. Egy ilyen rendcsinálás alkalmával kénytelen volt az egyik fiút megverni, anélkül azonban, hogy tullepte volna a házi fegyelem mértékét. A gyerek első elkeseredésében levelet írt haza szüleinek, melyben elírta bánatát és kijelentette, hogy nem marad tovább Párisban. Hogy szülei hazavigyék, az elverés történetét persze kiszűszte, a megrémült szülők nem tudván, hogy mi történtik fiukkal, siettek panaszzal az újságokhoz, kik jóhiszeműen hitelt adtak a panaszos levélnek.

— Hogy mennyire igaztalan volt az elle nem felhozott vád, — folytatta Wolfner, — azt

mutatja az is, hogy mostanában kaptam egy kéré levelet attól a fiutól, ki akkor az egész ügynek okozója volt, amelyben beismeri hibáját, bocsánatot kér és könyörög, hogy vegyem vissza, most meg fogja magát becsülni. Az újságközlemények után persze elbocsátottam mind a nyolc gyereket, kik közül három itt maradt Párisban és szépen keresnek. Gyakran meglátogatnak mostan és nem győznek eleget hálálkodni, hogy kihaztam őket Párisba.

— Most vannak e magyar munkásai, kérdem Wolfnertől.

— Nincsenek azóta az eset óta, nem is veszek többé magyart — fejezi be a beszédét Wolfner.

Az aradiak előtt jól ismert magyar Mericskay Ferenc, kinek virágzó vasipari műhelye van Párisban és ki mostan ajánlott fel a kulturpalotának két művészi kivitelű kandelabert. Mericskay itt sem feledkezett meg szűkebb hazájáról és örül, ha városának szépítéséhez ő is hozzájárulhat.

Felkerestem végül a magyar egyesület titkárát, hogy megtudjam vannak-e még aradiak Párisban és az ő szívesége folytán közölhetem alább a Párisban élt vagy még élő aradiakat. Ezeknek egy része már bizonyára haza költözött és otthon érvényesíti itt szerzett tudását, tapasztalatait. Akik a párisi magyar egyesületnek sem voltak tagjai, azokról sajnos — azoktól az uraktól eltekintve, kiktől itt bővebben írtam — sem sikerült tudomást szereznem. Valószínű, hogy még jó egynehány földink élt Párisban az alábbiakon kívül, akik némelyike már szintén hazakerült: Edelmüller János lakatos, dr. Varjassy Lajos, Niederlander Hugó lakatos, Denich Gyula ládogos, Epstein Mór hivatalnok, Hudetz Emil kereskedő, Rosenberg Dániel kereskedő, Steinbach József kocsigyáros, Vandum Alajos szígyártó, Hüsmann Vilmos mérnök, Pu ztay I. tván tanár, Parkovits János szűcs, Gaál Fülöp szűcs, Czeiler Lajos asztalos, Csorba Lajos esztergályos, Kronhans Mór szűcs, Niederlander Hugó lakatos, Porter Paula festőművész, Kunz Aladár tanár.

Jó üzlet-e a vidéki színészet?

— Szendrey Mihály nyilatkozata. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 22.

Hogy jó üzlet-e a vidéki színészet, azt csak találgatják a laikusok, azonban pontosan csak az tudhatja, akinek ilyen „üzlet” van. Ilyen üzlettulajdos Szendrey Mihály, aki kérésünkre a következő érdekes nyilatkozatot tette:

— Az utolsó időben nagyon sok felé hangoztatják, hogy a magyar vidéki színház többé kulturát nem terjeszt. Szerencsére, azok vannak

ezen a nézetben, akik nagyon kevésbé, vagy egyáltalán nem járnak színházba. A magyar színésztro Magyarország kulturális szempontból és nem szórakozásból van szükség a nemzetiségi vidéken, ahol csak tíz tizenöt év előtt is egyáltalán nem tudott megélni a magyar színészet, ma kiszorította a német, szerb és más színészetet és sok idegenajku réző ott tanulta meg a magyar szót és tanulja ma is. A serdülő ifjúság s a munkásosztály sehol nem fogadja oly szívesen a tanulást, mint egy-egy jó színdarab utján. A színpadnak közvetlenebb hatása van a gyerekekre, vagy a munkásra, mint az iskolának, vagy a könyvnek. Persze, csak a darabot kell megválogatni részükre. A romlottságokat, amit a gyermeknél, vagy a civilizálatlan elemnél tapasztalunk, a mozitban tanulja meg, de a színház csak javít rajta. Hegedűs Sándor néhai kereskedelmi miniszter, amidőn Magyarországon lábra kapott a tömeges kivándorlás, darabot rendelt meg egy neves írónál, hogy a kivándorló a színpadon maga előtt lássa a nyomort, az üldözést, ami odakint várja. Ettől remélte a miniszter a közvetlen hatást. Hazafiasság szempontjából volt idő nem is régen és lesz is még olyan idő, amidőn a magyar érdeket, gondolatot csak a színpadon volt szabad kifejezni. Minden tekintetben fejleszt, tanít és szórakoztat a hivatása magaslatán álló színház.

— Azt is hangsúlyozták, hogy ma már a színház nagyon jól megy és bért kellene érte venni. Szerencsére, a város hatóságai és a kormány, sőt a magyar sajtó is letöri ezt a tervet. Jó üzlet! — kiáltja ezt az, aki, amint említém, színházba nem jár, vagy eljön egy premierre, de az üres házakhoz nem jön el. Az aradi felebbező, akit színházba még egyáltalán nem láttam, kimutatta, hogy az aradi színház évi hetvenezer korona tisztá jövedelmele hoz. Az volt a szerencse, hogy a felebbezésnek ez volt a legfőbb érve s aztán így is bíralták azt el. Ma a magyar vidéki színházak, a kolozovárit kivéve, ahol nagy szubvenció van, a szó szoros értelmében küzdenek az anyagiakkal. De hisz ez természetes is. A kiadások száz százalékkal emelkedtek, de a bevétel nem növekedett. Az igazgató, amit félre tehetne a jó idényben, ráfizeti a rossz idényre és befekteti díszletbe, ruhába, jogdíjakra. Az aradi Nemzeti Színház havi kiadása huszonegyszer korona, tehát a bérlet mellé napi ötszázötven koronát kell bevenni. Így van a többi jó üzlet is. Ezek után csak azt nem értik a felebbezők, hogy miért maradok ilyen rossz üzletben? Azért, mert sehosem bíztanak jobban és nem lévén más mesterségem, szeretettel ragaszkodom ahhoz a községséghez, amely között egy emberöltőt töltöttem.

— Különbben kijelentem, hogy ha a most megkötendő hároméves szerződésem lejár, visszavonulok, nyugalomba megyek. A vidéki igazgatók helyzete folyton rosszabbodik, nem csoda tehát, ha mindenki menekül.

kelt vele, megcsinálták Amsterdamban műbárátok, művészek és pedagógusok, hogy a művészi exigenciák iránt amugy is fogékony hollandi közönség izlését javítsák s hogy főleg a művészi és ipari termelés terén mutatkozó izlésbeli megtevélyedéseket és elfajulásokat közszemlére állítsák és megcsinálták gondolom Frankfurtban is, bár lehet, hogy ebben tévedek. Hogy mi lehet az anyaga egy ilyen kiállításnak? Tegyük fel inkább így a kérdést: mi nem lehet az anyaga? Az első kérdésre azt felelehetném: minden, az utóbbira már konkrétben azt mondhatnám: nem vihetném be például az aradi kulturpalotát, pedig s k és sokféle izléstelenségeinél fogva oda való lenne. Engedelmet kérek az olvasótól és kulturpalota építőitől és szeretném, ha elhinnék, hogy nem szívesen mondom rosszat erről az épületről már csak azért sem, mert alaptalanul, jogtalanul annyit támadták. A kulturpalotát nem is mint intézményt akarom én itt most bírálni, hanem mint épületet és még inkább a berendezését, a díszítéseit, amelyeknek magánlakásban sem volna helyük, annál kevésbé a közművelődésnek olcsón díszített e palotájában. Tartunk azonban sorrendet és osztályozzuk az izléstelenségeket, mielőtt egyenkint rájuk mutatnánk. Mepróbálunk az „olcsó de rossz” ipai és művészi termékek pellengére állításában valamely rendszert követni, ami nem könnyű dolog, mert nehéz az egységes alapot megtalálni épületek, butorok, szőnyegek, képek, edények, színek, vázák, plakátok, szobrok, d'szek, könyvek,

hímzett párnák, keretek, edények, nippek s az épület- és lakás-díszítés sok száz más tárgya között.

Valamennyi izléstelenség két forrásra vezethető vissza: a tudatlanságra, vagy az üzleti spekulációra, ennél fogva vannak jó- és vannak rosszhiszemű izléstelenségek. Természetesen az utóbbiak a kártékonyabbak, mert ezeket mesterségesen, üzleti haszonszerzés céljából terjesztik s mételeyezik vele a közönség izlését, míg az előbbieket inkább műkedvelők által előszerezettélt üztöt izlésbeli elkalandozásoktól származnak. Az izlés szempontjából lehet hiba az anyagban, a szerkezetben és a díszítésben; ez utóbbinak eltévelyedései nemcsak a hibás dekorációban, hanem a téves színezésben is nyilvánulnak.

Ha belefáradtál kedves olvasó az olvasásba, jöj, tegyük egy sétát, nézzünk végig Arad utcáin s keressünk izléstelenségeket az épületek anyagában, azokon az épületeken pedig, amelyeket belülről is megnézhetünk, a szerkezetben is. Behunyt szemmel rámutatok bármelyik házra, amelyen azt fogod látni, hogy a vakolat, mely mészhabarcsból készült, kőarchitektúrát utánóz. Ez majdnem csoda, de már annyira elterjedt és polgárjogot nyert, hogy már senkit tévutra nem vezet; a közönség már tudja, hogy ha a házfalon a kőarchitektúra külső nyomait látja több-kevesebb hűséggel és ügyességgel utánózva, ott nincs kő, csak malter. Legelterjedtebb formája ennek az izléstelenségnek a kőkváderek utánázása, amivel nem elég invenciózus, vagy a stílus

íránt érzékkel nem bíró építészek a külső falsíkok egyhanguságát szeretik — izléstelen módon — eldekorálni. Hiszen ez helyes, a cél művészi, de az eszköz izléstelen, mert a mészből és homokból készült habarcs sokkal szerényebb anyag, semhogy igényt tartana arra, hogy őt kőnek nézzék. S ami még borzasztóbb: újabban színezni és kezdik ezeket az izléstelen-ségeket. Épen a kulturpalota falán, a Baross-park felé néző frontnak a francia-renezánsz vagy a gótikus részén látható a sötét-szürke falsíkon tettettélt és tudatos rendszertelenséggel (ez szintén egy külön fiók-izléstelenség) elhelyezett egy-egy sárga vagy rózsaszínű kocka, amely azt akarja mutatni, mintha a szürke kövek közé véletlenül egy sárga vagy rózsaszínű kőcsocka került volna, holott a szürke kockáknak, amelyek nem is kockák, épuget malter az anyaguk, mint a sárgaé, vagy a rózsaszínűre erezteté. Hát a városszéli házak építőinek izlésével még összeférhet ez a család az anyaggal, jobb lenne, ha ott is tullepnének ezen, de a kulturpalotán — a kulturpalotán! — ilyen izléstelenségnek már nem volna helye. Az a mészhabarcs olyan vegyület, igénytelen anyaga a vakolatnak, hogy kár az ő türelmes voltát felhasználni a közönség félrevezetésére. Csak nem hisszük, hogy az a malter, azért mert ő a kulturpalotán követ utánóz, csakugyan a kő tartósságát, nemes voltát és szilárdságát fogja magára venni? Ha pedig nem, akkor miért csinálják az izléstelenséget, mikor semmi szükség nincs rá.

Előkelőségek tébolydája.

Séta a Schwarzer-szanatóriumban. — Grófok, bárók, katonatisztek szenvedései.

(Saját munkatársunktól.)

Budapest, március 22.

A Schwarzer . . . Alig történik a gazdagabb családokban szerelmi botrány, vagy örökségi kalamitás, hogy a Schwarzernek nagy szerepe ne jusson abban. Ha a kissé könnyelmű fiatal ember úgy érzi, hogy *Pottyordá* Melanie szín-, sziv- és lábművész nélkül „nem élet az élet”, akkor a család egy ködös alkonyaton elteszi a világ és a kisasszony szeme elől. Valami biztos helyre internálják: a Schwarzerbe. A dús-gazdag arisztokrata nagybácsi nem olyan végrendeletet akar készíteni, amilyent remélnék tőle? Egy csodaszép, verőfényes reggelen arra ébred fel, hogy a Schwarzerben van. A grófkisasszony a szomszéd paraszt birtokos fiában akarja megtalálni ifjú élete minden örömét? Gyerünk nagysád a Schwarzerbe.

De hát milyen is az a Schwarzer? Talán valami nagy sötét börtön, talán földalatti kamata, hogy úgy eltűnnek a társaságok elől azok a halandók, akik a Schwarzer csodás erejű delejes áramlatába kerülnek? Nem. A Schwarzer nem az a középkori lovagvár, amilyennek a legtöbb ember képzeletében él. Nem is az a modern kintő kamra, amelyben villamos székekre ültetik azt a beteget, akit esetleg az ápolók brutalitása még megkímélt az elmúlástól és néhány perc alatt végeznek vele. Nem. A Schwarzer, az újkori rémregények sokat emlegetett börtönét, hasonlíthatnám ama csodás és szentnek mondott területhez, amelynek lakói teljes szabadságot élveznek — bizonyos áthághatatlan korlátokon belül. Mondom, ahhoz a tömjénillatos, varázsosan lüvös nagy kerthez hasonlítanám, ha nem tartanék attól, hogy profánnak, szentségtörőnek neveznek. Hogy milyen hát a Schwarzer? Aki nem volt a rácson belül, nem is tud fogalmat alkotni ez intézet grandiózus méreteiről és látatlanban meg sem tudja ítélni: milyen az élet Magyarország legnagyobb ideggyógyintézetében. Kik élnek az intézet pavillonjával s villái lecsukott, zöld, vasabakainak redői mögött, amelyek úgy tűnnek elem, mint óriások lezárt szempillái. Kik élnek ott s

miért kerülnek ide a mérhetetlen szenvedés e birodalmába?

Tegnap végigjártam ezt a hatalmas területet, amelynek parkjában pompás és fényűzésre valló kis paloták sorakoznak egymás mellett. Végig barangoltam és azon frissiben mondom el, amit láttam, amit az élet elem pingált fekete festékekkel. Az aradi származású *Török Frigyes*, a szanatórium segéd-orsosa valóban szíves előzékenységgel kalauzolt az elborult elméjük, az összeroppant félelemerek labirintusában. *Tíz hold területen* Budán épült a Schwarzer. Öt különböző osztálya van, ahol az ellátás és a betegség szerint csoportosítják a betegeket *huszonhat pavillonban*. A külön osztályban vannak a legrágább betegek. Hogy mennyibe kerülhet a külön osztály, nem tudom, de fogalmat alkothat mindenki róla, ha tudja, hogy a *középosztályban havonta hétszáz koronát fizetnek egy beteg után*. Háromszáz betegnek van helye, de most csak kétszázhuszat ápolnak. A betegek legnagyobb része az előkelő társadalmi osztályhoz tartozik, de a gróftól kezdve a nyomorgó hivatalnokokig találhatunk ápolatokat. A szegények ellátási díját a kincstár fizeti, ha az illetőnek arra jogcíme van. Láttam olyan arisztokratát is, akinek *családja külön villát bérelt ki számára a Schwarzerben*. Először a dühögők osztályát tekintettük meg, már amennyire azt megtekintni lehet. A betegek kis cellákban vannak és csak az ajtó keskeny lyukán át pillanthatunk be. Itt van a szerencsétlen sorsu *Kéry Gyula*, az ismert dalköltő, a *Petőfi* asztaltársaság volt titkára, akit tudvalegőleg egy esztendővel ezelőtt szállítottak be az élhalottak kriptájába. Egykor szép szőke feje összefonnyadt, kék szeme bizonytalanul révedez és folyton ezt kiáltja:

— *Én első Gyula király vagyok. Hogy merik bántani az uralkodót!*

Elszomorodott lélekkel hagytuk ott a soha ki nem gyógyítható nóta-királyt. Nehány héttel ezelőtt beküldték az intézetbe *N. K. I.* ismert

nevű budapesti író, akit az éjszakai élet ropantott össze. A még aránylag fiatal belletrista és újságíró nagy csodálója volt a női nemnek, és ezt a tulajdonságát még a Schwarzerben sem vesztette el. Egyik vizit alkalmával áradó szavakat rebegett az intézet egyik orvos kisasszonyának:

— Imádom magát, gyönyörű teremtés, jöj-jön velem, szökjünk meg — és kitérte reszkető karjait, hogy magához szorítsa a doktor kisasszonyt. Az ápolók természetesen azonnal közbe léptek.

Azután kis udvaron haladtunk keresztül és egy zömök, őszbajusú, könyves szemű ember állított meg.

— Kérem nagyságos uram küldje el a detektíveket, engem itt üldöznek.

— Jó — mondom — még ma itt lesznek a titkos rendőrök.

— De csak a Fischer ur rendőreit tessék küldeni — mondta ő, és eltámolygott.

Ez a szerencsétlen ember, egy budapesti nagy kávéház főpincére, súlyos elmebajjal került be és aligha fog tiszta elmével kikerülni. A főnöke visszaélésével gyanúsította s ettől borult el hirtelen az elméje.

Betértünk most az ugynevezett szabadosztályba: ahol a nem veszedelmes elmebajosokat kezelik és helyezik el. Itt színészek hivatalnokok, katonatisztek tartózkodnak különböző helyiségekben. Egyik nagy teremben valami tíz-tizenkét beteg közt feltűnő izgatottan járt egy magas, barna, még meg nem tört huszárkapitány *Cz. J.* Amint az orvost meglátta, dühösen megállott előtte:

— Kérem doktor ur, hogy hozhatnak engem ebbe a terembe ennyi sok örült közé, hiszen majd felfalnak. Kérem tessék engem innen elvitetni.

A doktor megnyugtatta a haragos katonatisztet, azután gyorsan tovább mentünk.

— Ezzel az emberrel nem jó sokat vitakozni — mondta a doktor — mert azonnal pofoz. Abban a teremben ő a legidegesebb és mégis az a mániája, hogy a környezete örült.

A szomszéd kis szobában a földön fekszik és paplannal van letakarva *R. S.* volt igazságügyi főtisztviselő. Az arca sovány és szinte fekete a zárt helyiségben való tartózkodástól. Amint belépünk, ledobja magáról a takarót és összekucsolja feje felett a kezét. Akkor látom,

A másik leggyakoribb jelensége az építési izléstelenségnek a párkányt támasztó konzoloknak utánzása gipszből. Alig van ház, amelyen ez az izléstelenség látható ne lenne. Eredetileg és bizonyos stílusban ma is van rendeltetékük faragott végződésű voltak a párkánytartó gerendáknak, melyeket az építési technika fejlődése már nagyobbobbszt kiküszöbölt. Ma már nemcsak hogy nem támasztják a párkányt, hanem megfordítva: emez tartja öket, mint-hogy gipszből való anyagukat dróttal kötözik oda a párkányokhoz. Pontosán ugyanez az eset az erkély-támasztó gyímkőnek bádog, gipsz-, horgony- és malter-utánzatával, csak-hogy ezek még feltűnőbb izléstelenségek, ha nem is kevésbé gyakoriak.

De míg ezek a jobbizléstű embereknek csak a szemét bántják, addig a *szervezeti* izléstelenség már valóságos bűnök, főképp egy olyan épületen, melynek hivatása egyenes ellentétben áll a rajta látható hibákkal. Célzók a kulturpalota kupolájára s ennek két appendixére, a két kis kupolára. Mi szükség volt ezekre, mi célt szolgálnak ezek? Ha azért készültek volna, hogy beföldjenek egy kupolacsarnokot mint a parlament épületén, egy szentélyt mint például a budapesti Bazilikánál, egy hallt, mint az egyetem, vagy a pénzügyminisztérium új palotáján, vagy ha a két oldalsó kisebb kupola egy várók vagy egy kastély csigalépcsőjét barkolná, egyszóval: ha az épület helyzetébe okkal és szervesen bekapcsolódna, ha létük az épület konstrukciójánál fogva in-

dokolva lenne, akkor még szép is lenne az a kupola-triász, így azonban amellet, hogy céltalanok, izléstelenségek is. Még akkor sem kellett volna megépíteni ezeket, ha a kulturpalotának szüksége lenne szénapadlásra. Nem azt mondom avval, hogy az egész épület külseje nem hat elég jól, mintha a külső tagoltsága nem lenne elég változatos és amellet összhangzatos, de azt igenis állítom, hogy ugyanezt a hatást más eszközökkel kellett volna elérni s nem műkupolákkal, amelyekről — *lucus a non lucendo* — csak gondolni szabad, hogy kupolák, tényleg azonban még csak nem is szénapadlások. Ugyanez az építészeti izléstelenség konstatalható a c a nádi vasutak palotáján, a Neuman-palotán, a most épülő Bohus-bázon, a Lloyd-épületen, a pénzügyi palotán, (a városháza épületén azonban nem izléstelenség a kupola) és sok más tulmagosau büszkélkedő aradi épületen.

Még egyet, ami ugyancsak ebbe a rovatba tartozik. A minorita-templom homlokzatán szobrok vannak, amelyek minden laikus szemében kőfaragásoknak látszanak, holott horgonyból öntött figurák s olajfestékek vannak kő-színűre festve. Tudom, hogy takarékosági okokból történt így, nem futotta kőből faragott szoborra, de ez az egyébként komoly indok nem teszi izlésessé az izléstelenséget. Ugy tudom, hogy oszlopok is vannak a minorita-templom épületén klasszikus formákban, a komoly, masszív és nemes kő külsőjében tetszelegve, holott olajjal vannak kőszíntre festve s anyaguk közönséges hor-

gany. Ne lásson benne senki felekezeti ellenes tendenciát, ha beljebb is nézünk Arad katolikus templomába, majd ellátogatunk az evangélikusokéhoz is, mert a többin építészeti szempontból nem sok a néznivaló. A minorita-templom belsejében hemzseg az u. n. „plasztikus” szobafestői munka. Alig van iparág, amely az iparművészet tanításaira annyira rá lenne utalva, mint a szobafestő mesterség s ez a szakma épenséggel nem akar művészies irányokban haladni. Amint ő művészetnek hitt, az csupa izléstelenség és merénylet a jó-érzék ellen. Tisztán a dekoratív pikturára van u'raiva a rendeltetésénél fogva folyton naturalisztikus irányokkal kísérletezik, amire még akkor sem lenne szabad rávetnie magát, ha művelői nem iparosok, hanem valóságos alkotó művészek lennének. Az is csunya, ha a sablonjaikkal festenek természetes (naturalis) mintákat, de egyenesen botránkozató, ha „szabad kézzel” kezdenek dolgozni. Aki izlésesen akarja festetni a szobáit, maga válassza ki a mintát, ne bizza a szobafestőre és ne válasszon plasztikus és naturalisztikus mintákat, csak dekoratíveket. A városi kávéház festése például összehasonlíthatatlanul művésziesebb és izlésesebb munka, miot például a városháza disztermének menyezete, vagy mint a minorita-templom belseje, amely az első ecsetvonástól az utolsóig izléstelen. Itt már a takarékoskodás nem mentség, mert a művésziesebb, izlésesebb festés sokkal kevesebb pénzbe került volna. A templom belsejében a márványszínűre

hogy teljesen meztelenül feküdt földre vetett ágyában.

— Na, megváltó mit hallott a menyországban — kérdezte tőle az orvos.

— Már oda fenn is romlottság és elcsúszás pusztít — mondta síró hangon a beteg. *Én Jézus Krisztus vagyok*, ismerem a menyországot és kétségbe kell esnem ha az ott történeteket szemlélem.

— Maga Jézus Krisztus? — kérdelem csodálkozva.

— Az vagyok — szolt — hiszen láthatja, hogy a testemen van a kereszt — mondta és ezzel meztelen mellére mutatott, amelyen keresztalakban nőtt a szőrjzet.

— Itt viselem a súlyos keresztet — szolt és a fal felé fordult.

A másik szobában fekszik egy német anyanyelvű hajóskapitány, Schreitler Endre. A boldogtalan terepést tavaly a Titanic katasztrófája kergette az örületbe. Olyan nagy hatással volt rá a szerencsétlenség, hogy attól fogva folyton hajókatasztrófát lát maga előtt. Amint belépünk, felugrik az ágyban és rekedten ordít:

— Meneküljenek, meneküljenek, mindenki a tengerbe fullad. Az igazgató már elmerült, meneküljenek.

Szót fogadtunk és menekültünk. Elmenekültünk ahhoz az öreg főhadnaghoz, S. K. hoz, aki már huszonnyolc esztendeje lakója a Schwarzer intézetnek. Régi módi közös hadseregbeli uniformis lóg le sovány testén. Az arca olyan vékony, hogy csaknem keresztül látni rajta. Huszonnyolc esztendővel ezelőtt eltorult az elméje és attól fogva nem tud a világ folyásáról. Amint a doktorral eléje léptünk, mosolyogva fogadott:

— Ah, ön bizonyosan Bismarcktól hoz nekem hírt. Hogy van a vaskancellár?

— Nem — feleltem én — magyarországiak vagyunk.

Amire ő ezt mondta:

— Akkor bizonyosan Tisza Kálmántól jön, vagy talán idősebb Andrássy Gyulától hoz nekem valami üzenetet?

Az öreg katonatiszt ettől fogva nem tudott egy értelmes szót kiejteni, teljesen ő sze-vissza beszél. Ott hagytuk őt és az udvarban üldögélő öreg bácsihoz léptünk. Ez a *bibliás ember*. Foly-

ton a bibliát olvassa és különböző jóslásokat végez belőle. Megállapította hirtelen, hogy a világ huszonhárom nap múlva összeomlik. A bibliás ember teljesen kopasz és olyan mozdulatlanul ül a fapadon, mintha odafagyott volna. Körülötte járkal egy tizenhárom éves fiú, a kis Jókai, aki minden tagjában reszketett, amikor az orvost meglátta.

— Kérem, doktor ur, — mondta — tessék engem a pihenő pavillonba küldeni, mert itt rosszul érzem magam.

A fiú egész értelmesen beszelt, de, az orvos szerint *üldözési mániában szenved* és néha napokig kétségbeesetten ordít, mert azt hiszi: vándorcigányok törnek rá.

Átsétáltunk az agynervezeti tiszti lakba, melynek lakói háromnegyed részben katonatisztek. A folyosón találkoztunk azzal a kapitánnyal, aki néhány héttel ezelőtt egyik budapesti moziban hirtelen ledobta magáról a ruhát és teljesen meztelenül akarta hirdetni az igazság igéit. A rendkívül tehetséges katonatisztet akkor beszéltették a Schwarzerbe. Az orvosok állítása szerint, *gyógyíthatatlan*. Ennek a pavillonnak a társalgójában nagy zongora áll, mellette ül a vörösbajuszu, alacsony tűzérőhadnagy, B. L., aki Puccini „Pillangó kisasszony”-ának legszebb dalát játssza. A főhadnagy a zerebé örült bele, Beethovennek, Wagner Richárdnak képzelte magát és veszélyessé vált környezetére. Az intézetben szépen haladt a gyógyulásban, s már megengedhetik neki a zongorázást is. Átszellemült arccal veri a billentyűket és halkán dudol hozzá. Mellette a soványodott barna ember áll, nagy tiszti köpenybe burkolózva. Szabályszerűen bemutatkozik:

— Báró Cs. S. vagyok — mondta. — Nem tudom, miért hoztak ide, nem is törődöm vele, mert határozottan nagy élvezetet találok abban, hogy a főhadnagy zongorázását hallgathatom.

Ennyi az, amit ez a szánalomraméltó ember (volt huszár/főhadnagy) értelmesen el tudott mondani. Ettől fogva teljesen összefüggéstelen szokat halmozott egymásra és beszélt a Gebhardt bácsi leányáról és Pécsi Andorról, aki, szerinte, gyönyörűen fut a Rákos mezején.

A legelőkelőbb betegek csoportjához értünk most. Valami öt szobából álló külön lakosztálya van Sch. bárónak, aki már harminc esztendeje

lakik itt a világtól teljesen elzárt helyen. *Születésétől kezdve üldözta és gyakran megtörténik, hogy hat hónapig nem hallani a szavát*. A lakosztálya szalonjában naphosszat pasziánszozik öreg ápolónőjével, aki a szülői házból jött vele. Az alacsony, kövér, borotvált képű báró felugrott, mikor lakosztályaiba léptünk.

— Nos, haragban van még velem báró ur? — kérdezte a doktor és feléje nyujtotta a kezét. A báró azonban hátul összekulcsolta a két kezét és a világeért sem akart kezét fogni a doktorral.

— Hát haragban van még velem? — kérdezte a doktor újra. Azonban Sch. nem felelt. Megmagyarázta azután az orvos, hogy *néha hónapokig sem akar kezét nyujtani*, de azután mikor elfogadja a kéznyujtást, akkor néha fél óráig sem akarja elereszteni a kezét.

A szomszédos kis pavillonban látjuk Popovits Boskót, a híres bácskai nábob fiát, akit tudvalevően nem kis zene-bona nélkül vittek be hónapokkal ezelőtt az intézetbe. Szerelmes lett egy szegény lányba, és a szülei ellenették a házasságot. A fiatal emberről a törvényszéki orvosok megállapították, hogy hűdéses elme-zavarban szenved és internálták a Schwarzerbe. Most a látogatóba jött nővérével ült össze és elmélyedve diskuráltak.

A park másik részében áll egy külön kis villa, amelyben a főrendiház egyik ismert tagja, s nemrég lemondott főispán éli napjait. Az arisztokratának összetűzése volt a város egyik előkelő hivatalnokával, aki azzal gyanúsította meg őt, hogy a feleségére vetette ki vágyának hálóját. A hetekig tartó izgalmas tárgyalások annyira megviselték a főrend idegeit, hogy kénytelen volt bevonulni az ideggyógyintézetbe.

A park másik részében van a női osztály szintén különböző épületekre osztva. Az első asszony akivel találkoztunk egy kövér kedves külsejű gömbölyű néni.

— Hogy van Irma néni? — kérdezte az orvos.

— Semmi bajom — felelte ő — csak az a kár, hogy kevés mandulát kapok.

Az elme-bajos néniének az a mániája, hogy őt koplaltatják. Pedig olyan kövér, hogy testvérek közt is megvan száz tíz kiló. Azonkívül azt is képzei, hogy ő mindenkit felismer.

imitált oszlopok, pilérek és ajtófalak kiáltó izléstelenségek; ugyanazt a szolgálatot tennék ezek az oszlopok akkor is, ha színük a tiszta és becsületos vakolat színe lenne.

Az evangélikus templom ablakai és erkélyének mellvédje műköből készültek s ennél fogva nemcsak izléstelenek, de célszerűtlenek is, már kezdenek is szétmálni, egy két év múlva kicserélendők, tehát drágábbak is, mint ha valódi kőből készültek volna. A katolikus templom egyházi szobrai — nem akarok szentségsértő lenni — egy olaszországi templomban sem tűrnék meg, mert ott kegyeletes érzéseket, áhitatot nem kelthet az, ami izléstelen, művésztelen munka. Festett arcú és öltözötű, rossz kerámiájú szobrok diszelegnek feltűnő helyeken s ami egy-két művész szobor van (ha jól tudom: az Albert Andor munkái), az el van dugva.

S most, a hibás dekorációkról és téves színekről szólva, térjünk vissza még egyszer a kulturpáratába, ahol az én jószándéku Gück József barátom helyenkint valóságos vandál-mussal dolgoz. Ahol a legszebbet akarta produkálni, ott csináltak a legnagyobb hibákat. Nem az ő bűne, neki valószínűleg előírás szerint kellett dolgoznia s ha nem így dolgozott, akkor ez a baj. A hivatali helyiségek és mellékszobák festése kifogástalan, a képtár termek gyönyörűek. Hanem ami a diszteremben és a nagy csarnok mennyezetén történik, meg amit az ezekhez kapcsolódó helyiségekben elkövetek, az reparálandó, azt vétek átfestés nélkül hagyni. Hagyják abba a plasztikus festést! Ha még olyan sikerült lesz is, izléstelen lesz. Minek arra a mennyezetre csillagos égboltot, tejutat, föld-

gömböt pingálni, mikor oda dekoratív rajz, vonalak és legfeljebb síkban festett színek kellenek és nem csillagos égbolt, nem pacirtafüty, nem idomtalan anyalok nyomorék testalkattal, dagadt képekkel és lábakkal! Minek aranyozzák a diszterem oszlopait, gipsz díszait, minek csalják a világot, ki kíván abban a teremben aranyból vagy részből készült oszlopokat látni, mért hazudják a gipszről, hogy fém, miért csálnak, miért hazudnak, mikor a becsületesség szebb is, művésziesebb is, izléseesebb is és olcsóbb is lett volna. Minek hamisítanak a falakra lambrist, mikor annak az a célja, hogy megvédje a hozzá dörzsölt ruházatot egyrészt, a falat magát másrészt s mikor a szobafestő által a falra festett s a nagyobb család kedvéért tölgyfámódra eresztett lambris imitáció se a falat, se a ruhát nem védi, de piszkolja épüget, vagy még jobban, mint ha nem izetlenkednék ott. Még ha legalább olajjal festették volna; a gondolat izléstelenségén ez nem változtatott volna, de legalább a praktikus haszna meg lenne. De még ezt se tették. Az árkülönbözetet elköltötték or en lames-re, meg lenyomó-képekre, amivel a lambris-hamisításba az intarziát hamisították. Csupa otromba, és sértő izléstelenség, harmadrendű fausi söntésekbe s nem az aradi kulturpalotába való.

Nem tudom megállni, hogy meg ne irjam: a fa- és fémipar iskola lépcsőházában is elhelyeztek mostanában két gipszből készült szobrot. A gipsz a kisebb szobornak, sőt a zárt helyen felállított büszöknek is elfogadott anyaga. De ezt a két szobrot befestették bronzszíntűre, sőt patinát is másoltak rá. Ilyet már

igazán nem lenne szabad csinálni egy iskolában, amelynek az a feladata, hogy az onnan kikerült iparosokat fejlettebb, művészibb munkára képesítse.

Mindezek csak a nyilvános helyeken kiabáló izléstelenségek voltak, hol van még a lakásbelik sok száz fajtája, a hibás anyagiak: a fa-gyökérből, lőszörből, szalmából, emberi csontból, hajból, halpikkelyekből készült tárgyak: az anyaggal való haszontalan pepecselés hibái: a levélbélyegek, szivargyűrűk s más efélék felhasználására irányuló szorgalmi munkák; a rossz kombináció példái: a fémre alkalmazott fa, a vászonra alkalmazott selyem (mert ezzel lehetetlené van téve a mosás); némely plasztikára nem való papiros, fémre, kerámiára nem illik az olajfestés. Hibás konstrukcióval készültek azok az edények, amelyek alig tudnak a talpukon megállani; izléstelenek a hibás edényfülek vagy olyanok, amelyek a forró folyadék kiürítése esetén meg nem foghatók, az olyan cifra írás, melyet nem lehet könnyen olvasni (pl. az aradi Kossuth szobor felirata), az olyan kombináció, amely ugyanazt a tárgyat két célra akarja felhasználni (például a nappal szék, éjjel ágy). Izléstelenek az aránytalanul nagy, vagy nagyon kicsiny tárgyak, a nagy könyvtormátumok, apró nippek; az esztelen kombinációk, mint például a gyufa- és tintatartó mint revolver, az aggancsokból készült ülőbutor, a lövegekből készült levélnehézék, állatalkakról készített tüttartók és perselyek. Talán a legtöbb izléstelen tárgyat produkálja az alkalmakra készült *tömegcikk*-gyártás: amulettek, szentképek (papíron és üvegen), az idegen

— Tudja-e ki ez az ur? — kérdezte tőle a doktor és rámutatott. Irma néni sokáig gondolkodott, azután felragyogott az arca és a tenyerét összecsapva szolt:

— Tudom hát! Ez a Zoltán Béla. Ismerem nagyon jól. Sokszor találkoztam vele.

A szomszéd lakosztályban fekete-szemű, sápadt arcú nő üldögélt. Egy rendkívül előkelő család sarja, akinek két nagy leánya és fia van. Évekkel ezelőtt került ebbe a modern tébolydába, mert azt képzelte, hogy a pápa haragszik rá. Amikor megpillantotta a doktort, kétségbeesetten kezdett könyörögni:

— Kedves uram, engedje meg, hogy kérvényt adjak be a királyhoz, hogy ne engedje meg az én elpusztításomat. Tudom, hogy a pápa fegyveres csapatokat küld ellenem. Tudom, hogy lemészárolnak.

Tovább mentünk. Magas, nagy fekete-szemű leány bolyongott a folyosón. A vezetőm szerint, amikor bekerült: ragyogó, szép és üde teremtés volt. Egy belgrádi dúsgazdag szerb család leánya. Akkor vesztette el öntudatát, amikor a vőlegényét, egy *vezérkari főhadnagyot a háborúba vitték* és hetekig nem kapott róla hírt. A szülei Budapestre hozták, mert Belgrádban nincs megfelelő magán-szanatórium. A szerelmében megtebolyodott uri leány folyton ezt kiabálja:

— *Király Péter! Király Péter!*

Ezzel azt akarja elérni, hogy Péter király jöjjön segítségére.

Ettől nem messze üldögél egy öreg leány, *Zseni kisasszony*, aki már hetven tavaszt láthatott volna, ha nem lenne vak. Egész nap a szobájában csücsül és magában beszél. Ahogy beléptünk, ezt mondta:

— *Ne jöjjenek közelembé, én ötven éves vagyok és a kereszt a gyomromba van fektetve.*

A szomszédos pavilon folyosóján táncolva fogadott bennünket a fekete-hajú, márványarcú *B. G. asszony*. A házassága első hónapjában elmebaj rontott rá és férje sírva szállította el a szanatóriumba, mert közveszélyes őrülnék deklarálták fiatal feleségét.

— Már én nekem semmi bajom sincs — mondta a doktornak — engedjenek engem haza. De a következő percben olyan grimaccokat

forgalmi „emlékek“ utálatos változatai, olcsó alkalmi ajándékok, a reklámecikkek izléstelen-ségei, a repülőgépet utánzó villanylámpa, gázkandalló, amelyben vasból készült fahasábok égnek, a porcellánból készített zsemlye mint levélnyomó, az Odol-üveg izléstelen és gyakorlatiatlan formájával, az öntött-vasból készült papírvágó, a csinált pálmák s általában a csinált virágok porcellánból, selyemből, bársonyból, a villanylámpával villágitott szobrok mint asztaldíszek, a hamutartóvá előléptetett fél söröspohár; nem szép az aranyozott maché-képeret és a gipszből készült falfaragvány; általában nem szép a fa, amely nem fa, egészen csunya a falszínre festett vászon vagy linoleum, meg a kultúrpalota folyosóinak festése. Csunya a tapéta, ha selyem-vásznat utános (egy aradi-kávéház.) Akinek lakásában képes levelező-lap gyűjtemény (ha csak nem a feladési vények folytán értékesek), faragott fából készült legyező, lombfűrészezett porfészek, virágalaku pohár, könyvformájú doboz, emberi koponya, mint íróasztali dísz, préselt vagy posztóból készült havasi gyopár van, az gondolkodás nélkül dobja ki ezeket. Ki tudná felsorolni mindazt a sok izléstelenséget, amit az irányítás nélkül fejlődő kispolgári ízlés egy-egy lakásban összehord. Sokszor valóban nehéz is megvonni a hárt a művészi és művészietlen, az izléses és izléstelen között.

Ha nem lennék tekintettel az ünnep magasztos és emelkedett hangulatára, szólaom kellene az emberi izléstelenségekről is, de ez a téma túlságosan kényes erre az alkalomra. Azt mégis megírom, hogy az utolsó évtized legizléstelenebb találmánya a női frizurákba tett hajbetét. Hogy a moly enné meg.

mutatott, hogy a *ssája egészen a füleig huzódott*. Azután az ápolónőkre kiáltott és trágár szavakkal illette őket. Az a mániája a szegény asszonynak, hogy a csók elorsvasztja. Nem is akar a levegőre menni, mert attól fél, hogy odakünn férfivel találkozik, akinek a lehetete elperzseli őt. Ez a fiatal hölgy és a többi női betegek közül is *sokan őt hat napig sem akarnak enni*. Ezen ugy segítenek az orvosok, hogy *csövert dugnak a gyomrukba és azon keresztül tojással kevert tejet vezetnek a szervezetbe*.

Az utolsó stáció következett: a szegény betegek lakosztálya. Vagy tizen vannak egy nagy teremben. Jobbára a kincstár fizeti az érettség járó díjakat és majdnem kivétel nélkül régi betegek. Itt is ragyogó tisztaság. Különösen föltűnik a nagy csönd. A betegek halkán diskurálnak. Csak egy ember nem szól senkihez: *ő az osztály arisztokratája: gróf Cs.* Hallgatagon ül a fapadon és folyton rázza magát előre-hátra, mint az ájtatoskodó dervisek. Az arcát folyton rángatja s olyan, miatha ön magának susogna. A csoport vezetője egy pirospozsgás nyolcvan esztendő ellenőr, akit egyáltalán nem viselt meg az elmebajosokkal való bajlódás.

— Amikor én idejöttem — magyarázta — már itt volt a gróf ur. Egész nap hallgat és ringatja magát.

Este lett mire végig jártuk a szanatórium hatalmas területét. Ahogy végig mentünk az udvaron, a női osztály első emeletéről idegborzongató éneklést hallottunk. Szinte végnélküli áriákat hallatott valaki, akiről a doktor ezt mondotta:

— Az a mániája, hogy ő a világ leghíresebb énekesnője N. S. egy alkalommal kis városuk koncertjében szerepelt, és a taps anynyira magával ragadta, hogy a pódiumon programon kívüli dalokba fogott; minden rendszer nélkül énekelt, sivalkodott: *belebölcödült a sikerbe*.

Fáradtan, kábult fejjel tértünk Török Frigyes lakására. Alig ültünk néhány percig, megszólalt a házi telefon, és jelentette az ápoló:

— Kérem doktor ur a tisztelakban a kapitány ur nyugtalanodik.

Felelt a doktor:

— Vizes lepedőbe kell pakolni.

Ez az utasítás az est folyamán legalább hússzor elhangzott.

A vizeslepedő, a bepakolás a nyugtalanok pillanatnyi orvossága, amely álomba ringatja őket, mint odakint a szép, szabad életben, amelynek nagyszerűségét csak akkor érezzük, ha kívül vagyunk a Schwarzer-börtön rácsain. (b. l.)

Képek az aradi tőzsdéről.

A háziasszony.

Nyomor a sírok között.

(Zugolódnak az aradi sírásók a felemelt díjak miatt.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 22.

Márciusi alkony... A temetőben csend van, az erős tavaszi szél elszáradt koszorúk leveleit, virágok szirmait szórja az ember szemébe, a temető üres és hangtalan, csak a szél zug és három ember ásója veri egyhanguan, fáradtan a földet. Köröskörül begyepesedett sírhalmok, kornadó, kicsi fakeresztek, márványból készült hatalmas síremlékek és közöttük három, ingujjra vetkőzött, izzadó ember, amint szomorú arccal és fáradt kézzel verik a puha, fekete földet, az örök pihenők között három ember, aki örökké dolgozik...

A három ingujjas ember sírásó. Szomorú a foglalkozásuk és szomorú a sorsuk. Naposztat a halottakkal bibelődni, kiásni őket és újra elásni, egész nap csak ásni, ütni az anyaföldet, amely egyszer majd őket is elfedi, csak halottakat látni, élők közül csak szenvedőket nézni, hallgatni a szélzugás meséit és még éjszaka is, a titokzatos, sötét temetőn keresztül szállítani a halottakat: ez az ő sorsuk. Nem csoda, ha ez a körölyzet szomorúvá és szótlanná teszi őket és nem csoda, ha a sírásók panászolnak a sorsuk miatt, mert sokat kell dolgozniuk és a bérükből csak nyomoroghatnak.

A három ember szótlannul dolgozik. Dehogy is hangzik nóta az ajkukról, örülnek, hogy a szájuk pihenhet, az egész testük ugyanis nehéz munkában van. Odamegyek és megzólítom őket. Eleinte bizalmatlanok, alig válaszolnak kérdéseimre, úgy látszik, elszoktak a beszédétől, de aztán megindul a szavuk s ahogy ásójuk nyomán hull, hull a porhanyós föld, úgy tör ki szájukból a keserves panasz

Az ember azt hihetné, hogy ezt a nehéz foglalkozást legalább alaposan megfizetik a ezért akadnak emberek, akik rászánják magukat, hogy a temetőbe menjenek lakni, hogy a halál birodalmában éljenek és sirtássaik embertársaiknak, szeretteiknek, talán gyermekeiknek is... Pedig nem így van. Ezt az állást nem fizetik jól s szegény emberek nyomorognak a temetőben.

Hallgassuk meg, mit beszélnek a sírásók. Erdemes a szavukat meghallgatni, hiszen tapasztalt emberek, olyanok, akik naponta látják, mi a vége minden törekvésnek, minden célnak, akik naponta látják, mint roskad össze minden emberi nagyság s akiknek a kezén sok ember fordult meg már, gazdagok, szegények, öregek és fiatalok.

Hárman vannak: egy öreg és két fiatalember. De a fiatalok nem segédjei az öregnek, egyformán dolgoznak mind a hárman, egyforma is a fizetésük. Megzólítom az öreget, *Buda Mihálynak* hívják, ötvenöt éves. Megkérdezem, most már jobban megy-e a dolga, mióta a sírásói díjakat felemelték? Az öreg lassan káromkodik egyet és anélkül, hogy az ásót letenné kezéből, — sietős a dolog — beszélni kezd:

— Igen, a sírásói díjakat felemelték, de nekünk abból bizony édeskenés hasznunk volt, mondhatnám, inkább kárunk a szolgálat az emelés. Idáig egy nagy sírásó került három koronába, his, gyereksír kettőbe, halvaszületett gyerekek egybe, tokos, burkolatos sírásó pedig öt koronába került. Most a nagy sír hat koronába, a gyereksír négy koronába, a halvaszületett két koronába, a burkolatos pedig kilenc koronába kerül. S mióta így a sírokat a duplájára felemelték, azóta még rosszabb sorsunk van. A közönség ugyanis nagy tévedésben van. Mindenki azt hiszi, hogy ezeket a díjakat mi kapjuk, pedig bizony egy fillért sem látnak azokból. A sírokat mi ássuk, de az egész pénz, amit érte fizetnek, a felügyelő uré. Mi tőle kapjuk a fizetésün-

ket, harmincöt forintot havonta, ami bizony családembernek kevés. Idáig azért csak megvoltunk valahogy, mert a közönség borralalót adott nekünk rendszeren. Mióta azonban a díjakat felemelték, borralalót már alig kapunk, mert mindenki azt hiszi, hogy a munkánkat most már megfizetik rendszeren, minek a borralaló? Jobb volt nekünk a régi állapot, mint a mai.

Az öreg nagyot sóhajt, két fiatal társa pedig szomorú bólintással helyesli a beszédet.

— Pedig, hej, nehéz a munkánk — folytatja az öreg — megfizethetnek rendesebben is. Egész nap munkában vagyunk. Délelőtt folyton ásvány, helyet csinálunk az új halottaknak, sokszor más sírba tesszük őket, délután vannak a temetések és még éjszaka sem aludhatunk nyugodtan, felkelhetnek minden pillanatban, ha halottat hoznak, akit el kell szállítani. Pedig biz' Isten, nem kellemes, ha egész nap dolgozik az ember, aztán éjszaka azzal zavarják fel, hogy halottat kell szállítani. Nehéz mesterség ez és rosszul fizetik.

— Hát aztán megszokta-e már a mesterséget? — kérdeztem az öregtől.

— En már megszoktam, tíz éve vagyok itt, de eleinte bizony összeszorult a szívem, ha arra gondoltam, hogy majd nekem is ilyen sirt fog ásní valaki, amibe engem fektetnek bele. Nehéz ez a munka nagyon, fiatalembernek való, nem öregnek, én bizony már nagyon kifáradtam, tönkretettem magamat. Fiataloknak való ez, de azok nem tudják megszokni. Egy két hónapig itt maradnak, megnézik a tájékat, aztán egy szép napon egyszerre csak leteszik az ásót, a lapátot és megszöknek innen, üzenet nélkül. A felügyelő ur jön megnézni, mennyire tartanak már a munkában és bizony sokszor megéssik, hogy csak hült helyét találja a sírásoknak.

— Hát mi vitte magát erre a mesterségre?

— A nyomoruság, uram, a nyomoruság. Voltam én már mindenféle, fiatal koromban kanász a falumban, aztán egy vendéglősnél csaposlegény, majd kocsis és mikor elvesztettem a munkámat, gondoltam, leszek majd sírásó, meg kell próbálni mindent s aztán a munka, akármilyen is, sohasem szegény. Csak jobban megfizetnek...

— Lakást is kap?

— Igen, kapok, de azt azért kapom, mert, mondom, sokszor szükség van ránk éjszakára, azonkívül az asszonyaink takarítanak is a felügyelő urnál, ezért aztán kapok lakást, egy szobát és konyhát.

Az öreg úgy belejött a beszédbe, hogy már abbahagyta az ásást, de gyorsan eszébe jut, hogy a munka sietős, felveszi az ásót és fokozott buzgalommal dolgozik tovább.

Odafordulok két másik társához. Az egyik Jov György, huszonkét éves, de már felesége van, egy éve folytatja ezt a mesterséget; a másik Gripa Veszpáczián, tizenkilenc éves legény, mindössze egy hónapja sírásó, de már készűl elmenni.

Őket is a nyomoruság vitte erre a pályára, napszamosok voltak, aztán, mikor munka nélkül maradtak, elszegődtek sírásóknak, de, mint a szavaikból kiveszem, egyiknek sem tetszik ez a foglalkozás, sőt a fiatalabbik egyhónapi munka után már fel is mondott.

Jov György is panaszkodik, hogy rosszul megy a sora, mióta felemelték a díjakat s elmesél egy epizódot, mely érdekesen jellemzi az emberi hiúságot, mely még a sírok között is válogat.

— A multkoriban — mondja Jov — egy gyermekért kellett megásnom. A rendes nagyságban megástam a sirt s mikor a gyermek apja meglátta, ahelyett, hogy a gyermeke halála felett zokogott volna, hát lám támadt!

— Nem tudott nagyobb sirt ásní, hiszen alig fér benne el a halott. Mért spórolt úgy a hellyel, nagyobbat is áshatott volna, hisz most már négy koronát kap ezért a kis sírért.

Persze, ez nem tudta, hogy a négy koronát nem én, hanem a felügyelő ur kapja. Mintha bi-

zony nem lenne mindegy annak a halottnak, hogy nagy sírja van, vagy kicsi. De hát ilyenek az emberek. Sokan ránk támadnak, hogy miért emeljük a díjakat, pedig mi igazán ártatlanok vagyunk ebben.

Időközben beesteledett. A sír elkészült, a három munkás felveszi a kabátját, vállára teszi az ásót és megindul a lakásba, ahol már várják az asszonyok, az öregebbik talán vacsorával is, a fiatalabbik, lehet, csak csókkal...

Már este van... A sírok felett ölelkezik a sötétség és a csend, nászukhoz a szél ad kísérő zenét s a csendben, sötétben, vállára tett ásóval három munkás halad az uton, halottak közé tévedt három szegény, nyomorgó ember...

(f. 1.)

Az aradi tőzsdéről.

Az elnök.

AZ ARADI KRACH és az aradi tőzsde.

Riport a jövő évtized elejéről.

A Vannay Gyula-utca szinte végig visszhangzott azoktól a lármás, tüzes jelenetekről, amelyek az utca északi sarkán levő dór-stílusú tőzsdepalotájában hullámzottak le.

Már a hivatalos tőzsdeidő előtt sokan csoportosultak a tőzsdepalota földszintjén levő *Műzveggyünk* kávéházban. A tőzsdei körök nagy harcot vívtak a Szalmapapírgyári részvényekben arra a hírre, hogy a város a vállalatot meg fogja váltani. A tőzsde népszerű elnöke *Steiner* Ferenc is részt vett a disputában, noha ő természetesen kívül maradt a tőzsdei harcok izgalmán.

— Én nem hiszek a megváltásban — mondotta *Schauer* Jaques, akit tőzsdei körökben az ismert bizományos cégnek szoktak nevezni.

— Pedig az holt bizonyos. A városi gépezetnek igazgatója, *Szathmáry* Károly ezzel akarja jubilálni a huszonötödik vállalatot, amelyet a város házi kezelésbe vesz. Az ok igen egyszerű: a város elvül kimondta, hogy minden olyan vállalatot, amely közszolgáltatást végez, kivesz a magántőke kezéből. Miután a szalmagyár bizonyos nyári éjszakákon az ismert szagot az egész publikum számára terjeszti ezzel közszolgáltatást teljesít és így feltétlenül megváltandó.

— *Me van zün sèn.* — mondotta *Löbl* Gyula az esperanto nyelv klasszikus igéjével.

Ez alatt a tőzsdecsarnok lassan-lassan élénkült. A tőzsdetikkárok is előjöttek irodájukból, hogy közvetlen szemlélői legyenek a harcoknak.

A házban erősen érdeklődtek a szalmagyár megváltása iránt — mesélte egy kis csoportnak *Varjassy* Lajos dr., a főtitkár, aki mint Arad harmadik kerületének képviselője tagja a parlamentnek. *Zlinszky* István interpellálni akarja a belügyminisztert, hogy tud-e arról a dologról és igaz-e, hogy előzetes hozzájárulását adta volna ehhez...

A bankok páholyai előkelőségekkel vannak tele. Itt van *Ottenberg* Tivadar és mások. A vezérigazgatók

megjelenése azért is föltűnést keltett, mert az utóbbi időkben az hírlett, hogy a Szalmagyári részvényeket csak fölemelt tételek mellett veszik kosztba.

A kontremint *Goldschmidt* Sandor vezette, hasonló nevű pénzeszoport feje, akinek sürrién kézbesítettek a galopinek a szomszédos tőzslék táviratait. A bankár *Dell* Lajosnak, az aradi *Ujszinház részvénytársaság* vezérigazgatójának társaságában volt, amely műintézet tudvalevően szoros kapcsolatban áll a bankár által képviselt tőkeszoporttal.

— Veszek szalmagyárt huszonötöt, huszonhatal, harminceal: — kezdte kiáltani *Strasser* Győző, a hausse-párt kapitánya.

Akadtak akik adtak, de a megváltás felől terjedő hírek egyre magasabba csapták a vételkedvet. A közönség leglaikusabb elemei bízhatlan mértékben adtak megbízásokat erre a papírra: bőségek, éjjeli biztonság-huszárok, filharmónikusok és mások utolsó garasait rakták össze, hogy ebben a papírban spekuláljanak.

Óránként egy-két, öt koronával rohant fölfelé a papiros.

Egyszerre a tőzsdetikkárság irodájából izgatott arccal jön *Zima* Tibor, a börze sajtófőnöke. A kezében táviratot lobogtat:

— Montevideóban leszurták a köztársasági elnököt;...

A börze megdermedt erre a hírre. Senki se tudta megmagyarázni az összefüggést a montevideoi elnök és a szalmagyári részvények között, de mindenki érezte, hogy ez befűtyült a hausse-nek.

— Adok szalmagyárt tizenötöt, tizzel, ötöt! — lépett egyszerre elő a kontreminörök részéről *Robitsék* Samu.

Anilyen rohamos volt az áremelkedés, ugyanolyan döbbenetes módon kezdett az ár lefelé görögni. Az emberek fejüket vesztették. Az ügynőkök örülten rohantak a telefonhoz. Várták *Schauer* Jaquest, az ismert tőzsdébizományost, hogy bankjai segítségével meg fogja állítani a pánikot, de *Jaques* nem volt sehol...

Már-már katasztrófától lehetett tartani, amikor a parketten megjelent *Mülek* Lajos dr., a tőzsdébiztos és előbb *Nemess* Gézának, majd a kéréje gyűlt tömeg előtt a következő kijelentést tette:

— Noha hivatalos értesítésünk a montevideoi köztársasági elnök ur ő excellenciájának meggyilkolásáról még nincsen, illetékes felhatalmazás alapján kijelentem, hogy ebből az aradi szalmagyár megváltásának elhalasztására következtetéseként vonni nem jogosult.

A tőzsdébiztos e kijelentésére valamennyire megnyugodott a hangulat. A baisse-isták is leszereltek és a zárlatig valamennyire javultak az árak. Így is azonban nagy tőzsdévesztésekről beszéltek. Hír szerint *Lukácsy* Lajos, aki különösen erősen volt érdekelve szalmagyári részvényekben, egymaga két millió font sterlinget veszített ezen a forró napon.

Az aradi tőzsdéről.

A főtitkár.

Ahol a divat készül.

Párisi divatkirályok — magyar asszonyokról.

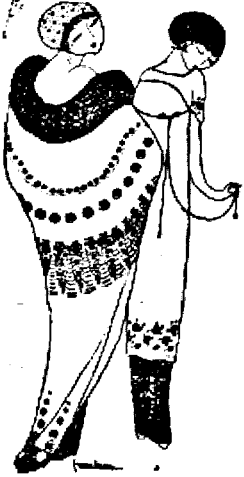
Beszélgetés Paquin, Worth és Poiretval.

(Saját levelezőnkől.)

Páris, március 21.

PAUL POIRET

COUVRIER
AVENUE D'ANTIN 26
FAVRE'S HONORÉ 107
A PARIS
TÉLÉPHONE : 575-80

Paquin Worth, Poiret; van-e a divattal csak egy kevésbé is törődő magyar asszony, — és melyik magyar nő nem érdeklődik a divat iránt — ki e három nevet nem ismeri. Ami az ének-művészetben Caruso, a csellónak Casals, a szobrászatnak Rodin, az e három név a szabóművészetben, három aranyokkal koronázott fejedelme, a minden asszonyt érdeklő nagy művészetnek az öltözködésnek. Ők azok, akik megszabják a divatot mikor kiszabják a ruháikat, az ő ízlésük szerint öltözködnek a nők a föld minden táján, hová a kultúra és a nő kultusz eljutott, ők azok, kiket a férfiak átkoznak, ha nagyon gyorsan valósítanak meg nagy változásokat a divatban, ha ónagysága új ruhát csináltat, mert a hat hét előtt készült már divatját multá.

Van valami különös gyönyörűség abban, együtt lenni emberekkel, beszélgetni, megismerni a felfogásukat olyanoknak, kik egy nagy tömeg felett állanak, kik másokon uralkodnak, kik országoknak parancsolnak, kiknek ízlését vakon követik, kiknek művészete előtt mindenki meghajol. És Párisban, e három név az, melyek mindegyike a világ női öltözködésnek autokratája, kinek parancsára figyelnek a divatot követő asszonyok, és kinek rendelkezéseit alattvalói hűséggel és engedelmséggel a lehető leggyorsabban követik. Szerkesztőm fölhívására felkerestem őket egy kis beszélgetésre, megkérdeni véleményüket a magyar nőkről, a divatról és ha lehet megtudni, hogy mily évi civilistával járul hozzá Magyarországnak fejedelmi udvartárságukhoz?

Paquinhez mentem először, hol Madame Paquin fogadott udvariasan, mint fejedelménél szokás, kimérten és kissé szertartásosan. Előadom neki látogatásom célját, beszélek arról hogy neve milyen ismert nálunk és hogy hölgyközönségünk mennyire érdeklődik iránta. Kegyesen meghallgat és azután felkér, hogy kérdezzem.

— Oh igen, feleli, igen sok magyar kliensünk van, főleg Budapestről. Arad, vagy Temesvárról tudtommal nincsen. Az ízlésük jó, van érzékük az öltözködés iránt, az alakjuk is megfelelő.

— Hogy mennyi pénzt keresek Magyarországtól? Ezt igazán még ha tudnám, akkor sem mondhatnám meg. Kliensem nagy része ugyanis akkor rendel, mikor Párisban van, és ebben vagy abban a hotelben lakik, úgy, hogy legtöbbször csak azt tudom, hogy idegen, de hogy német, orosz vagy magyar-e, azt már nem.

— De vannak olyan vevői is, — vetem közbe — kik hazuról rendelnek posta útján, azokról biztosan tudhatja, hogy mennyi pénzt hagynak Önnek évente.

— Az lényegtelen. Aki megengedheti magának, hogy nálam csináltasson ruhát, az el is jöhet és el is jön Párisba, ha nem is minden esztendőben, de minden két-három évben.

— Bár tudom azt, hogy a női ruha árát átlag nem lehet megszabni, lenne kegyes megmondani, hogy mi az a középár, amibe a ruhák nagy része, átlagja kerül Önöknél.

— Hja, ezt így megszabni teljesen lehetetlen, semilyen árat sem modhatok Önnek.

— De van talán egy ár, amelyen alul nem lehet Önnek ruhát rendelni, amelynél olcsóbbat nem csinál, talán lenne szives ezt az összeget meghatározni.

Elkezd gondolkodni, látom, hogy nem tudja, mondjon-e valamilyen összeget, vagy sem, végre kiböki, hogy *hét száz frank* Kissé soknak tűnik fel az összeg, de talán az árak üzleti titkot képeznek és azért nem akarja elárulni. Megköszönöm szivességét, a kihallgatásnak vége. Megyek a másikhoz Worth-hoz, talán közlekenyebb lesz, és talán jobb betekintést enged birodalmának belsejébe. Amint belépek műtermébe, pazar látvány tárult szemem elé. Az üveggel fedett felsővilágítású teremben fel- és alá sétál néhány modell, jönnek-mennek a legújabbban készült és most próbált csodás köztümben. Érdekes nők, itt egy barna, amott egy arany-zókére festett, az arcán apró szépségtapaszzsal, karcu, hajlékony testükön csodálatosan fekszik a mester legújabb remeke. Minden lépésük, minden mozdulatuk csupa báj, csupa ritmus mindegyikük megtestesülése annak a raffinált degenerált szépségnek, amelynek neve *parisi nő*. Azt hiszem, hogy Páris legelőkelőbb szalonjainak valamelyikében vagyok, elbámulva nézek egy előttem eltipegő barna szépség után és akkor látom, hogy ruháján hátul lóg a mérték cédula, rajta a megrendelő nevével. Egy pillanatra eltűnök a dolgon, igyekszem átérezni egy ilyen nő lelki világát, ki most itt pompázik remek ruhában, mely másé lesz holnap, és arra gondolok, hogy milyen természetes, hogy keres valakit ő is, ki neki meg is szerzi e gyönyörűség jogát, mikor megjelenik Worth ur és lekötözött szivességgel üdvözlöl és feleletül kérdéseimre igen elmésen előadott kis szabad előadással válaszol.

— Igen sok vevőm van Magyarországon, főleg természetesen Budapestről. Talán tudja is, hogy beutaztam az ősszel néhány modellemmel Európa főbb városait és így Budapesten is voltam.

— Hogy mi a véleményem a magyar nőkről?

Oh, rendkívüli fessek, sikkesek, szépek, elegánsak és ízlésesen öltözködnek, de — jegyzi meg azután, mosolyogva — sejtethi, hogy akkor is csak azt mondanám, ha nem ez lenne a véleményem róluk. De ezt elismerve, azt is meg kell mondanom, hogy egy magyar nő, de nemcsak a magyar nő, hanem minden idegen *észen más ám mint a párisi*. Hiányzik mindenütt a világon az a levegő, az a környezet, mely a párisi nőt és a párisi divatot azzá teszi a mi. Hiába veszi fel a legszebb külföldi nő a legjobb párisi ruhát, még sem lesz benne az, ami egy itteni nő. Nincsenek meg a kellő mozdulatai, nincsen meg a járásban, a gesztusban az a ritmus, ami ahhoz, hogy ruháink a kellő hatást elérjék, okvetlenül szükséges.

Azután meg külföldi nő nem is öltözködhetik teljesen a párisi divat szerint, az emberek Önöknél külföldön elfogultabbak, konzervatívabak az ízlésükben. Ha Önöknél valaki felvenne egy olyan ruhát, melyet itt a legelőkelőbb nő hordhat és hord, az emberek utána szaladnának a színházban vagy a restauránsban és olyan meg-

jegyzéseket kellene eltűrnie, hogy ... szóval, hogy a ruhát fel sem meri venni. Arról pedig beszélni sem lehet, hogy a legdivatosabban öltözködő nő is alkalmazkodjék időbelileg a divathoz. Gondolja el, hogy tervezek egy ruhát, mely talán egy *kissé merész szabásu*. Dacára ennek megjelenik benne Párisban a legelőkelőbb nő is anélkül, hogy megszólalna érte, de csak *két hetig; két hét múlva jön egy új kreáció*, most már nem lehet a régi, kéthetes merész ruhát felvenni, mert kinevetik. Amíg egészen új vatami, itt mindent lehet hordani, amint van újabb, többé nem. Ezt a luxust pedig külföldi nő akármilyen gazdag is, nem engedi meg magának, nincsen hozzá szive.

— Talán színésznők és demimondamejeink mégis vállalkoznak az apostoli szerepre és szivesen hordanak új és merész szabásu ruhákat is, kérdeim közben Worth urtól.

— Ha akad is egy-kettő, követőkre nem találunk. Lássu, itt is más a világfelfogás Önöknél. Külföldön tisztességes nő nem ül le kokottal egy asztalhoz, sőt olyan helyeket félve kerül, hol ilyenek megfordulnak. *A párisi nő szivesen van együtt demimondamekkel, hiszen az előkelő szepzo helyek tele vannak velük, mert tanus tömük sikket, öltözoans tudást, látja rajtuk a legújabb ruhákat, melyet ő is megcsináltathat és hordhat is. Önöknél bezzeg nem, még a Ronacherben sem jelenhetnek meg Bécsben uri nő egy, *comb nál felvágott ruhában*, ne, hogy az udvarnál*

Különben az udvar — higgye el uram, hogy a legnagyobb szerencsésük Önöknél, hogy királyuk van, hogy udvaruk van. Ott az udvarnál még tudnak öltözködni, kell öltözködni, persze diszkréten és finoman, úgy hogy ezáltal kifejlődik egy egészen más stílusa a ruházkodásnak. Önök nem is tudják megbecsülni azt, hogy királyuk van, mi irigyeljük érte Önöket

— Igen Önök, szabók. De hát ne politizáljunk, talán inkább lenne szives úgy körülbelül megmondani, mibe kerül Önnek egy olcsó ruha?

— Oh kérem ez lehetetlen. Ez nem úgy van, mintha bemegy egy vendéglőbe és rendel egy kottlettet, ez nemcsak hogy a szövettől, a disztől és meggyébtől függ. Mikor megtervezem a ruhát, még akkor sem tudom mibe fog kerülni. Az ár úgy alakul ki, amint kialakul a munkás keze alatt mindjobban... mindjobban a ruha, és csak amikor már egészen készen van, akkor látom, hogy milyen diszt kell még reátennem, vagy mit kell levennem, és akkor tudom is csak az árát.

— Ezeket felelhetem Önnek, és csak még azt jegyzem meg, hogy magyar vevőimmel nagyon meg vagyok elégedve, és hű vágyam, hogy minél többen legyenek.

Nagyon barátságosan elbucuzunk és azután elmegyek a harmadik szabókirályhoz, Poiret mesterhez. Műhelye egészen messze, kint előkelő francia arisztokraták villái között van, hogy rendelőinek közvetlen közelében legyen. Belépek irodájába és egyik hivatalnokának előadom látogatásom célját.

— Kérem ez lehetetlen így — feleli — tessék előbb írni Poiret urnak és megkérdezni, hogy mikor állhat Önnek rendelkezésére ő majd meg fogja írni, hogy mikor fogadja és sziveskedjék akkor kifáradni. És hiába kérem, hogy vigye be hozzá névjegyemet és kérje meg, hogy most fogadjon, állhatatos marad és kijelenti, hogy ez az egyetlen módja annak, hogy főnökével beszélhessek. Elküldtem tehát kihallgatást kérő leveletem és kedvező választ kapván tiszteletemet tettem Poiret urnál.

— Magyarországon egyetlen egy kliensem van csak — feleli Poiret ur legnagyobb meglepetésemre — egy budapesti előkelő szabó. Ez megrendel nálam néhány mintadarabot és azt lemásolva készíti a pesti nőknek a Poiret

ruhákat. Azt tudja Ön bizonyára, hogy a Poirét-stilus, egy Poirét ruha egészen más, mint a többi, teljesen és annyira benne van az izlés, hogy az én ruháimat rögtön fel lehet ismerni. Az az összeg tehát, melyet így Magyarországtól keresek, minimális, sokat rendelnek azonban az Önök közeli szomszédjaik, a románok.

— A télen öt-hat napot töltöttem Budapesten, és alkalmam volt igen előkelő magyar uriaszonyokkal megismerkedni, mondhatom, hogy mind igen fessek, elegánsak, izléseken öltözködnek. A magyar női szabók általában jól dolgoznak, de egy pesti ügyvéd barátom elvezetett egy kis szabóhoz, kinek egy ház negyedik emeletén van igénytelen műhelye, kinél oly szép dolgokat láttam, hogy elbámultam. Az az ember még Párisban is megállná a helyét. Különben nagy kár, hogy az Önök divatjára befolyással van a bécsi izlés. Amit bécsi divatnak neveznek, az a legszörnyűbb, a legutálatosabb valami, az nem is a germán szellemmel korrumpált francia, hanem a francia izléstől átvett egyes dolgokkal még jobban elcsufított német izléstelenség. És szabóknak igyekeznük kell minél jobban függetleníteni magukat a bécsi divattól.

Még a tavaszi divatról kérdeztem meg Poirét mester véleményét.

— Egy kevéssé még marad a velencei stílus, de inkább visszatérünk a keleti, főleg perzsa szabású ruhákhoz. Az ezeregyedik század szépségeit akarjuk megvalósítani, most készülnek a Theatre Porte St. Martin új darabja számára a kosztümök nálam, amelyek direkt szenzációt fognak képezni Párisban. A divatszínnek a matt vörös-eperszín és főleg a fehér.

Budapestről beszélgettünk még egy kisé, mellyel nagyon meg volt elégedve és aztán bucsút vettem tőle. E három látogatás eredményét itt adom az olvasóknak, azt hiszem érdeklőket, hogyan vélekedik asszonyainkról, izlésükről, öltözkedésükről három ezen a téren igazán világhírű szaktekintély.

Dr. Holländer Sándor.

Az aradi tőzsdéről.

A titkár.

Bécsi nagyurak szeretői.

— Kokottok és kurtizánok. — Kik és hogyan szeretkeznek a császárvárosban. — „Karrierek.” — Királyfi és baletthölgy. — Milliós örökségek. — Hogy mulat egy magyar főnemes? — A beperelt nábobgyerek. — Szerelem és koronás fők. — Szegény Lujza!

(Saját levelezőnkől.)

Bécs, március 22.

Két, rokonságban álló fogalom: kokott és kurtizán: sokszor és sokan tévesztik e kettőt egymással össze, vagy azt hiszik, hogy e két francia eredetű szó egy és ugyanaz. Tévedés. A kokott, pontosan leírva „cocotte”, valamikor régen, eredetileg becéző névül szolgált ama kis szárnyas állatokra, amelyeket előkelő urak és urnők kalitkában tartottak kendernagon szobáikban. Tulajdonképpen „tyukocskát” jelent, de manapság immár valószínűleg becsületsértési pört indítanak a kakasok eme szerelemre-vágyó hitestársai, ha őket e valódi nevükön szólítanak. A kokott szó — lorett és grizett szóval, ezek viszont annyit jelentenek, mint előkelő szerető. A kurtizán, helyesen „courtesane” tulajdonképpen udvarhölgyet jelentett: de az idők és az erkölcsök változásával átalakult a fejedelmi és ezzel rokon személyek szeretőinek fogalmává, t. i. olyan szeretőket jelölünk meg e szóval, akik barátjuknak (egyszerre csak egyet szabad szeretniök!) nemcsak a szívüket engedik át.

Talán, aki ismeri Bécsnek, ennek az egykor és — még most is — rendőrerkölesészetileg kormányzott kedves, öreg városnak karakterét, az mosolyog e szerény kísérlet látásán, hogy eme *terkölesnek* tudott metropolis kokottjairól és kurtizánjairól próbáljak szólni. Bécs ugyanis hirhadt szemlesütős szoliditására, már tudniillik azok előtt, akik csak hallomásból tudnak egymást az itteni „társadalmi” életről.

Bécsben: igen is vannak előkelő világból való és előkelő világba került szeretők, épen úgy, mint a világ minden nagy városában, ahol 5-7 és még több águ koronás emberek laknak, akik szeretik a szerelmet. Nem szükséges épen, hogy léha levegőjű legyen a város, mint teszem azt, Budapest, a földolag a nagyuri vagyon, a könnyen guruló arany. De, amíg például Budapesten — általában — az emberek vagy házasságokat tördögélnek, vagy rendőri engedéllyel szeretkeznek, addig Bécs előkelő világa a harmadik módhoz folyamodik: *erkölcsös* alapon éli szerelmi életét, anélkül, hogy összeütközésbe kerülne a morál törvényeivel és a törvények erkölcsiével. Ez talán paradox állítás, de így van.

A nagyurak szeretői leginkább irigyelt karriereket futnak meg: vagy lentről, e mélyből emelik őket fel a baldachinos nási nyoszolyához, vagy egészen magasból szállnak alá anélkül, hogy az ugynevezett erkölcsi mocsárig jutnának el. Mindenesetre érdemet szereznek ahhoz, hogy személyökről bizonyos csodálással, ha nem irigykedéssel emlékezzenek meg az utókor. Némely részük ott születik abban a szerény lakásban, amelynek ajtáján réztáblácskán a „Hausbesorger” szó áll, mások a déli korzósáskor elegáns ruhákban üdvözlik a Graben vagy a Kärntnerstrasse valamelyik sarkán álldogáló pirossapkás hordárt: „Kiszt hand, papa!” szavakkal.

Vannak ám olyanok is, akik a névjegyükön büszkén a „császári-királyi udvari színház tagja” címet viselik. Az igazság kedvéért azonban megállapítandó itt, hogy a névjegy és címzés e passzusának használatával a balet-segéd-táncosnőjelölt sem követ el „Falschmeldung”-ot. Általában és leginkább a *szinpad* ragyogása adja az előbb még sötét „kispont”-nak a fénylő nimbuszt, amely ugyszólván képesíti a hordár-és házmesterleánykát a kokott és kurtizáni pályára. Talán e néhány bevezető sor unalmas, de szükségesnek tartottam a „gyengébbek” kedvéért, tanulás céljából, leírni. Most pedig a dolgra térek.

Neveket — nem említek. Bővebb megoko-

lás: csak nyomdafesték pazarlás lenne. Egészen eltekintve a szinarany közmondás különösen itt helytálló igazságától: „Szólj igazat...”

Az előbb a „balett” szót említettem. Ime: egy *királyfi*, aki már azóta valóságos királylány lett, ellátogatott egyszer — régen, távoli országból ősz eszszári barátjához, atyai jóakarójához. Különvonat hozta, pontosan megállapított program várta őt már Bécsben. Ezek a programok, úgy mint az igazság, kétfélék. A főudvarmesteri hivatal gondját képezik és „hivatalos” és „nem hivatalos” részekből állanak. E cikk keretében az utóbbi tartozik. Tehát a nem hivatalos programban — a rendőrség főfőemberei is segédkeztek az összeállításban, — tekintettel a királyfi férfiúi voltára, felvételre a reális szerelem is... Arról volt szó, hogy az ifju trónvárományos részére (úgy emlékszem: épen — leánynevében, házasulandó szándékkal járt Bécsben, menyasszonyt azonban, kedvére valót, itt nem kapott) szeretőt szerezzenek, amint üzletileg mondani szokás „rövid lejárat-tal”. Nem kis feladat volt ez! A nő, aki egy éjszakára királyi barátnővé legyen, elsősorban kell, hogy szép legyen, testalkata tökéletes és a test maga tiszta legyen. Talán kissé materialista, sőt tulrealisztikusak e leírt részletek, de ugyancsak talán: nem egészen érdektelenek; amiért is az olvasó bizonyára meg is bocsájt. Sikertült is végre befolyásos hivatali uraknak, akik tudják a bécsi kurtizánok listáját, reáakadni a szem előtt lebegő célra „legalkalmasabbnak” látszó hölgyre. Igaz, hogy gyönyörű nő volt, ifju, igéző és nagyműveltségű, sok nyelven beszélt: *régen span olu* is. Titkos komisszió ejtette meg az *orosi* vizsgálatot. Az udvari opera baletta kötelékébe tartozott a fejedelmi szeretővé felavatandó hölgy, igaz ugyan, hogy a havi fizetéséből még selyem juponjait sem tudta volna kifizetni. De már kurtizán volt, egy másik nagy ur „kölesönként” barátnője és akinek a vizsgáló udvari orvosok már nem állíthatták ki az — ártatlansági bizonyítványt. A nász részletei már igazán teljesen magánjellegűek, nem tartoznak a nyilvánosság elé. Még csak annyit e kis hölgyről, hogy azóta sok előkelő ur fogatán robogott végig a májusi práter-kocsikorzó alkalmával, de még mindig (legintimebb baráti körökben) borzadállyal emlékezik vissza ama nevezetes éjszakára...

Nagy port vert fel még csak nem régen a bécsi „choonique scandaleuse” ama esete is, amelyben egy közismert bécsi milliomos család ifju ivadékát, aki vagyonát és lovagi címét annak köszönheti, hogy télen nagyon hideg van és ilyenkor jól kell fűtőanyag, beperelte a barátnőjét. Előkelő szeretőt tartott, talán igazán szerelmes is lett beléje, mert fejedelmi nyárilakot építtetett szíve hölgye számára Bécs legelőkelőbb villanegyedében, százezreket tett ki a hölgy toilette és butorszámllája. Pedig a hölgy — *magya*’ a *származása* még a neve is *magyar*, jóval idősebb volt a rajongó *szépmáj-násnál*. Hja, ez a szerelem... amiért ezt a bécsi népdal is mondja. A hölgy az előkelő kokottok gárdájának még ma is nagyabecsült tagja. jól él, pénze van, ékszere van, még új gavallérja is van már ma, amikor a szegény szerelmes pénznábobivadék — régen gondnok-ság alatt áll. A fiu hozzátartozói nem voltak hajlandók, a szeretőre pazarolt értéket megfizetni, amire a gyáros, az építész, az ékszerész, a butoros mind-mind a nőn kezdték követelni a szállított ajándékok árát. A még előbb szerető karokkal ölelő nőcske most már a bíróságnál követelte a fiun a százezreket. A pör még most is folyik.

Érdekes volt az a végrendelet is, amelyben egy, tavaly az őséhez. Abrahámhoz megtért férfiú, aki egyike volt a *világ leggazdagabb emberének hagyott hátra*. Oriási összegeket hagyott hátra két legkedvesebb barátnőjének, akik egyike *hercegi* koronát visel, a másikat pedig a „méltóságos grófnő” cím illeti jogosan. A

Az aradi tőzsdéről.

Az értékpapír-király.

hirtelen halált halt öreg gavallér hálás volt még a halálában is azért a szeretetért, amelyet a két barátnő reáparazolt elhagyatott özvegy-ségében. Hogy ki az a sokszoros milliomos, azt könnyű kitalálni...

A szerelem bécsi krónikájában emlékeztet még az a mulatozás is, amelyet — sok-sok év előtt — egy B. kezdőbetűs magyar főrend rendezett egy nagyon előkelő bécsi hotel külön-szobájában. *Költöztetés* volt ez alkalommal: egy ma már közsímet nevű, sőt előkelően élő nagyvilági hölgyet avattak gazdag urak Venus papnőjévé. Akkor még csak a balett-patkány cím illette meg a kis nőt, aki azonban ragyogón szép volt, s tökéletes volt a teste. Akkor éjjel kristálypalotává varázsolták a bacchanália színhelyét: a falak mentén a menyezeti jéghasábok állottak, amelyeket állandóan esobogó víz nyaldosott, állandóan hüsen tartva a forrólevegőjü szállószeparét. Ugy mondják: egy félmillióba került a grófnak ez az éjszaka.

Kurtizán, vagy kokott-sorba sorolható az a színésznő is, aki még most is hűségesen ki tart ősz barátja mellett, aki őt már régen szereti — szerelemből. Az illető öreg urnak még él a felesége, családja is van és magas katonai rang viselője. Egyébként a *fenséges* címzés illeti meg. E bekezdés alá tartozik még ama hölgyek hosszú sora, akiknek koronás fők a barátjaik. Fényes jólétben élnek szerelmök után, panaszra nem lehet sok okuk, habár néha-néha tragédiák és véres drámák is a következményei a főúri viszonyoknak. Így, tudjuk, több év előtt egy vérbeli *jóke cegné* (királyunk egyik unokája) sütötte el pisztolyát Prágában és sebzett véresre egy ottani színésznőt, mert rájött, hogy a férje nem gondol a Burg oltára előtt tett hűséget fogadó esküjére, ha Prágában a dragonyos ezred szolgálata szabad időt juttat a hercegi főhadnagynak...

Mielőtt pontot tennék e kis írás után, amelynek tartalma a bécsi esőndes botrány-krónikák még nem írott fejezetei, szóljunk a legszerencsétlenebb, szerelmes szívű szász extrónörököről is, aki — mintha csak férfi lett volna — változtatta a szeretőit. Uralkodói koronát dobott el egy fiatal nyelvmester szerelméért, majd pedig őt magát egy újabb, vérmesebb szeretőért, akivel a házassági frigye oly szerencsétlen volt, hogy inkább megalázta büszke fejét és kegyet kérni ment a szász királyhoz, — hűtlenül elhagyott egykori első férjéhez — semmint tovább éljen az olasz maestróval, aki brutalitással, majd pedig (ami még borzasztóbb!) *memórával* fizetett az egykori nagy szerelemért. Szegény Lujza! Pihenni

szeretne már, visszavágyik fejedelmi bölcsőben született gyermekeihez. Talán sikerül az neki, valamelyes módon. Szászország, de még Ausztria határain sem szabad egyelőre neki át lépni. Lehet, hogy idők múltán, amikor a sebek beheggedtek, amikor a meggyalázott szív is feledni képes, akkor kap a szerencsétlen asszony helyet Ferenc József bizodalomban, hogy gyermekeihez közel iehessen. Egyelőre e szándék — a király jóakarata dacára is — akadályokba ütközik és ezést próbált a napokban öngyilkosságot elkövetni — bár tagadják is — ez a szánandó, szegény Lujza...

Lázár Antal.

A milliomos gyilkosa.

(Látogatás egy kifosztott embernél).

(Kiküldött munkatársinktól)

Arad, március 22

Kint a megyesegyházi szövetkezeti korcsma ajtaja előtt ott áll ugyszólván az egész falu férfinepe. A meleg, poros magyar faluk s a vasárnap délutánok végtelen unalma nehezedik mindenkire, mindenre. A férfiak egykedvűen pipálnak, szó is csak nagy ritkán hallatszik.

— Marik Jánost keresem! — fordulok oda az egyikhez.

— Melyiket? Az öreg Marikot? „Azt” a Marikot?

„Az” a Marik: ezzel az egy kis szócskával különböztetik meg a falu sok Marikja közül azt, akinek lelkiismeretét gyilkosság terheli. Vagy talán nem is terheli? Ő csak lerázta a nyakáról 1903. augusztus 9-én Ujhelyi Lipótot, a hőmezővásárhelyi nábobot, a kérelhetetlen embert, aki őt kifosztogatta.

A „megyesegyházi gyilkosság” talán még benne él a köztudatban. Marik János, a gyilkos, egyszerű tót földműves, aki fajának végtelen szivósságával, kitartásával, önsanyargatásának hosszú évek keserves munkálkodásával 25—30.000 *forintnyi vagyont gyűjtött magának*. Ezután 100 hold földet vett Ujhelyitől a híres holdmezővásárhelyi milliomostól. Ujhelyi maga is az érdekes emberek fajtájához tartozott. Ő is alul kezdte: faluról-falura járva kereskedett, koplalva szerzte vagyonát, amelyet aztán okosan növelt. Több, mint egy millió ura volt már, de az alföldi falvakban még mindig „kendős zsidónak” hívták. Milliomos korában sem hordott gallért, hanem régi szokásához híven kendőt esavart a nyaka közé. Telenyáron csizmában járt, szalonnát ebédelt, vacsorázott, horribilis vagyonát minden nap új és új üzlet növelte. de Ujhelyi a milliókból, vagy legalább is százezrekből soha egy krajcárt sem adott jótékony célra, sem pedig rokonainak. Börtönt is ült. Hamis tanúzásra való rábírási miatt ítélte el a szegedi törvényszék egy évre. Előzőleg vizsgálati fogságot szenvedett, de 40.000 korona kaució ellenében szabadlábra helyezték. Ujhelyi ekkor kiszökött Amerikába, de röviddel később visszatért. A pénzt fájlalta, a 40.000 koronát, azt nem akarta elveszíteni. De különös malőr érte: későn érkezett már, a pénze is elveszett s a büntetését is le kellett ülnie.

Ezzel az emberrel lépett üzleti összeköttetésbe a naiv, vallásos tót földműves, Marik János. A száz hold föld árát 35.000 forintban alkudták ki. Az összegből Marik 17.000 forintot rögtön kifizetett, aztán takarékpénztárból vett fel 16.000 forintot s abból tizennégyet állítólag Ujhelyinek adott. Az adósságból így négyezer forint maradt volna hátra s ennek fizetésére Marik egy évi haladékat kapott. Egy év múlva azonban Ujhelyi azzal állott elő, hogy az ő követelése nem négyezer, hanem tizenhét ezer korona. Marik szerint letagadta egyszóval, hogy ő a 14.000 koronát megkapta.

Ezután gyorsan követték egymást az esemé-

nyek. Marik ellen árverést kért Ujhelyi. A földműves könyörgött, de Ujhelyi hajthatatlan maradt. Marikon az elmebaj tünetei kezdtek mutatkozni. Különbösen is terhelt családból származott, egyik bátyja az örültek házában halt meg s vagyonának elvesztése buskomorra tette. Augusztus 9-én, a tragikus vasárnapon a vonat mellett találkoztak Ujhelyi és Marik. Marik újból és ismét könyörgésre fogta a dolgot, Ujhelyi szívére azonban nem tudott hatni. Azután eldördült a revolver, melynek golyója nyakszirten találta Ujhelyit. *Azonnal holtan esett össze*. Marik futva a községházára ment, ahol őrizet alá vették. Másnap Aradra hozták, de szabadlábon hagyták. Aztán a Lipótmezőre került, nemrégiben szabadult ki onnét, de elmebetegség címén még mindig gondnokság alatt maradt.

Hatalmas szál ember az öreg Marik. Vallai talán méternyi szélesek, haja őszes, az arca piros. Bizalmatlanul néz, kémelelődik, halkán beszél, mintha attól tartana, hogy kihallgatják. Nem tud jól magyarul, tót az anyanyelve. azért, ha grammaticae hibásan is, de választékosan beszél, keresi a szavakat, olyanokat, amik nem koptak el a sok használatban. A tényeket zavarosan mondja el, egymásnak ellentmondó adatokat halmoz egymásra s ha fájó kérdéseket intéznek hozzá, „arról” az ügyről beszélnek, már rövid beszélgetés után is megállapítható róla, hogy még mindig elmebeteg.

Eleinte közömbös kérdéseket intéztem hozzá, aztán megkérdeztem tőle:

— Mikor jött vissza Budapestről Marik bátyám?

— Honnan? — kérdezte megütődve.

— Budapestről!

— Budapestről? — kérdezte s gyanakodva nézett reám.

— Igen, Budapestről, az elmeógyógyintézetből!

— Az elmeógyógyintézetből? ... Hát már régen ... van annak már ... de kihez volna szerencsém?

Megmagyarázom neki röviden, hogy ki vagyok, miért jöttem. Gondolkozva néz reám, aztán a körülállókát mustrálja.

— Menjünk csak egy kicsit arébb — mondja végre — itt sokan vannak!

Szóltanul tesziünk pár lépést. Folyton a földre szegzi tekintetét s akkor sem néz fel, ha valaki köszönti.

Az aradi tőzsdéről.

II. II. Buzakirály.

— Dobre vecsa! — válaszol az arra haladónak halkán, de — fejét nem veti fel.

... — Hát egy éve már, hogy hazajöttem — válaszol végre kérdésemre. De egészen mostanig még gondnokság alatt voltam az... az!... — hogy is mondják csak... elmebetegség miatt. Most tavasszal aztán azt mondták, hogy már nem vagyok elmebeteg és most majd csinállok valamit. Eddig nem lehetett, nem volt szabad. De most már muszáj valamit csinálni, mert azután, hogy *az a baj történt, mindent elvettek tőlem...*

Eddig nem mertem ezt a pontot érinteni, de most már, hogy ő szólt róla, megkérdezem:

— Mikor történt az a „baj“?

Halotti csend. Rámnéz. Belém akar látni. Hosszu ideig farkasszemet nézünk. Ujra a földre veti tekintetét és csendesen megkérdi:

— Milyen baj kérem?

— Hát az! Az az... Ujhelyivel...

Egy percig megint bizalmatlan. Körülnéz és meglát közelünkben egy suhancot.

— Menj el te gyerek, mit hallgatódzol — szól rá, aztán kisvártatva felel:

— Kilenevenháromban, gondolom.

Tíz évet tévedett az öreg. Figyelmeztetem is:

— Nem olyan régen történt az!

— Várjunk... kilenevenhárom... ügyvölt az kérem kilenevenháromban, vagy négyben.

— Hát hogy történt?

— Hát úgy, hogy ő folyton szekirozta engem, követelt tőlem hamis negyvenezer forintot és mindent el akart árvereztetni!

— Mennyivel tartozott neki?

Az öreg paraszt még mindig bizalmatlan és rendíthetetlenül kerüli a kérdéseket.

— Nem tartoztam neki semmivel!

— Vagy mennyit adott ő kölcsön!

— Semmit se!

— Hát hogy volt?

— Ugy, hogy én vettem tőle száz hold földet 40.000 forintért. Én csak Besztercebányán tartoztam a takaréknak. Én neki kifizettem mindent. De úgy volt, hogy vettem a banknál 17.000 forintot. Vittem mindjárt hozzá és fizettem neki tizenhatezer pengőt, hogy még négyezret majd aratáskor fizetek. Mondtam az Ujheli urnak, adjon irást. Kezdte is írni, de akkor bejött a kocsis, hogy siessen, mert lekésik a vonatról; Az Ujheli ur felugrott, ki akart szaladni, de én megfogtam a kabátját. Azt mondta, hogy hagyjam el, hagyjam el és esküdött, hogy másnap elküldi. Azt mondta, hogy „rothadjon el a testem, a szemem, ha nem küldöm“. Aztán beperelt és követelt hamis pénzt.

— És hogy történt az a baj?

— Ugy történt kérem, hogy ott álltam a sarkon és hallottam, ahogy elfütyült a vonat. Hát ahogy álltam — folytatta misztikusan — oda jött valami és megfogott az egyik előlről, a másik hátul. Az egyik huzott, a másik meg tolt. Én nem tudom, hogy ördög volt, vagy angyal volt, és én mondtam, hogy nem megyek, nekem nincs mit odamenni, de azok csak huzták, hogy muszáj volt szaladni.

Ott a kerítésnél megálltam és megfordultam, hogy visszamegyek, hát látom, hogy Ujheli jön lenn az állomásnál. Hát ha találkoztam vele — mondtam — elmegyek oda hozzá és felkérem, hogy Ujheli ur ne bántson, ne rontson engem...

Nem folytatta. Mereven a földre bámult, huzódzott a véres esemény elbeszélésétől.

— Na és aztán?

Még mindig nem felelt. Végre elszánja magát.

— Én felkértem ötször vagy hatszor, hogy ne bántson, ne szorítson ki a birtokból. Jó reggelt kívántam, tiszteltem, úgy, ahogy kellett, nem álltam elébe, mint disznókanász elé, hanem csak így oldalvást, de hiába kértem, nem is felelt csak nevetett, és az ujját mutatta, hogy így fogok kimenni a bir-

Az aradi tőzsdéről.

A buzakirály.

tokból. Könnyű jött a szemembe, de ő elvicsorította a fogát, nekem ugrott és az öklével úgy felütötte az orromat, hogy nem is láttam. Nagyméreg szált belém és arra gondoltam, hogy ha most nálam lenne a revolverem. Belenyultam a zsebembe és ott éreztem is valamit. Huztam kifelé, de akkor már Ujhelyi ur megfordult és el akart szaladni. Hát egyszerre elsült a revolver, én nem tudom hogyan. Én nem huztam meg a ravaszt, de a jó isten segítségével volt ugylátszik velem. Nyakba találtam. Aztán a Lipótmezőre vittek, hogy beteg vagyok. Hát én nem is tagadom, akkor úgy volt — én is éreztem — hogy az eszem élével fordult. De ahogy egy kicsit elszunyókáltam, mindjárt visszafordult a helyére.

— Hát most miből él? — kérdeztem.

— Malacokat veszek 10 - 12 forintért és egyik faluból a másikba járok velük.

— Földje már nincs?

— Nincs kérem semmi. A birtokomat eladták, mindenestül, ökört, lovat, disznót, termést. Nem maradt nekem semmi. Pedig ez kérem nem járja, ez, kérem mondhatnám egészen lopás... Mert ezt a birtokot tőlem nem igazsággal vették el. Én kérvénnyel akarok felmenni...

— Hová?

— Hát egészen oda, ahová kell!

— Kihez?

— Hát kérem, azt már nem merem megmondani!

— A királyhoz?

Ijedten néz rám.

— Igen a királyhoz — válaszolta — mert ő visszaadja nekem a birtokot...

Az aradi tőzsdéről.

A papírkirály.

Lottika ebédlője.

(Verzár Sarolta az aradi kórházban.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, március 22

Az aradi kórház egyik kis betegszobájában érdekes és az aradi társaságban egykor nagy szerepet játszó urinő tölti alkonyodó élete napjait kényszeredett mozdulatlanságban. A keskeny kórházi vaságyon köszönt rá a nyolcvanadik esztendő Verzár Saroltára, aki hónapok óta tehetetlenül, megbénult tagokkal pihen a szűk, rideg kórházi falak között, amelyeknek szűkeségét csak az idős urikisasszonyra emlékező jóbarátok és ismerősök szeretete, meg nem feledkezése teszi vidámabbá, színesebbé. Amióta az agg urhölgyet szélütötten, mozdulni, beszélni alig képes állapotban beszállították magános lakásából a kórházba, még talán nem mult el nap anélkül, hogy a régi, hálás jóbarátok egyike-másika fel ne kereste volna a beteg Verzár Lottit.

Mert azoknak, akik kedves és feledhetetlen napokat töltöttek a női szépség konvencionális évelt messze túlhaladó időskig bájos és eleven Verzár Lotti házában, a nyolcvanesztendő, megaggott Verzár Sarolta mindenkor csak az a régi vidám, friss és házias Verzár Lotti marad, aki neknek mását épügy nem találjuk a mai, a modern asszonyok között, aminthogy nevét, a kedves biedermyeres Lottit elmosta, megfakította az idő. Sok-sok emlék, a ma Aradon szerepet vívő, vezető állásokban levő urak ifjú éveinek, legényiségének emlékei fűződnek Verzár Saroltához...

Ma már vissza se tudjuk álmódni azt az időt, azt a gondolkodást, amelyben Verzár Lotti, az aradi uri fiataliságnak vendégszerető igazi magyaros, sőt ami több: igazi otthon adott. Valahol, elfeledett, kevesett olvasott Jókai regényekben élnek azok az érdekes, egyenes szívű, tisztalelkű magyar uri asszonyok, akik kicsit mesterkéltek, de kedélyes és finom társasélet és pompás konyhatudomány között osztották meg az életüket. Kicsiny kezükben ép olyan fűgén pergett a főzőkanál, mint a bál legyező és kendőzetlen szép arcukra egyforma úde rózsapírt festett a konyha gőze és az udvarlók cikornyás bókja. A mai nőnek, a huszadik század asszonyainak ugyan ki tudná megmagyarázni: miért, hogyan szánta rá magát egy szép, fiatal urileány arra, hogy a maga erejére támaszkodva, egyedül állva a világban megnyissa a házat, uri vendéglőt rendezzen be — magyarul szólva (hiába nincsen kifejezőbb szó erre) „kittünő házi kosztot“ adjon uri legényembereknek.

Pedig így történt. A ragyogó szépségű művelt kisasszony ebédre-vacsorára látta vendégül néhány megvalogatott kosztosát illő fizetség ellenében. És azok, akik a Verzár Lotti főztjét ették, ma már jó részt boldog családapák, előkelő társadalmi állású urak, de bizony még ma is megindultan, boldogan emlékeznek vissza a régi jó időkre. Nem egy család van Aradon, ahol valami különösen jó, finomizű, kedvenc eledel párolgó gőze mellett elszáll a multra visszamerengő családfelelő ajkáról a sóhaj:

— Ez olyan finom, hogy Verzár Lotti sem készíthetné különben!

A finom uri kisasszony azonban nemcsak a nagyszerű főzéstudományával kötötte magához kosztosait. Pompás ételek, fejedelmi kiszolgálás és valami kedves, cirógató, levendulaillatú otthoni érzés vonzotta husz-harminc éve az aradi fiatal urakat Verzár Lotti ebédlőjébe. Oda is járt minden számottevő legényember, azok, akik nagy jövő elé indultak, akiktől sokat vártak, akik nagyobbára be is váltották az ígéretet, a várakozást. Dálnoki Nagy Lajos dr. alispán, Szakolczay Lajos királyi ügyész, Nacht-

nehel Gyula árvaszéki elnök, néhai Atzél Péter főispán, Sorbán János mostani miniszteri titkár és még igen sokan mindennapos vendégei voltak éveken át Verzár Lotti ebédlőjének, ahol finom damaszt-terítés asztal mellett, nehéz, ódon ezüstök, fehér porcellánok és kristályos üvegpoharak között annyi gondolat, annyi ötlet, annyi vidámság pattant el, röpkeidőtt össze-vissza. És Verzár Lotti ötlettel, tréfával, szellemes gondolattal sem maradt el vendégeitől...

Nemcsak olyan mai, tessék-lássék „házi-konyha” volt a Verzár Lottió. A bájos uri kisasszony valószínűs szenvedéllyel élt az ő pompás főzéstudományának, számontartotta asztala minden egyes vendégének apró kedvteléseit, inyenc hajlamait és anyáskodó, becézgető szeretettel gondolt valamennyire. A rendes és mindig nagyuri bőséggel kiállított ebéd fogásain kívül mindig tartogatott valami meglepetést, valami külön jó falatot egyiknek is, másiknak is. Egy ma magas közhivatalt betöltő uriember gyenge gyomrát feltő gonddal tiltotta el a nehéz ételektől és huncut, kedveskedő mosollyal hozta elő neki a külön kincseket:

— Nézze, ezt magának főztem! Ez nem árt meg, majd meglátja!

Jaj volt annak, aki Verzár Lotti előtt elárulta, hogy ezt, vagy amant az eledelt nagyon szereti. Nachtnebel Gyula árvaszéki elnök, perzeze még fiatal úlnök korában, a habortáról tett ilyen vallomást. Azontul minden héten előlibbent az ebéd végén a szép Lotti a tortástállal, amelyen ott pompázott a hófehér, díszes habortia:

— Tessék, ezt csak a maga számára csináltam!

A főzésnek ilyen magáért való szeretete mellett bizony kevésnek bizonyult az a havi harminc forint, amit az ellátásért fizettek. Hatvan korona az akkori viszonyok szerint bőségesen elég volt az ebéd-vacsoráért, hanem bizony Verzár Lotti nem vett ceruzát, papírost, nem számította: mire telik, mire nem. Az még eszébe sem jutott, hogy többet is kérjen. Eleinte bizony csak ötven koronát fizettetett Verzár Lotti és ezt az összeget, amikor fokról-fokra minden megdrágult, az uri kosztosok összebeszéltek és maguk jószántából jelentették be:

— Lottika, ezután harminc forintot fog kapni tőlünk!

Ugyanigy lett a hatvan koronából később hetven. Hanem bizony Lottika olyan passzióval, olyan gonddal tudott főzni, olyan nagyuri lakomákkal lepte meg vendégeit, hogy elfőzte-főzgette apránként a maga vagyonkáját is. Amikor pedig innen-onnan, távoli rokonok holtával néhány ezer koronát örökölt, ez a körülbelül huszezer koronás örökség is elfolydogált a torták, pástétomok, finom sütek útján.

De mit törődött ezzel Verzár Lotti! A konyhájának és a kis precíz vidám társaságának élt. Apró bókók, röpködő kedves ötletek, illedelmes kis tréfaságok — az akkori magyar uri társaság hangja, világa — ebben érezte jól magát és ezt még az olyan színes, csalogató álomért sem hagyta oda, minő a szerelem... Néhai Atzél Péter főispán, a régi Arad legszébb, legdallásabb gavallérja sokat epekedett a szép Lotti után, de ebből a romantikus hangulatból sem lett komoly regény. Verzár Lotti megmaradt leányknak, vonzónak, csodálatos bájuinak. Hatvanöt éves volt már és még mindig ott legyeskedtek körülötte a hódolók, széptevők, ahogyan ő — ódiásan — mondaná: kurmacherek...

Minden elmúlik, minden... Verzár Lotti ifjúsága, kedve egészsége sem tartott örökké. Lassan elmaradoztak: tüzhelyet gyújtottak, fészket raktak maguknak Verzár Lotti vendégei. Megváltozott az idő is: az új fiatalos vendéglő, kávéház jobban esalt, vonzotta, mint Verzár Lotti ebédlőasztala. Emlékekkel és megemlékező jóbarátokkal körülveve csendesen élt, pergette napjait meghajló testtel, örökifju szívvél Verzár Lotti, amíg betegsége ki nem űzte csendes otthonából és kórházba nem lényesre vitte a magával tehetetlen bérült urindó. A régi jóbarátok — akik ép oly jó szívvél gondoskodtak most Verzár Sarolta jelétéről, mint azelőtt Lotti ő rólu — ott gyűlnek össze a keskeny kórházi vaságy mellett és a beteg urnóval együtt emlékeznék vissza azokra az időkre, amikor a nyolcvan éves matróna vig, fúrge, híreskonyhájú Lottika volt.

(r. e.)

A rossz farsang után.

(Példaadás.)

Az aradi csárdában
Villany ég a lámpában:
A lámpában villany ég,
De mulat is a vendég.

A kerek asztal körül
Csupa házigazda ül; —
Bámulhatja a város;
Mulat kávé, kocsmáros.

A jókedv itt párosít
Vadászkürtöt, Várostit;
Nincs a sornak hiánya,
Ott van Marosi, Kánya...

Otthon Csermák se maradt,
Felkapja a poharat:
Az asztalfőn Braun Gusztáv
Int a cigánynak: Huzzák!

Huzd rá, huzzad csak cigány!
Igyál kávé pajtikám!
Járj elől jó példával,
Vendéglős e ez rávall:

Hadd lássa a közönség,
Mint mulat a jó vendég,
Szava nótás, kedve vig,
Igy poharaz reggelig.

Az aradi csárdában
Villany ég a lámpában —
Világos már az ablak:
Vendéglősök mulatnak!

Jövendőmondás a trónörökösnek.

(Egy párisi jós levele az Aradi Közlönyhöz.)

Az Aradi Közlöny karácsonyi száma ritka ajándékkal lepte meg olvasóit. Hü fényképmásolatban bemutatta Magyarország jövendő királyának, Frenc Ferdinánd trónörökösnek kezeírását, reprodukáltunk egy levelet, amelyet a főherceg saját kezével írt egy dévai urnónek, aki ezelőtt huszónöt esztendővel néhány napig vendégül látta házában a főherceget. Talán az első alkalom volt ez, hogy a trónörökös gyönyörű kézírása a közönség szeme elé került és a véletlen úgy akarta, hogy ezek az érdekes vonások egyéb célt is szolgáljanak, mint hogy meggyőződjék belőlük a publikum a trónörökös írásművészetéről.

Az Aradi Közlöny egyik munkatársa külföldön jártában személyesen megismerkedett a francia főváros előkelő és éppen ezért a miszticizmusra és transzcendentális problémával való foglalkozásra hajlandó előkelő közönségnek nagy szerepet játszó jövendőmondójával, amint Párisban hívják, *Clay Burlon Vance professzorral*.

A borotvált arcú mester, aki Párisban a Palais Royalban székel, s törve beszél franciául, dicsekedve sorolta fel amaz igen magas állású férfiak, arisztokraták, diplomaták, tábornokok neveit, akik az ő exaltált agyvelején át tudták meg, mi van megírva részükre a csillagokban, mi vár rájuk a közéletben, a szerelemben, családi otthonukban és egyéb ügyes-bajos dolgaikban.

— Van nekünk egy rendkívül izgatott, negyvenmillió embert foglalkoztató óriási horderejű problémánk — gondolta magában az újságíró — itt van a trónörökös, akinek a jelene a legtisztább misztikum, aki úgy huzódik meg a nyilvánosság

előtt, mint az árnyék a falon és akinek jövőjére bizonyára nemcsak a monarchia, hanem egész Európa népei kíváncsiak. Ennek a hét lakattal elzárt titoknak kellene a nyitjára jönni és ha van olyan kulcs, amely ezeket a zárat felpattantja, használjuk fel, hisz volt már eset arra, hogy sokszor a gyermekek és ne resteljük kimondani, a bolondok ajkáról szólalt meg az igazság. A mi korunk a spiritizmus, az okkultizmus és a miszticizmus kora.

— Mondja kedves mester — szölt a gyorsvonat étkezőkocsijában munkatársunk a professzorhoz — vajjon lehetséges lenne-e, hogy ön Magyarország egyik legkiválóbb emberéről a nagy nyilvánosság számára jövendőt mondjon az esetre is, ha nem ismeri őt személyesen és nem is találkozik vele?

— A probléma nagyon nehéz, de nagyon izgatott — felelte kevés gondolkodás után Clay Burton, — de nem ez lenne az első eset, hogy tolem teljesen távol élő személyiségek lelkebe hatolnék be, azonban feltétlenül megbízható, egyetlen utmutatásra szükségem van s ez az illető kézírása! Ha illet kezeimhez juttat, akkor egész határozottsággal mondhatom, úgy olvasok belőle, mintha agyának ezer és ezer redőjét vizsgálnám és abból állapítanám meg a horoszkopot.

Ez a beszélgetés, amely a múlt nyár folyamán esett meg, elevenedett meg az Aradi Közlöny szerkesztőségében, mikor a trónörökös levelét felküldöttük Budapestre, hogy azt karácsonyi számunk részére lefotografáltassuk és klisírozassuk. Megbocsátottuk magunknak azt az érthető és a trónörökös

Az aradi tőzsde-komiszárus.

magas személye iránt tartozó óvatosságot, hogy a párisi profétának beküldött kísérő levélben nem mondtuk el, hogy Magyarország jövődi királyának kézírását juttatjuk el hozzá, hanem *Kernyávszky Imre* gróf néven mutattuk be olvasóink előtt már ismert kézvonásokat kíváncsian várva a világhírű mester kinyilatkoztatásait. Kettős igazató probléma rejtelmének felderítése tehát mindaz, ami az alábbiakban következik, mert nemcsak az érdekes, amit a még legintelligensebb francia közönség által is bizonyos fokig pozitívumként elfogadott jóslatok a trónörököséről, az *ál-Kernyávszky* grófról mondanak, hanem bizonyára az is igaz, vajon maga ez a jós, aki mint említettük, nagy tekintélynek örvend hazájában, csakugyan bizonyos határig komoly és nem a nagy tömeg hiszékenységre spekuláló csaló vagy pedig közönséges sarlatan, aki a franciák Thebes asszonyának szerencsés, még eddig le nem leplezett konkurrensé.

Most pedig beszéljen maga a mester, aki *Kernyávszky* grófról a következő horoszkópot állította fel:

— Uram! Ön a Nyilas jegyében született s az ön vezérlő csillaga a Jupiter. Hasonló sors jutott osztályrészül *Mark-Twain*-nek, *Koch Róbert*-nek, *Heinének* és *Lenbach Ferenec*-nek. Ön nem arra született, hogy reménytelenül töltse el az életét, és éppen ezért igen sokan lelkiismeretlenül szeretnék kihasználni a társas élet iránt mutatkozó előszeretétét. Meg akarják ingdtani Önben az emberi természet iránt táplált hitét, de én azt hiszem, hogy ezt megátalhatná, ha gyakrabban élne az ön veleszületett gondolatolvasóképességével. Ugy látom, hogy ön ha fontos dolgokról van szó, akkor a szabadságnak erélyes harcosa, de nem tűr gondolatának végrehajtásánál idegen beavatkozást és arra is képes, hogy a legnagyobb energiával minden kísérletet vissza is utasítson. Igen sok jel arra is mutat, hogy különösen a telepátia irányában van kifejlődött tehetsége, és ha ezt az adományt okosan fel akarja használni, akkor távol lévő személyekkel is igen érdekes módon érintkezhetnek. Az ön csillagszínei vörös-zöld és arany, míg az ön születési köve a türkiz.

— Csillagzatának alapos vizsgálása után azt mondhatom, hogy *Önnek nyolcvan életév van száma*, feltéve, hogy az ötvenkilencediket túléli és racionális egészségügyi szabályok szerint él. Szerencsések az ön tizenhat, huszonnyolc, negyven, ötvenkettő, hatvannégy, hetvenhat és hetvenkilencedik éve. De különösen kell vigyázni az ön egészségre ötvenedik, hatvanegyedik és hetvenedik évében mert úgy látom, hogy hajlama van idegbajra, reumára, továbbá a tüdővel és torokkal összefüggő betegségekre. *A szíve az egészséges.* Különösen vigyázzon az ötvenhatodik, hatvankettődik és hetvenegyedik életévére és ha ezek az esztendőek közelnek, akkor május második és június huszadika

között legyen minden tekintetben szolid és semmi-féle szenvedélyének ne hódoljon.

— Angliában, Spanyolországban, Olaszországban, Arabiában, vagy az Egyesült Államokban Önnagy sikerrel vállalkozhatnék, de csak január huszadiktól február tizenharmadikáig, április huszadiktól május huszadikáig sikerülnek az ön pénzügyletei és egész határozottsággal azt tanácsolhatom, hogy július 23. és augusztus 22. között semmihez se kezdjen. *Északon és északkeleten soha, semmit se kísérjen meg.* Mondhatnám, hogy különösen vegyészetet, jogtudományokat, táviratozást, fényképezést, továbbá kiállítások és mulatóhelyek vezetését, valamint a gazdálkodást és állattenyésztést üzze, mert ehhez különös tehetsége van. Egy intó kez tiltja Önt el attól, hogy a borsére menjen és foglalkozásszerűen üzze a spekulációt, vagy pedig abban bízzék, hogy sorsjegyen fog nagyobb összeget nyerni. Olyan emberekkel, akik június 21-én, július 22-én, november 22-én, vagy december 21-én születtek, ne társuljon.

— Jupiter az ön uralkodó planétája s ebből az következik, hogy *Önnek több a barátja, mint az ellensége.* Azok, akik január huszadikán, február tizenharmadikán, továbbá akik szeptember 13. és október 22. között születtek, azok hűségesek, ezeknek van lelkierejük, ezek önnek megszerezhetik azt, amelyre ön vágyik. Ugy látom, hogy *Önt igen sok hízelgő veszi körül*, óvakodjék tőlük, mert ezek tulzók, ép úgy, akik felajánlják Önnek karjaikat és azt ígérnek, hogy más emberek hajlandóságát az ön részére megnyerik. Vigyázzon, mert jön az a pillanat, amikor ezek érdeke, az Önével összeütkezik és ezeknek az embereknek úgy látom ropant elasztikus lelkiismeretük van és inkább ön ellen, mint Önért fognak dolgozni.

— Azt hiszem, nem tévedek, ha azt látom az ön horoszkópjából, hogy az ön felesége az Oroszán jegyében született. Ebből a házasságból született gyermekek egészségesek és erősek és különösen gyermeki jámborságukkal tűnnek ki. *Váltságos lelkirokonságot és az ön jellemének megfelelő gondolkodást tanusító életpárja semmiféle intrikával el nem tántorítható Öntől*, mert csillagzatuk pályájának határánál látom, hogy ép úgy bizik ő is, mint ön a planétájában.

— Ha számításaim nem csalnak, akkor *Ön körülbelül négy hónap múlva életének egyik szerencsés korszakába lép* és ez egy esztendeig fog tartani. E alatt az idő alatt sok szerencsése lesz. Mától számított hat hónap alatt egy három napig tartó rövid időköz áll be és nagyon kell vigyáznia, hogy ekkor *meg ne sértsen egy olyan személyt*, aki *Önnek nagy károkat okozhat.* Az említett év alatt egy már régóta mellőzött személyiséggel olyan megegyezésre jut, amelyet én eredményesnek mondhatok, de egyidejűleg egyszer-kétszer kritikus lesz a helyzet és a jelek arra mutatnak, hogy az a megegyezés nemcsak szellemi, de fizikai munkára is vonatkozik. Akármire kezd, biztosíthatom, hogy szerencsésen végződik és végül is igen kiváló állást foglal el a lakóhelyén.

— Vigyázzon, mert *a legközelebbi napokban rosszat terveznek ön ellen*, de azt hiszem, hogy ez önnek nem igen árt hat és csak azoknak válik kárára, akik megrontására törnek. Tehát nem is kell önnek aggódnia. Ha a helyzetét így egészében áttekintem, örvendetesen állapíthatom meg, hogy az *Ön életének vonalai felfelé törnek* s arra van hivatva, hogy vidám helyzetekbe kerüljön. Azt, amit a természet előre lát, mesterségesen meg lehet javítani és ha ön helyesen cselekszik, akkor még sokkal több öröme lesz az életben, mint ez ki van szabva ön részére. De az ön szerencsése csak úgy lehet teljes, ha a feleségét is bevonja örömeibe és óva intem Önt, hogy szíveválasztottjáról egy pillanattig se feledkezzék meg. Ajánlhatom önnek, hogy művelje és pártolja az irodalmat, de csak a jót. Az a tény, hogy tölem

kér tanácsot, azt mutalja, hogy érdeklik Önt a filozófiai studiomok. Ugy gondolom, hogy nagy hasznára lenne, ha a *Prédikátorok* könyvét, továbbá *Salamon példabeszédeit* olvasná, mert es egy olyan állásu férfiúnak, mint ön, még ma is szolgálhat hasznos utmutatásokkal.

— Legyen óvatos és ha azt kéri Öntől, hogy egy okmányt aláírjon, kérjen jogtudósoktól tanácsot. Az ön ötvenkettődik évében családjában megüresedik egy szék. Ötvenegy, ötvenhárom ötvenöt és hetvenedik életében valószínűleg ön utazni fog és új tervekkel kezd, de az ötvenötödik évében ne mozduljon, mert ez az esztendő sok vihart és veszélyt rejt magában. Akkor utazzék, ha a Hold, a Hal, vagy a Rák-jegyében van.

— Tekintsen aggodalom nélkül a jövőbe, mert az valami *kedvezőt tartogat az ön részére.* Élete utolsó korszakában nagy örökséget kap.

— Örüljön gyermekeinek és a zenének és ha valaha az a vágya támadna, hogy igen nagy mértékben akarná a saját akaratát érvényesíteni, azt tanácsolom, emlékezzék szavaimra és gondolja meg, vajon elég sok jogot juttatott az embereknek, akiknek szintén vannak érzelmeik és törekvéseik.

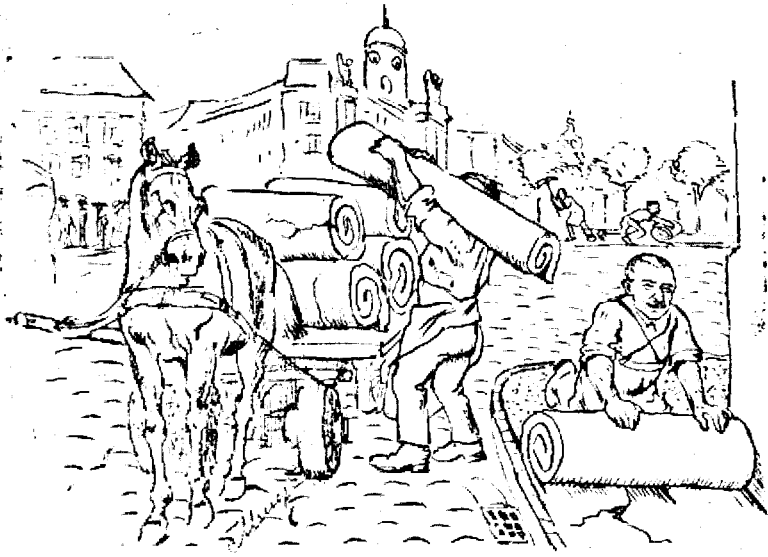
— Ne feledkezzék meg arról, hogyha házassági ügyei nincsenek rendben, akkor abból a jövőben *rendkívül sok kellemetlenség keletkezhetik Önre nézve.* Vigyázzon és minden alkalommal precízen mondja meg véleményét, mert azt látom, hogy nagyon is meg van a lehetősége annak, hogy Önt komolyan félreértsék és olyan dologgal vádolják, amiért ön nem is vonható felelősségre.

Az aradi tőzsdéről.

„Ich kauf!“

Adieu, Magyar Aszfalt.

Elmegy a habarcs, megy a lekvár,
Mely Aradon törzslakos lett már;
Mely itt annyi ezidást tapasztalt:
Elköltözik a Magyar Aszfalt:
Mint a megunt lakót szokásos
Ugy költözteti ki a város.

És hogy emléke se maradjon
Virág főmérnök künn a sarkon
Saját kezével teremt rendet:
Felszedi azt, mit odakentek.
Ez jele szebb aszfalt-jövőnek:
A rossz járdából lesz még — szőnyeg.

Neogrády Dóra visszavágyik a szinpadra.

(Látogatás a volt aradi primadonnánál.)

Budapest, március 22

Ugy tudjuk, Szendrői Mihály, az aradi színház igazgatója kissé zavarban van most, mert nem talál a jövő esztendőre Diósy Nusi mellé megfelelő énekesnőt és táncosnőt. Ugyanis akit ő szeretne, az valószínűleg nem jön, aki pedig Aradra kívánna jönni, az alkalmasint az aradi közönségnek nem kell. Mi tudnánk egy primadonnát, egy herceget, bájos teremtést, aki ünnepnappá varázsolná ama napot, amikor ismét fölléphetne az aradi színházban. Ez Neogrády Dóra. Ő is szeretne színésznő lenni s Aradon szeretné viszont látni a mámort szülő deszkákat. Ezt tőle magától tudja az Aradi Közlöny. Szeretne jönni, de — nem lehet.

Kiváncsiak voltunk az aradi publikummal együtt: hogyan tölti napjait az a kis primadonna, aki másfél esztendei itt működése alatt annyi kedves órát szerzett a közönségnek. Emlékezik-e még Aradra, művészi sikereinek legelső állomására? Visszavágyik-e még a szinpadra, amelyen határozott diadalokat aratott. Mivel dr. Csiky Tivadarnak, a volt aradi főispáni titkárnak feleségéről, Neogrády Dóráról nem tudtuk hol lakik, először az apjának Neogrády Antal festőművésznek lakását kereste fel az Aradi Közlöny munkatársa Budapesten, hogy megtudja: hol található meg az aradi közönség iránt hűtlenné lett művésznő.

A Baross-utca 45. számú házban lévő Petrovay-féle penzióban laknak Neogrády Antalék. A festőművész feleségét egyedül találtam otthon. Az urnő melankólikus lemondással mondta:

— Dóra elveszett számunkra. Mióta férjhez ment haragban vagyunk. Ő ugyanis akarataink ellenére ment férjhez. Mi úgy gondoltuk, hogy ő még ráér férjhez menni. Eredetileg nem is akartuk, hogy színésznő legyen belőle, de előbb Jászai Mari, majd Rákosi Szidi ösztökélték, mert nagy jövőt jósoltak neki. Jászai Mari azt tanácsolta neki, hogy az esetben, ha mi ellenezük szinpadra való lépését, szökjön meg és szerezzen pénzt. Abban a házban, ahol mi éltünk, lakott Petrus Sári és napról-napra látta Dóra a primadonna sikereit, nemcsoda tehát ha ellenzésünk dacára is színésznő lett. Azután magunk is láttuk, hogy tehetsége van, tehát mindent elkövettünk a jövője érdekében. Amikor Aradon, abban az aranyos városban szerződést kapott, magam leköltöztem vele s itt hagytam az én jó uramat, a családomat, felosztattuk a háztartásunkat és ide, ebbe a penzióba jöttünk. Aradon szép sikerei is voltak s kétségtelen, hogy nemsokára Budapestre került volna.

De odalent megszerették egymást dr. Csiky Tivadarral. Most férj és feleség. De mi nem érintkezünk egymással. sőt *pörbe is ragyunk*. Na, de ez már családi ügy... elég...

Megtudtam, hogy Dórácska, (vagy pardon: Dr. Csiky Tivadarné urnő): jelenleg az Irányi Dániel utcában levő Sacher penzióban lakik, amíg a Sziget-utcában a lakásuk teljesen el nem készül. Délelőtt bejelentettem magamat az *Iskolai Diákok* egykori Évikéjénél. Az ablak mellett ült és levelet írt. Kedves közvetlenséggel fogadott.

— Igazán szép, hogy az aradiak még nem felejtették el. — mondta, s miközben leültetett rápillantottam; ugyanaz a meleg bürös tekintet, ugyanaz a leányosan ártatlan fehér arc, amely megkacagtatott vagy könyvet esalt a szemekbe az aradi színházban. Egyszerű fehér blúz fölött fehér selyem melényke feszült, amely rozsdavörös szoknyáskában folytatódott: barna haja házias kontyba tűzve. Fehér kezén csak a jegygyűrű.

— Nem mondanék igazat, ha azt állítanám, hogy nem vágyom vissza a szinpadra. Imádtam a pályámat. *De arról szó se lehet, hogy szinpadra lépjek. Nem enged az uram.* Még a színházba se visz el, nehogy fölébredjen bennem a vágy a szinpad iránt. Csak a moziba járunk. Különbösen én egész nap itthon vagyok. Délelőtt, amíg az uram a hivatalban dolgozik, egyedül üldögelek a lakásban és folyton varrok, stikkelek. Már vagy nyolc darab diványpárnát varrtam meg. Délután néha az uramnak is segítek a hazahozott akták elintézésében. Annyit tudok már, hogy az aktákban a számokat alá kell húzni. Lassankint eltanulom az uram munkáját. Azért üldögelek egyedül, mert a mamámékkal nem igen érintkezünk. Tudja, a mama nagyon erős akaratu asszony. Ha kiesi korunkban azt mondta: idejönni, mert pofont akarok adni, akkor mi engedelmesen odamentünk és alázatosan pofonra tartottuk az arcunkat. Ezért aztán őt *cárnőnek* nevezte a család. Az uram szintén erős akaratu férfi és tudja ön, ha két kemény nyaku ember összetalálkozik, mi a dolog vége... Na, azért majd csak rendbejövünk. Öszintén szólva, meg is tudom érteni a szüleim neheztelését. En úgy indultam meg a pályámon, hogy nagy művésznő lesz belőlem. Jászai Mari szépeket jósolt és ha az utcán találkozunk, most is meghuzogatja a fülemet, amiért otthagytam a szinpadot. Ugy-e nem csoda, ha másféle színészkedésem után férjhez mentem, hát megneheztelnek rám a szüleim. Ők várták, remélték a megjósolt ragyogó művészi jövőt. Kérem mondjon nekem valamit Aradról, úgy szerettem azt a várost, hogy ki se mondhatom. Azt hittem, hogy engem ott ki fognak füttyülni. Mielőtt vendégszeredeltem, megnéztem a Hercegisasszony előadását. Nusi adta a fő női szerepet. A darab erdőben játszik, ötszáz évvel ezelőtt és Nusi, az én kedves kolléganőm *szeknyanadrágban* jelent meg, szépen dekoltálva s az összes ékszereit fölűtve. Az aradi közönség tapsolt is neki, mert szép volt, de talán nem volt stilszerű. Ezért féltem én Aradon föllépni. Rólam ugyanis már Rákosi Szidi mama megállapította, hogy nagyon grációz mozgok. Meg is mondta, hogy ne tegyem és emiatt egyszer ki

is küldött a szinpadról. Megjósolta nekem, hogy megbukom Aradon, ha olyan diszingváltan játszom, mint a színésziskolában. Azonban nem így történt. Az aradi közönség megértett engem és épen úgy megszeretett, mint én őt s elnézte, hogy kis hangom van.

— En pedig *voltaképpen énekesnőnek készült*. Budapesten egészen fiatalon megismerkedtem egy német zongoraművésszel, aki nagyon megszeretett engem. Ugy éreztem, hogy én is szeretem. Ez a német legény azt mondta, hogy nekem nagyszerű hangom van és okvetlen hangverseny énekesnő legyek. Tanított is engem és közben *elgyeselt*. Ugy volt két évvel ezelőtt, hogy mindketten lemegyünk Szófiába a bolgár király meghívására hangversenyezni. A bolgár királynak tudvalevően birtoka van gömörmegeben és az én nagyapám is gömörmegei birtokos. Ezen a réven ismeri az apámat is, akit *uavari festőjének* test meg. Azt mondta az apámnak, hogy hallotta milyen szép hangom van, jó volna, ha vele lemennék és hangversenyeznek. Így határoztuk el, hogy német főlegényemmel együtt lemegyünk. Azonban ebből semmi sem lett, mert közben megállapítottam magamról, hogy nem szeretem a német zongorást s csak a művészetéért rajongok. Szófia helyett pedig Aradra jöttem vendégszerepelni. Így pecsételődött meg az én sorsom.

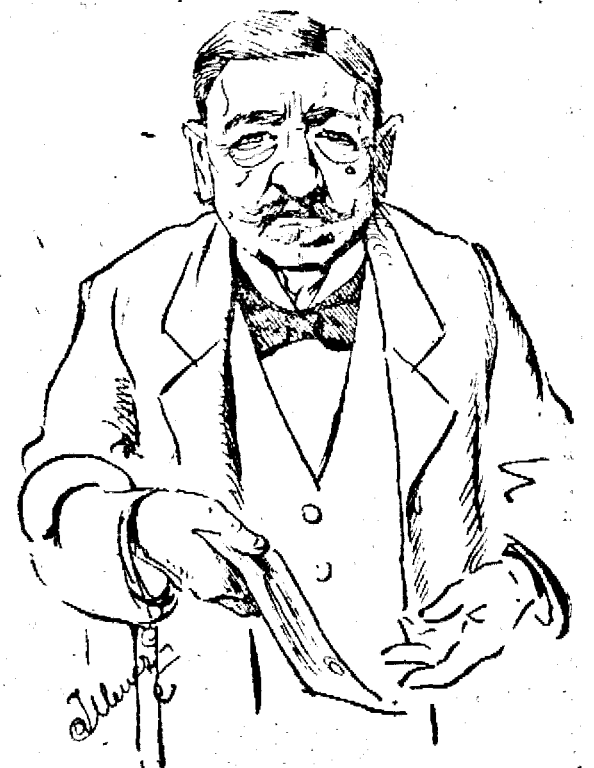
— Említettem, hogy Aradot mennyire szeretem, s ha szinpadra lépnék, újra Aradon kezdeném. Pedig tulajdonképpen egy kicsit neheztelnem kellene Aradra. Képzeld: azt írtak nekem, hogy *ig z-e, hogy ikeket szultem?* Hát kinek mi köze volna ahhoz? De megnyugtathatja az otthoniakat, hogy nem igaz. *Is az lett volna.* Tudja nagyon szeretem a gyerekeket. Talán éppen azért is nincsen. Egyszer régen egy cigányasszony megjósolta nekem, hogy épen azért, mert úgy rajongok a gyerekekért, nem ad nekem az isten egyet se.

— Ugy látszik, a gyerekek nem szeretik önt?

— Na, de ami késik, nem mulik. Talán még azzal lephetem meg az aradiakat, hogy csakugyan két babával ajándékozom meg az uramat. Akkor teljes lenne a boldogságom. Azért most se vagyok boldogtalan, hiszen az uram nagyon szeret. Csak az busit néha, hogy a szüleim nyugalma föl van durva miattam, mert fölözött a háztartásukat, amikor én lementem Aradra. Az apám sokat költött rám. Pedig én voltam az egyetlen úgynevezett kereső gyereke. Persze, én a keresetemből nem tudtam volna megélni, ha apuka nem segít havonta százassokkal. Mondta is apuka:

— Ha még több gyerekem is volna, aki keres, akkor én koldulni mehetnék.

Az aradi tőzsdéről.

„Ich geb“!

Aradi urak külföldi tapasztalatai.

— Megfigyelések, kritikák, kalandok, élmények. —

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 22.

Aradról minden esztendőben sok százan indulnak külföldi utra. Nemcsak olyanok járnak külföldre, akiknek az egészsége meghívja az egzotikus vidék pompás levegőjét. Sokan vannak, akik tanulni, látni akarnak odakint. Mert hogy tanulni lehet a nyugati államokban, azt ma már a legsovénabb magyar se meri tagadni. Régen volt az, amikor azt merete mondani egyik másik fajmagyar ur: nincs szebb ország Magyarországnál. Nekem nincs szükségem arra, hogy a fránya némettől tanuljak valamit.

Pedig dehogy is nincs szükségünk a fránya német minden tudására. Tessék csak elolvasni egy csomó aradi urnak alább olvasható nyilatkozatát, amelyben az *Aradi Közlöny* ama kérdésére felelnek: milyen érdekességeket láttak a külföldön? Tessék elolvasni, akkor meggyőződnek róla, hogy bizony sokat lehet a külföldön tanulni és szükségünk is van az ott tapasztaltakra:

Ariel:

(Egy aradi előkelő állami tisztviselő, aki egy aradi gróffal hosszú utat tett Afrikában.)

— Afrika kék egét és éllettő levegőjét éreztük már négy hónapja. Az utolsó 6 hetet Szudán keleti részén, Abesszinia határára vadászattal töltöttük. Inon beza jövet — egy nap — Diesa községben telepedtünk le a Két Nilus mellett. A község lakói négerek és néhány arab család, kiket egy Barra Rahmed Ailach nevű arab scheik (főnök, szentember) kormányoz. A scheik egy hitanult vén róka, nagyon szívesen fogadott, részben mert a keleti szokások szerint ajándékkal (baksisch) kell viszonzni bármily csekély szíveséget, részben pedig mert a rossireai mamur (kerületi parancsnok századosi rangban) valánk volt. A azokasos hajlongások, többször megismételt kézfogások, jó kívánságok és kérdezősködések után azzal az örömhírral lepött meg bennünket, hogy a közelben tartózkodik néhány elefánt és kaifer bivaly, az utóbbi Afrikának legveszedelmesebb vadja, ha embert vesz észre a közelében, azt felülke és órák hosszat tapossa. Ennek az áldozata lett 1911. évben Oberländer wieni gazdag vadász és 1912. évben Latham francia aviatikus. *Társam. ki már másodízben járta meg Szudán vég nélküli síkságait*, gyorsan összeállított egy kis karavánt, amely 6 emberből, 3 lóból és négy tevéből állott. Hassán Tába nevű arab vezetővel élén, kinél szében lovagolni csak nagy riikán lát az ember. Mint vadászati vezető is jól értette mesterségét, amennyiben 3 nap alatt társamnak sikerült két darab elefántot és két kaifer bivalyt löni. Volt nagy öröm és baksisch osztogatás, dicsai scheik este táncot rendeztetett a tisztjeinkre, a mamur az egyik bivaly tetején táncolt.

Másnap tervebe volt véve, hogy a vadászatot végleg befejezve, átkelünk a Kék Niluson s megyünk Khartoumba Szudán fővárosába. Az átkeléshez csak egy rozoga csolnak állt rendelkezésünkre s így is csak este felé készültünk el csomagjaink átszállításával, azt is csak úgy, hogy jelen volt a mamur, kinek gyors keze és viziló-bőrből készült korbáca nagy szerepet játszott abban, hogy fekete szolgálaink nemcsak kávéit ittak és beszélgettek, hanem egy keveset dolgoztak is. Miután befejeztük az átköltözködést, én a mamurral, ki szenvedélyes vadász volt, a táborunkhoz közel felállítottuk a csapóvasakat, miután sok hiéna volt a környéken. Ezeket nappal nem lehetett soha sem látni, ellenben naplemente után olyan ordítást és vonyitást vitték véghez, hogy nem lehetett tőlük aludni. A benszülöttek nagy ellenségei a hiénáknak, mert azok az ottani rendkívül sötét éj beálltával 15-20-as csoportokban a falukba bemennek és ellopják a benszülöttek kecskéjét, tyutját, sőt megtörtént, hogy gyermekét is.

A csapóvasak mellé családoknak vettünk egy fiatal kecskét és azt kikötöttük. Alig, hogy elkészültünk a munkánkkal s a táborunkba vissza-

mentünk, a csapóvasak felől rémes ordítás hallatszott. Azonnal tisztába voltunk, hogy a csapóvasba ember lépett s azt megfogta, a mamur és én odarohantunk. A legnagyobb vasba, mely orosz lán fogásra lett készítve, egy 14 év szürüli néger gyermek ballába volt megfogva. A mamur hamarabb ért oda, mint én s mire oda értem, a mamur már szidta és pofozta a kinos helyzetben levő néger gyermeket. Ezt az embertelen bánásmódot látva a mamurt ellöktem, a fiút a vassal együtt a földre fektettem és lábát kiszabadítottam, biztosra vettem, hogy a lába eltörtött, de nem, szerencséjére oly vékony volt a lába, hogy a vas nem szoríthatta teljesen össze. Kivallotta a fiu, hogy az anyja küldte a kecskét visszalopni.

Aznap a nagy lárma miatt a faluba nem jöttek hiénák. Másnap naplementekor fegyveremmel a kezemben, lementem a falu szelétől, mintegy ötven lépésre és megálltam egy alacsony pálmakal körülvevő terebélyes vadalmaja alatt. A nap már lement. A tropusokon az éj hamar beállt s 6 órákor a nap lenyugszik. Még nem állott be a teljes sötétség, amikor mögöttem a száraz fűben lépteket hallottam, nesztelenül hátra fordulok s látom, hogy egy hatalmas hiéna kocogva a falu felé tart. Sok időm nem volt a gondolkodásra, kapásból oda löttem. Azt még láttam, hogy lövésem után nagyot ugrott, de azután eltűnt a sötétben. Kedvetlenül kiállítottam a tolmácsnak, hogy küldjön lámpát. Ezalatt az egész falu odajött, keresték és rövid idő alatt meg is találták az én hiénámot. Egy nagy foltos bestia volt s dacára, hogy jól meg volt löve, még fogait csattogtatta. Ami azután következett, azt nem lehet könnyen leírni: körül állottak a még élő állatot és szidták rugdosták. Mind egyik a szemére vetett valamit: te loptad el a tyukomat, te loptad el a kecskét, te loptad el a gyermekemet, te miattad volt rossz termés. Alig tudtam őket széjjelverni, mert féltem, hogy a bőrért tönkre teszik. Akkor az egész társaság felém fordult, éltettek, kezét fogtak velem, táncoltak körülöttem.

A feketék még sokáig tárgyalták az imént lefolyt eseményt. De lassanként csendes lett a falu s csak némelykor zavarta meg álmainkat a Nilus felől egy öreg viziló mama trombitaszzerű bőgése.

Bácskay Béla dr. — Kis dolgokból következtelhetünk a nagyokra.

orvos:

Kis dolog az, amit a külföldön többek között tapasztaltam, hogy a szállodákban, vendéglőkben, kávéházakban kevés baj van a kiszolgáló személyzettel. Tudjuk jól, mennyi kellemetlenséget okoz a szállodákban Magyarországon a borralaló. Amikor az ember elhagyja a szállodát, egyszerre öt-hat kiszolgáló jelentkezik, akikről, míg a szállodában laktam, azt sem tudtam létezni-e. Valamennyi tartja a markát és ha busás összeggel be nem tömöm, akkor smucignak és betyárnak nevez gondolatban, de úgy, hogy a szeméből kiolvashatom a gondolatát. Ez különben nemcsak Magyarországon van így, hanem Olaszországban is, ahol egyenesen megkoppasztják az embert. A nagy kulturájú Németországban már rendezték ezt a nehéz kérdést is. A számla tíz százalékát fizetjük borralaló gyanánt és ezt az összeget a személyzet között szétosztják. Néha tekintélyes összeg ez a borralaló, de legalább nyugodt vagyok, hogy eleget tettem kötelességemnek és nem kell arra gondolnom, vajjon smucignak tartanak-e a kiszolgáló személyzet tagjai.

Fábry Sándor dr.

vezérgazgató:

— Az ön kérdése tulajdonképpen ugyanez, a mit a hosszabb utról használtatottól és élményeit

elbeszélőtől rendszerint kérdeznek az elbeszélésre: tovább sarkalni akaró kíváncsiak: „Hogy hát mégis mi volt a legszebb?”

— Mi volt a legszebb,

mi tett legnagyobb benyomást, — ez valóban teljesen szubjektív dolog. Ősmeri Ön bizony Szabolcska szép költeményét a három fiával Erdélyben megtett tanulmányutról. A fiuktól is azt kérdezte, az ut után, édes anyjuk: „de hát mi volt a legszebb”. A legkisebb azt felelte, hogy a Retyezát, a középső, hogy a *Gyülkos* tó vidéke, a legnagyobbik süvölvény pedig, — aki nagyon megbámult Vajdahunyadon egy, a Marosban sulykoló, térdén felül felhajtott szoknyájú, festői öltözött, szép oláh fátát — ábrándosan sóhajtott, hogy: „legszebb volt Vajdahunyadnál — a Maros”

— Ha végig tekintek utazásaimon, hogy Önnek feleletet adjak, felujulnak emlékezetemben a Jung frau Elameer gleischerje, Palermó rémes katekombái, az éjszakai nap különlegessége, Florencz csodás Ufficije stb., melyek mind nagy benyomást tettek rám, de eszembe ötlök egy parányi kis epizód is, amelynek emléke mégis legkedvesebb nekem.

— A Keleti-tenger egy bájos kis fűrdőhelyén előszeretettel gyönyörködtem naponta a homokos strandon játszó gyermekekben. A világon a legszebb a tenger és a gyermek. A német tengeri fűrdőkön a gyerekek „cserkész-boy”-társaságot szerveznek. Egykadt iskolai fiut tesznek meg a szülők parancsnoknak, s ennek vezetése alatt 10-20-as csoportokban katonai gyakorlatokat végeznek, építenek — fiuk, lányok együttesen — homokvárakat, azokat megostromolják és újra építik stb. Bájosak ezek a kis katonák. Nyurga fi-

Dicker József
automobilgyári vezérgazgató.

— Nehéz feladat elé állított a tisztelt szerkesztőség. Szerénytelenség nélkül mondva bentartam a félvilágot és így nehéz volna hirtelen megállapítani, hogy mi volt a látottak közül a legérdekesebb. Franciaországban megbámultam a kultúra nagy fejlettségét. Amerikában a technika csodáit, laktam Kaliforniában is. Amikor Csikágóból elindultam, térdig érő hó szakadt és Kaliforniába érve gyönyörű tavasz pompája virult. Kaliforniában hónapokig dolgoztam és sehol olyan olcsón nem laktam, mint ott. Teljes ellátásért egy hónapra husz dollárt fizettem. A Niagara zuhatag emléke nem tud elszállni a memóriámból. Midőn először láttam, nem hatott meg a csodás látvány azután, amikor eltávoztam, nem hagytott nyugodni az, amit láttam. Mint a mágnes, úgy vonzott vissza a Niagara zuhatag és mikor másodszer megcsö-

ncakák, pöttöm Borzsem Jankók, piros-pozagás, mosolygó szőke leánykák, akik mind nagy komolyan lépkednek a vesényszóra, csinálnak ügyes flanken bewegurokat és utánozzák mindenben a legnagyobb nemzet katonáit, mintegy készülőve előre is a gyermekkorban, hogy majdan dandalmas katonák legyenek.

Egy ilyen kis csapat marchirozott egyszer előtttem a strandon. Szembe velük botra támaszkodva tüpegett egy tőpörödött, megroppant dereku, öreg parasztasszony, a Wollin szigeti halásznép színes öltözetében. Amint a marchirozó csapatot meglátta, félre állt az öreg, hogy ő is végig szemlélje a kicsik elvonulását. A hogy a gyerekek közeledtek az anyokához, a csapat élén parancsnokuk magasa emelte a tisztikardot helyettesítő pálcát s harsány hangon tisztelgést vezényelt az öreg asszony előtt. A vezénylő pálcá mélyen meghajolt, a gyerekek pedig kiegyenesedtek, fészeken vetették fejüket az anyoka felé s egyszerre kiáltották — német katonai szokás szerint — az üdvözlést: „Guten Morgen — Mutter!”

Az öreg asszonynek könnyek csordultak végig az arcán s nem várt megüdvöztetésre s a meghatottságtól elfuló hangon rebegte:

Danke schön Kinder!

Engem is mélyen meghatott s spontán tisztelgés látása. S elgondoltam, mily méltán hatalmas s mily méltán nagyra leendő képes az a nemzet, mely gyermekeit, a legelsőbb rendben is, az öreg kor megüdvöztetésére neveli.

dáltam, éretem, hogy ennél fontosabb látvány sohasem tárul szemem elé az életben. Mint szakembert, a munkájóléti intézmények és a munkások teljesítménye különösen nagyon meglepett. A Westinghouse gyárnak voltam tisztviselője és ismerem a havrei, manchesteri és pittsburgi gyári viszonyokat. Havreban hét koronát és Manchesterben kilenc koronát, Pittsburgban pedig tizenöt koronát keres egy lakatos naponta. Nálunk természetesen legfeljebb négy öt korona napi kereset jut egy ugyanolyan munkásnak. Hogyan lehet az, hogy odakint egy automobil mégis sokkal olcsóbb, mint nálunk, ahol pedig fele annyit keres egy munkás. Ennek a magyarázata az, hogy a külföldön sokkal jobban fel vannak szerelve a gyárak, nagyobb kvantumban állítanak elő és így olcsóbbá válik az áru, a munkás pedig, mivel több munkálatom van és jobban kihasználja idejét, sokkal többet kereshet. Bizony egészen más világ van odakint. Csikagó mellett egy kis városkában Joliet hónapokig dolgoztam egy fegyverházban, amikor azt villamos szerelvényekkel láttuk el. Azóta beutaztam Európa sok államát és mondhatom, hogy Amerikában a fegyvernek külön dolga van, mint a vén Európa némely államában a szabad polgárnak.

Fényes Dezso

igazgató:

Én egyáltalában nem végeztem olyan, ugynevezett nagy utazásokat, amelyekről érdemes volna beszámolni; mindössze az európai kulturállamok metropolisait kerestem fel egy-néhányszor; míg fiatalabb voltam, mulatságerő, most azért, hogy tanuljak valamit.

Hogy mit találtam mindenütt a legszebbnek, azt így egyszerre nem tudnám megmondani, de ma is emlékezem, hogy legjobban megvoltam illetőve Newton sírjánál a Wechtminsterben és Galilei emléktábjára előtt a paduai egyetem aula-jában. Reszkettem, nem a hidegtől, hanem a gyönyörűségtől, a Jungfrau vasút végállomásán és a Litschinen-Schluchtban; a legtöbb izléstelen-séget Berlinben, a legjobb hotel Hamburgban, a legizletesebb Bratwurstot Nürnbergben találtam; a azecészások — akkorában ezek pótolták a pathologia terén a fuuristákat — Münchenben hozsantottak meg legelőször; a legjobb olajos árticsókát és finocchit Kabdebó Gyulával együtt ettem Olaszországban; mindig pompásan mulattam a párisi színházakban, de határozottan leg-bájosabb volt az illatos kis női bicycli-costume a Vachette kávéházban (igaz, hogy akkor még húsz éves voltam.)

Irigyelem a külföldtől az ő magasztos történelmi emlékeit és mesés műkincseit, óriási gazdagságát és az ebből származó nagyszerű kulturális és humanitárius intézményeit: ezek kedvéért a magyar ember, fájdalom, nagyon sokáig lesz még kénytelen a külföldre zerándokolni.

Mit szeretnék mégis átlátni a Nyugatból a magunk földjére? Istenem, nagyon sokat; érzem, hogy szinte telhetetlen vagyok: szeretném, ha az emberek nyilvános helyiségekben idehaza sem beszélnének hangosan, a pincérekkel nem gorombáskodnának, hangversenyeken nem diskurálnának, a hölgyek legalább a moziban ténnek le fejükről a kalapjukat, ha az utcákat éjjelenként seprnék és nappal rendszeren öntöznék, az aszfaltra égő cigarettá végeket és narancshéjakat nem dobálnának, suszterinasok nem ordítoznának a korzón trágárságokat, a jegypénztáraknál senki sem toliakodnék mások elébe, ha... de hiszen egyelőre ennyi is nagyon elég volna.

Hanem azért, mindezekről eltekintve, mégis csak Budapest a legzebb nagyváros a világon.

Kell Lipót dr.

ügyvéd:

Az „Aradi Közlöny“ azt kívánja tőlem, hogy néhány sorban mondjam el, hogy külföldi utazásaim alkalmával mit találtam legérdekesebbnek, mi ragadta meg legjobban figyelmemet és mit szeretnék a látottakból nálunk Magyarországon meghonosítani?

I. Idegenforgalom. Tirolt a múlt évben kerestem 1.000.000 idegen kereste fel. Nem tulzok, hogy ha felteszem, hogy átlag minden egyes utas legalább 200 koronát költött vasutra, vendéglőkben, bevásárlásokkal. Ez kétszáz évenként 200 millió koronát. Bozen városában egy évben 90.000 idegen tartózkodott. Átlag csak 100 koronát számitva a város 9.000.000 koronát vételezett be idegenektől. Ez Tirol egyedül. Már most hol van Alsó Ausztria Bécs városával, a Salzkammergut, Stájerország, Karinthia, Krajna, az Adria partjai és a csehországi fürdők? Az idegenforgalom a boldog Ausztriának szédületes országú bevétel

telt hoz. Ezt szeretném Magyarországon is látni 2. Rajna és Duna. A Rajna mentén utazva, annak jobb és balpartján ugyszólván vonat vonatot ér. A mellett a Rajnán a szó szoros értelmében hajócsoró folyik és egy órai gyorsvonati utazás alatt sok százait látjuk a jövő menő hajóknak. Midőn nálunk Komáromnál elérjük a Dunat, az a nyugalom és béke képét mutatja, órák mulnak, amíg egy-egy vontatóhajó gözkürtje zavarja a paradicsomi és csendét. Ezt is szeretném megváltoztatva látni még sok mást.

Kintzsig János

nagybirtokos:

— Önök arra kérnek, hogy mondjak valamit külföldi utaimról és hasonlítsam össze a külsőországokban tapasztaltakat a magyar viszonyokkal. Hát miről beszéljek? Talán a magyarországi idegenforgalomról? Arról nem igen lehet beszélni, mert sajnos nincs. A Tátrát kivéve alig is érdemes a külföldi embernek nálunk valamit megtekinteni. A Tátrában már van idegenforgalom, mert a hotelkultúra elég szépen kifejlődött. Azt szokták mondani, hogy Európának kevés olyan szép helye van, mint Erdély. Hát én többször beutaztam Erdélyt. Manőverem kétszer bejártam, legutóbb pedig automobilon kalandoztam ott. Mondhatom, nem csoda, ha az idegen elkerüli ezt a különben szép vidéket. Anti kulturállapotok vannak ott. Nem Kozsvárt, vagy Brassót említem, hanem beljebb Erdélyben. Még vármegyei székhelyeken is kétségbeesítő állapotok uralkodnak. Ha egy éjszakát töltünk valamely szállodában, másnap hólyagos testtel ébredünk, ha ugyan tudunk aludni. A legtöbb erdélyi fürdőhelyen pedig olyan a drágaság és úgy nyuznak az embert, hogy az főhaborít. Hogyan érezze magát jól az a kulturált német, francia, vagy angol utas, ha ilyen helyre kerül? Hiszen a legtöbb Indiában is tiszta sátrakat, jó konzerveket talál a külföldi utas. Parazse ott az angol kultúra hódít. Tulzsa nélkül mondom, hogy husz évvel ezelőt, amikor Indiában jártam, jobban éreztem magamat, mint Erdélyben.

— Szomorú, hogy így kell nyilatkozni a magyar viszonyokról. De nem én tehetek róla, ha ez az igazság. De nemcsak néhány magyar fürdőn van elrejtendő állapot, hanem azon az üdülőhelyen — Abbáziában — is, ahol a közönség tulnyomóan magyar. Három hétig voltam most odalent. Mondhatom, hogy harminc esztendő alatt nem kellett ennyit mérgeledőnem és gorombáskodnom, mint most három hétig. A pincérek és az abbáziai kereskedők gorombáskodása és prepotenciája minden képzelletet fölülmul. A közönség így szoktatta őket. Az odavaló közönségnek kilencven százaléka Sótok nyári publikuma. Isten őrizzen tőle.

Neuman Adolf

gyáros:

— Megfigyeltem most, hogy Dél Svájcban utolsó látogatásom óta mennyire emelkedett a téli idegen forgalom, melyet az angolok által meghonosított és széles körben gyakorolt téli sport azki, bob, skeleton, hockey, golf, curling (kuglizás fela jégen) teremelt meg. A valódi sportember nem a fashionable St. Moritzot, (Engadin) keresi fel, hanem Davost. Az előbbi helyen vannak a legelőkelőbb szállodák, melyek egyikeben láttam négy fiatal indiai hercegnőcskét, akik egy, az angol kormány részéről megbízott angol hölgy kíséretében, illetve annak felügyelete alatt utaznak és még ilyen kulturpublikummal szu-

más sporthely. Néhány centimétersod: onypálya viszi a sportolót és eszközeit a Schatzalp-pára, ott szép szállodát talál a onnan a legjobb karban tartott és több kilométer hosszú utakon száguldának lefelé a ródli és bors: eighisták. Láttam egy istenkisértés számba menő gyorsasággal haladó sceletonról lefordult angol „all round sport woman“ t, kit caakis a vérbeli sportközönség sajnált igazán, a normal ember azt mondta:

— Nem való nőnek (az emésztő szervein fele) hőszánon meredek hegyi uton örült sebességgel lefelé haladni.

Davos szép nagy város, gyönyörű dzle-tekkel és kirakatokkal, színházzal, hangverseny termekkel, szórakozó helyekkel stb...

Hótele: dásmiat meg- szóktem Genf és Lausanne vidékére, itt a tó partján előtavasz és a vegetáció indulása volt látható, de amint a Montreauxról kiinduló villamos hegyipályán utazunk egy órát, már Les Avents állomásnál sportoló angolokkal találkozhatunk, akik ott a legnagyobb igényeknek megfelelő fényes, de mégem drága szállodákban nagyon jó ellátást találnak.

Genf és Páris között Vallorbe állomásnál épül egy új hosszú alagut, amely Svájcból Franciaországba vezet

utat meg fogja rövidíteni. Nem akarom, hogy megmosolyogjanak és Párist nem akarom felfedezni, de kénytelen vagyok annyit konstataálni, hogy olyan előkelően egyszerű hölgytoiletteket, mint a párisi Operában, alig láttam. Még a páholyokban is ritkán látni hölgyet kalappal a fején, pedig azok már elég aprók odakint. Feltűnő ruha csak az idegeneken van: minél tengerentulabb, annál feltűnőbb a ezeket leginkább a franciák mosolyogják meg.

Ha talán nem tudtam volna, hogy külföldön kevésbé drága az utazás, rájöttem volna még az idegenek részéről gyönyörű fekvése miatt megbámult magyar fővárosunkban, ahol jó szállodában egy harmadik emeleti középnyagy egy ágyas szobáért, fürdőszobával egy napra husz koronát kérnek. Ameddig ezen szállodában és egyéb helyeken a drágaság tart, addig a sok ezer keletről érkező utas Budapestén nem száll ki, hanem átutazik és hálókocsiból igyekszik a szép világvárosból valamit látni. Külföldön iparszerűleg fokozott idegenforgalom milliókat hoz egy országnak, ezeknek egy része (udniillik a milliók) a sok román utassal együtt transit forgalom képen érintik országunkat.

Az aradi tőzsdéről.

A kisbuzás.

Ottenberg Tivadár — Ki ne hallott volna már a nizzai Karneválról? Szédítő arányokban

vezérgazgató:

pompázik itt a fény és a csillogás, amely az idegent elkápráztatja és szinte öntudatlanul dobálja a magával hozott pénzt, amelyet talán nehezen, verejtékesen szerzett meg. Nem az a célom, hogy most a nizzai világhírű Karnevált lefessek, vagy csábító színekkel a közönség elé varázsoljam. Itt csupán azt a szomorú tényt akarom konstatálni, hogy mindez másutt van és nem nálunk. Kiszámíthatatlan anyagi erőforrása Franciaországnak az, hogy az idegenek milliószámra özönlik el évente.

Hszen nem mondom, hogy ok nélkül. Nagyon szép Franciaország déli része, káprázlatos panoráma az, ami ott elénk tárul. De édes istenem, hiszen Magyarország is vannak csodásan szép vidékei. Ott van a főülmulhatlan Taira s Erdély pompás fürdőhelyei; azután a Balaton vidéke és a legbámulatosabb fürdőhelyek közé tartozik, nem is szóva a gyógyhatásáról. És a Margit szigetről se szabad megfeledkeznünk. Igazán nem tudom, hogy melyik európai metropolisnak adatott meg, hogy kellős közepén olyan tündérsziget legyen, mint a Margit sziget. Mindezek nagyon alkalmasok lennének arra, hogy világhírű fürdőhelyekké varázsoljuk azokat. Nem akarom erővel, élmésséggel mi is megtudnók teremteni a magunk Nizzáját, Montecarloját. Csak itt is adni kellene valamit az idegennek a pénzéért. Sajnos, ezt még nem tanultuk meg mi magyarok.

Parecz Béla dr. A külföldön utazgatóra a sok látnivaló mellett egyik legtanulságosabb dolog an-

ügyvéd:

nak a megfigyelése, hogy hogyan élnek és hogyan érintkeznek egymással az emberek? Mi szeretünk mindent gáncsolni, ami nálunk van és mindent jobbnak mondani a miénkénél, ami külföldi. Pedig sok dologban s köztük az egy mással való érintkezés módjában sem vagyunk hátrább a külföldieknél. Nincs meg nálunk az a finom tónus, mint a franciáknál, nem vagyunk olyan szeretetreméltóak, mint az olaszok, de mind a kettőnél nyitabbak és őszintébbek vagyunk. Egymást pedig megbecsüljük. S ebben határozottan előbbre vagyunk, mint pl. a németek.

A porosz ridegsége és neveltségsége közismert, de még a külföldben barátságos és jóindulatú délnémet is gyakran durva és modortalan. Bajorországban utazom a II. osztályon, ami ott már fényűzés számomra. A kocsiiban ülők valamennyien szemmel láthatólag a műveltebb társadalmi osztályokhoz tartoznak. A fülkében az ablak mellett egymással szemben ül egy fiatal pár s mellettük egy idősebb ur a feleségével. Menet közben az ablak mellett ülő fiatal ember leereszti az ablakot. Az idősebb ur odaugrik és az ő nélkül felrántja. Következik egy hangos éingerült vitakozás arról, hogy kinek van igaza? Eközben a fiatalabb újra leereszti s az idősebb ismét felhuzza az ablakot. Végre egy negyedóránál közelebb, de mindig csendesebb dohogás után az ablak végérvényesen zárva marad s a dolog el van intézve.

Színházi, vasuti pénztárnál, hajóállomáson pár hét alatt öt hat hasonló esetet láttam. Nálunk is fordulnak elő ilyen alkalmakkor összekülömbözések, de ideáig ritkán jut a dolog, vagy ha jut, akkor verekedés lesz belőle. Ami már a temperamentum dolga.

Nagya vannak a bajorok avval, hogy a müncheni Hofbräuhausban hogyan ül le a terített asztalhoz a professor mellé a hordár s hogyan szedi elő mind a kettő újságpapírosból a darab kolbászt és kenyeret, amit a korsó sörre mellé tejjel ad. Gusztus dolga. Nem irigylem tőlük ezt a kedélyességet. A műveltség utóvégre is igényekkel jár és pedig nemcsak szellemiek, hanem az élet külső kellemességei irányában is.

Reisinger Sándor — A múlt nyáron Svéd és Norvégországot utaz-

mérnök:

tam be, s legjobban bámulatba ejtett az óriási rend, tisztaság és csend az állomásokon, általában véve az utazás, melyet mi sohasem fogunk utánozhatni, mert messze vagyunk még a kulturális és szociális fejlődés ama magaslatától, melyen Svéd és Norvégország ma áll. Oly ritkán az ellentét a hazai és ottani utazási viszonyok között, hogy érdemes röviden válaszolni, miképp utaznak az emberek Svédországban. Vegyük először az éjjeli utazást. Az utazó készség, még a harmadik osztály is, majdnem kivétel nélkül Hálókocsit használ ha éjjel kell utaz-

nia. A hálókocsik egész sorozata képezi a vonatot, mindössze egy kocsi van, amely nincs alvásra berendezve, de ezt csak a legszegényebb emberek használják. A többiek úgy a munkások és az alacsonyabb néposztályok tagjai is, a hálókocsit használják, aminek magyarázata abban rejlik, hogy például egész éjszakai utazás mindössze két és fél svéd koronába kerül, s még a harmadik osztály hálókocsikban is nagyobb a tisztaság, rend és a kényelem, mint a mi elsőosztályu kocsijainkban. Nem fordulhat elő a vasuton az ami nálunk, hogy tudniillik az ember nem kap helyet s tülekednie kell, hogy egy ülőhelyet szoríthasson ki magának. Az ember megváltja a jegyet a pénztárnál, s ezen a jegyen már megvan a kocsinak és annak az ülőhelynek a száma, amelyet el kell foglalnia. A kocsik láthatóan és sorban számozva vannak, az ember kényelmesen megtalálja a maga számát és nyugodtan utazhat. A podgyaszt ingyen szállítják, súlyosabb podgyaszt pedig nem is szabad a kocsiba vinni. Mikor egy állomáshoz érkezik a vonat, zajnak, ideges szaladgálásnak, „hordár” kiáltásnak semmi nyoma. Hordárok nincsenek is a peronon. Az utasok, még a legelőkelőbbek is, maguk viszik kis kezitáskájukat és esernyőket a máliharaktárig, ott megtalálják podgyászukat s ott már átadhatják a hordárnak, aki kocsira teszi.

Az a kultúra, mely Svédország szociális emelkedettségével együtt jár, magával hozza azt, hogy minden intézmény a népiért van, minden intézmény közcélt szolgál s ezért minden intézmény olcsó. A telefon bevezetése például oly hihetetlenül olcsó, hogy még a legszegényebb néposztályoknál is be van vezetve. Az utcákon sok nyilvános telefon van, amelyet néhány fillérért interurban is lehet használni s így Stockholm utcájáról kényelmesen cseveghet az ember kopenhágai ismerősével.

— Kopenhága egyébként Európának talán legtisztább és legművészibb városa. Művészetének nagy jelentősége főleg abban áll, hogy azt nem az állam fejlesztette ki, hanem maguk a polgárok. Az utcák telve szobrokkal, de ezek nem emlékszobrok, hanem tisztára művészeti alkotások, melyek függetlenek embertől s személyi hiúságtól. Kedvelt szoboranyaguk a bronz, ebből készült például az a gyönyörű görög mitológiai szoborsorozat, mely Kopenhága utcáit ékesíti.

Jacobsen, a nykarisbergi sörgyár tulajdonosa, saját vagyonából létesítette a Nykarlsberg muzeumot, mely a művészi szobrok és képek legdusabb tárháza. A muzeum második része, melyet fia létesített, az antik műreemek végtelen sorozatát foglalja magában. S ez az egész muzeum nem állami támogatásból, hanem kizárólag egy polgár adakozásából jött létre. A muzeum palotáját Jacobsen építtette s a benne lévő tárgyakat is ő adományozta.

Egy másik polgár Frederikoburg királyi kastélyt vette meg, mely gyönyörű park közepén van, s ezt rendezte be nemzeti muzeumnak, felhalmozván benne mindazokat a művészeti tárgyakat, melyek a kultúra fejlődésének fokait mutatják. De nemcsak a polgárok, hanem az állam is hőkezten és kiváló érzéssel gondoskodik a művészetek pártolásáról.

A svéd fürdők gyönyörűek és olcsók. Stockholmtól egy és negyed órányira van Svédország legelegánsabb fürdőhelye, olyan szanatóriummal, mint például a semmeringi, csak hogy míg ott körülbelül harminc koronát fizetnek napi ellátásért, addig itt hat koronáért lakhatnak előkelők és nem előkelők egyaránt, akik között különben itt nincs differencia, mert az embereket nem aszerint mérlegetik, hogy jobban vagy kevésbé vannak e szituálva. A fürdők közösek, sőt, ami furcsa fényt vet a svédok szeméremérzékére, még a férfifürdőkben is női kiszolgálás van.

Általában nagyon meglepett a nők szerepe Svédországban. Nincs olyan foglalkozás, melyet nők nem űznének, borbélyoknál, üzletekben, hivatalokban, általában mindenütt nőket is találunk, s olyan munkákat, melyeket mi férfiak nélkül el sem tudnánk képzelni, nők végeznek el, s ezen ott nem ütközik meg senki, annyira egyenjogúvá lett a nő a férfival.

Tagányi Sándor — Most nagyon aktuális Oroszország, beszéljünk országgyűlési képviselő: hat Oroszországról. Általában Oroszországnak rosszabb a híre, mint amilyen. Beszélnek arról, hogy idegennek nehéz ebbe

az országba jutni. Ez igaz, de elsősorban azoknak nehéz, akik a rendezetlen vallásfelekezethez tartoznak, ezeket, úgy tudom, egyáltalában nem engedik át Oroszország határán. Más emberfaj azonban, ha rendben van az uttlevele, némi fel-tartóztatás után nyugodtan folytathatja útját. Az ország belsejében sem zavarják, csak ha elhagyja az országot, ismét némi kalamitása van az uttlevelel vizsgáló határállomásokon. Oroszország rendkívül gazdag állam. Tudjuk, hogy ősz kulturája van és az orosz centrumok ép oly hatalmas világvárosok, mint Európa más országainak metropolisai. Mérheteretlen kincsek vannak elrejtve az országnak még fel nem kutatott részén. Szibériában például órák hosszágig mehetünk a gyorsvonaton anélkül, hogy egy élő lelket látnánk. A földterületek teljesen megmunkálatlanok. A föld olyan olcsó, hogy ötven hatvan kopékért akkora területet lehet kapni, amely megfelel a mi két katasztrális holdunknak. Csak az a baj, hogy külföldi ember nem vásárolhat földet. Én tavaly elhatároztam, hogy vagy százezer hold földet veszek Oroszországban. Akkor kaptam azt a felvilágosítást, hogy csak benszüllött szerezheth földbirtokot. Próbáltam egy benszüllöttel társasviszonyba lépni, azonban meggyőződtem arról, hogy teljesen megbizhatatlan és nem alkalmas arra, hogy vele ilyen nagy földbirtok vásárlásba bocsátkozzam. Oroszországnak keleti része van különösen tele kincsekkel és épen ez a rész nincs megmunkálva. Ha külföldi honos földbirtokot szerezne, akkor néhány ezer koronáért egész vagyonhoz juthatnánk és nem kellene például Délamerikába, a tengerentúlra menni, ha olcsó földet akarunk szerezni. Az ország nyugati része már természetesen sokkal népesebb, ott sok a katona és a kultúra is magasabb fokon áll. Az orosz nagyvárosok közül legjobban tetszett nekem Moszkva, mert ott találjuk meg a keleti kultúrát teljes hamisítatlanságában. Azonkívül ebben a városban sok ezer földinket is találunk, ezekkel azonban nem szoktunk dicsekedni, — tudniillik félvilági magyar leányok.

Varjassy Lajos

polgármester:

— Külföldi utamon Európán két nagy városában, Párisban és Berlinben a városok grandiózus méretein és a technika csodáin kíván megkapott engem és bámulatba ejtett az éjjeli élet. Páris, mint a bujaság és a bűn eldorádóját szokták feltüntetni, Berlin pedig, a németek fővárosát mint a szolidaritás és az egyszerűség mintaképeit állították előm. Pedig nem így van. Ki ne ütközött volna meg a Friedrichstrasse éjszakai bujálkodásain és kibem ne keltett volna különös gondolatokat az a tény, hogy csak ezen az egy utvonalon is a félvilági hölgyek ezrei tolonganak még hajnali három órakor is. Ezek a hölgyek nem ismerik, mi a diszkrétció, ellentétben a párisiakkal, akik a nyilvánosság elől félrevonulva bonyolítják le szívügyeiket. Mondhatom, hogy Párisban éjjel egy órakor szünetel a szerelmi élet, legalább a nyilvánosság előtt. A kokitok diszkréték és elegánsak és zárt szeparékban fogadják gavallérjaik változásait, ellentétben Berlinnel, ahol éjszaka nem meglepő a nyilvános ölelkezés. Érdekes volt megfigyelni egy párisi előkelő kabaré műsorát és szereplőit. Akkoriban volt divatos az ugynevezett macsics-tánc, amelyet némely nagy város prúd hatósága be is tiltott, mert túlságosan érzékinek látszott. Ugy tudom Párisból indult világhírű utjára a macsics és abban a kabaréban, ahol én szórakoztam novum volt. Ezt a táncot oly finoman, kecsesen, és elegánsan járták, hogy a mozdulatok és formák érzéki volta teljesen elveszett. A kabaréban nemcsak férfiak voltak, mellettem ült például egy egészen öreg nő, akit a macsics-tánc annyira fellelkesített, hogy percekig székre állva tapsolt és kendőjét lobogtatta. Valószínűleg nem a tánc érzéki és buja jellege ragadta magával, hanem az a diszkrét előadásmód, ahogyan ezt az új táncot a kabaré művészei és művésznői bemutatták.

— Oroszország kivételével
Zerkovitz Rudolf úgyszólván egész Európát be-
vasutigazgató: utaztam, s sok olyan emlé-
kem van, mely el fog kísérni

életem végéig.

Ezek közül egy olyan emléket ragadok ki, mely lényegtelen bár, de valahányszor eszembe jut, mindég az a jóleső érzés fog el, hogy az ember, az ő emberi mivoltában mindenütt egyforma, ha — éhes!

1900-ban volt, a párisi világkiállítás idején. Julius 18-án Loubet, a köztársaság akkori elnöke vendégül látta a persa sah-t és tiszteletére az Elysée kertjében nagy „garden partyt” adott.

Mint egy pesti lap alkalmi tudósítója én is személyemre szóló meghívást kaptam és délután háromkor kíváncsi izgalommal léptem át az Elysée küszöbét. A keriben már nyüzsgött a világ minden részéről összesereglett előkelőség és a pompa és fény superlatívusa vetélkedett a párisiak válogatott izlésével.

Az Elysée kertjének végében egy rögtönzött színpadon a műsor szerint Mounet Sully, a franciák legnagyobb férfiszínésze szavalt Racine „Polyenét”-jéből, midőn a persa sah Mme Loubet-t karján vezetve, elfoglalta helyét a széksorok előtt.

Az internacionális közönség még egy ideig a nagy opera balletkarát nézte, aztán szép lassacskán otthagya a sábt elnököt, kezdett a palota felé szalpingózni. A kíváncsiság engem is utánuk vonzott és egyszerre csak ott találtam magam az Elysée földszinti termeiben, a világírú gobelinek alatt.

Minden teremben egy hosszú asztal volt terítve, és azon felhalmozva mindaz, ami szépet és jót a világ termel.

Az asztalok láncokkal voltak a közönségtől elválasztva és a libériás szolgálónak vajri sok dolgot adott a közönséget a láncok előtt féken tartani.

Az előkelő és elegáns közönség már nyüzsgött a asztalok előtt, mint egy méhraj, a kertből még folyton jöttek befelé és ekkor — egy pillanat műve volt — a hátulok nekiszorították az előttek állókat az asztalnak, a láncokat eltépték, az asztalt mindenestől felborították, az ennivalót pedig a földről kikapodták szét.

Boldog volt, aki egy falatot kapott, nem volt etiquette, nem volt bonton ebben a pillanatban, mindenki demokrata volt és én jóleső érzéssel konstata-
tam, hogy — bár Párisban vagyok — a legelőkelőbb környezetben, de hát, — a potya még Párisban is potya!

(A többi válaszokat legközelebbi szá-
munkában közöljük.)

Sarlot: Vedd át tőlem a bunkósbotot, amelylyel annyi tolvajnak ütöttük a nyomát.

Grén: Átrétegit és irattárba tétetik.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Heti műsor:

Vasárnap: Délután: *Lengyel menyecske*, operette. Este: *Eva*, operette. (Diósyval.) (C. bérlet-szünet)

Hétfő: Délután: *A farkas*, színjáték. Este: *A kis barátó*, operette, először. (A. bérlet-szünet.)

Kedd: Délután: *A muzsikuszóly*, operette. Este: *A kis barátó*, operette. (C. bérlet.)

Szerda: *A kis barátó*, operette. (A bérlet.)

Csütörtök: *A tolvaj*, színmű. G. Kertész Ella és Góth Sándor vendégfellépésével. (B. bérlet-szünet)

Péntek: *A kém*, dráma. G. Kertész Ella és Góth Sándor vendégfellépésével. C. bérlet-szünet.)

Szombat: *Az ingovány*, színmű. G. Kertész Ella és Góth Sándor vendégfellépésével. (A. bérlet-szünet.)

Vasárnap: Este: *Bent az erdőn*, Garvay Andor drámája. Itt először. B. bérlet.)

* **Aradi szobrok.** A Weitzer János-utcai polgári iskola első emeleti dísztermében állította ki Sebők János aradi szobrászművész munkáit. Arad város ösztöndíját élvező a jeles és tehetséges művész, aki Münchenben a Glaspalastban már bemutatta néhány alkotását. Aradon azonban most állít ki először. Kiforrott tehetségű és erős, biztos kezű művész munkái a kollekciónban levő szobrok, amelyek közül arányaival és hangulatos szépségével egy részét hímő női alakot ábrázoló márványalapra helyezett bronzszobor tűnik fel a terembeépésnél. Jellemzők és kifejezők Sebők büszkéi: Auszterveil Lászlóné hatalmas mellszobra, a kis Auszterveil gyerekek poetikus szobrai és a többiek valamennyien. Rendkívül finom és érdekes a két kis bronz, amelyben a seprősi üstfoltozó cigány és pusztai magyar paraszt életéből elcsúszott hangulatot mintázott meg Sebők. A szoborműveken kívül *Pataky* Sándor állított ki szép és színes akvarelleket és tájképeket. A kiállítást, amelyet ma délután *Varjassy* Lajos polgármester is felkeresett, hogy a város ösztöndíjában elismerést érdemlő munkáit megtekintse, a husvétii ünnepek alatt nyitva marad.

* **A Kölcsey egyesület közgyűlése.** Március 27-iken, csütörtökön délután 5 órakor fogja lezárni a Kölcsey egyesület működésének 32. évét. Közgyűlése, melyen az egyesület minden tagja hivatalos először lesz a Közművelődés Házában. A nemcsak beszámoló, hanem tiszújító közgyűlés tárgysorozata a következő: 1. *Varjassy* Árpád elnöki megnyitója. 2. Szöllősi István titkári jelentése és pénztárosi zárószámadása 1912-ről. 3. *Varjassy* Árpád előterjesztése az 1913. évi költészetéről. 4. Az alapszabályok módosítására vonatkozó előterjesztés. 5. Új tisztikar választása. 6. Indítványok.

* **Aradi festőművész sikere.** A Lengyel Lőrinc butorgyáros cég kirakatában egy női portré látható, mely Balla Frigyes aradi festőművész műve. A kép Radó Pálnak, a budapesti Magyar Bank főtitkárjának feleségét ábrázolja. Az, hogy Balla Frigyesnél már Budapestről is rendelnek meg portrékat, kétségtelenül bizonyítja az aradi művész tehetségét.

* **A színigazgató közlései.** *Husvétii előadások.* Az aradi színház igazgatósága a mostani három ünnepre igazán érdekes és változatos programot dolgozott ki: *Husvét első napján*, vasárnap délután a *Lengyel menyecske* kerül színre. — Vasárnap este az idei szezon páratlanul álló, nagy sikert aratott nagyszáger, *Lehár* Évája kerül színre. — *Husvét első hétfőjén* délután *Molnár* Ferenc *Farkas*-a kerül színre. — Hétfőn este operett-bemutatója lesz a színháznak. A *kis barátó* című operett kerül színre, melynek zenéjét *Szusz* Oszkár, a *Varázskeringő* neves komponistája szerezte. Az aradi színház előadása méltó lesz a darabhoz, mert a próbák már hetek óta folytak *Polgár* Sándor rendezése mellett s az operett kiállítása is pompás, csillogó fényes lesz. Az operette főbb szerepeit *Kállay*, *Diosi*, *Nógrádi*, *Fáskerti*, *Benkóné*, *Husár*, *Polgár*, *Hajdutska*, *Várnay*, *Herold*, *Győző* játsszák. — *Gyümölcsöltő boldogasszony napján*, kedden délután a nemrégiben nagy sikere között fel-
elevenített *Muzsikuszóly* kerül színre. — *A Góth*

pár Aradon. A vígszínház illusztris művészei, Góth Sándor és a felesége, Kertész Ella a jövő héten három napon keresztül vendégszerepelnek Aradon. Góthékkal a Tolvaj, az Ingovány és a Kém kerül színre. Az előadások bérlet-szünetben, rendes helyárakkal lesznek. Mind a három előadásra jegyek már hétfőtől kezdve válthatók.

* **A Szalay-Mezey dr. és Zay-féle Arad Akadémiai Előkészítő Zeneiskola IV. növendék hangversenye** március 30-án, vasárnap délután 5 órakor lesz a Fehér Kereszt kistermében. Az elismerten pompás eredményekkel működő zeneiskola ezuttal a kezdők szabatos és lendületteljes szóló és kamarazenejátékával fogja bemutatni az ő nemes művész pedagógiai irányzatát, amely a kiváló intézet által itt meghonosított akadémiai módszer és tananyag szigorúan következetes érvényesítésével elsőrangú eredményeket nyújt és pompás muzikusokat nevel. A műsor 5 hangszer növendékeinek száma öteli fel. Szülőket és érdeklődőket szívesen lát az akadémiai előkészítő zeneintézet.

* **Paula, a Moulin Rouge gyöngye.** (Az Uránia husvétii slágera.) Husvét hétfőjén egy francia sláger mutat be az Uránia, amelynek első előadása néhány hét előtt Párisban is nagy szenzációt keltett. A kép címe Paula, a Moulin Rouge gyöngye. Amint már a cím is sejteti, a háromfelvonásos dráma betekintést enged Páris éjszakai életébe, ebbe a feneketlen mocsárba. A párisi éjszakai élet apró intimitásai vonulnak fel előttünk, látjuk azt a vig, könnyelmű életet, amelynek Párison kívül a világba sehol sincs talaja. A rendkívül hatásos háromfelvonásos sláger hétfőn és kedden marad csak műsoron.

* **Psylander az Urániában.** A közönség sürgetésére az Uránia színház elhatározta, hogy a jövő héten olyan Nordisk képet mutat be, amelynek vezető szerepét *Waldemar* Psylander, a híres és népszerű moziszinész játssza. Az igazgatóság nem riadt vissza a nagy anyagi áldozatoktól s így sikerült is előadásra megszerezni a titok című szenzációs Nordisk képet, amelyben Psylander sokoldalúságának újabb jelét adja. A háromfelvonásos dráma szerdán szerepel először a műsoron.

* **Husvétii műsor az Apolló-színházban.** Az Apolló-színház direktója nagy körültekintéssel állította össze az ünnepnapok műsorát, amelyekre a leghíresebb filmgyárak szenzációs ujdonságait tüzte ki. Vasárnap pompás amerikai képek kerülnek a vászonlappra, köztük a Vitagraph-filmgyár háromfelvonásos remekében gyönyörködhetik majd a közönség. Ennek az amerikai képnek oly érdekes és izgalmas a cselekménye, hogy a legcinkább ember érzéséhez is közel lérközik. Hétfőn és kedden teljesen új képek kerülnek vetítésre. Az új műsoron szerepel az „Ime az ember” című drámai kép is, amely nagy arányánál és meséjének melegségénél fogva óriási sikert aratott a fővárosban. A darab tárgya a csempészek regényes életéből van merítve és sok időigazgató jelenettel ragadja magával a nézőt. 177

* **Szalay Aranka magán-növendékeinek hangversenye,** az eddigi rendkívüli érdeklődéshez képest, előreláthatólag fényes sikerrel fog lezárni április 5-én. A nagy népszerűségű és elismerten kiváló zongora- és énektanárú ez évi hangversenyét a Szalay, dr. Mezey és Zay-féle nagyírú *Aradi Akadémiai Előkészítő Zeneiskola* legjelesebb vonós és énekszaksos növendékeinek szereplésével kapcsolja össze. Igen helyen, mert ezek a produkciók a külföldben is művészi nívójú zongoraszámok értékét és változatosságát nagyban növelik annál is inkább, mert a kiváló tehetségű vonós növendékekkel már az intézet hangversenyén is szenzációs eredményeket mutatott be *Mezey* Zsigmond dr., az intézetnek egyégesen megállapított akadémiai módszerrel pompásan érvényesítő és nagyraható tanár. — A Fehér Keresztben tartandó hangversenyt a szokott jókedvű tánemulatság váltja föl.

* **Psylander az Apolló-ban.** (A legújabb Nordisk-sláger bemutatója.) Psylandert, a legünnepelebb mozi színészt, szerdán újból üdvözölheti a közönség az Apollóban. A megvesztegetően elegáns dán művész a nőknek dédelgetett kedvence, a Nordisk filmgyárnak egy mesteri, szenzációs felvételében. A születésnap ajándékban vendégszerepel.

* **A múlt.** (Az Uránia Nordisk slágera.) Megemlékeztünk már arról az imponáns sikerrel, amelyet A múlt című Nordisk sláger aratott az Urá-

niában. A rendkívül érdekes dráma érdekes problémát old meg: a darab szüzessége ugyanis arról szól, hogy az anya, aki volt artistanő, beleszeret fiatal leányának vőlegényébe. Az érzelmi asszony már — már elcsábítja leánya vőlegényét, de ekkor felébred benne az anyai érzés, s hogy a fiatslok boldogságát ne dulja szét, vízbe öli magát. A dráma bővelkedik az izgalmas és festőien szép jelenetekben. Felejthetetlen impressziókat kelt az a jelenet, amelyben az anya megvívja saját magával nagy harcát. A nagy slágeren kívül még négy gyönyörű kép szerepel a műsoron, amely vasárnap megy utoljára. 175

* Nagy Géza modern fényképész naponta eszközöl felvételeket reggel 8 órától este 6 óráig. Műterem Andrassy-tér 22, a megyeházzal szemben. Jutányos árak! Telefon: 922. 1059

* Az új helységnévtár megjelent. Tartalmazza a helységnevek mellé jegyezve a megyék, a lakosság lélekszámának és egyéb fontos adatoknak megjelölését. Nélkülözhetetlen irodák és vállalatok részére. Kapható Kerpel könykereskedésében.

Nem megy ultimátum Montenegrónak.

(Oroszország a monarchia mellett. — Szkutari végső ostroma.)

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Bécs, március 22.

Az osztrák-magyar monarchia és Montenegró között támadt konfliktusban még nincsenek döntő események. Az utóbbi napokban történt eseményekről és a bécsi intéző körök lépéseiről kiszivárgott hírek, mindenütt, különösen a tőzsdén, óriási izgalmat keltettek. Ma az a hír tartotta magát a börzén, hogy a monarchia még a mai nap folyamán ultimátumot küld Montenegrónak. A külügyminisztériumban azonban ezt a hírt a leghatározottabban megcáfolták. Ultimátumról egyelőre szó sincs, előbb a diplomáciai lépések egész sora várható és még akkor sem menne ultimátum, ha Montenegró nem teljesítene nyomban a monarchia követeléseit. Szkutarira vonatkozólag azt a felvilágosítást adták a külügyminisztériumban, hogy a vár aligha tartja magát holnapnál tovább. A döntő eseményeknek a két húsvéti ünnep előtt mindenesetre be kell következniük.

London: A Daily Telegr. jelenti Bécsből: Auszria-Magyarország és Oroszország megegyeztek Albániára vonatkozólag. A megegyezés, melynek közváltótalan közvetlenül küszöbön áll, úgy szól, hogy Auszria-Magyarország beleegyezik abba, hogy Djakovát Szerbiához csatolják, de nemzetközi garanciákat kap arra, hogy az ott szerb uralom alá kerülő katolikusok egyenjogúak lesznek. Ezzel szemben Oroszország hozzájárul ahhoz, hogy Szkutarit Albániába bekebelezék be.

Róma: A féléhivatalos Tribuna írja: Minthogy a hatalmak elfogadták Auszria-Magyarországnak azt az álláspontját, hogy a hadviselő felek a hatalmak beleegyezése nélkül nem teremhetnek bevégzett tényeket, Auszria-Magyarországnak többé semmiféle oka sincs arra, hogy diplomáciai vagy katonai akciót folytasson.

London: Sir Edward Grey a nagyhatalmak nagyköveteit ma értekezletre hívta össze, amelyen többek között az Albán kérdéssel, valamint Szkutari és Diakova hovatartozásával foglalkoztak.

Cetinje: Szkutariban tegnap óriási robbanás volt. Azt hiszik, hogy egy gránát az egyik puska-poros raktárt fölrobbantotta.

Cattaro: A montenegrói főhadiszálláson Szkutari elesését a legközelebbi időben várják. Azt hiszik, hogy az általános bombázás holnap reggel kezdődik meg s ezzel előkészítik a gyalogsági hadoszlopok koncentrált ostromát.

Cetinje: Szkutari bevételre bizonyos, de holnap még nem kezdődik meg az általános ostrom, mert a folyók, melyek a várost körülveszik, megdagadtak és a csapatokat és ágyukat nem lehet átszállítani. Nikita ennek következtében valószínűleg kedvezőbb időjárást fog várni az általános ostromra.

Ha újra születnék . . .

— Aradi színésznők önmagukról. —

*

Melyik bakfis ne szeretett volna valamelyik pillanatban színésznő lenni? Melyik fiatal leányt nem szédítette el egy pillanatra a taps, a dicőség mámoros utóai lész? S melyik ne nézte volna néha néha irigykedve a pompás toaletteket, a hatalmas butonokat?

De vajon gondolkodna néha napján a rajongók, a csillogó pálya után vágyódók, hogy mennyi keserűség, mennyi szomorú óra, mennyi kínlódás, kétségbeesés tapad a siker mámoros percéhez, a tündéri toalettekhez, a ragyogó briliánsokhoz? A színésznő boldogsága is szinpali holmi: kasirozott. Kivül csillogó, de . . . De ki fizet meg, mi kárpótol az átszenvedett percekért, a sok intrika okozta keserűségért, a harcért, melyet az érvényesüléshez vezető út eléréseért kell folytatni? És mégis, akik erre a pályára mennek, azokban ég a lelkesedés, azokat nem kedvetlenül el semmi.

Ha valakitől megkérdezik, hogy ha újra választhatna pályát, akkor azt választaná-e, amelyen működik, akkor száz ember közül kilencven nemel válaszolna. És ime, az aradi szinbáz színésznői közül — akitől választ kértünk erre a kérdésre — csak ketten vannak, akik, ha újra kezdenék az életüket, nem választanák mostani pályájukat, sőt ha gyermekek lennének, anyai szívük sem tiltakozna az ellen, hogy leányuk az ő példájukat kövesse. Ime a válaszok:

Benkőné:

— Ha a leányomnak kedve lesz hozzá, én nagyon szívesen megengedem neki, hogy színésznő legyen. Ha újra pályát választhatnék, ha előlről kezdenék mindent és ha százszor is kezdeném előlről, mindég színésznőnek mennék. Imádom ezt a nehéz, sokszor kellemetlen, de azért olyan csillogó, szép pályát.

Dósy Nusi:

— Ha volna lányom, színésznőnek adnám s engemet se ábrándíthatott semmi sem annyira ki, hogy ne mennék újra színésznőnek.

Fáskerti Mariska:

— Dehogyan adnám a leányomat primadonnának! Én is csak akkor mennék újra színésznőnek, ha garddal együtt születnék.

Heppesné Harmath Józsa:

— Ha ismét előlről kezdeném az életet: megint színésznő lennék. Szeretem a hivatásomat: annak a művészi részét. Lelki szükséglet nekem a szinpad és boldog vagyok, ha valami szépet, nagyot, emberit adhatok abból, amit a szinműrő alkotott. Szeretem a pályámat, mert szeretem a szerepeimet (persze kivételek is vannak), mert szeretem a művészi szépet.

— Hogy a leányomat színésznőnek adnám-e? Egyelőre még nincs leányom, de ha lenne, nem engedném meg, hogy színésznő legyen. Pályám nem művészi része annyi kellenetlenséggel, idegesítő bosszúsággal jár és ettől szeretném megmenteni gyermekemet. Nos azonban: nincs leányom és így ez a kérdés nem okoz aggodalmat nekem.

Kállay Jolán:

— Ha leányom volna és színésznőnek akarna menni, kitagadnám, nem ismerném többet, megfojtánám. Ha újra kezdeném az életemet, mindennemű elmennék inkább, mint színésznőnek. Mert ehhez a pályához nem elég a tehetség, itt stréberkedni kell, hizelegni, túlekedni, előretolakodni. Nekem sincsen ehhez való természetem!

Nógrády Malvin:

— Azért mentem színésznőnek, mert imádom ezt a pályát. Nem ábrándultam ki belőle s ha újra

kellene kezdeni, akkor megint színésznőnek mennék, csak ne volna annyi intrika és pletyka!

Novák Irén:

— Ha lesz a leányomnak hangja és tehettege, akkor nagyon szívesen beleegyezem, hogy — énekesnő legyen. De prózai színésznőnek nem engedném. És ha én előlről kezdeném a pályámat, akkor ha színésznőnek mennék is, csak primadonnának!

Sz. Rontay Boriska:

— Ha leányom volna és — tette hozzá mosolyogva — olyan tehetsége lenne, mint az anyjának, feltétlenül színésznőnek adnám. Én magam is, ha újra pályát választhatnék, megint színésznőnek mennék. Csak hogy akkor a mai eszemmel és tapasztalatommal mindent másképp rendeznék be, de első sorban is — nem mennék férjhez.

Kossuth Ferenc titkos levelei.

— Mit őrzött a miniszter volt, komornyikia. —

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapest, március 22.

Vida Pistának, Kossuth Ferenc volt komornyikjának zsarolási ügye ma már be is fejeződött: Kossuth visszavonta a panaszát, miután a keresetkeresett kompromittáló iratok részben megkezdtek, részben — állítólag — nem is voltak Vida Pista tulajdonában. A zsarolási ügyben szerepelt egy K. B. nevű volt újságíró is.

Kulcsár Béla, kit a K. B. jeltés takar, a következőket mondotta egy újságírónak:

— Körülbelül egy éve annak, hogy Vida István fölkeresett és közölte velem, hogy fontos iratok vannak a kezében. Ha ezeket fölhasználok, mondotta, s röpiratot írok — sok pénzt szerezhettek. El is hozta a leveleket, de csak messziről mutogatta meg. Lehetett nyolc-tíz levél Apponyi Albert gróftól, Kossuth Lajos Tivardartól és másoktól, de több nevét nem tudok. A tartalmukat nem ismerem, mert Vida nem adta kezembe a leveleket, ellenben azzal a magyarázattal kísérte, hogy a levelek tartalma olyan kompromittáló, hogy ha azok nyilvánosságra kerülnek, Kossuthnak ki kell szöknie az országból.

Néhány nappal ezelőtt elmentem Kossuthhoz s föltartam előtte a helyzetet. Így került az ügy a rendőrséghez s jutott a nyilvánosság elé.

A Vida Istvánnal lefoglalt iratokról Boda Dező főkapitány kijelentette, hogy a hatalmas dossziében semmi különös dolog nem volt. Egy csomó lejárt villamos vasúti jegy volt benne, azonkívül a szabadjegyeknek elképzeltetlen tömege 1906-ból, sőt 1905-re visszamenőleg. Volt azonkívül benne egy csomó távirat, a melyeket miniszterre való kinevezése alkalmából kapott. Nyilván olyan dolgok voltak, a melyeket Kossuth annak idején papirkosárba dobott.

— Szavamra kijelenthetem önnek, mondotta a főkapitány, — hogy a dossziében csupa ilyen haszontalanság és értéktelen holmi volt. A dosszié tartalmát egyébként átadtuk Kossuth Ferencnek. Azt hiszem, nem érdemes a dologról tovább beszélni.

Vida Pista felesége, aki még ma délben sem tudta, hogy hol van a férje, öthónapos kis gyermekét a kariára vette és elment Kossuth Ferenchez, hogy a férje hollétéről értesülést szerezzen és szabadon bocsátása érdekében könyörögjön. A rendőrségen ezt mondták, hogy Vida ma elutazott vidékre.

A leveleket tegnap lefoglalták, az iratokhoz csatolják s ma átküldik az ügyészséghez. Ezek a levelek távolról sem politikai természetűek, olyan magánlevelezések, amelyeknek a nyilvánosságra való kerülése nem Kossuthnak, de egy harmadik személynek lehetne kellemetlen. Kossuth Ferenc egyébként ma délelőtti visszavonta Vida Pista ellen tett panaszát.

HIREK

Tisza István gróf gyógyulása.

— Sikertült az újabb hályogműtét. —

Saját tudósítónk telefonjelentése.

Budapest, március 22.

Tisza István gróf állapota — mint a Bud. Tud. illetékes helyről értesül — rendkívül kielégítő. Ma délelőtt Grósz Emil dr. egyetemi tanár a gróf jobb szeméről, melyen a hályogműtétet végezte, levette a kötést, hogy megvizsgálja a szemet és megállapította, hogy a gyógyulási folyamat kedvező és gyors lefolyású. Ennek következtében a kötést, mely idáig mindkét szemre kiterjedt, a bal szemről, melyet tudvalevőleg öt év előtt szintén megoperált, levette és március kezdve így már csak az operált jobb szem marad kötés alatt.

Grósz dr. engedelmével Tisza ma már felkelt az ágyból és elszóttitott szobájában, karosszékekben ülve töltötte a napot. Hozzájárulóinak látogatását már fogadta, idegenek látogatásának fogadását azonban az orvos egyelőre még eltiltotta. A gyógyulási folyamat még tizenkét napig tarthat és akkor a képviselőház elnöke személyesen segítségével mindkét szemén látni fog.

Tisza István gróf az operáció sikeres kimenetele alkalmából bel- és külföldről számos üdvözlő táviratot kapott.

— Az Aradi Közlöny legközelebbi száma a hármas ünnep miatt csütörtökön reggel jelenik meg.

— A pápa állapota. Rómából jelentik: Orvosi körökben nagyon kedvezőtlennek tartják a pápa egészségi állapotát. Háziorvosa is komolyan aggódik, mert a szentatya egyáltalában nem tud aludni és enni. Most már biztosra veszik, hogy a jövő héten nem tartják meg szokásos kihallgatásokat, melyeket a hét folyamára terveztek.

— A miniszterelnök husvétja. Fiuméből jelentik: Lukács László miniszterelnök titkára, Latinovich Endre dr. kíséretében ma reggel a gyorsvonattal ideérkezett. A pályaudvaron Wickenburg István gróf kormányzó fogadta a miniszterelnököt, aki az ő, valamint Kálmán Gusztáv államtitkár és Weinhardt Gusztáv miniszteri tanácsos, pénzügyigazgató társaságában az Adamics mólóhoz ment és a László nevű jachtra szállott. Itt fogadta a miniszterelnök a révkapitány és helyettesei jelentését, azután a jachton Lovranába utazott. Wickenburg István gróf kormányzó az Előre nevű tengerészeti hatósági gőzösön szintén Lovranába ment, hogy jelentést tegyen a miniszterelnöknek.

— Az aradi munkásbiztosító felesége. Az aradi kerületi munkásbiztosító pénztár a napokban teszi közzé terjedelmes jelentését az 1912. évi működéséről. A jelentés, amely a pénztár első öt évi tevékenységének főbb adatait is tartalmazza, beszámol azokról a kedvező körülményekről, amelyek az 1912. évben azt eredményezték, hogy a pénztár közel 80000 korona felesleggel zárta számadásait, ami annál figyelemreméltóbb, mert a pénztárnak az 1911. évben tudvalevőleg nagy összegű deficitje volt.

— Az orosz tartalékosok szabadságolása. Varsóból jelentik, hogy a hivatalos lap mai számában jelent meg Skalon varsói katonai kormányzó rendelete az egyes hadtestparancsnokságokhoz, amelyben utasítást ad, hogy a visszatartott tartalékosokat azonnal szabadságolják. A szabadságolások a rendelet értelmében hétfőn megkezdődnek.

— Aradi katonák katasztrófája. Mai lapunkban részletesen beszámoltunk az aradi 33. gyalogezred 4. zászlóaljának 13. századában történt megdöbbentő katasztrófáról. Részletes jelentés az aradi ezredparancsnoksághoz még nem érkezett, azonban beszéltünk olyan férfakkal, akik ma érkeztek vissza Crkvicéről és Doranikról s ezek két aradmegyei katona nevét tudták velünk közölni a halottak és sebesültek közül. Az egyik halott Móc Illés szakaszvezető, egy sebesült tizedest pedig Kunszki Jácsonnak hívják. A szerencsétlenség úgy történt, hogy Doranik falu határában, amely nyolcvan méternyire van a montenegrói határtól, új erődítményt építenek. Az építkezés három év óta folyik és sziklát kell robbantani. Robbantás után körülbelül háromemeletes ház magasságu sziklák lezuhantak és a hegy tövében épült barakkokra gurultak. A barakkban levő katonák a sziklák alatt úgy összelapultak, hogy nem lehetett őket elismerni. A legurult sziklák olyan szilárdan lapultak a barakkokra, hogy csak dinamittal tudták elmozdítani helyükről és a halottakat és sebesülteket így sikerült a romok alól kiszedni. A sebesülteket automobilon a rizarói katonai kórházba szállították, ahol Sárosi és König ezredorvosok kötötték be őket.

— A nyári hadgyakorlatok. Bécsből jelentik: Azok a hadtestek, melyeknek csapatai részt vettek a téli hadgyakorlaton, nem fognak a nyári hadgyakorlaton részt venni.

— Német tengerészek utja. Bécsből jelentik: Miután erre vonatkozólag előzőleg diplomáciai uton megadták az engedelmet, e hó 19-én német tengerész katonákat indítottak utnak, hogy szárazföldi uton Ausztria-Magyarországon és Románián át Konstanzába menjenek a Gőben és Breslau német cirkálóhajók legénységének felváltására. A tengerész katonák Metsch korvettkapitány vezetésével tegnap érkeztek Bécsbe s a száz embertől álló legénységet és a három tisztet a bécsi tűzérési laktányában szállásolták el. A német tengerészek ma folytatták útjukat Konstanz felé.

— Eljegyzések. Horák Vilmos az aradi 33. gyalogezred hadnagya eljegyezte Tóth Gizellát, Tóth Lajos aradi m. kir. adóhivatali főnök bájos leányát.

Grünwald Imre gyógyszerész Mezőberényből eljegyezte Weisz Magdát, Weisz Pál fakereskedő leányát. (Minden külön értesítés helyett.)

— Gyermekelődés. A zsidó leány- és fiúiskola április hó első napjaiban nagyszabású és fényesnek ígérkező gyermekelődést rendez. Színrekerül a Méregpohár című bájos gyermekdarab. Éldőképek, szavalatok és magántáncok gazdagítják az izléssel összeválogatott műsort. A magántáncokat Benkőné tanítja be a tőle megszokott precizitással. A tantestület buzgókodása, a szereplő apróságok igyekezete és ügyessége fényes sikerrel biztatnak. Az estély részletes műsora a következő:

Tarantella zongorán előadja: Schwarzberger Frida. 2. Indulás a csatába. Éldőkép. 3. Babakétes, éneklik: Fleischer Klára és Perlmutter Gyula. 4. Bababolt. Eladó: Weisz Teri, vevő: Löwinger Hajnal, babák. 5. Peli inas. Éldőkép: Koch Böske. Tavasz, nyár, ősz, tél. Éldőkép: Deutsch Jolán, Hajnal Mancsi, Weisz Böske, Feszler Gitta. 6. Lepketánc, lejtő: Montag Dusi. 7. Méregpohár. Vigjáték egy felvonásban, előadja: Varga Piri, Weisz Bözsi, Kohn Zsuzsi, Weinfeld Jenő, Illés Ferike, Ulmer Margit, Tokody László, Sonnenwirth László. 8. Párostánc, lejtő: Stauber Mancsi és Jancsi. 9. Jön a tanítónéni. Éldőkép. 10. Tándér. ország. Dialog, előadja: Deutsch Mancsi és Bözsi. 11. Magántánc, lejtő: Stauber Mancsi.

— Aki a fogházba vágyakozik. Régióta ismert alakja már az aradi rendőrségnek Juhász Gergely, aki valamikor közműveslegény volt, de már régióta nem dolgozik s csavargással tengeti életét. A nyári hónapokban csak megél valamely foglalkozásból, de télen ez a foglalkozás nem nagyon kényelmes, azért úgy segít magán, hogy kisebb-nagyobb vétéseket követ el, amiért, minthogy visszaeső bűnös, husz-harminc napi fogházra szokták itélni s így kihuzza a téli hónapokat is ingyen kosztal és kvártállal. Tegnap, úgy látszik, megint nem volt mit enni s elhatározta, hogy visszatér téli szállására, a rendőrség fogdája. Odament hát a sarkon posztoló rendőrhöz s megkérte, vigye fel a város házára. A rendőr vonakodott kérésének eleget tenni, mivel semmi oka nem volt arra, hogy Juhászt bekísérje. A csavargó egy darabig még kérlelte, de minthogy ez hajthatatlan maradt, a további kérlelés helyett egyszerűen pofonvágt a ámuló rendőrt s a pofon után nyugodtan szólt: Most legalább van már oka, hogy bekísérjen. A pofon alighanem meggyőzte a rendőrt arról, hogy Juhásznak megmásíthatatlan szándéka a rendőrség elé kerülni s most már habozás nélkül felkísérte a város házára. A rendőrbíró elé állították, aki csavargásért egyelőre tíz napra ítélte el Juhászt, akinek ily módon legalább a husvéti ünnepekre biztosítva van a megélhetése. Azonkívül hatóság elleni erőszak címén is megindították ellene az eljárást.

— A városi árvaház szabályrendeletének átdolgozása következtében meg kell szüntetni a gondnoknői állást. A tanács ma felmondott Novotny Lajosné gondnoknőnek, kiutalt részére három havi fizetést és megengedte, hogy május elsejéig használhassa az árvaházban levő lakást. Az aradi kereskedelmi és iparkamara felhívta a tanács figyelmét arra, hogy az aradi országos vásárokat nem eléggé hirdetik, a gazdasági tanácsnokot megbízták, hogy találjon módot a vásárok idejének széles körben leendő közzétételére.

— Házasság. Lustig Sándor budapesti eszlárgyáros f. hó 23-án tartja esküvőjét Diamant Ellával, özv. Diamant Miksáné művelt és bájos leányával Aradon.

— Tombolaestélyek a Központi szállodában. A jótékony célu tombolaestélyek iránt, amelyet az Aradi Újságírók Segélyegyesülete, az Aradi Nők Otthona és a minorita templom orgonájára három este, a husvéti ünnepek alatt rendez Csermák Ágoston, Központi szállodájának télikerti helyiségében igen nagy az érdeklődés.

— Halálos katasztrófa a tűzérési gyakorlaton. Berlinből jelentik: A Berlin közelében levő gummersdorfi tűzérési gyakorló téren, ahol már napok óta új ágyukat próbálnak, ma súlyos szerencsétlenség történt. Egy új ágyut próbáltak ki és a harmadik lövésnél a löveg eddig még ki nem derített okból a csőben felrobbant és szétvetette az elzáró szerkezetet. Az ágyu körül öt tűzér volt, akik valamennyien súlyosan megsebesültek. Wiedmeyer tűzmester néhány perccel a robbanás után meghalt s egy Konrad nevű tűzér, kinek hasát szakította fel a beléje furódó vasdarab, szintén nem sokára kiszenvedett. A többi három tűzér és egy tiszt súlyosan megsebesültek, többen pedig könnyebb sérüléseket szenvedtek.

— Unitárius istentisztelet Aradon. Az aradi unitárius egyház az idei husvét alkalmával is megtartja a szokásos istentiszteletet hétfőn, husvét másodnapján d. e. fél 12 órakor lesz a lutheránus templomban. Az egyházi beszédet József Miklós budapesti költő-esperes, az országos hírű kiváló szónok tartja. Az istentiszteleten mindenki megjelenhet, sőt urvacsorát is vehet bárki valláskülömbőség nélkül.

— Pör az elmaradt matiné miatt. *Buda pestről* jelentik: Szokatlan perpatvar kerekedett abból a matinéből, amelyet a szabadgondolkodó egyetemi hallgatók köre, a Galilei Kör nem tud megtartani, mert nincsen helyisége. A Vigszínház, Magyar Színház igazgatósága, amellyel a Galilei Kör a matiné rendezésére megegyezett, utóbb ki jelentette, hogy nem engedi át erre a célra a színházat. Ugyanezt tette most a Népopera igazgatósága is, pedig a kör Népoperától hateres korona vinkulumot kötött ki arra az esetre, ha a matiné nem tarthatnák meg. A Galilei kör most keresetet akar beadni a Népopera ellen a hateres korona kötbéréért. A színházak azért húzódoznak a matinéért, mert annak műsorán egy fiatal írónak Német Andornak erősen vallásbáborító szindarabja szerepel. Német Veronika tükre című darabja ugyanis azzal foglalkozik, hogy a vakbuzgó falusi nép az anyagi örömeik elé néző Veronika leányzót szentnek tartja és imádja, mert születendő gyermekét Jézus fiának hiszik. Veronika parasztleány kedvesét, aki azt hirdeti, hogy a gyermek az övé, a vakbuzgó emberek agyonverik, Veronikát pedig szentté avatják. — Ebből a vallási érzelmeket súlyosan megbántó színműből nem kér egyik fővárosi színház sem, mert nem akarják, hogy akár a Galilei matiné keretében is vallást bántó jelenetek hangozzanak el a színpadon.

— Az eltűnt szolgabíró. *Temesvárról* jelentik: Karas Istvánnak, az eltűnt temesmegyei szolgabírónak, ki ellen az alispán fegyelmet indított, végre nyomára akadtak. A szolgabíró ma levélben értesítette Versecen lakó szüleit, ne aggodjanak sorsa miatt, mert már jó állásban van. Megunta a magyar közigazgatást és kiment Amerikába, ahol máris jobbra fordult sorsa. Jelenleg Buenos Ayresben él, ahol egy nagy cégnél kapott alkalmazást, mint levelező, évi ötezer dollár fizetéssel. A szülők e levél vétele után természetesen megnyugodtak a temesmegyei alispán már kiírta a pályázatot a megüresedett szolgabírói állásra.

— Ujjé, a ligetben nagyszerű! K. Erzsébet aradi varróleány ma azzal a panaszzal jelent meg a randórságnak, hogy a városligetben három aradi fiatalember utját állotta és inzultálni akarta. Segítségért kiáltott, azonban seki sem sietett a megmentésére és a három ismeretlen férfi megverte. A leány zavaros előadásából a randórság annyit tudott megállapítani, hogy a személyleírás nem illik azokra az ismert utonállókra, akik eddigi tapasztalat szerint védtelen nőket inzultálni szoktak ezért a legerélyesebb nyomozást indította meg, hogy az újabb vezényes alakokat kizárja.

— Csőd. *Szegedről* jelentik: Meyer Ferdinánd és Fiai Utóda részvénytársaság vaskereskedő cég ellen a szegedi törvényszék ma saját kérelmére elrendelte a csődöt.

— Labdarugó mérkőzés. Folyó hó 25-én, kedden a budapesti Törökvs S. E. első csapata mérkőzik az Aradi Torna Egylet első csapatával. A footballmérkőzés, amely a Török Gábor utcai sporttelepen lesz, pontban négy órakor kezdődik és mint bíró Kaldor (Kieizsi) fog működni.

— Cirkus Aradon. Ma tartotta a Donnert cirkusz megnyitó előadását az Óvár téren. Bemutatásra csupa elsőrendű attrakció került. Az egyes művészek és művésznők mutatványai kiválóak. Az igazgató elővezetései és idomítási kitérők, a cirkusz megérdemli a pártfogást.

— Koszorúmegváltás. Dávid Vilmos és neje, megb. Baumann Jánosné urnó ravatalára szánt koszorú megváltása fejében 10 koronát adományoztak az Aradi Kereskedők Köre Erzsébet alapja részére, melyért ez uton mond hálás köszönetet a Kör elnöksége.

— Menettérti jegyek az Aceven. 1913. év április hó 1-ével kezdődőleg *Apátfalva, Kis-Zombor, Makó, Szeged és Szőreg* állomásokról Mezőhegyes Aradon át a m. kir. államvasutak *Máriaradna* történő utazásokra, az alább kitüntetett árak mellett III. osztályú menettérti jegyeket adunk ki. A menettérti jegyek motor-, személy- és vegyes-vonatokon való utazásra adatkak ki és 3 napig érvényesek olyformán, hogy ezeknek a jegyeknek érvényessége kiadásuk napjától számítva a negyedik napon éjfélkor jár le. E menettérti jegyekkel a magyar vasuti személy- és podgyászdíjszabás L. rész 25. § ában fölvetett határozmányok betartása mellett, az utazás, lenti érvénytartam megbojsszabítása nélkül, ugy az oda, mint a visszautazásnál egyszer felbeszakítható. E menettérti jegyek másra át nem ruházhatók és kedvezményes jegy váltására jogosító igazolványok alapján igénybe nem vehetők. A menettérti jegyek árai a következők: Apátfalvától Mezőhegyes, Aradon át *Máriaradnára* és vissza III. oszt. 5.60 kor. Kis Zombor Mezőhegyes Aradon át *Máriaradnára* és vissza III. oszt. 6.20 kor. Makó Mezőhegyes Aradon át *Máriaradnára* és vissza III. oszt. 6.20 kor. Szeged Mezőhegyes Aradon át *Máriaradnára* és vissza III. oszt. 7.60 kor. Szőreg Mezőhegyes Aradon át *Máriaradnára* és vissza III. oszt. 7.20 kor.

— Rossz gyomor nem csinálhat jó kedvet; az ember elveszti munkakedvét és végül igazán képtelenné lesz a dologra. De van egy út, hogy ettől a bajtól biztosan megóvjuk magunkat. Használjuk az egy emberöltő óta elismert „*Ferenc József*”-keserűvizet. Több mint egy negyedszázaddal ezelőtt a királyi tudományos egyetem belorvosi klinika vezetősége már a következő feltűnő esetről teszen említést: Betegünk fiatalember, aki félév óta szenved krónikussá vált gyomor- és bélhurutban. Miután az utolsó három nap széke épen nem volt az ifjunak, kíséretként egy pohárnyi természetes *Ferenc József*-keserűvizet adtunk neki. Csakugyan alig két óra múlva megvolt az eredménye és a páciens a következő reggelen tényleg egészen megújulva érezte magát. Ezután még öt napon át reggelenként adtunk *Ferenc József*-vizet és a hatodik napon az etvágyhiány már egészen megszűnt és vele együtt a gyomorfájdalom is csökkent. — Gyógyszertárakban, drogeriákban és fűszerkereskedésekben kifejezetten valódi *Ferenc József*-keserűvizet kell kérni és ehelyett semmi mást nem kell elfogadni. Vigyázzunk a vignettára és felírásra, ahol pedig nem kapható, ott forduljunk levelezőlap útján egyenesen a *Ferenc József*-gyógyforrások szétküldési igazgatóságához Budapesten, (I. ker. Kelezföld) 464.

— Uj kereskedelmi vállalat. *Szántó Mór és Társa*-féle férfi és fiu ruha telepe berendezése és Portal elkészítése városunk látványosságát jelenti, ezzel a város kereskedelme óriási haladást nyert. Az üzlet közeli napokban fog megnyitni és mint tudjuk a rengeteg választék kész ruhákban felütőkben és gyermekruhákban még impozánsabban fog megnyilvánulni. A szabott árak pedig mint jól értesülünk olcsók lesznek, úgy hogy mindenki jól és olcsón ruházkozhat. Felhívjuk olvasóink figyelmét lapunk legközelebbi számában megjelenő hirdetésére.

— A t. keresk. és irodai alkalmazottak figyelmébe. Értesítettnek a t. keresk. és irodai alkalmazottak, hogy a Pichler Sándor-féle írógépvállalattal kapcsolatosan (Haszinger u. 5.) f. évi április hó 1-én esti könyvelési tanfolyam veszi kezdetét, melyben a mérlegképes kettős könyvvitel négy hón p alatt teljesen elsajátítható. Tandj havi tíz korona.

— Birtokcsere. Szalay Inre eladta az aradi Wesseiényi-tele 15. sz. házat 60200 koronáért özv. Balás Gábornának.

— Születések, halálozások és házasságok. Az aradi anyakönyvi hivatalban folyó hó 17-én a következő születéseket, halálozásokat és házasságokat jelentették be: Született: Barta Dezső vállalkozónak Hedvig nevű leánya. Bartlenczky József csizmadia mesternek Antónia nevű leánya. Lévai József cipésznek Géza nevű fia. Szabó János kocsiának Lajos nevű fia. Szabó Jenő vasöntőmesternek Ilona nevű leánya. Szász Sándor lámpagyújtogatónak Erzsébet nevű leánya. — Meghalt: Kohn Lipót keraskedő. Ciuhandu Simina 18 hónapos leány. Özv. Zeke Sándorné 74 éves magánzó. — Házasságot kötött: Bánszky József bádogos Deák Juliánával.

— Eleken műhimzés kiállítás és tanfolyamot rendez a Singer Co. varrógép részvénytársaság április hó 2 től kezdve a régi patika helyiségben. Előjegyzéseket elfogad a cég ot-tani képviselője Papp József Hermann u. 445. Ugy a kiállítás megtekintése, mint a tanfolyamon való részvétel díjtalan. 1941

— Sz. Földessy Szerén, Aradon előnyösen ismert hegedűművész, újonnan szervezett női zenekarával megérkezett és vasárnaptól f. hó 28 től kezdve minden este a *Központi Kávéházban* hangversenyez.

— Az influenza ismét átvonult az országban, utjában kíséretül oly súlyos betegség aszódott. Minden ráthát, minden könnyű huratot komolyan kell vennünk és nincs oly alkalmas szer, mint Sirolin „Roche”, mellyel a tulajdonképeni tüdőbetegségek megelőzhetők volna, áll ez pedig különösen az influenzát követni szokó tüdőgyulladásra. A Sirolin „Roche”-t bármely gyógyszerárban kapni, kellemes íze folytán gyermekek is szívesen veszik. Kreszot tartalma lévén, megöli a szervezetbe jutott bacillusokat és így megszünteti a betegség főokozóját. Használatát a betegség első jeleinél meg kell kezdeni, hogy hatása gyors és biztos legyen, azért jó, ha mindig kéznél van a készlet.

— K-i bérő. Kérdésközdésünkre tudomásul vettük, hogy különböző szódéni ásvány-pasztilla létezik. Szódéni éppen olyan eredeti elvevés, mint a pilseni és müncheni sör. Jó ságára és hatására nézve azonban nagy különbségük van. Annai azonban tény, hogy Fáy valódi szódéni nemcsak Szódéniből származik, hanem a községi gyógyforrásokból lesznek összeállítva, melyek orvosok részéről mint ivókúra lett előírva. Ebből magyarázható a szódéni ásványpasztillák jó ékony hatása.

— Az 1913. évi férfidivat ez idén megint elsőseget ad choivot és kamarnban, a mindég szép és kevelt szürkeszín mellett az eleven barna és drappsánnak. A férfi és női szövetgyűjtemény, mely éppen a brünni pasztógyári Siegel Imhof cég által szétküldetik, gazdag választékot hoz ezen divatos szövetekről, bámalatos olcsó árban. A magánvevőknek is alkalom nyujtatik magukat a nevezett Siegel Imhof cég közvetlen beszerzése által, csekély ártért s a mellett jó és divatos szövetekkel ellátni. 9344

— Húsvéti illatszerek és locsolók legnagyobb választékban és legolcsóbban Hegedűsnél.

— Peronospora Sok ezer termés évenként teljesen megsemmisítetik, sok száz ezer termés erősen csökkentetik a peronospora, szétharmat, fusioladium (szőlőtű) és rovarbetegségek által, mivel sokan gondolkodás nélkül, e avult módon még mindig kékkövel permeteznek, ahelyett, hogy a sokkal jobb hatású „Anti Peronospora” permetezőszert használják. Sok ezer köszönőlevél Magyarországból is bizonyítja, hogy e kiváló, olcsó, azonnal használható permetezőszer nemcsak peronospora, hanem egyuttal lisztharmat, fusioladium és egyéb rovarbetegségek ellen is — még olyan helyeken is, ahol a kékkő hatása teljesen elmaradt — hatásosan alkalmazható és gazdag és kiváló minőségű szőlő- és gyümölcsstermést eredményezett. Hozasson ingyen és bérmentve lekrást a szőlő- és gyümölcskezelésről, valamint ajánlatot Pick H. és Társa cégtől, Budapest, V. Akadémia-utca 16. 9344

— Mindenki tudja, hogy sebek tisztántartásánál nem lehetünk elég óvatosak s hogy fertőzés által igen veszélyes helyzetbe juthatunk. Ezért jelentékeny dolog, hogy kisebb sérüléseket is helyes szerrel fedjük, nehogy gyulladás álljon be. Ehhez leghelyesebb valamely antiseptikus szert használni. Iyennek ismerjük a prágai házikenőcsöt Fragner B. cs. és kir. udv. szállító gyógyszerárából, mert hűsítő és fájdalomcsillapító hatása mellett könnyen hegeszti a sebeket.

— Üzelmek a gazdák rovására. Gazdáink nem képzhetik, hogy a tavalyi esős ész következtében, mily nagy tömegben hoznak az idén forgalomba, részint jobiszeműleg, részint tudva, csekélyebb értékű, sőt egészen értéktelen magféléket. Minél alacsonyabb áron kínálják, annál biztosabb, hogy például a répmag, melyből a hírbéd bizeni hibás, selejtes áru több ezer szákkal van a vidéken elhelyezve, legtöbb esetben dohos és általában igen rossz szagú csirák, sőt az északnémetországi között is van ilyen elég az idén. Ami pedig a löherél illeti köztudomású, hogy a múlt napokban érkezett Fiumén át Magyarországra mintegy husz vaggon olasz rostalja, melynek az a bivatása, hogy boni löheré közé keverték. Nem is szólva a lucernáról, melyre nézve az „Erdélyi Gazda” szaklap március 16-iki számában is megírta, hogy a teljesen értéktelen turkesztáni lucerna nagy tömegben került Bécsből magyar vidéki kereskedőkhöz. Jó lesz tehát nagyon vigyázni, maradjunk meg a régi megbízható cégeknél és ne főljön föl se kereskedő, se garda az említett igen alacsony ajánlatoknak, melyeknek célja nem egyéb, mint a besznavebetellen portékán akármilyen áron tuladni. Ha gazdáink nem elég óvatcsak, akkor nagy bajok lesznek és csodákat fognak ez évben tapasztalni. 9144

— Az üzleti köröket, de különösen az aradi hölgyközönséget érdekli az a cégváltozás, mely a napokban ment végbe az aradi kir. törvényszéken. Özv. Kell Manóé, ki eddig tulajdonosa volt Kell Manó női divat áru üzletnek, üzletéből kivált és átengedte azt régi munkatársának Krausz Lipótnak és fiának Kell Rezsőnek. Az új tulajdosok Kell és Krausz ezelőtt Kell Manó cég alatt fogják üzletüket folytatni.

— Műhímezés és varrás munka kiállítás. A Singer Co. varrógép részvényirtaság úgy az egyedül általa kiállított műhímezés, mint az eredeti Singer varrógépeken előállított varrás munkákból Józsefherceget 9. sz. a. üzlethelyisége kirakatában kiállítást rendez, melynek megtekintését hölgyközönségünk, főleg a varrónők figyelmébe ajánljuk, a hol is meggyőződést lehet szerezni, hogy az eredeti Singer varrógépen nemcsak varrni, és hímézni, hanem a legújabb vagyis a 66 K 2 jelű varrógép segéd készülékein gomblyokat készíteni és plüssirozni is lehet. A kirakat az ünnepek alatt nyitva lesz. 1941

— Nyugdíjbiztosítás. Mindenkinek, de különösen az iparosoknak érdeke, hogy aggrukról, haláluk esetén pedig özvegyeikről és árváikról gondoskodva legyen. E cél megvalósíthatása érdekében az aradi Ipartestület az összes bel- és külföldi nyugdíjintézményekhez fordult ismertető könyvec-kékért, melyeket összehasonlítva, a „Magyar Élet- és Járadék Biztosító Intézetnek” nyugdíjfeltételeit a legjobb és legolcsóbbnak találta, miért is felkerjük az iparos, kereskedő és önálló urakat, saját érdekükben tömörüljenek ezen nyugdíjintézményhez. Bővebb felvilágosítással, valamint prospektussal szívesen szolgál az aradi Ipartestület és a „Magyar Élet és Járadék Biztosító Intézet” aradi vezérügynöksége, Honyadi utca 1. szám. Ezen nyugdíjintézmények bárki is lehet tagja. 1089

— Smyrnamunkák a legjobb anyagból három kivitelben, eredeti stilszerű mintákon. Női kézimunka különlegességek, a legcélsebb és legjobb kivitelben. Hímző anyagok és kellek, rövidárak, harisnyák, keztük, szallagok, csipkék csak a legjobb minőségekben. Scherhag H. és fia cégnél, Hermann-palota, Telefon 941.

— Husvét alkalmával Fischer Simon Nagy Aruházában rendkívül olcsón lehet vásárolni. Az aradi és vidéki közönség tömegesen felkeresi a Fischer Aruházát a Szabadság-tér 18. sz. alá t és mindenki igazán csak a legnagyobb meglepéssel távozik onnan. A választék ott olyan nagy, a cikkek olyan izlások és az árak mindamellert olyan olcsók és ez minden együtt, mint Fischer Nagy Aruházában, csak ritkán találunk vidéki városban. 1827

— Husvét vasárnap katonazene a Fehér Kereszt télikertjében. Tavasz barna sör csapolás.

— Opre-féle gőz- és kádfürdő Tököl-tér 1. Minden kényelemmel a n. é. közönség rendelkezésére áll: gőzfürdő férfiak részére reggel 1/6-tól 1-ig nyitva Hölgyek részére hétfő és péntek d. u. 2-től 6-ig nyitva. Kádfürdő (kabinfürdő) reggel 1/6-tól este 10-ig nyitva 10 darab bérletjegy 8 korona.

— Varga Kálmán női szabó Deák Ferenc-utca 39. Érttesitem az igen tisztelt hölgyközönséget, hogy a legújabb tavaszi kosztüm és felöltő szövetújdoniságaim dus választékban megérkeztek.

— 5 perc alatt megszüntet mindenféle főfájást egy eredeti Kárpáti-féle tejfájás elleni pastilla, 1 füveg 12 adaggal 1 korona. Kapható kizárólag a készítőnél Kárpáti János gyógyszerárában Arad, Boros Béni-tér. 7031

— Elsőrendű angol és hazai férfi-divat szövetújdoniságaim megérkeztek! Elegáns szabás! Feltűnő szolid olcsó árak. Szíves párfogást kér Malek D. angol ura egyenruházati szabó. Andrássy-tér. 5. szám. 1495

— A világhírű Tetra higiénikus csecsemő és gyermek kelengye főraktár Scherhag H. és Fia cégnél — Hermann Palota. Gyári árak. Telefon 941. 5011

— Női táskák, ridikülök, pénztárcák és más bőrárak Footballok, fociballcipők legolcsóbban Hegedűsnél.

— A legmegbízhatóbbak a Messsenger-horvat Telefon 816.

TARKASÁGOK.

(Vizsgázó tanárok.) Nemrégén két aradi tanár néhány napi szabadságot kért és fontos ügyben Ujvidékre utaztak. Ujvidékről kirándultak a közeli községekbe, mert azokban dolguk volt a este újból visszamentek a vonattal.

Egy este véletlenül nem jó helyen szálltak ki. Amikor már elrobogott a vonat, akkor látták, hogy nem az ujvidéki állomáson vannak, hanem egy szomszéd községben. Bettek a rozoga fiakkerbe. A kocsis kijelentette, hogy csak tizenkét koronáért viszi Ujvidékre az urakat. Erre a két professor behajtatott a községháza, hogy majd a jegyzőt megkérlik: adjon nekik közégi előfogatot, mert sajnálják a tizenkét koronát. A jegyző nem volt otthon, hanem véletlenül egy fiatal segédjegyző buzgólkodott a hivatalban. Amikor meghallotta, mit akarnak a tanárok, ezt mondta:

— Nagyon köpeniki világot élünk. Igazolják magukat, hogy csakugyan tanárok-e?

Bizony a szószakozott professorok nem tudtak semmi okiratot felmutatni.

— Ha az urnk csakugyan tanárok, — mondta a vidám segédjegyző — akkor én föladoz néhány kérdést és ha jól megfelelnek rá, akkor elhízem, hogy professorok és átengedem az ingyen közégi fogatot.

A tanárok elfogadták az ajánlatot és elmondták, hogy egyikőjük Aradon a magyar irodalmat, a másik pedig a kémiát tanítja.

— Mondja meg ön — szolt a segédjegyző az irodalom tanárhoz fordulva — ki volt nálunk a francia iskola legelső művelője?

A tanár nagyszerűen felelt a francia iskoláról a kapott még egy kérdést Széchenyi István grófról. Ezt is pompásan tudta. Következett a kémiá professzora. A segédjegyző sennak ezt mondta:

— Mondja meg ön a vérlügső képletét.

A tanár biba nélkül tudta. A segédjegyző ur meglepédesét fejezte ki és rendelkezésükre becsátotta az ingyen fogatot. Mielőtt eltávoztak, megkérdezte az egyik tanár:

— Jegyző ur honnét tudja ereket ilyen jól?

— Neveve mondta a fiatal notárius:

— Nemrégén tettem le az érettségit és még nem felejtettem el, amit megtanultam. A tanárim sokat bozantottak, de az érettségim mégis átengedtek. Hát most én is átengedem az ingyen kocait.

(A költő husvétja.) Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy magyar költő. A költő nagyon szép verseket írt és padlásszobában lakott. Amikor beállott a tél, akkor rendszerint ágyban töltötte az egész napot, mert nem volt pénze fára s különben is ha nem morgott, az éhséget sem érezte olyan nagyon. A költő nem panaszkodhatott amiatt, hogy nem voltak tisztelői. Mindenki elismerte tehetségét, s husvétkor a portás nagy csomó üdvözlő kártyát hozott neki. Ajándékokat is kapott: egy női tisztelője gyönyörű virágcsokrot küldött, egy másik divánpárnát, amelyet saját maga hímzett, kapott sétatobot ezüst foggantyúval, volt az ajándékok közt cigarettatárca is, egy ötletes aggszűz pedig kanarit küldött a postának.

Husvét után a poeta ajtaján hiába zörgettek a így az ajtót fel kellett törni. Benn a szobában vidáman csicseregett a kanári, a költő pedig ágyában feködt. A feje az ajándéka kapott selyempárnán nyugodott, jobb kezében a virágcsokrot szoritotta. Az éjjeli szekrényen ott hevert az ezüst cigarettatárca, a bot pedig az ágyhoz volt támasztva. A költő arcán mosoly volt látható: az ajándékok bizonyára megörvendeztettek. Sajnos, az öröme csak muló volt, időközben ugyanis éhenhalt.

(A vidéki színigazgató) A multkoriban Aradon járt egy vidéki direktor A hivatalos nyelv igen finoman „harmadrendű koncertszólamnak” mondja, de a közönség általában ripacséknak nevezi.

A direktor ur ellátogatott a színészszalhoz is. Beszelt a repertoárról s elmondta, hogy műsoron vannak a legújabb darabok, Ferkas, Sarkantyú, a Leányvásár

Itt közbevágott Várnay:

— De kérem direktor ur, mondotta, de hisz a Leányvásárhoz kórus is kell?

A direktor a kezével legyintett:

— Ugyan kérem! Nálam a közönség éneklő a kórust!

VÁROS ÉS MEGYE.

A kulturpalota épületének és a benne lévő gyűjteményeknek biztosítása foglalkoztatta ma a tanácsot, amely hosszabb vita után azt az álláspontot foglalta el, hogy véglegesen akkor intézkedik, ha már a könyvtárnak, képtárnak és muzeumnak pontos leltára elkészül. Egyelőre egy esztendei időtartamra az épületet négyszázezer, a gyűjteményeket pedig hatszázezer koronára biztosítják tűz ellen, míg a betöréses lopás elleni biztosításra benyújtott ajánlatok felett napirendre tért a tanács. Évi díjban körülbelül négyszáz koronát fizet a város.

A Kelemen tér rendbehozása. A Kelemen-téri lakosok kérelmére a tanács ma elhatározta, hogy a teret rendbehozatja, utakat készíttet, el látja kerítéssel és amennyire lehet parkiroztatja is.

TANÜGY.

(—) Iskolai hir. Az aradi állami tanítóképző-intézet gyakorló iskolájának első és második osztályába az 1918-14. iskolai évre leányokat is vesznek föl.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

A gabonaüzlet husvétkor.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, március 23.

Nem mindennapi szöveggel jelent meg a földművelésügyi miniszter ez idei első jelentése a gazdasági állapotokról. Van benne minden, csak biztató nem. Országos átlagban mintegy 20%-ra becsüli a kevesebb bevetett buza területét és 10%-ra a rossz bevetetlen területét, olyan számadatak ezek, melyek, ha a jelenlegi kedvező időjárás által némileg pótolva nem lesznek, tekintve,

hogy épen kenyérmagról van szó, katasztrófa is lehet. Nagyon súlyosbítja még a helyzetet, hogy a fagy károkat és kiszáradást is körülbelül 30% ra becsülik. Az utóbbi két hét kedvező időjárása sokat javított, a tavaszi munkálatok legnagyobb részt befejezhetőek voltak s így legalább ebben van némi kárpótlás. A legutóbbi napok még hozzá jó langyos éjszeli esőket hoztak s így a jelenlegi időjárás egészen ideális. A vetések szépen fejlődésnek indultak, bokrosodnak s élénk zöld színűek. Régen volt ilyen kora tavasszal a meglévő vetésekre ilyen jó a reménykedés!

A gabona üzlet jelenlegi főcíkje a tengeri, az utóbbi szép időjárás hatása alatt szintén sokanyert, szeles napos idő, jól szárította a kotárkákban a tengerit s most már lényegesen szárazabb és több egészséges áru kerül piacra, mint eddig. Az árak eléggé tartják magukat s a minőségek mindinkább megfelelőek. Többi cikkeken a hozatalok meglehetősen kicsinyek, ez részint a gazdák elfoglaltságának, részint pedig az áru tényleges hiányának tudható be. Jó búzát és zabot keresnek, de, alig kapni s ezért e két cikkért lényegesen jobb árakat is fizetnek.

A budapesti piac az áprilisi terminus előtt állván, meglehetősen lanyha irányzatot követ, ennek oka a jelenlegi még mindig roppant nehézkes pénzügyviszonyokban és a technikai helyzetben rejlik. Mára részint pedig a Budapestben lévő nagy lezártakra álló készletekre, eddig nem mutatkozik megfelelő átvonó és a raktárviszonyok is az elképzelhető legrosszabbak, rakhely egyáltalán nincsen. Valószínű ugyan, hogy az áprilisi búzát a malmok átveszik, mert aránylag ma ez a legolcsóbb beszerzés, de az erre való hajlandóság eddig még nem mutatkozik, rövidesen ez is kifog tűnni. Az aradi piac elég élénk, bár hozatalai kissé gyengék.

A mezőgazdasági munkásházák céljaira adományozott huszonöt holdnyi területet Kristyóry János bérbe akarja venni. A tanács úgy határozott, hogy feles gazdaságban művelési a kérelmezővel a birtokot, de azzal a feltétellel, hogy mihelyt a munkásházák építéséhez szükséges tőke rendelkezésre áll. Kristyóry minden kártérítés nélkül a földet visszaadja a városnak.

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság közgyűlése. Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság március 14-én tartotta Zichy János gróf, v. b. t. t. alelnök elnöklei alatt ezévi rendes közgyűlését. Az igazgatóságának ormódi Ormody Vilmos vezérigazgató által előterjesztett jelentése szerint, a társaság díjbevétele a lefolyt év ismeretes rendkívül kedvezőtlen gazdasági viszonyai dacára is mindegyik üzletágban emelkedtek, tanúságul annak az osztaléknak és változatlan bizalomnak, melyet a társaság ötvenötévi munkásságával a magyar közönség legszélesebb rétegeiben vívott ki magának. A tüzbiztosítási üzletkárak tekintetében kedvezőnek nem mondható ugyan, azonban az 1911-i abnormális évvel összehasonlítva, mégis lényegesen kevesebb kártérítést kellett a társaságnak teljesítenie, úgy, hogy ezen üzletág elégséges nyereséggel zárul. A jégbiztosítási üzletág lefolyása a múlt évben előfordult rendkívül gyakori és súlyos jégverések következtében, amelyek igen jelentékeny kártérítések igényeltek, veszteséges volt. A szállítványozási üzletet a társaság a nemzetközi verseny túltengése folytán már évek óta csak szűkebb körök között folytatja s ezen üzletág a társaság óvatos üzletpolitikája folytán ez évben is némi nyereséget hozott. A betörésbiztosítási üzletágban szerzett kedvező tapasztalatok az üzletállomány fokozott fejlesztésére sarkalták a társaságot, ami az elmúlt évben is eléggé sikerült. Az életbiztosítási üzletág további fejlesztésére a társaság a lefolyt évben is kiváló gondot fordított s fokozott munkássága, valamint a biztosítási feltételeknél és díjtáblázatoknál életbeléptetett módszerű újítások következtében az életbiztosítási új szerzemények a pangó gazdasági helyzet és pénzügyi viszonyok dacára is meghaladták az előző évi új szerzemények összegét. Noha a társaság gazdag tartalékainak elhelyezésére szolgáló elsőrendű értékpapírok tőzsdéi árfolyama az általános, súlyos gazdasági helyzet folytán jelentékenyen alászállott, az esztendőkön át következetes előrelátással és óvatossággal külön célra gyűjtött tartalék egy részéből az évi üzleteredmény mindennemű megterhelése nél-

kül is fedezetet nyertek a különben csak átmeneti jellegű árfolyamkülönbséti összegek. Az 1912. évi üzleteredmény a válságos gazdasági helyzet dacára is a legjobb, amelyet a társaság ötvenötévi fennállása óta eddig elért. A zárszámolás 5.418.333 korona 26 fillér tiszta nyereséget tüntet fel, s az igazgatóság indítványozta, hogy az alapszabályszerű levonások után fennmaradó 3.500.688 korona 21 fillérből részvényenként 800 korona, összesen 3.200.000 korona fizetessék ki osztalék gyanánt, a még rendelkezésre maradó összegből pedig — az alapszabályszerű 108.266 korona 66 fillér ezidei hozzájáruláson kívül — további 100.000 korona a tisztviselői nyugdíjalap és az alapszabályszerű 541.333 korona 38 fillér ezidei hozzájáruláson kívül további 200.688 korona 21 fillér a külön tartalék gyarapítására fordítsassék. A közgyűlés az igazgatóság jelentését egyhangúlag tudomásul vette, az igazgatóság indítványait elfogadta s a felmentvényt úgy az igazgatóságnak, mint a felügyelőbizottságnak megadta. Jóváhagyta még a közgyűlés az igazgatóságnak és a választmányoknak az alapszabályok értelmében közhatalmú célokra fordítandó 27.066 korona 66 fillér felosztása iránti együttes javaslatát. Végül, a felügyelőbizottság tagjainak mandátuma lejárván, abba újból egyhangúlag beválasztották: Berzeviczy Albertet, Burchard-Béla váry Konrádot, Németh Tituszt, Radvánszky Géza bárót és Uchritz Zsigmond bárót.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Tavaszi tőzsdetábla.

Március 22.

Készáru.

Lanyha árak.

Határidő.

	Déli zárlat	2 órai zárlat
Buza 1913. áprilisra	11-20—11-21	11-14—11-15
Buza 1913. májusra	11-45	—
Buza 1913. októberre	11-96—11-97	11-93—11-94
Rozs 1913. áprilisra	9-40—9-41	9-40—9-41
Rozs 1913. októberre	9-48—9-49	9-37—9-38
Tengeri 1913. májusra	7-46—7-47	7-49—7-50
Zab 1913. áprilisra	9-31—9-32	9-29—9-30
Zab 1913. októberre	8-48—8-44	8-44—8-45

Az árak 50 kilónként számítva.

Budapesti értéktőzsde (márc. 22.)

Osztrák hitel	625 —
Magyar hitel	819 25
4% koronajáradék	82 22
Osztr.-magy.-államvasút	708 50
Jainzlogbank	481 50
Ceszámtulóbank	507 50
Bank	278 —
Magyar Bank	644 25
Keresk. Bank	8595 —
Rimamurányi	715 50
Salgótarjáni	743 —
Közuti Vasút	648 50
Városi Villamos	364 —

Kécskerti értéktőzsde (márc. 22.)

Osztrák hitel	628 25
Magyar hitel	821 —
Osztr.-magy. államvasút	698 50
Déli vasút	112 —

A Tomszvári Lloyd-társulat terménycarnokának hivatalos árgyűjteménye. (Árak 100 kilogrammonkénti koronákban.) 1913. márc. 21. Buza 75 kilogrammos 20-45—20-55, 75 kilogrammos 20-55—20-65, 77 kilogrammos 20-75—20-85, 75 kilogrammos 20-85—20-95. Rozs (prima) 17-90—18-00 (késép) 17-70—17-80. Arpa (orléandi) 19-80—20-15. (takarmány) 17-95—18-10. Zab (prima) 20-00—20-30. (késép) 19-00—19-40. Tengeri roz. (magyar) 11-45—12-15. új 10-30—10-50, (román) régi 19-25—19-25, új 10-3—10-50. Burgonya 100 kgr. (fehér) 5-80—5-90, (rózsás) 7-50—7-60.

Felirat szerkesztő:

Bolgár Lajos.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Vasárnap, 1913. március hó 23-án

Délután fél 4 órakor mérsékelt helyárakkal:

Lengyel menyecske,

operette.

Este fél 8 órakor rendes helyárakkal:

B. Sorozat.

B1. Sorozat

Éva.

Operette 3 felvonásban Szövegét írták: Willner és Bodanszky. Fordította Gábor Andor. Zenéjét szerzette: Lehár-Ferenc. Karnagy: Tilger Árpád. Rendező: Polgar S.

Hétfőn, március hó 24-én

Délután fél 4 órakor mérsékelt helyárakkal:

A farkas,

Vígjáték.

Este fél 8 órakor rendes helyárakkal:

A) Bérletszűnet.

A) Bérletszűnet.

A kis barátnő.

Operette 3 felvonásban Írták Stein Leó és Willner A. M. Fordította Komor Gyula. Zenéjét szerzette: Strausz Oskár. Rendező Polgar Sandor. Karnagy Tilger Árpád.

SZEMÉLYEK:

Gróf Artóis Farnand, fia	Gyöző A. Huszár K.	Lagranch Saurin	Kállay Jolán
Barcasson Claire	Herold Ede	Dr. La'leour Mauchon	Balázs B.
Claire, leánya	Nógrádi M.	Dubois	Hajduska L.
Douval	Dlőssy Nusi	Calincan	Varga Jenő
			Faskerty M.
			Mogyoródi

Kedden, március 25-én.

Délután fél 4 órakor mérsékelt helyárakkal:

A muzsikus leány,

operette.

Este fél 8 órakor rendes helyárakkal:

A kis barátnő,

operette.

szűnet este 8 órakor.

NYILTTÉR.*

IV-162

SALVATOR

kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás

vese- és nyelvbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzőszervi szervek hurutjainál kitűnő hatás. — Természetes vasmentes savanyúvíz.

Kapható érvényvesztés nélkül minden gyógyszertárban.

SCHULTES ÁGOST

Szentes-Lipóti Saluator-telep, Budapest, V. Rózsákhegyi út 2.

NEUMANN M.

uri szabó

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

férfi-, fiu- és leánykaruha telepe Arad.

1463

Elismert legjobb minőségű áruk.
Külön osztály mértékszerinti megrendelésekre.

Tisztelettel értesítjük a n. é. közönséget és t. vevőinket, hogy a helybeli piacon 80 éve Kell Manó cég alatt fenálló női divat üzletet özv. Kell Manónétól összes aktívával és passzívával együtt átvettük és azt

Kell és Krausz ezelőtt Kell Manó

törvényszéki legbejegyzett cég alatt fogjuk tovább folytatni.

Főtőrekvésünk továbbra is az lesz, hogy t. vevőinknek a női divat-terem mindig a legelőt, és legfinomabbat nyújtjuk és a t. közönség bizalmát magunknak továbbra is biztosítsuk.

Amidőn míg özv. Kell Manóné nevében az eddigi támogatásért hálás köszönetünket fejezzük ki, kérjük t. vevőinket, hogy támogatásukban minket a jövőben is részesíteni szíveskedjenek.

1914

Kiváló tisztelettel:

Kell Rezső és Krausz Lipót,
mint a **Kell és Krausz**
ezelőtt **Kell Manó-cég** beltagja.

Rohitsi

Tempel forrás. Szénasavdús, diatetikus, ártó asztali ital. - Elősegíti az emésztést és anyag-erőt.

Styria Legteljesebb gyógyforrás. - Indikálva: idült gyomorhurutnál, székrekedésnél, Bright-féle vesebajnál, lépdegánalnál, májbajoknál, sárgaságnál, anyagcsere betegségeknek, a légutak hurutos bántalmainál.

Donati a maga semében a leggazdagabb tartalmú gyógyforrás legerősebb hatással. Főképpen indikálva: idült békúrtnál, obstipációnál, epekövél, elhúzásnál, hajlammál, csúsznál és cukorbetegségnél.

Legdusabb természetes magnézium-glaubersósforrások

Főraktár Magyarország részére: Hoffmann József, Budapest V., Fátory-utca 2.

1397

Steckenpferd liliomtejszappan

elérhetetlen hatású szepők eltávolítására és nélkülözhetetlen szer arc és bőrápolásra, mit számtalan elismerőlevéllel bizonyíthatunk. Gyógytárakban, Drogeriákban, Illatszert és fodrász üzletekben 80 fillérért kapható. Szintugy páratlan hatá-u női kezápolásra a Bergmann Manera liliomkrémje, mely tubusokban 70 fillérért mindenütt kapható. 1441

Aradon kapható: Vojtek és Weisz drogeriájában.
6253

Számtalanszor bevált
MATTONI FÉLE
GISSHÜBLER
természetes gyógyvíz
SAVANYUVIZ

6997

A dugó egérese
húgyhomoknál és
hályaghurutnál,
mint a húgyzsavat
megkötő szer.

*Csak azoknak
a cigarettáinak,
a kik egész napig való leköltés
nem számítanak naponta 1-2 fillérrel
költséget kifizetni:*

Clubspecialité

120 lap	20 fillér
70	12
1 doboz (100) kivétel	70

*Csakis a kinyulók és laposkák bronch- és szívbetegségei valamint a szívdobogó gyengeségei
Anélkül nélkül vannak, de minden
laposkában és kinyulókban benne
van a szívmozgással a védőjegy
és a győzelem a kinyulókban*

Főraktár a magy. kir. dohány- és szivarkü-lönlegességi árudában. 1962

ÉRTESÍTÉS.

Az Aradi Közlöny kiadóhivatala (hirdetések feladása, lapelőfizetés) és az Aradi nyomda részvénytársaság helyisége az Arad Csanádi Egyesült Vasutak palotájának József főherceg-uti oldalára helyeztetett át. Bejárat a József főherceg-uton a Kossuth-szoborral szemben

Schönborn Buchheim gróf

uradalmi forrás vállalatából a híres **Pannoniai, Lubi Erzsébet, Polenai és Szolyvai természetes ásványvizek** állandó friss minőségben eredeti ládákban egyedül 1919

Rubinstein Mór szállító

főraktárából kaphatók

4564-1913. kh. sz.

Hirdetmény.

A szabad közlekedés akadályainak elhárítása tárgyában alkotott 12757-408/1884. számú és a m. kir. belügyministerium 61369-1884. sz. intézkedésével jóváhagyott szabályrendelet 7. §-a értelmében figyelmeztetem az érdekelteket, hogy bolternyőket csak úgy alkalmazzanak, hogy azok feszítő és támasztó rudjai a gyalogut színvonal felett 2,20 méter magasságban essenek. Az ernyőket lekötni, azokra tárgyakat kiaggatni tilos. A kinyuló czimtalák 3 méternél vagy az utcai lámpák lángjában alacsonyabban ki nem függeszthetők és azok a fajtól 80 cm.-nél kisebb nem nyulhatnak.

A kik ezen szabályrendeletet megszegik a 9. §. értelmében 4 koronától 50 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén 12 órától 8 napig terjedhető elzárással lesznek büntetve.

Arad, 1913. évi március 4-én.

Green Nándor
főkapitány.

Amerikai és angol formájú
gyermek, leány és fiu **cipők,**
tavaszi
ujdonságok

női és férfi cipők a legjobb minőségben és legújabb formában már megérkeztek

Valamint a világhírű

SALAMANDER-CIPŐK.

Egyesüggárban 791
K 16-50 és K 20-50 árban
Egyedüli elárusító hely:

WEINBERGER JÁNOS-NÁL
ARAD ÉS TEMESVÁR.
Divatjukat multa visszamaradt áruk félárban.

Nyilvános elszámolás és köszönet.

Az aradi szegénytanulókat segélyező egyesület javára 1912. évben rendezett gyűjtés **5004 korona 70 fillért** eredményezett. Ezen összegből özv. Hauser Károlyné egyes. elnök 1954 korona 40 fillért; a női választmány fárada-

hatatlan tagjai 3050 korona 30 fillért hoztak össze. Amikor a szegény gyermekek pártfogóinak adományaival számot adunk: az igaz hála érzetével mondunk köszönetet az ismételt kifejezett jóakaratu érdeklődésért és adományaikért.

Az aradi szegény tanulókat segélyező egyesület nevében

Özv. Hauser Károlyné,
egyes. elnök.

Kovács Vince,
egyes. titkár.

Özv. Hauser Károlyné egyesületi elnök gyűjtésének eredménye: 1954-40	Domán Sándor 5— Kovács Soma és tsa 5— Kilényi C. 1— Braun Gusztávné 5— Ráth János Bpest 20— Fejér Gyula 4— Mihályi Mihályné 3— Montag Manóné 10— Scherhag és fia 5— Grallert Rezső 3— Weinberger Jánosné 1— Fischer Mór 1— Prokupetz V. 2— Nyáry testvérek 4— Scherhag virágkeresk. 2— Dr. Eles Béla 10— Villany-társulat 30— Molnár Sándorné 2— Leopold Zsigmond és neje 10— Ráth József Domb-iratos 10— Özv. Vertán Oszkárné 10— Dr. Brasch Aladárné 3— Burza Testvérek 5— Wild Ferenc cukrász 4— Radó Gyula 4— Özv. Magyar Fer.-né 5— Grimm Józsefné 3— Klein Sándor 1— Balog Margit 2— Lakatos László 2— Beles Ján. közjegyző 10— Dr. Bareza Gyuláné 5— Eles Gézáné 5— Szikáné 1— Glück Zsigáné 5— Hanga Gyula esend-őrszázados 10— Funkelstein József 10— Kell Manó 5— Nikolits Döme 10— Özv. Bing Edéné 10— Leopold Gizi 3— Friedmann Ignácéné 3— Reisinger Sándorné 2— Nagy Árpádné 1— Ottenberg Károlyné 5— Özv. Vojtek Antalné 10— Klein Mór 3— Igaz Sándor 2— Bauer Gyula 1— Reinhart Testvérek 5— Matzky cukrász 5— Lengyel Lőrincz 5— Fetter Gézáné 5— Csukay Gyula Kisjen. 10— Kintzig János 20— Náder Gyula 1— Dr. Singer Jánosné 3— Ridl Giza 40— Deutsch Andorné 10— Hamsa A. archimand-rita, Bodrogi zárda 10— Dr. Pálmay Lajos közjegyző 10— Arad Csanádi Tkptár 200— Első Aradi Tkptár 100— Megyei Tkptár 100— Nagy Adolf 2— Bogdán nővérek 2— Issékutz Marcell 5— Strobl Rudolf és neje 20— Montag Manóné 5— Ozv. Velity Hugóné 2— Hauser Károlyné 10— Viktória Takarékpénzt. 50— Özv. báró Jósikáné 10— Összesen K 1954-40
Beleznai 40— Széchényi Kázmérné 10— Schäffer Henrik 40— Gig Samu 20— Dr. Páris Lajos 5— Kövér Márton 40— Bíró Albert 20— Bíró Albertné 20— Özv. Jegessy Károlyné 10— Özv. Fábrián Józsiné 10— Ottenberg Berta 10— Pap János rom. püspök 10— Aradi Polgári tkptár 30— Özv. Dr. Verzár Gyuláné 40— Aradi Csanádi vasutak Igazgatósága 50— Özv. Mikulay Lajosné 20— Parecz György 10— Gróf Breda Viktorné 20— Báró Andrányi Károly 20— Varjassy Lajos pmter 10— Institoris Kálmán 10— Metián János metropolita N.-Szeben 10— Glück Frigyes Bpest 20— Dományi József 10— Lisztraktár Ötvenes 10— Kintzig Jánosné 20— Kneffel Lajos 10— Dományi János 10— Dr. Lakatos Ottó rendfőnök 20— Bagázi Klára 1— Glattfelder Gyula püspök 20— Br. Bohus Zsigmondné 20— Gr. Königsegg Fidé 20— Br. Wodiánerné, Aizél S. Pozsony 50— Weiler Rezső család 10— Özv. Institoris Istvánné 10— Dr. Walder Béla Bpest 5— Müller Károly 5— Özv. Konopi Kálmánné Budapest 20— Lengyel Testvérek 3— Dürr Gusztáv 5— Özv. Markovits Vincéné Budapest 3— Özv. Br. Mettrelandné Budapest 3— Br. Wodiáner Albert Budapest 20— Páris Lajosné 5— Dálnoky L. alispán 20— Br. Nopcsa Elekné 25— Pallavicini ögrófné Ujarad 25— Özv. Gróf Wenkheim Frigyesné Bécs 40— N. N. 5— Bloch 5— V. N. 1— Hoffmann Antal 10— Nagy Farkas 5— Farkas mézáros 5— Gr. Hunyady Károlyné Soborsin 20— Gr. Tisza István Geszt 20— Dr. Issékutz Lászlóné 10— Br. Bohus Lajosné 10— Walder Gyula I-ső Hazai tkptár Bpest 20— Piek Ernőné 10— Özv. Simon Tamásné 5— Dobiáschi József 10— Hehs Vilmos 10— Bing Vilmos 10— Baross F. és neje 10— Drescher Gizella 10— Maresch Gyula 5— Prettner Etelka 15— Özv. Gosztony Kálmánné Bpest 20—	

Gróf Uchtritz Amade 5— Emilné 20— Br. Bánhidv Antal és neje 30— Összesen K 70— Özv. Boros Bóniné gyűjtése Dr. Borsos Béláné 2— Szathmáry Jánosné 2— Özv. Nesnera Aladárné 5— Boros Vidáné 2— Özv. Boros Bóniné 14— Összesen K 25— Boros Ivánné gyűjtése Boros Ivánné 4— Dr. Csernovics Diodorné gyűjtése Csernovics Diodorné 10— Özv. Fábrián Lászlóné gyűjtése Özv. Fábrián Lászlóné 20— Gr. Porcia Lajosné 10— Polonkay Andrásné 10— Senk Ferenc 10— Fábrián Margit 10— Összesen K 60— Dr. Fábry Sándorné gyűjtése Dr. Fábry 10— Fábry Sándorné 10— Összesen K 20— Fischer Irén gyűjtése Mayer Miksáné 10— Fischer Irén 10— Összesen K 20— Friebeisz Miklósné gyűjtése Gróf Károlyi Gyuláné 100— N. N. 4— Schäder Mária 6— Gr. Königsegg Fidé 20— Özv. Sármezey Manóné 5— Ipolyi Keller Ivánné 5— Friebeisz Miklósné 10— Madarász Elemérné 4— Összesen K 154— Gersy Józsefné gyűjtése Gersy Józsefné 10— Gelényi Ernőné gyűjtése Zinner Béláné 5— Gellényi Géza 5— Zerkovitz Rudolfné 10— Verzár Istvánné 4— Gellényi Ernő 6— Gellényi Ernőné 10— Összesen K 40— Gutzjahr Mihályné gyűjtése Gutzjahr Mihály 100— Geller Izidorné gyűjtése Geller Izidorné 10— Green Nándorné gyűjtése Green Icy 1— Green Bucy 1— Összesen K 2— Gyulányi Rezsóné gyűjtése Bozóky Mátyásné 2—

Dengl Lajosné 1— Reinheimer Gyuláné 1— Szablóczky Jánosné 1— Verzár Mártonné 1— Dr. Kabdebó 1— Gyulányi Rezsóné 10— Pfeifer Gyuláné 5— özv. Marzsó Lajosné 1— Marzsó Ivánné 2— Jakabffy Zoltánné 10— Gyulányi Rezső 15— Összesen K 50— Habereger Györgyné gyűjtése Habereger Györgyné 10— Szántay Béla 4— Központi Tkptár 15— Deutsch Károly 5— Szántó Gyula 2— B. S. 2— Nikolits Géza 2— Friedmann Gyula 3— Veiler Rezső 5— Verbos A. és fiai 5— Verzár Márton 2— Összesen K 55— Hász Sándorné gyűjtése özv. Hász Sándorné 10— Heinrich Sándorné gyűjtése Dr. Parecz Béla 5— Parecz Béláné 5— Heinrich Sándorné 10— Heinrich Gyula 5— Heinrich Sándor 10— Dr. Viski Pálné 5— Összesen K 40— Hermann Gyuláné gyűjtése Lukács Gézáné 5— Neuman Dániel 10— Bluku 5— Hermann Gyuláné 20— Hoffmann Antal 5— Vojtek és Weisz 5— Lengyel Testvérek 5— Összesen 55— Dr. Heitz Nándorné gyűjtése Özv. Horváth Jánosné 2— Horváth Imréné 2— Heitz Baba 1— Szántó Gyula 5— Dr. Heitz Nándorné 10— Összesen K 20— Halász Jenőné gyűjtése Halász Jenőné 10— Hegedüs Lászlóné gyűjtése Mariska 2— Dr. Makra Zoltánné 2— Burián Jánosné 2— Laczay Gyula 1— Prokopetz József 2— Hegedüs László 11— Összesen K 20— Iszpravnik Szeverné gyűjtése Dr. Iszpravnik Szeverné 10— Szucsú Péterné 1— Dr. Okényi Miklós 10— Sofia Beles 3— N. N. 1— Schillinger Józsefné 2— Összesen K 27—
--

Özv. Junga Sándorné gyűjtése özv. Kohlbauer Ferencné 1— Nagel Vilmosné 1— Nagel Margit 1— Nagel Jolán 2— Fanny Jidb 1— Päschl Nándorné 1— Aknay Antal 1— Hosszu Irén 1— özv. Junga Sándorné 3— Összesen K 12— Kabdebó Béláné gyűjtése Kabdebó Béláné 20— Br. Bohus Lajosné 10— özv. Szentiványi Antalné 5— Kapdebó Géza 10— Dr. Kabdebó Antal 5— Kövér Márton 20— özv. Vásárhelyiné 2— Czárán Géza 10— Kabdebó János 8— Sármezey Árpád 5— Összesen K 90— Kövér Béláné gyűjtése Dániel Kálmánné 10— Hendrey Ilona Budapest 10— Prettner Etelka 5— Kövér Béla és neje 10— Összesen K 35— Kintzig Gézáné gyűjtése Kintzig Gézáné 10— özv. Kintzig Józsefné 10— Farber László 5— Ry 1— Ecker Gyuláné 3— Összesen K 29— Keresztes Gyuláné gyűjtése Dr. Keresztes Gyula 5— Kayser Albert 3— Keresztes Gyuláné 5— Összesen K 13— Kristyóry Jánosné gyűjtése Kristyóry Jánosné 10— Kádas Kálmánné gyűjtése Vajda Zsigmondné 20— Weisz Márkusné 20— Goldschmidt Sándor 20— Aradi Polg. Tkptár 20— Ottenberg Tivadar 20— Dr. Neuman Károly 20— Funkelstein József 10— Hegy Albert 10— Dánosné 5— Radó Gyula 4— Zabb Istvánné 2— Hajós Árpád 10— Schuch Ferencné 10— Angele Mátyásné 5— Szabó Albert 10— Dr. Králitz Lajos 5— Laendler Aladár 10— A. A. 5— Rosenberg és Stern 2— Csermák Agostonné 10— Lengyel Lőrincz 5— Dr. Gedeon I. 4— Dr. Groszmann Emilné 4— Dr. Groszmann Alfréd 2— Salgó Pálné 4—

zv. Schullinger Józsefné 2— Kádas Kálmáné 5— Összesen K 244—	Reicher Károlyné gyűjtése Reicher Károlyné 10— Reiber Emilné gyűjtése Ottenberg Tivadar 20— Gonscheim E. Sándor 10— Osztr. magy. bank 5— Összesen K 35—	Simó Károlyné gyűjtése Simó Károlyné 10— Szabó Zoltanné gyűjtése Ottenberg Tivadarné 50— Lobe Gyula 20— Schwarz Simon Fiai és Társa 10— Adler 10— Funkelstein 10— Neuman Károly 50— N. N. 20— Aradi Központi Tkpt. R.-T. 30— Ipar és Népbank 50— Megyei Tkptár 40— Goldschmidt Sándor 10— Szabó Zoltán 10— Összesen K. 310—	Dr. Velcsov Gszáné gyűjtése Velesov Gézáné 10— Walder Gyuláné gyűjtése Walder Gyuláné 5— Walder Gyula 5— Összesen K 10—	Ozv. Thomka Gyuláné gyűjtése Thomka Pál 2— Baghy Mici 2— Ozv. Thomka Gyuláné 6— Összesen K 10—
Kremmer Józsefné gyűjtése Kremmer Andrányi Elza 30—	Özv. Rónay Jánosné gyűjtése Rónay Jánosné 5— Rónay Endre 5— Összesen K 10—	Dr. Németh Jánosné gyűjtése Dr. Németh Jusztin 1— Dr. Németh Jánosné 30— Demian I. 1— Crisán Gy. 1— Dr. Bomeas Julian 1— Stoinescu 1— Justinian Conata 1— Joan Nadaban 1— Titus Popovián 3— Joan Blajoran 2— Dr. Németh János 2— Összesen K 42:20	Walder Gyuláné gyűjtése Walder Gyuláné 5— Walder Gyula 5— Összesen K 10—	Herzig Ottóné gyűjtése Kis Adolf 5— Mihályi Gyula 4— Berán Béla 3— Földes Kelemen 10— Herzig Ottóné 11— Összesen K 40—
Lacszay Endréné gyűjtése Ozv. Kovachich Józsefné 4— Zvolenszky József 5— Eber Viktorné 3— Lacszay Endréné 10— Összesen K 22—	Robitsek Ágostonné gyűjtése Mellinger Józsefné 6— Dr. Steinhardt Mór 6— Végyvári Neuman Dánielné 20— Dr. Bak Sománé 4— Dr. Auszterweil Lászlóné 4— Robitsek Ágostonné 6— Összesen K 46—	Szathmáry Gyuláné gyűjtése Szathmáry Gyuláné 20—	Dr. Szakolczay Lajosné gyűjtése Szakolczay Lajosné 5— Szakolczay Lajos 5— Összesen K 10—	Barbini Sándorné gyűjtése Barbini 10— S. Kesch 10— Winkler 3— Höniges 3— N. N. 3— Gürsch 3— Gross 3— Serena Hauslich 5— Becker 3— Strohoffer 3— Zakariás 3— Margit Fiedler 3— A. K. 5— Hegedüs 5— Összesen K 62—
Löcs Rezsőné gyűjtése. Kneffel Lajos 10— Dr. Löcs Rezsőné 5— Löcs Rezső és neje 10— Összesen K 25—	Róka Józsefné gyűjtése Róka Józsefné 5—	Szalay Antalné gyűjtése Timáry Aranka 5— Szalay Antalné 10— Összesen K. 15—	Dr. Németh Jánosné gyűjtése Dr. Németh Jusztin 1— Dr. Németh Jánosné 30— Demian I. 1— Crisán Gy. 1— Dr. Bomeas Julian 1— Stoinescu 1— Justinian Conata 1— Joan Nadaban 1— Titus Popovián 3— Joan Blajoran 2— Dr. Németh János 2— Összesen K 42:20	Andrányi Károlyné gyűjtése Ozv. Andrányi Károlyné 20—
Lukács Lajosné gyűjtése Ozv. Lukács Lajosné 5—	Schoor Lajosné gyűjtése Dr. Dobrovsláv T. R. 1— Schoor Lajosné 20— Dr. Köpf Jánosné 5— Összesen K 28—	Dr. Szalay Károlyné gyűjtése Dr. Szalay Károlyné 5— Fischer Simonné 3— N. N. (8 á 20 f.) 160— Ozv. Kugler Istvánné 1— N. N. 50— Kaletzky Vilma 2— Összesen 13:10	Ransburg Sándorné gyűjtése Loránt Armánd 1— H. G. 2— X. Y. 2— Hegy Albert 5— Fleischmann Jenő 3— Roth Gizi 1— Roth Zsiga papirker. 1— Eles Armin 1— Lengyel 1— Strausz Gyula 1— Blauné Ransburg Giza 4— Löwy Marcellné 5— V. 2— J. Árpádné 3— Laci 3— Jenőke 3— N. N. 3— Ransburg Sándorné 10— Összesen K 50—	Nachtnebel Ödönné gyűjtése Bánfi Miklósné 10— Nachtnebel Ödönné 10— Dr. Török Jánosné 2— Összesen K 22—
Lészay Sándorné gyűjtése. Lészay Sándorné 20—	Simon Karolin gyűjtése Simon Karolin 10—	Özv. Tagányi Istvánné gyűjtése Dr. Tagányi Sándor 20— Tagányi Istvánné 10— Összesen K 30—	Dr. Németh Jánosné gyűjtése Dr. Németh Jusztin 1— Dr. Németh Jánosné 30— Demian I. 1— Crisán Gy. 1— Dr. Bomeas Julian 1— Stoinescu 1— Justinian Conata 1— Joan Nadaban 1— Titus Popovián 3— Joan Blajoran 2— Dr. Németh János 2— Összesen K 42:20	Nachtnebel Ödönné gyűjtése Bánfi Miklósné 10— Nachtnebel Ödönné 10— Dr. Török Jánosné 2— Összesen K 22—
Lukácsy Lajosné gyűjtése N. N. 1— Singer 1— L. M.-né 1— F. S.-né 1— D. F. 1— Dr. Kralitz Lajos és neje 10— Guttman Samuné 1— Molnár István 50— Jankovits 1— Königstorfer Pepi 1— N. N. 50— Berán Béla 1— Glück Zsigmondné 1— Stojakovits Milán 1— Lénárth András 1— Wolf Kálmán 1— Lengyel Testvérek 2— Lukácsy Lipót 2— N. N. 1— Putschler Mariska 1— Lukácsy Lajosné 10— Összesen K 40—	Stankovits Miklósné gyűjtése Stankovits Miklósné 2— Wadonis Imre 1— Németh Jánosné 1— Halpern Henrik 2— N. N. 20— Karcsey Valérné 2:80 Összesen K 9—	Dr. Tisch Mórné gyűjtése Dr. Tisch Mórné 10— Dr. Török Ferencné 5— Wallfisch Arminné 2— Kohn Etta 1— Dr. Steinitzer Pálné 2— N. N. 1— Rosenfeld Hermanné 5— özv. Stein Lina 2— Solymos Józsefné 2— Hajós Árpádné 3— Basch Simonné 2— Leipniker Henrikné 3— N. N. 1— Dr. Singer Jánosné 3— Összesen K 42	Dr. Németh Jánosné gyűjtése Dr. Németh Jusztin 1— Dr. Németh Jánosné 30— Demian I. 1— Crisán Gy. 1— Dr. Bomeas Julian 1— Stoinescu 1— Justinian Conata 1— Joan Nadaban 1— Titus Popovián 3— Joan Blajoran 2— Dr. Németh János 2— Összesen K 42:20	Lusztig Árminné gyűjtése Lusztig Árminné 20—
Özv. Marschall Lajosné gyűjtése Ozv. Dr. Marchall L.-né 2— Összesen K 2—	Steiner Ferenczné gyűjtése Ottenberg Tivadar 40— Weisz Alfréd 10— Steiner Manki 5— Steiner Etelka 2— Hartmann Béláné 4— Ifj. Steiner Ferencz 1— Steiner Pál 1— Steiner Iván és Lóri 1— Steiner Ferenc és neje 20— Összesen K. 84—	Báró Urbán Ivánné gyűjtése Urbán Ivánné 10— Urbán Iván 20— Összesen K 30—	Dr. Németh Jánosné gyűjtése Dr. Németh Jusztin 1— Dr. Németh Jánosné 30— Demian I. 1— Crisán Gy. 1— Dr. Bomeas Julian 1— Stoinescu 1— Justinian Conata 1— Joan Nadaban 1— Titus Popovián 3— Joan Blajoran 2— Dr. Németh János 2— Összesen K 42:20	Nagydorogi Stauber Józsefné gyűjtése Stauber Józsefné 5—
Dr. Mülek Lajosné gyűjtése Dr. Mülek Lajosné 5—	Steiner Jakabné gyűjtése Első Aradi Tkptár 50— Aradmegyei tkptár 20— Aradi Polgári Tkptár R.-T. 20— Aradi Széchenyi gőzmalom R.-T. 20— Tenner József 10— N. N. 2— Lengyel Lőrincz 5— Weisz Alfréd 10— Glück Károly 10— Barkó Ferencné 5— Ozv. Bak Sománé 3— Dr. Auszterweil L.-né 3— Wadovszky Gusztáv 2— Hanzu Nesztor 3— Hoffmann Antal 5— Hajós Árpád 3— Steiner Etelka 2— Bartha Ilonka 2— Steiner Sándor 2— N. N. 2— Steiner Jakabné 11— Összesen K. 190—	Báró Urbán Péterné gyűjtése Urbán Péter és neje 10—	Dr. Németh Jánosné gyűjtése Dr. Németh Jusztin 1— Dr. Németh Jánosné 30— Demian I. 1— Crisán Gy. 1— Dr. Bomeas Julian 1— Stoinescu 1— Justinian Conata 1— Joan Nadaban 1— Titus Popovián 3— Joan Blajoran 2— Dr. Németh János 2— Összesen K 42:20	Darvas nővéreknek gyűjtése Kemény Bertalanné 2— Rosell Sándor 1— Baek Sándorné 1— Fischer Rikárdné 1— Faragóné 1— Weisz Márk 5— N. N. 1— N. N. 1— N. N. 2— N. N. 1— Goldschmidt Sándor 5— Ottenberg 20— Dfl. 1— Hajós 1— Hebs Vilmos 5— N. N. 1— Kádár József 4— Szabó Sanyi 1— Aradi Polg. Tkpt. R.-T. 10— N. 1— Böhm 1— Clenn és társa 1— Aradi Ipar- és Népbank 5— Asztalos Béla 5— Molnárné 3— Schwarzné 1— özv. Hay Józsefné 1— Összesen K 82—
Mokry Jenőné gyűjtése Mokryné 10—	Özv. Purgly Lajosné gyűjtése Ozv. Purgly Lajosné 10— Antalfy Szidrene 1— Kabdebó Irma 1— Purgly János 2— Purgly Kanilul 2— Összesen K 16—	Varjassy Árpádné gyűjtése Varjassy Árpádné 20—	Dr. Németh Jánosné gyűjtése Dr. Németh Jusztin 1— Dr. Németh Jánosné 30— Demian I. 1— Crisán Gy. 1— Dr. Bomeas Julian 1— Stoinescu 1— Justinian Conata 1— Joan Nadaban 1— Titus Popovián 3— Joan Blajoran 2— Dr. Németh János 2— Összesen K 42:20	Nagydorogi Stauber Józsefné gyűjtése Stauber Józsefné 5—
Polonyi Jenőné gyűjtése Dr. Polonyiné 3— Barta Samuné 5— Szűcs Vilmosné 3— Panak Lajos 3— Dr. Kronstein V. 2— X. Y. 3— Kronstein 3— Ozv. Reininger Samuné 10— Összesen K 32—	Özv. Purgly Lajosné gyűjtése Ozv. Purgly Lajosné 10— Antalfy Szidrene 1— Kabdebó Irma 1— Purgly János 2— Purgly Kanilul 2— Összesen K 16—	Vásárhelyi Janka gyűjtése özv. Takácsy Sándorné 10— Vásárhelyi Janka 10— Összesen K 20—	Dr. Németh Jánosné gyűjtése Dr. Németh Jusztin 1— Dr. Németh Jánosné 30— Demian I. 1— Crisán Gy. 1— Dr. Bomeas Julian 1— Stoinescu 1— Justinian Conata 1— Joan Nadaban 1— Titus Popovián 3— Joan Blajoran 2— Dr. Németh János 2— Összesen K 42:20	Jakabffy Andorné gyűjtése N. 3— Dániel László 3— Dániel Kálmán 10— Első Magy. Alt. Bizt. Társaság 20— Kaiser Berti 2— özv. Dániel Béláné 2— Jakabffy Andorné 2— Összesen K 42—
Özv. Purgly Lajosné gyűjtése Ozv. Purgly Lajosné 10— Antalfy Szidrene 1— Kabdebó Irma 1— Purgly János 2— Purgly Kanilul 2— Összesen K 16—	Purgly Lászlóné gyűjtése Purgly László 10— Jánky Anna 4— Purgly Lászlóné 10— Összesen K 24—	Özv. Végh Aurélné gyűjtése özv. Végh Aurélné 15— özv. Temesváry J.-né 10— Jakabffy Gyuláné 3— Jakabffy Gyula 2— Összesen K 30—	Dr. Németh Jánosné gyűjtése Dr. Németh Jusztin 1— Dr. Németh Jánosné 30— Demian I. 1— Crisán Gy. 1— Dr. Bomeas Julian 1— Stoinescu 1— Justinian Conata 1— Joan Nadaban 1— Titus Popovián 3— Joan Blajoran 2— Dr. Németh János 2— Összesen K 42:20	Összesen K 42—

Nyílttér.

943

Értesítés.

1585

Értesitem a t. közönséget, hogy a tavaszi cipő ujdonságaim

megérkeztek. Női-, férfi- és gyermek-cipők nagy választékban vannak, úgy fekete, mint színes bőrből. Telefon hívásra választékokat úgy helyben, mint vidékre pontosan küldök.

Telefon városi és megyei 865.

Iványi Menyhért

Arad, cipő- és uridivat áruhása Forray-ut. 3.

1243

Mauthner magvak

u. m. lucerna, lóhere, fű, takarmány-répa, kertvirág és az összes itt fel nem sorolt magvakat napiárban; ugyszintén friss töltésű ásvány- és gyógyvizek, valamint

Naponta friss pörkölést legfinomabb „Japan“ kávé nagyban és kiosknyben kapható

1841

Färber Lajos

fűszerkereskedésében

Arad, a „Fekete kutyához.“ Alapított 1832. évben. Telefon 311.

Legnagyobb választék

husvétii illatszerek és öntözők-

ben. Francia és angol illatszer ujdonságok,

valamint husvétii nyulak és tojásokban s más husvétii ajándékokban.

EGEDÜS GYULA

kefe-, pipere-, illatszer- és bőr-díszműáru kereskedésében

1871

Aradon, Andrásy-tér 16. Telefon 506.

Cigányprimás!

„Király Ernő mulat“ ez a címe a legújabb rendkívül sikerült humoros dupla gramofon hanglemezeknek, azonkívül „Sokszor úgy szeretnék sírni“, „Futóbolond“, „Tombolt a faluban“ stb. Darabja 2-60 fill. E hanglemek eredeti felvételeiből kizárólag egyedül csakis

Wagner

„Hangszer-király“-nál kaphatók. — Budapest, József-körút 15. F. Alig használt nagy dupla hanglemek óriási választékban darabja csak 60 fill. Legolcsóbban javít! — Lemecsekre ingyen! — Kerjen nagy fényképes árjegyzéket. — Váán! Figyelem a „Wagner“ névre és a 15. házszámra.

GARTNER SAMU, ARAD.

1757

SÉRÜLÉSEK

minden fajtát gondosan meg kell óvni a tisztátalanságoktól, mert ezáltal a legkisebb sérülés is veszélyes, nehezen gyógyítható sebbé válhat. 40 év óta bevált, megbízható kötszer a Prágai hátszemes, mely megóvja a sebet, enyhíti a gyulladást és a fájdalmat, hűsítően hat, a sebet behegésztí e hamar gyógyítja.

POSTAI SZÁLLÍTÁS NAPONKÉNT.

1 egész doboz 70 fillér, postán 8 kor. 60 fillér előleges beutalás után 4 doboz, 7 koronáért 10 doboz külföldre franko az osztr. és magy. monarchia államára.

Vigyázzunk a preparátum és a készítő nevére, ár és védjegy csak 70 fillér árban valódi.

Főraktár:

B. FRAGNER,

os. és kir. udvari szállító

Gyógyesertára „A FEKETE SAS“-JEOZ.

Prága, Kleinseile, 203. Marudagassa sarkán.

Ausztria és Magyarország gyógyárulban raktáron.

Megjelent a magyar-, német- és zenemű-pótjegyzék!

Következő

ujdonságok

érkeztek

KERPEL IZSÓ

100,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába

Szomorj D.: Unnep a dühöngőn és egyéb szerelmek. Diplomata: Nagy dolog a háború, Kisbán M.: A nagy ur, Tóth W.: A csodálatos köntös, Anatole France: Az istenek szomjaznak, Knoblauch E.: Faun, Hebbel: Judit, Lengyel M.: Rozanóni, Ruttkay Gy.: Az első és második, Corelli M.: Az örök élet, Luxd T.: Meséország, Szomorj D.: Bella, Molnár F.: Bárány Március, Bernstein H.: Baccarat, Croker B. M.: A bűnbak, Ambrus Z.: A tegnapi legendái, Régi és új világ, Bernstein H.: A tolvaj, Gegus D.: A börtön felé, Benedek M.: Az erősebb, Gérad D.: Elkerülhetetlen házasság, N.: A holt kéz, Juve Fantomas ellen, Berkes I.: Ezer leányfej, Móricz Zs.: Tavaszi szél, Kóbar T.: Fursatragédiák, Hajnik M.: R. jtelmes mesék Orbán D.: A gyöngyös Diana, Williamson C. N.: Az arany csönd, Heltai J.: Family Hotel, Czenk.: Híratás, Lagerlöf Z.: Gösta Berling, Benson.: A világ ura, Gábor-Liptai: A sarkantyú, Pataki: Házasság könyve, Pogány D.: Szent házasságok, Milotai J.: Neked kedves Korcsmáros N.: Ezüstváros, Szemere Gy.: A két jómadár.

Németben: Höffner Johannes: Misericordia. Rosa Felicitas; Doohnen Eine Geschichte für junge u. alte Nichtsner. Ballestrem A. E.: Elisabeth Goistine, Dunker D.: Ein Liebes (-) idyll Ludwigs XIV. Lousie de la Valliere. Ewers: Alraune, Bréte J.: Roberts Brautfahrt, Croker B. M.: Ruhm, Jacobsen F.: Im Rosengarten, Kahlenberg H.: L. Der liebe Gott, Il. Sünde, Lewald E.: Stille Wasser. Bloem W.: Das lockende Spiel, Hedenstjerna: Humoresken, Kohlenegg W.: Die Liesegang—Mädchen, Wassermann J.: Faustina, Blumenthal O.: Wellenringe, Rosenkrantz P.: Der Mann im Keller, Stratz R.: Du Schwert an meiner Linken, Brachvogel C.: Die Könige und die Kärner.

Kölcsöndíj: havonként 1 koronás 40 fillér, vagy kötetenként fizetve 10 fillér.

Videki bérlet is a legfigyelemesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárban

is meglepő szép

ujdonságok érkeztek

Zenekölcsöntári díj havi 3 kor., vagy füzetenként 20 fill.

Legújabbak: Kollo: Lenke! Lenke! Szemtelneke! Zerkovitz: Isten hozzád örökre piros rózsaszál... Leopold E.: Forduljon el. Tar-nay: Azt hitték... Eji dal. Zerkovitz: Aranyeső. Máthé S.: A vén dífa esőndes árnyékában... Irving: Minden ember így csinál, Zerkovitz Nem vagyok olyan mint a többi nő. Kálmán J. Dorfkindler Walzer. Szirmai A.: A mexikói leány, Gilbert L.: Erről álmodnak a lányok.

Egyes könyvek és egész könyvtárak vétele; könyvtárak kiegészítése és berendezése

KERPEL IZSÓ,

könyv-, zenemű- és papírkereskedése Aradon

Hölgyek

öröme

az

FEDAK

családi

doboz

cipőkrem

mel

a legnagyobb

hazai készítésben

is egy hónapig

elégendő

60

FILLÉR

Muschoong

Buziás

gyógyfürdője,

(a magyar NAUHEIM)
(Rádiumemanation.)

A continens legszénsavdusabb sós és vasas radioaktiv forrásai közöttük 3 Geysir 120 holdra terjedő parkban levő fürdőtelep, enyhe klíma, ózondus levegő.

Fürdő és ivókurák!

Specifikus gyógyfürdő szivbetegek részére, mely a szivbántalmak és a véredény betegségek modern therapiájának összes segédeszközeivel rendelkezik. Vannak természetes, szénsavban dus sós-fürdői. A sziv kimerülésére és begyakorlására terrain (gyógymód) alkalmas sík, illetőleg emelkedő sétautjai. Rendelkezik Zander-intézzel, Röntgen-laboratóriummal, az arzénvalizációhoz szükséges berendezésekkel. **Buziás javalt:** női bajknál, hólyag- és vesebántamánál, köszvénynél és a vérképzés betegségeinél Ujonnan épült modern fűtőházak, uszoda, hidegviz-gyógyintézet, moór-fürdők. — Diätetikus konyha, kitűnő fürdőzenekar, hangversenyek, nyári színház, kiterjedt sétányok, tennis játszótér.

Hivatalos orvos:

Dr. Mah'ér Gyula.

Fürdőorvosok: Blasini Ferenc dr., Borca Demeter dr., Dian Miklós dr., Gergutia Traján dr., Glass Rezső dr., Nagy Zoltán dr., Porutin Romulus dr., Pataky Nándor dr., Scheft József dr., Sugár Rezső dr., Weisz Hermin. Fogorvos: Schwenk Antal dr.

Vasutállomás:

Buziásfürdő Budapesttől 7 óra.

Idény: május—október.

Prospektussal szolgál a fürdőigazgatóság. — A buziasí üdítő és gyógyvizek, „Phönix“ Mihály- és József-források töltő és szétküldési telepe. 1910

URÁNIA

1913. évi március 24. és 25-én
Hétfőn és kedden

PAULA.

A Moulin Rouge gyöngye. Dráma 3
felvonásban. Szenzáció.

Szerdától W. Psylanderrel

Atitok.

Szombaton délután:

nagy gyermekelőadás.

fényes műsorral, félhelyárral. Katona zenével.

21

Nagyrabecsült megrendelőim és az uriközönséget tisztelettel értesitem, hogy a divatos

tavaszi és nyári angol szövet ujdonságaim

szép választékban megérkeztek. Mintákkal készséggel szolgálok. :: Telefon 502. sz.
Szíves megrendeléseket szolid és figyelmes kiszolgálásom mellett kérek

Karácsonyi Márton

uri- és katonai egyenruházati műterem

Arad, Weitzer J. és Kazinczi-u. sarkán

Fischer Testvérek

sodronyszövet, kerítésfonat,
szitaárak és acél-sodrony
:: ágybetét készítő ::

Arad, József főherceg-ut 8. sz.

Gyártelep: Kossuth utca 45. sz.
TELEFON 557. SZÁM.

Ajánlják minden e szakmába vágó
dolgozóknak állandó nagy raktárát a
nagyérdemű közönség szíves fi-
gyelmébe, melyek versenyképes
olcsó árért kaphatók. ::

Árjegyzéket kívánatra bármintve küldünk
1097

Ne mulassza el

senki 1793

Nassan R.

eső- és napernyő üzle-
tét Szabadság-tér 19.
felkeresni, ahol a párisi
ujdonságok és a legújabb
divatu saját készítményű
nap- és esernyők a legjutá-
nyosabb árakon kaphatók.

Javításokat és áthuzásokat a
legolcsóbb áron eszközölök.

Kiváló tisztelettel

Nassan R.

Aradon, Szabadság-tér 19. sz.

FÁBIÁN ÉS TÁRSA

varrogép, kerékpár és gramofon gyári raktára

Arad, Forrai-utca 8. (Román templom bérház.)

Telefon: 494.

Ajánlja vásárló közönség szíves figyelmébe
első rendű minőségű **varrogép, kerékpár**
és **gramofonjait** ugyiszintén **legújabb le-
mezfelvételeket** nagy választékban legked-
vezőbb fizetési feltételek mellett. 1751

Mihalik Béla szőlőnagybirtokos, szőlőoltványtermelő, Gyorok.

Utóbbi évek szárazsága ugyancsak sok pótlást követelt szőlőinkben s évtizeden
át tett tapasztalatok után arra a meggyőződésre jutottam, hogy a szőlők pótlására
legcélszerűbb a kézzel kötött ugynevezett **száraz gyökeres oltvány**.

Ezt az aradhegyaljai borvidéken nem készítik, mert alig fizeti ki magát, mert
míg a melegebb (stratifikált) oltványok 90%-ig sikerülnek, a hárszal-
kötött oltványokból alig 30-40% sikerül.

Hogy a szőlőpótlásokra a szőlőbirtokosok is

1236

az egyedül jól bevált száraz kötött szőlőoltványokhoz

jutányos áron juthassanak, elmúlt évben oly mennyiséget készítttem, hogy azokból
eladásra kétszáz ezer darab jutott, mely oltványok dus gyökerzettel, jól összeforva,
első osztályú minőségben 28 borfajban darabonként 20 filléért árusítom. Csemege fa-
okban darabja 24 fillér. Fajlistaságért kezességet vállalok. Gyökeres Ripariz Portalis
szőlővessző ezre 32 korona. Bővebb felvilágosítással szolgál

Mihalik Béla, Gyorok.

Értesítés.

Nagyrabecsült vendéglős és
kávé urak szíves tudomására
adom, hogy az aradi „Pincér-egy-
let” elhelyezési osztályától meg-
válva az aradi „Vendéglősök és
kávéosok ipartársulatának elhe-
lyezési osztályát” mint ügy-
vezető átvettem.

Amidőn ezen változás szíves
tudomásul vételét kérem, köz-
löm egyben, hogy főtörökvésem
az leendő, hogy nagyrabecsült
üzletfeleim megelégedését ki-
érdemeljem. 819

Teljes tisztelettel:

Nevjelic József.

Szabadság-tér 21.

Helybeli és vidéki telefon: 571.

Röntgen-intézet.

Aradon, Batthyány-u. 21.

Telefon 622. 111

Röntgensugaras átvilágítások
és fényképfelvételek, betegsége-
k, csonttörések, ficamok stb
Kórismézése céljából. Rönt-
gensugaras gyógyítások idült
bőrbajok, sipolyok, nem ope-
ráható nagy daganatoknál és
a méh- és pajzsmirigy alkép-
leteinél. Intézettulajdonos:

Dr. Singer János

egyetemes orvostudor.

THE VERA

American Shoe

Egyedüli raktár:

A jelenkor legfőbbkétesebb
és legkényelmesebb valódi

Amerikai

cipője

Kérjen képes árjegyzéket.
Cipő külön-
gességeink:

Made by
Rice & Hutchins
Boston, Mass. U.S.A.

„Bally” francia női cipők. „Popper” chasalla Szandálok férfi- és női.
„Hella” gyermekcipők.

Egyedüli raktára:

Buchsbaum és Társa cipő-
áruház

ARAD, Atzél Péter-utca 3. — Telefon 442.

SZALONNA

elsőrendű, magyar, perzselt, sózott, vastag, hófe-
hér, egészségesen, tisztán kezelve, gazdasági
cseledek, munkások részére a legolcsóbb napi áron.
Továbbá mindennemű vegytiszta

gép- és separatorolajak
ásvány- és növényolaj, égő repceolaj, vasolin, tovet
gépkenő, kékhúzó kocsikenőcs, hordóban s kisebb
csomagolásban. Hosherr és Schrantz gyártmányu
MEZŐGAZDASÁGI GÉPEK.

Alfa Separator r.-t. gyárában készült

TEJGAZDASÁGI GÉPEK

Tavaszi és őszi szállításra

szuperfoszfát és egyéb műtrágyák
zsakok, ponyvák, cséplés és gözeke oájlaira köszön, továbbá
kovács-szén, egyáltalán a mezőgazdaság körében szükség-
lendő összes anyagok és válogatott vetőmagvak a legjobb
minőségben, a legelőnyösebb árak mellett kaphatók az

Aradoármegyei Gazdasági Egyesület
Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezeténél

Arad, Boros-Béni-tér
és Verbeczi-utca
sarak.

Nem szövetkezettita-
gok is előnyös árak
mellett szolgál-
tatnak ki.

SIRIÁN V. ÉS TÁRSA Fűszer és csemege kereskedése.

Aradon, Erzsébet királyné és Eötvös-utcák sarkán.

Telefon 910.

Ajánlják a közelgő húsvéti ünnepekre friss áruikat, u. m.: böjti cikküket halárukat, szárdiniát, pisztrángot, sajtokat, lipói turót, kaviárt, sárvári és techeni vaját stb.

Húsvéti ünnepekre: prágai sonkát, debreceni oldalast, mindennemű friss felvágottakat bel- és külföldi pezsgőt és borokat, francia likőröket, valódi szerémi szilvóriumot, teát, rumot, gyümölcsöt, színházi cukorkákat, húsvéti cukor- és csokoládétojásokat és nyulakat, továbbá legkellemesebb francia illatszer különlegességet.

Az izraelita húsvéti ünnepekre összes fűszer áruikat. 1519

Megrendeléseket készséggel házhoz szállítunk.

A nagyérdemű közönség nagyrabecsült megrendeléseit kérjük kiváló tisztelettel:

SIRIÁN V. ÉS TÁRSA fűszerkereskedése Erzsébet királyné és Eötvös-utcák sarkán.

Ha még nem szerezte be tavaszi szükségletét,

ugy ne mulassza el meglátogatni dusan felszerelt üzletemet, hol óriási választékban érkeztek meg a legszebb és legdivatosabb

női ruha-kelmék és blous-szövetek

francia delainek, blous selymek, angol zephirek, Cosmanosi cretonok, francia batistok, angol ruhavásznak. Nagy választék a legújabb divatu ruhadiszekben, nyakrüscheben és füzőkben.

Óriási választék a legújabb színes és fekete napernyőkben a legolcsóbbtól a legfinomabbig. Nagy raktár **cérna-, pamutvásznak** és **chiffonokban**, asztalneműekben, színes kávékészletek, törölközők, női és férfi fehérneműek, harisnyák, keztük, himzések, zsebkendők stb. szintén dús választékban. 191

Vászon- és himzésmaradék fél árban. Legjobb uri és női ernyők 1000 napi jótállás mellett egyedüli elárusítója.

Szives pártfogást kér
kész szolgálattal:

Jankovits György

női- és férfi-divat üzlete Aradon, Forray-utca 2/a szám alatt.

Fényképezési gépek

és hozzá tartozó összes
kellékek gyári raktára

1907

BLOCH H. ARAD.

600 oldalas nagy képes árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Magyar szociálpolitika.

Irta: Varjassy Lajos dr.,

az aradi kereskedelmi és iparkamara titkára.

A szenvedélyek még viharzanak körül a javaslat körül, melyet a magyar kormány a választói jog reformja tárgyában a képviselőház elé terjesztett, s amely, minden valószínűség szerint, midőn e sorok napvilágot látnak, már szentesített törvény lesz. Ez a hely nem alkalmas arra, s nekem különben sem hivatásom, hogy a napi politika izgalmaiba bocsátkozzam s a javaslat tervedéseire rámutassak; kétségtelen azonban, hogy ha ebből a javaslatból törvény lesz, vagy ha a politika előre nem látható eseményei egy másik ennél radikálisabb választási törvényt fognak kiküzdni, a magyar parlamenti munkásság új, konzekvenciákban rendkívül jelentőségteljes feladatok előtt fog állani. Az új parlament előtt új problémák fognak emelkedni s ezeknek a problémáknak tekintélyes része egy magyar szociálpolitika inaugurálását fogja követelni.

Mert, bár sokszor hallottuk kormányferfiak részéről azt az önzéletes kijelentést, hogy működésük folyamán hány új törvénnyel járultak hozzá a magyar szociálpolitikának fejlesztéséhez, nálunk rendszeres átgondolt, programszerű szociálpolitikáról beszélni sem lehet. Az a néhány szociálpolitikai vonatkozású rendelkezés, mely törvénykönyvünkben helyet foglal, főleg nemzetközi egyezmények következménye. Komoly kísérlet történt ugyan nagyszabású szociálpolitikának kezdeményezésére akkor, midőn 1907. a betegség és a baleset elleni biztosításról szóló törvényt megalkották s midőn Sztéryni József annyi támadásban részesült ipartörvény tervezetét kidolgozta. Előbbi hivatva lett volna a munkásbiztosításnak másutt már elfogadott s a szociális békének útjait egyengető fajtát bevezetni, u. m. az agkor és rokkantság, továbbá a munkanélküliség esetén való biztosítást, sőt újabban a munkásnőknek a gyermekágyban és szoptatás közben eltöltött idejére vonatkozó kártalanítását; utóbbi pedig hivatva lett volna ipari közgazgatásunkat modernebb, bár viszonyainkat sok tekintetben megelőző alapokra fektetni.

Azonban említett törvényeknek és intézményeknek tovább fejlődéséhez hiányzott az a parlamenti erőfeszítés, melyet csak a választói jog reformja teremhet meg s amelynek elhárítatlan konzekvenciái most már — bármilyen túlzottan óvatos legyen is a választói jog kiterjesztése — néhány éven belül jelentkezni fognak.

Kétségtelen, hogy a választási reformnak elvárhatóan következménye lesz a magyar szociálpolitikának keletkezése. Hogy vállalatunkra kedvező vagy kedvezőtlen hatást fog-e ez a fejlődés gyakorolni: hogy ipartelepünk versenyképessége nem fog-e ezáltal külföldi konkurenciánk előnyére szenvedni: hogy a léteért élet-halál harcot vívó kisiparunkra nem fog-e ez katasztrófális következményekkel járni, arról meddő kísérlet volna vitatkozni. A fejlődés be fog következni a maga kéréselhetetlen logikájával s helytelen politika volna a kereskedők és iparosok részéről a feltétlenül beálló új fejlődéssel már ma nem számolni.

Hogy minő feladatok várnak az államhatalmra és az érdekeltekre a szociálpolitika terheinek elviselhetővé tétele céljából, arról ezuttal nem szölok, ennek a kérdésnek kifejtését fentartom magamnak egy legközelebbi cikk számára. Ezuttal rá akarok mutatni azokra a törvényekre és közigazgatási rendszabályokra, melyek a választói reformnak minden valószínűség szerint nyomában fognak járni.

Egyike azoknak a törvényhozási rendelkezéseknek, melyek a legközelebbi évtizedben a magyar szociálpolitikai erőt meg fogják nyitni, lesz a ma még teljesen rendezetlen s ezért annyi önkényre alkalmas adó egyesülési és gyülekezési jognak szabályozása. A munkásoknak érdekükben fog állani szakszervezeteik teljes kiépítése, azok zavartalan működésének és anyagi existenciájának biztosítása, azért az általuk a parlamentbe küldendő képviselőik útján bizonyára módot fognak találni az egyesülési jog szilárdabb alapokra helyezésére. A mai jogállapot szerint sem a munkások szakszervezetei, sem a munkaadók egyesületei bérharc kezdeményezése céljából „összebeszéléseket” nem folytathatnak, mert az ipartörvény 162. §-a értelmében az ilyen „összebeszélések” jogérvennyel nem bírnak, minden pillanatban maguk után vonhatják az egyesület feloszlását, sőt az ipartörvény 164. §-ának eseteiben 600 koronáig terjedhető pénzbüntetést és 30 napig terjedhető elzárást is. A koalíció szabadságának ez a korlátozása más államokban is fennállott (tudomásunk szerint ma már

nincs kulturállam, mely el nem törölte volna) s például Franciaországban hosszú, csaknem egy évszázados küzdelem kellett annak kivívására. Érdekes incidens azonban, hogy a koalíció szabadságát Franciaországban ugyanabban az esztendőben 1884-ben ösmerte el a törvényhozás, midőn nálunk a még ma is érvényben levő ipartörvénnyel eltörölte. Kísérlet történt ugyan nálunk 1909-ben a Sztéryni-féle ipartörvénytervezetben az egyesülési és a sztrájkjog kodifikálására, de mint tudjuk a Wekerle-kormány hirtelen bukása az említett törvénytervezet történelmi emlékirattá degradálta. Tehát ugy az egyesülési, mint a gyülekezési jognak a rendőrhatalom önkényével szemben való intézményes biztosítása a jövő parlament munkaspártjának (mert bizonyára fog ilyen párt belátható időn belül alakulni) egyik sarkalatos program-pontját fogja alkotni.

Az egyesülési jog törvényes körülbástyázásával kapcsolatban emlékezzünk meg néhány szóval a tarifaszerveződésekről. Bár érdekképviseleteink, különösen az Építőiparosok Országos Szövetsége a tarifa — vagy mint másképp nevezni szokták — a kollektív szerződésekkel szemben a leghatározottabban foglaltak állást, meggyőződésem, hogy úgy, amint más fejlettebb államokban, nálunk is csakhamar el fog következni az az idő, midőn maguk a munkaadók a szociális békének biztosítékát fogják látni és keresni a tarifaszerveződésekben. A leg-súlyosabb érv, melyet ezekkel a szerveződésekkel szembe szokták szegezni az, hogy a munkások nem képesek garanciát nyújtani a szerződés betartására, illetőleg nem képesek a munkaadókat anyagilag kárpótolni szerződésszegés esetében. Ez az érv azonban abban a pillanatban elveszti létjogosultságát, midőn az egyesülési jog kiépítése erős anyagi eszközökkel rendelkező szakszervezeteket fog eredményezni és midőn a törvényhozás a szerződést megkötő erkölcsi testület anyagi felelősségét kodifikálja a szerződés be nem tartása esetén. Mint érdekességet említem meg, hogy Ausztriában rövid idővel a választói reform megalkotása után 1907-ben az ipartörvény novellája — bár igen féltéken — szabályozza a tarifaszerveződések. Ugyanis nevezett törvény 114. §. azokkal a tarifaszerveződésekkel foglalkozik, melyeket a kézműipar kénszeregyesületei kötnek s mely egyesületek csak az esetben jogosítvák ilyen szerződések kötésére, ha érdekelt tagjaik $\frac{2}{3}$ -a hozzájárult. Azonban az így kötött és hatósági jóváhagyást nyert szerződések is csak szubszidiárius jelleggel bírnak, melyekkel szemben az egyéni munkaszerveződések eltérőleg rendelkezhetnek. Az osztrák novellában foglalt rendelkezéseknél sokkal liberálisabbak azok a §-ok, amelyek a Sztéryni-féle ipartörvénytervezetben a munka általános feltételeire vonatkozó szerveződések szabályozásak.

Tekintve azt, hogy a közel jövőben, minden valószínűség szerint, több, gazdasági helyzetünket s ipartelepünk versenyképességét közelről érdeklő munkásvédelmi törvényjavaslat fog napvilágot látni s tekintve azt, hogy a kormánynak már a parlamenti erőviszonyok eltolódása következtében is nagy súlyt kell helyeznie a munkásosztálynak a törvényjavaslatokkal szemben elfoglalt álláspontjára, bizonyára mozgalom fog keletkezni néhány éven belül munkásérdekképviseletek létesítésére. A Sztéryni-féle tervezet, melytől a jövőbelátás, sőt bizonyos merész ujtási szellem nem tagadható meg, erről is gondoskodni kívánt munkáskamarák felállítása útján. Egyáltalán a bekövetkező szociálpolitika kodifikátora rendkívül értékes anyagot fog találni említett törvénytervezetben, melynek a legnagyobb hibája talán épen az volt, hogy eklektikus eljárásával nem a jelennek, hanem a jövőnek gazdasági viszonyait akarta szabályozni. Az új törvényhozási működés első termékei bizonyára azok a rendelkezések lesznek, amelyek a tulajdonképeni munkásvédelmet tüzik ki feladatul. Ezeknek a törvényeknek célja lesz úgy a jelenlegi, mint a jövőbeni munkásgeneráció akcióképességének s egyáltalán fizikai jólétének előmozdítása. Jelenleg érvényben álló törvényeink igen szegények munkásvédelmi normák felállításában. Néhány külföldi egyezmény alapján beikkelyezett törvény, ugymint a nők éjjeli munkájáról és a foszforral való gyufagyártás tilalmáról szóló, továbbá az ipartörvénynek a gyári munkásokról rendelkező fejezete s kimerítettük egész munkásvédelmi törvényhozásunkat. Ez a néhány szorványos rendelkezés és az iparfelügyelői intézmény kell, hogy örködjék azok felett a súlyos érdekek felett, melyek Magyarország jelen és jövőbeni munkásgenerációjának testi épségéhez, fizikai fejlődéséhez fűződnek. Kétségtelen, hogy a bekövetkező új éra igyekezni fog kitölteni a hi-

nyokat s modern szellemben, a társadalmi higynia fejlődésének figyelembevételével fogja rendezni a gyermekeknek, nőknek és felnőtteknek munkaidéjét, a vasárnapi munkaszünetnek, az üzleti zárórának, bizonyos minimális évi szabadságnak stb. kérdését. Rendkívüli fontosságu ezeknek a kérdéseknek rendezése azért is, mert joggal lehet félni attól, hogy munkásainknak még nagyobb tömegei fognak ott keresni alkalmazást, ahol magasabb munkabér mellett testi épségük és munkaerejük kevesebb veszélynek van kitéve.

A munkások testi jólétének biztosítása vezetett egyes államokban a munkáslakáskérdés rendezéséhez. E tekintetben állam, község és nagyobb vállalatok karöltve igyekeznek a fennálló mizériákon segíteni s míg azt látjuk, hogy Nyugat-Európában kertvárosok, munkáskolóniák keletkeznek, hogy külön lakásfelügyelői intézmény keletkezett, melynek hivatása a higienia szabályait sértő lakások kiküszöbölése s a lakásügy adminisztratív s törvényhozási rendezésének előkészítése, hogy állam és község anyagi támogatással igyekszik kis lakások építését előmozdítani, hogy kis lakások építéséhez szükséges kölcsönök nyújthatására külön államilag dotált alapokat létesítenek, akkor be kell látnunk, hogy mi sem érthetjük be azzal a féltéssel, szorványos kísérletezéssel, melyet néhány magyar város a törvényhozás egységes irányítása nélkül kezdeményezett.

Cikkem bevezetésében emlékeztem arról, hogy a magyar szociálpolitika 1907-től, a betegség és balesetről szóló törvény hozatalától datálódik. Mi sem természetesebb, minthogy a jövőben az új honatvák között mozgalom fog indulni a munkásbiztosítás további kiépítése érdekében. A betegség és baleset elleni biztosítást követni fogja a rokkant és aggkor esetére szóló biztosítás, sőt minden valószínűség szerint a munkanélküliség ellen való biztosítás is, hiszen ennek keresztülvitelét már ma egy kizárólag erre a célra alakult egyesület írta zászlajára.

Európaszerte mozgalom indult meg aziránt, is, hogy az otthon-munka szabályoztassék. Az otthon-munka az alatt a humánus jelszó alatt indult meg, hogy azoknak a családtagoknak, különösen nőknek, a kiket családi kötelességeik otthon tartanak, mód nyujtassék bizonyos kereset szerzésére. Mód nyujtassék arra, hogy a nő hozzájáruljon a családi budget emeléséhez s amellet a gyermeknevelés magasztos hivatásának is eleget tegyen. Rendkívül szomorú tapasztalatok igazolják, hogy a családi élet dekompozíciójának feltartóztatására irányuló eme törekvések hová vezettek. Odavezettek, hogy az otthonmunkások a magánlakás szentőségének örve alatt túltömött, szellőzetlen, sőt helyiségekben voltak elfoglalva s míg igen sokan maguk is áldozatul estek ennek a rendszernek, az általuk készített árucikkek, gunyjára a közegészségügy fejlődésének, a tuberkulózisnak váltak terjesztőivé. Nyomasztóvá tette az otthonmunkások sorsát az is, hogy elszéledten, egymást nem ösmerve képtelenek voltak szervezkedni s míg így igen alacsony munkabérrel kellett beérniök, annál is inkább, mert az otthon munkát mellékfoglalkozásként ize szerényebb igényekkel léptek fel, a gyárban dolgozó munkásoknak is veszedelmes konkurenciát támasztottak. Az otthonmunka végzetes következményei ellen való küzdelem két irányban indult meg, u. m. a társadalom és a törvényhozás részéről. A társadalom a fogyasztók ligájába tömörülve igyekezett az otthonmunkások alkalmazóitól kedvezőbb feltételeket kiküzdni; a törvényhozástól pedig minimális munkabér megállapítását követelték. Valószínűleg hosszabb idő fog eltelni, míg a mi primitív viszonyaink hasonló mozgalmakra alkalmat fognak nyújtani, de a fejlődés a maga vaskövetkezésségével keresztül fog bennünket vezetni mindazokon a problémákon és válságokon, melyeken nyugateurópai szomszédaink szociális és gazdasági nagysága felépült.

Ezekben igyekeztem érinteni azokat a kérdéseket, melyek néhány éven belül kopogtatni fognak a magyar törvényhozás ajtaján. Nem bocsátkoztam bírálatba, tartózkodtam állást foglalni a felvetett kérdések üdvöz, vagy káros hatása mellett. Nem tettem tanulmány tárgyává, vajon a még gyermekeiket élő magyar ipart nem fogják-e ezek az újabb, tömegesen jelentkező terhek válságba sodorni? Kitértem e kérdésnek megvitatása elől, mert ennek eldöntése csak elméleti értékkel bírhat. A választói jog reformjának mindenütt nyomában járt a munkás-osztály helyzetének javítása, mindenütt a nyomában járt a szociálpolitikának gyakorlati munkája. A magyar iparnak azzal a tehertétellel már most számolnia kell, ha nem akarja magát váratlan meglepetéseknek kiténni.

Schwarz, Jakobovics és Flóru.

— Az aradi csodák. —

Szomorú, hideg, széles tavaszi napokot, rendszerint úgy március közepé táján, elkényszeredett munkások deszkadarabokat kezdenek összeróni a Szabadság-terem. Egy-két nap alatt készen áll néhány fabódé, s a lóto-futó emberek tudomásul veszik: itt a vásár!

Vásár! Valamikor régen... régen mennyi örömet, boldogságot hozott nekem, neked, mindenkinek! Nagy kerek, komoly, debreceni rácsálmunk, olyat, amilyenről ma et se hisszük, hogy van fog, amely meg tudja rágni. Sárga papirosburkolatu-kaleidoszkop vélesó csodát ejtettek bűfúlatba addig, amíg a négy kormos üvegleméz s az apró színes üvegdarabkák ki nem kerültek kerek burkolatukból, plébpisztolyok gyufalej patronjával verebekre próbáltunk vadászni, s a nyolc krajcáros bicska hihetetlen mennyiségű ceruzát fogyasztott el addig, amíg el nem veszett.

A vásár, a valamikor várva várt vásár itt van, s mi szinte meglepődve, csodálkozva nézzük a fabódékat: hát még mindig megtartják, hát létezik még ez az elő anakronizmus, régi tarka világ szintelen, halovány elmosódó tükörképe?

Vásár vasárnapja. Vajon ez a nap változott meg, vagy mi látjuk változott szemmel? Hol a régi tömeg, a jókedv, hol az elmés és jó torku kikiáltó, aki „a tíz lewél papirt és rá az öt ceruzát és még a bicskát, és az üveglottat, rá a képeslapot, az elpusztíthatatlan kőszőrűkövet, az egészet egy koronáért” adta? Valamikor kis kabátunkat összehuzva áhitattal hallgattuk a „bácsit”, aki rekedt hangon, de nekünk olyan nagyon szépen énekelte — nem, nem a „hét, hét, minden darab hét” című szellemes szövegű melódiát, hanem a legújabb népdalokat, melyeket egy hatosért vesztegetett!

És kint a hid mellett nagyszerű, csodaszámú menő attrakciók várakoztak ránk. A „Grande Cirque Variete”, amelyben a művészek nagyszerű „kunsztokat” végeztek s az egész csak „öt vasha” került. A „Biocop”-ban nem háromfelvonásos erkölcsdrámákat, nem Nordisk slágereket néztünk meg, hanem annyiszor és annyiszor a „Madridi nagy spanyol bikaviadalt.”

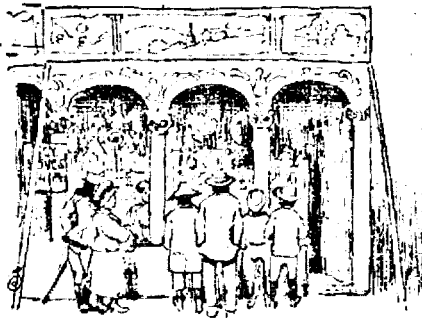
Most újra ott van régi helyén a vásári „Práter”, visszakerült a Béla-térről az *Ovár-térre*. De most már

ott, ahol a harminc méter hosszú bálnát mutogatták, kétemeletes bérpalota áll, a Grand Cirque Variete helyén a Munkásotthon, épül a város, s talán újabb tíz év múlva kiszorulnak majd innen is a mutatványos

bódék, ki, valahová az erdő melletti nagymezőre! Vagy talán akkor már vásár sem lesz s a mutatványos bódék már csak a képzeletben fognak élni?

A „Grand Cirque Variete”, a foltozott testszínű trükojú „művészek” már is eltűntek, nincs már itt a

„Lifka bioszkop” sem. Négy-öt sátor van csak a kis szabadtérségen s köztük a legnagyobb attrakció, az „anatómiai muzeum” mindjárt legelől.

... A magyar-osztrák zászló ünnepies felhuzása Prizrendben, a kumanovoi esata, a lübeburgászi esata után, Szófia mozgósítása, törökök megtámadják a bolgárokat Gallipolában, az egész Balkán háboru életnagyságban, azonkívül különféle operáció, amputáció stb., stb. a század legnagyobb csodái...

Az életnagyságú Balkán háboru már nem izgat, tudom, hogy a század legnagyobb csodáival is találkoztam már tizenöt-tizenhét év előtt, de a felkunkorított bajuszu kikiáltó igyekezete oly meddő volt, annyira meddő, senki sem lépett oda az emelvényen levő kasszához. En bemegek.

Bent minden a régi. Régi Bismarck színezetű szobra, ott van még tizenöt év után is a sárga viaszlab a gézkötéssel. Találomra benézek egyik üvegen. Nem tudom, a gallipola-i támadást látom-e, vagy a kirkilisszei ütközetet, de a képben régi ismerősömet üdvözlöm. Igen, ugyanezek a papirból kivágott figurák robbantották fel a Maine esatahajót, ezek szerepeltek a görög-török háboruban, ezek ostromolták Lady Smith-et, ott voltak a mukdeni esatában. A groteszk kép nem változott, csak egy dolog új: a panoptikum belseje, melyet mindig zsufolva láttam. Most üres.

A tulajdonos — az a kifent bajuszu sportsapkás ember, aki az elébb olyan nagy igyekezettel hívogatta be az embereket — észreveszi, hogy mit nézek, s szomorúan mondja:

— Bizony, bizony, rosszul megy most nekünk, rossz most a vásár. pláne, hogy ide kidobtak bennünket a város végére.

Érdeklődve hallgatom, s lassankint kiderül, hogy Schwarz Ferencnek hívják s már hat éves kora óta, harminc éve imár, jár vásárról-vásárra a panoptikummal.

— Amióta eszemet tudom — mondja — mindig a vásárokat járom. Így nőttem fel, az apám is mutatványos volt s azt hiszem, a nagyapám is.

— Hát Aradra mióta jár?

— Talán husz-huszonkét év óta minden vásáron itt vagyok!

— És mennyit jövedelmez ez a mesterség?

— Hát mikor hogy. Attól függ, hogy milyen konkurenciával jön össze az ember. Van az úgy néha, hogy egy vásár vasárnap-bejön 2-300 pengő, máskor meg alig harminc. Az időtől függ különösen. Ha esik, akkor nincs lözung. Sokszor megcsúszik, hogy még a rezszi sem jön ki. Mert sok a rezszi. Nagy helypénzt kell fizetni, aztán a vasuti szállítás! Karsuzériám is van s két vagon rakományt kell vasuton szállítani. Bizony, sok az!

— Hát külföldön volt-e már?

— Voltam régebben Romániában, Szerbiában. Ott ő üzletet is lehet csinálni, de már hét év óta csak otthon dolgozom.

Beszélgésünkre odajött Schwarz mester adjutánsa is: alacsony, sovány fiatal fiú, a füle mögött cigarettá, kezében nádpálcá, fején az obligát sportsapka.

— A fia? — kérdeztem a panoptikumostól.

— Nem, csak olyan segítők. Vigyáz bent a sátorban, aztán törölgetni szokta a holmikat.

— Hogy hívják? — kértem a fiútól.

— Katazsinszky Kázmér!

— Hány éves vagy?

— Tizenhat.

— Aztán hová való vagy?

— Krakkóba.

— Hát hogy kerültél Schwarz urhoz?

Maga a tulajdonos felelt:

— Egy év előtt, mikor kint voltam Krakkóban, akkor szegődött hozzám. Azt mondta, hogy otthon nincs mit enni és szeretne velem jönni. Hát én magammal hoztam.

— Mi fizetésed van? — kérdeztem a fiútól.

— Tizenkét forint és koszt.

— Hát aztán miért mentél el Krakkóból!

— Hát akartam a világ kicsit megnézni! — felel csillogó szemmel a fiú.

Az anatómiai muzeum mellett egy forgalmasabb sátor „mechanikai céllövölde” hirdeti a tábla. Egy lövés négy fillér s a négy fillér Tell Vilmosá avatja azt is, akinek soha életében nem volt fegyver a kezében. Az ember csak meghuzza a ravaszt és biztos hogy talál: vagy a táncosnő perdül tárt-

ra, vagy a favágó kezd fűrészelni, vagy pedig a kovács fogja a vasat ütni.

A sátor belsejében nagy kendőbe burkolva egy szőke asszony ül. Kedvem támad vele is beszélni, s

elhatározom, hogy e célból Schwarz ur protekcióját fogom kikérni.

— Tessék csak egész bátran odamenni — biztat Schwarz ur — csak egész bátran, nagyon finom népek azok! Jakobovicséknak hívják őket!

Jakobovics ur nincsen a boltban s a felesége mondja el róla, hogy több, mint husz éve járja már férje a vásárokat. A bevételről nehezen akar nyilatkozni.

En csak hét év óta járok a férjemmel, én Nagyszombatról való vagyok s privát házból. Még nem is tudom úgy, hogy mennyit szokott a férjem bevenni. Bejártam már vele az egész országot, de Sziléziát és Morvaországot is. Néha bizony alig van huszonöt forint bevétel, de néha még husz, meg tizenöt forint is.

Egy ismerőse megy arra.

— Hát maga nem állítja fel a sátrát? — kérdi tőle.

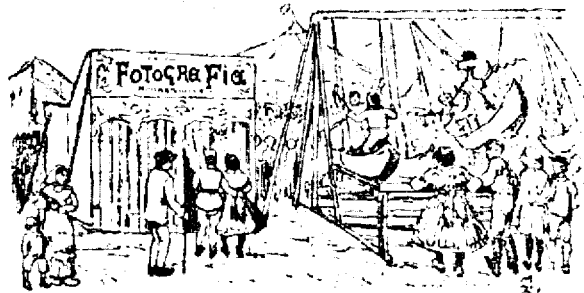
— Nem ettem meszet! — feleli az hangosan. — Majd bolond vagyok, hat hatost keresni és nyolc korona helypénzt befizetni!

Ugy látszik többen gondolkoztak így. Mert elmaradtak a „nagyobb” mutatványosok, azok, akiknek sátorfelszerelést kell vasúton szállítani s ezért a belépődíjuk négy: két, három hatos. Talán a legnagyobb forgalmat az egészen olcsó „erőkipróbáló” csinálja. Nagy néptömeg veszi körül, sorra adják a legények a nagy fakalapcsot, sűrűn sujtanak le a fatöncra s nagy az öröm, izgalom, ha a fadarab a síneken egész az árbóc tetejéig szalad fel s elpattan fent a kapszli.

Flórucz mesternek az aratása sem olyan jó mint az előző években. Flórucz mestert, az amerikai fotografust s magán-feltalálót nem kell külön bemutatni.

Ő már aradi idegen. Ott áll most is a sátra, rajta a felírás: *Fotogra-Fia*, csak hogy igen kevesen keresik fel. De nagy tömeg veszi körül az amerikai hajó-

hintát, katonák, cselédek reptülnek rajta s talán az égig jutának, ha kellő pillanathan Flórucz mester meg nem rántaná a féket...

D'or.

Egy aradi ifju versei.

*

Egy boldog barátomhoz.

Irigyléere méltó barátom,
Mily szép sorban van rézed!
Hogy halálotat im önmagad
Ny gyöngyén elintézted.

Hogyan esett? Nehéz volt-e,
Fájdalmas az az óra?
Mindegy az... végtelen nyugalom
Borul minden koporaóra.

Ugy-e, hogy most már nem fáj semmi?
És nincsen bánat e nem-létben?
És kérdezlek, szeretett barátom,
Cserélnél-e vélem?

En itt állok még az életben,
Mely oly nagy kincs e sok embernek —
És irigylem virágos koszorúdat
És a könyveket, mik érted erednek.

VAGY, VAGY.

Szeretem a vakmerőket,
Kik nem óvatosan, félve járnak
Az életben
De merészen és mindig merészebben
Szabad utat hagynak a vágnak,
Kik lelkesen, bizva, mámorosan
Rohannak észvesztőn gyorsan,
A vágytól lángolva, égve.
S nem törődve az akadállyal
Suhogó szárnyal
Repülnek, hogy elérjék végre, végre
A célt.
És sohsem balra, csak jobbra — csak előre!
És hamar jutnak a hegytetőre —
Vagy elhibázzák és felre lépve
Bele hullanak a semmiségbe...

A PHILOSOPH BOR.

A bor úgy él, mint a philosoph.
Hallgató hordók hűsében
Megponult csendben, kevélyen.

S míg az ifjuság gombái bántják,
Erejét erjedve forralja,
Hogy összegyűljön az alja.

A színbor aztán a bus sötétben
Töpreng sok hosszú évtizeden
Mind bölcsebben, simábban, izesebben

Gondolatja mind zamatosabb,
Áthatóbb, csillogóbb, tisztább,
Eszméinek meggyőző izt ad.

S ha kiözlöklik a dicső pohárba,
Miként az igazi philosoph,
Megtanít minket a boldogságra.

VAKÁCIÓ.

Álmodó rétek susogó lombok,
A folyó langy meleg, méla árja...
De lelke a messzít, a láztól remegőt,
A bűnös, bűnös várost várja.

Hol este: pazar villanyfény
S pénzért szerelem kék mámor.
És hangos és izzó az éjszaka
És virraszt az éjjeli tábor.

Hol viruló, dus ifjuságom
Pusztul e vad fürgetegben.
Melyért mindent, de mindentfeláldozok
S mely majd elboesát megöregedten.

S most szünetelek, most nyugalom van,
Ábrándos természet, nyájas boldogság,
Kis nyári lak, egyszerű emberek
És szégyenlős, falusi lánykák...

RING KÁROLY

AMERIKAI LEVELEK.

Irta: Rudnyánszky Gyula.

Mennek a levelek haza, egyre mennek.
Van mit betűzgetni a sok öreg szemnek!

Összefut a falu apraja és nagyja!
Az új levelet mind kézzől kézre adja,
Megáll a motolla, elhallgat a rokka,
Kialszik a pipa a kerges marokba',
Szünetel a cseplés, meg a birkanyírás,
Valahányszor innen érkezik új irás.
Pénzt küldöz az egyik, a másik dicsekszik,
Hogy aki olvassa, majd bele betegszik:
Kik otthon maradtak, végig tapogatják,
A levél csodáit csodálva hallgatják.

„Különös világ ez itt Amerikában!
Bámulni lehetne Isten igazában;
Hogy még se bámulja senki, azért vagyon
Mivel mindenkinek sok a dolga nagyon;
Meg úgy hozzá szoktak már itt a csodákhoz
Mint a patak molnár a malomzugáshoz:
Ha minden ház kakas taréján sétálna,
Attól sem esnék le senkinek az álla.
Több itten a gyár, mint otthon a pókháló
Az utonálló is ravasz pénzcsináló;
Koldúsan dől ágyba; másnap arra ébred,
Hogy akár holtáig dollárokat téphet,
Rengeteg a bőség, a munka dicsőség,
Másmut ennek, annak a felét se győznék!
Oly sok a nagy jólét, hogy kiki sokalja,
A vig yankee egymás fejéhez vagdalja;
Boldogság gyöngyei az utcán hevernek,
Egyenlő javára a szegény embernek;
A népek a kincset nem hogy elkapdosnák,
Erzsakkal egymás zsebébe dugdossák.
Úr még a cseléd is, szabad és független;
Szóval elpusztulni, szinte lehetetlen...”

Mennek a levelek haza, egyre mennek,
Van mit betűzgetni a sok öreg szemnek.
Szomorú levelét Pista is megírta,
Szarka láb betűit könyvel tele sirt:

„Édes anyám lelkem cudar itt az élet!
Az ember megnémul, oly ritkán beszélhet;
Ha beszél csak vakkant, a méreg elfutja,
Annak amit mondott, a felét se tudja.

Jöhetnek a hajók százennyi emberrel:
Ez a nagy szomorú föld ezeranyit elnyel!
Munkának az ember, bárhogy nekibuzdul,
A mi magyar vérünk egyre fogy és pusztul,
Sohasa tudhatjuk: mikor ér halálunk:
Mikor pénzt csinálunk: sirunk felett álunk
Gyilkosunk tűz és víz, a gyár meg a bánya:
Ha mind odaveszünk, az ördög se bánja!
A héten is így járt szegény Senye János:
Nem maradt a helye egy napig hiányos;
Leszédült az izzó acézuhatagba...
Másnap a munkáját Kis Gyuri folytatta,

Mennek a levelek haza, egyre mennek;
Van mit betűzgetni a sok síró szemnek...

A mai hadiállapot — ötven év múlva.

(Humoros csevegés. — Irta — és az aradi Snassz-bál estélyén felolvasta — Kell József dr.)

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Bocsanatot kell kérnem, hogy egy humoros programban komoly tárgyú történelmi előadással fogom untatni Önöket. Mentségemül szolgál azonban, hogy oly témáról akarok értekezni, mely közérdeklődésre tarthat számot és mely sohasem volt aktuálisabb, mint épen most, mert 1963. február 2-án, tehát holnap, lesz ötven éve annak, hogy a régóta rettegett általános nagy európai háború kitört.

Kevesen vannak már életben azok közül, akik a nagy idöket átéltek és ezért akarom megörökíteni az utókor számára az aradiak szereplését az általános európai háborúban, melyben Európának összes állama, kivéve Spanyolországot és Portugáliát, részt vett. Ehhez a vállalkozáshoz jogot ad nekem az, hogy az európai háborúban én voltam balkáni haditudósítója az Aradi Közlönynek, mely 50 évvel ezelőtt a vidék legelterjedtebb napilapja volt.

A nagy háború előzményeit a történelemből, azt hiszem, jól ismerik. Tudják még, hogy a nagykövetek londoni reünója nem vezetett a kívánt békéhez, az ifjútörökök forradalma folytán a balkáni háború újból kitört. Oroszország a balkáni szövetséghez csatlakozott és egyúttal megtámadta az osztrák-magyar monarchiát, mire úgy az ententehez, mint a hármasszövetséghez tartozó hatalmak mozgósítottak és rövid idő alatt lángban állott egész Európa.

Aradon 1913. február 2-án szereztek tudomást a nagy háború kitöréséről. Azon a helyen, ahol ép most jelen vagyunk, 1913. évi február 2-án, tehát épen ötven évvel ezelőtt, egy nagyszabású mulatságot rendezett a „Szegény Gyermekeket Felruházó Egylet” mely még jelenleg is fennáll és áldásos működést fejt ki. A történelem feljegyezi, hogy oly nagy sikerű, felette kedélyes mulatságot sem azelőtt, sem azóta Aradon nem rendeztek és a történetírók abban is megegyeznek, hogy habár a bál címe „Snassz bál” volt, mégis soha olyan splendid bál Aradon nem rendeztetett. Az ifjuság fáradhatatlanul járta a táncot és a táncoló ifjuság között én magam is jelen voltam. Hej, galambösz hajam helyett akkor még fekete fürtöket lobogtatott kopasz fejemen a kóbor szellő! De hagyjuk e fájdalmas visszaemlékezést!

Az egész társaság még február 2-án délelőtt tíz óraker is együtt volt és a cigányzenétől, az ifjuság kacagásától hangosak voltak a termek, midőn egyszerre villámgyorsasággal terjedt el a rémhír a bál közönsége között, hogy a nagy európai háború kitört, az oroszok északon átlépték a határt, délen pedig a szerbek a szandzsákba hatoltak be. A vidámság zaját rémület és kétségbeesés váltotta fel. Az egész közönség az utcára rohant, ahol az ujságok külön kiadásai megerősítették az iszonyu valóságot. Délben tizenkét óraker megjelent a hirdető oszlopokon a mozgósítási parancs, mely szerint minden férfi 60 éves életkoráig tartozott jelentkezni a legközelebbi katonai hatóságnál.

A városi tanács azonnal összeült és megalakította a háború bizottságot, melynek elnökévé választotta Varjassy Lajos polgármestert, kinek gyönyörű lovasszobra az önzetlenség allegorikus alakjaival díszítve a Varjassy Lajos-téren, a régiiek Atilla terén, emelkedik. A bizottság előadója Lőcs Rezső, gazdasági tanácsnok, mostani polgármester nagyatyja, volt. Szakértőnek hívtak meg egy fiatal aradi ügyvédet, kinek nevét a történelem nem jegyzi ugyan fel, de megjegyzi róla, hogy a közvélemény őt tartotta a puszkapor feltalálójának.

Ez a nagybizottság azzal foglalkozott, hogy magából különböző albizottságokat küldött ki; ezen albizottságok ismét további albizottságokat küldtek ki. A bizottságok megalakítása öt és fél hónapig tartott, úgy, hogy mire a bizottságok működésüket megkezdhették volna, az egész európai háború, sajnos, már befejezést nyert.

A Vörös Kereszt Egylet aradi központja azonban nem volt tétlen. Gyosan végrehajtotta a szervezés nehéz munkáját és csak akkor tűnt ki, hogy mennyire tévedtek azok, kik azt jósolták, hogy 10—12-nél többen a haretéri szolgálatra jelentkezni nem fognak, mert a legnagyobb meglepetésre összesen 432 hölgy jelentkezett.

A Vörös Kereszt Egylet naponta gyűlést tartott a város háza nagytermében. Az első napon reggel 8-tól este 9 óráig

gyűléseztek és azon fontos tárgy felett tanácskoztak, hogy minő toiletteben menjenek a hölgyek a haretérre. Abban mindnyájan megegyeztek, hogy a Vörös Kereszt Egylet egyszerű fekete ruháját nem öltik magukra, mert az nem eléggé díszes és hatásos. Többen sötétkék bársonyruhát zsinórdíszítéssel, mások megint rózsaszínű selyemruhát túlláthuzattal ajánlottak. Végre hosszas vitakozás után, az ellenpárt óriási elégedettségére, szavazat többséggel elfogadták Priegl Irén urhölgy indítványát, hogy magyar menyecskeként öltözve, virágos vizanóban, zsinóros pruszlikban, nemzeti színű pántlikával díszítve menjenek a haretérre. Priegl Irén indítványát azért fogadták el, mert nevezett urhölgy, mint a „Szegény Gyermekeket Felruházó Egylet” elnöknője a felruházási kérdésekben szak tekintély volt és feltehető volt róla, hogy nemcsak a szegény gyermekek, hanem a gazdag gyermekek felruházásához is ért.

A második napon a Vörös Kereszt Egylet vezetősége a hölgyeknek a különböző csapattestekhez való beosztásán fáradozott. A vezetőség minden jogos kíváncsúnak eleget tett. A hölgyek közül legtöbben a 7. hadtesthez jelentkeztek. Igen sok hölgy volt, aki kijelentette, hogy neki mindegy akármelyik hadtesthez kerül, de azt megköveteli, hogy csakis huszárezred mellé osszák be. Egy baba arcú, szőke szépség a Molnári ezredhez kíváncsúzott. Egy másik szép szőke hölgy az olasz hadsereggel együtt operáló és Milanó környékén szolgálatot teljesítő csapattesthez kérte beosztását. Az egyik urhölgy kijelentette, hogy csak úgy hajlandó lemenni a haretérre, ha a kis foxi kutyáját is magával viheti; egy másik, ha a tennisz-partnerét is magával viheti és így tovább. Mindezen kérelmek teljesítve lettek.

A mozgósítás harmadik napján a Vörös Kereszt összes hölgytagjai testületileg kérték fel dr. Zimmermann Károly főorvost, hogy magyarázza meg nekik még egyszer az emberi test anatómiáját, de csakis az 5 élő modelljéről. Ennek megtörténével a missió szervezkedést befejezték és türelmetlenül várták az indulás napját, mely február 6-ikára volt kitűzve.

Azonban egy váratlan esemény miatt kénytelen volt a hadvezetőség az elindulást egy nappal elhalasztani. Míg ugyanis misszió a szervezkedés nehéz munkáját folytatta. S. M. urhölgy, ki a toilette kérdésében nem volt megelégedve, a Vörös Kereszt Egylet által hozott határozattal összeesküvést szőtt Priegl Irén ellen, kiereszkolta a gyűlésnek újból való összehívását, hol előterjesztette azt az indítványt, hogy miután a magyar nemzeti viselet, a rövid magyar szoknya, a haretéren való járás-kelest akadályozza, mint hogy továbbá az amugyis különösen felbőszített szerbeket a nemzeti viselet még csak inkább provokálná és a temperamentumos bolgárokat a rövid magyar szoknya szerfeletti módon izgatná, határozza el a gyűlés, hogy a hölgyek nadrágszoknyában menjenek le a haretérre. A Vörös Kereszt Egylet óriási lelkesedéssel magáévá tette az indítványt.

Ezek után a katonaság levonulását a Balkánra mi sem akadályozta többé.

Az indulás napján már a kora reggeli órákban a kíváncsiak óriási tömege vonult át a Maros bal partján létezett régi várba, melynek utolsó nyomait ezelőtt harminc évvel tüntették el a föld színéről. Itt meg kell jegyezni, hogy a Maros bal partján, az u. n. *Barabás Béla* városrész helyén, ahol most Arad legmodernebb része fekszik és 4-5 emeletes paloták emelkednek, ezelőtt ötven évvel egy óriási kiterjedésű, nagy mező volt a régi Arad „Halbinzli”-je. Jó magammal együtt még vannak egynéhányan életben a régiiek közül, akik emlékszenek arra, hogy ezen a Halbinzlin katonák gyakorlatoztak. Arad városának ezt a részét a jobbpárti várossal a mai hét vashíd helyett egyetlenegy vashíd kötötte össze az Eötvös-utca tengelyében. Azért ha valaki a Fetter Elemér sugárutról a régi Arad Radnai utjáról át akart menni a Maros tulsó oldalára, kénytelen volt lekerülni egész az Eötvös-utcaig.

Az indulás napjának reggelén a közönség teljesen ellepte a Halbinzlit. Megjelentek a vaggongyári zenekar indulója mellett a küldöttségek, a negyvennyolcas honvédek és a tanulóifjuság, kiket festői csoportban Kovács Vince állított fel. A közönségre kellemes meglepetés várt: *Virágh* Lajos főmérnök ugyanis a mozgósítás első három napján, hazafias lelkesedéssel, az egész Halbinzlit titokban kiaszfaltoltatta. *Virágh* Lajos főmérnökre, a jó öreg urra, már kevesen emlékeznek; pedig sokat köszönhet neki Arad városa, mert ő volt az, aki az egész várost kiaszfaltoltatta. Mikor már kifogyott a város utcáiból, akkor felbontatta az aszfaltot, hogy újra aszfaltozhasson. Ő volt az, aki 1918-ban, mikor a városban nem volt már hol asz-

faltolni, kiaszfaloztatta a lóversenyteret, a következő évben a csálai erdőt és végül 1920. évben a színház épület tetejét.

Hát bizony ötven év alatt teljesen megváltozott a város; a régi időkben még csak a lóvasut maradt meg, minek csodájára messze földről jönnek az idegenek. Megmaradt azonkívül a befejezetlen kulturpalota és még mindig végét váró vízvezetéki pör.

Bocsánatot kérek a kis kitérésért és most folytassuk ott, ahol elhagytuk.

Lélekemelő ünnepségben bucsuzott Arad város közönsége a csatába induló ifjúságtól. Először a tanítóképző énekkara elénekelte a Himnuszt; majd utána Kovács Vince kulturtanácsos, a későbbi vallás- és közoktatásügyi miniszter mondott hatásos beszédet, mely úgy kezdődött, hogy: „Hallom a harangok zugását.” Kovács Vince után Barabás Béla mondotta el harsány hangon ünnepi beszédét, mely úgy kezdődött: „Én az egyszerű asztalosmester fia” és úgy végződött, hogy: „Ifjak, ne felejtsetek, hogy a vértanuk porát hordjátok cipőiteken, ezért hősiessen lobogtassátok a hazafiasság zászlaját.”

A szónoki emelvény lépcsőjén állott dr. Nagy Sándor, ki boszankodva vette észre, hogy immár vége felé közeledik az ünnepség és még senki sem kiáltja, hogy „Halljuk Nagy Sándort!” és így esetleg el fog maradni a jól betanult ünnepi beszédje, melyet rögtönözve akart elmondani. Midőn Nagy Sándor látta, hogy esetleg le fog maradni a szónoklásról, magához intett egy messenger boyt, elküldte a tömeg közé, hogy kiáltson onnét: „Halljuk Nagy Sándort!” Ez meg is történt és a messenger boy után még 4—5 hazafi kívánta hallani Nagy Sándort, ki nem tudván kitérni a közóhaj elől, a pódiumra állott és egy rendkívül szenvedélyes hangon bizonyította, hogy az egész háborúnak csak Tisza Istvan, a bihari gárda és az átkos kormány az oka.

Mindvégig emelkedett szellemben tartott beszédét azzal a megkapó szónoki képpel fejezte be, hogy a munkapárt egy csorda, melynek legerősebb bikája Tisza István. A tömeg csodálattal hallgatta a felséges emberi elme ezen páratlanul nemes és hatalmas megnyilatkozását és percegig tartó frenetikus tet-szészaj követte Nagy Sándor nagy koncepcióju heszédét.

Nagy Sándor beszéde után a tanítóképző énekkara elénekelte a direkt erre az alkalomra szerzett balkáni csatadalt,

melynek zenéjét Tilger Árpád színházi karmester, szövegét pedig Avarffy Géza korának nem kellőleg méltányolt, de az utókor által a halhatatlanok közzé emelt poétája, az epikus patikus, irt. A csatadal refrénje a következő:

„Csak azért kell a szerbeknek a szandzsák, a szandzsák,
Hogy a szegény magyar embert bosszandsák, bosszandsák!”

A csatadal hangjai mellett azután a közönség elvonult az ünnep színteréről. Nem akarom a tisztelt hallgatóságot az elvonulás részleteivel untatni, csak egypár örök emléket hagyó epizódokról akarok említést tenni. Feltűnt a gyalogosok között Dolga Imre, korának leghíresebb bostontáncosa, ki az egész utat a halbinzlitől a vasuti állomásig bostonlépésben tette meg. Ő hozzá fűződik egyébként a boston feltalálása. Midőn ugyanis önkéntes volt és egyszer egy dermesztőben hideg éjszakán őrt kellett állania, hogy felmelegedjék, egy lassu táncot kezdett járni a poszton és ebből a táncból keletkezett később a *boston*.

A Vörös Kereszt misszióval együtt ment le a harcterre az aradi színház által kiállított kis gerilla. pardon! gerilla csapat. A színházi gerilla csapat tagjai voltak: Keszler, mint Ocskai Brigadéros, Beregi, mint Simonyi őbester, Győző, mint Limonádé ezredes. Itt megjegyzem, hogy Győzőről a történelem feljegyezte, hogy az összes ütközetekből mindig, mint *győző* került ki. A színházi gerilla csapat tagjai voltak még Szendrey, mint Szökött Katona, Várnay, mint Vén Bakancsos és fia, *Huszár*, mint Huszár, *Diósi Nusi*, mint Szép Gárdista, *Kállay*, mint az Ezred Leánya, (Donizettitől,) a karszemélyzet, mint Táncos Huszárok és így tovább.

Ezután következtek Prohászka prizrendi konzul, mint erkölesi felügyelő vezetése alatt, a Vörös Kereszt hölgytagjai négyes sorokban és nadrágszoknyában.

A menetet a train beláthatatlan szekér sorra zárta be. A train végén 376 óriási társzekér haladt, mely társzekerek kizárólag a Vörös Kereszt missió hölgyeinek a kalapskatulyáit vitték. Az erős meklenburgi lovak csak erejük minden megfeszítésével voltak képesek a kalapskatulyákkal súlyosan meg-rakott kocsikat huzni.

A színház épületnél rövid időre megállapodott a menet, mert Limbeck temetés rendező felismerte az egyik társzekér

NAGY GÉZA

:: modern fényképészeti műterme ::

ARAD, Andrásy-tér 22. sz. A megyeházzal szemben

(Polgári Takarékpénztár épületében.)

1538

Művészi enterieur-felvételek, elvállal csoport-, ház-
stb. felvételeket, ugyszintén platin és aquarel na-
gyításokat. — Felvételek az esti órákban előjegyzés
szerint villany fény mellett. :: :: :: :: ::

Telefon 922.

elé fogott lovakban pompes funébrés lovait és keserves zokogással bucsuzott el lovaitól. Egyben siró hangon reklamálta hogy hová tették lovai fejéről a gyönyörű fekete tollas bóbítákat, mire felvilágosították, hogy az összes tollbóbítákat a Vörös Keresztes hölgyek maguknak kalapdiszül foglalták le.

A menet felett az elvonulás ideje alatt könnyű monoplánjaikon az aradi aviatikai osztály tagjai röpködtek. Névszerint Rozsnyai patikus, Kulcsár színész, Funkelstein generális, Lits Tóni, Orosz L. Mátyás és a fiatal Herbstein. Nevezetteket különöseu könnyű testsúlyuk tette alkalmassá a katonai pilóta szolgálatra. A fiatal Herbstein állandóan a Vörös Kereszt csoport fölött lavirozott a hölgyek nem csekély rémületére és a magasból virágokat, cukorkákat s egyéb kellemes emlékeket potyogtatott le.

Igy érkezett állandó lelkesedés közepette a menet a vasuti állomásra, hol élénk feltűnést keltett dr. Zubor Imre ügyvéd, ki bozás ruhába volt felöltöze és kémnek volt szerződötve.

A beszállásnál a Vörös Kerest hölgyei között erős civakodás támadt, mert mindenki azokba a kupékba akart beszállni, ahol a huszártisztek voltak és csak nagynehezen sikerült a hölgyeket lecsillapítani. Ezután a vonat egyet füttyentett és pár perc múlva messze száguldott már a vonat Arad város ifjúságával, a város színe-javával. A vonat különösen gyorsan haladt, és a harcba vonulók mindjárt észrevették, hogy az Arad-Csanádi Egyesült Vasutak gáláns igazgatója extra szénnel fűtette be a mozdonyt. Az utirány Szeged felé vezetett, azután Zimonyba kellett letérnie a csapatnak.

Az első állomás Pécska volt, hol a harcba vonulókat Schenk Ferenc főszolgabíró fogadta, ki kivételképen véletlenül épen Pécskán volt. Ez a hadjárat szerencsésen kezdődik, jegyezte meg Lits Tóni, mert különös szerencse, ha Schenk főszolgabíró Pécskán található. Az aradiakhoz először a főbíró intézett beszédet, azután Vörös László az Aradi Ujság főszerkesztője, ki mint távirópózna teljesített a harcban szolgálatot, köszöntötte fel igaz szeretettel és barátsággal a pécskai plébánost. A pécskai plébános erre kenetteljes beszédben válaszolt, de ezen beszéd végét az aradiak már nem hallhatták, mert beszédközben végvári Neuman Károly, ki hatósági szegénységi bizonyítványt, mint államköltséges önkéntes vonult be, félvén attól,

hogy a pécskaiak szeretett plébánosa az aradiaktól is párbért fog szedni, ha azok sokáig az állomáson tartózkodnak, megvesztegette az mozdonyvezetőt és elindította a vonatot.

Mezőhegyes tájékán egy óriási football labda gurult végig a kupékon egészen a hadvezetőség kocsijáig, hol megállapodván, konstataáltatott, hogy az Zubor Imre a kém. A kém magából kikelve, rémületen jelentette, hogy a missió hölgy közzé tiszt ruhában egy szerb furakodott be, aki az összes titkos terveket kihallgatja. Azonnal megindult a vizsgálat és a hölgyek között tényleg meg találták a szerbet, ki nem volt más, mint Dr. Rácz Sándor tartalékos hadnagy.

Makón a pilóta osztály tagjai nagy tömeg óriási paradicsomot vásároltak, hogy azokkal mint kézi bombákkal a magasból a szerbeket hajigálják. Ekkor hire terjedt a vonaton, hogy a bolgárok már Szegedre értek, de mikor az aradiak Szegedre érkeztek, kiderült, hogy csak Bolgár Lajos főszerkesztőről van szó, ki automobilon megelőzte az aradiakat.

Szegedtől Zimonyig tartó utat nem akarom részletesen elmondani, mert oly rémes kegyetlen kalandokban volt részük az aradiaknak, hogy csak a közönség hangulatát rontanám, ha ezeket a borzasztó kalandokat mind elmondanám. Zimonyba érkezve, felette vigasztalan helyzetet találtak az aradiak. A Duna hidjánál a szerb partok mellett voltak felállítva a szerb hadihajók, melyek mindenféle átkelést a Duna hidján megakadályoztak. Az aradiakat az a veszély fenyegette, hogy a szerb hadihajók makaessága folytán egyáltalában nem fognak Szerbiába juthatni és nem fogják véruket áldozhatni a hazáért. Napokig néztek farkasszemet a szerb hadihajók és az aradiak, de nem volt mód arra, hogy a hadihajókat elkergessék. Dr. Singer Jenő esperantó tolmács közvetítésével udvariasan felkérték a szerb hadihajókat, hogy legyenek szivesek addig elvonulni, míg az aradiak a hidon átkellnek, de a hadihajók vezetősége a legnagyobb udvariatlanságot tanusítva, továbbra is a hidnál hagyta a hajókat. Ezután erélyesebb eszközökhöz fordultak az aradiak. A pilóta osztály tagjai által makói paradicsomokkal is bombáztatták a hajókat, de mindez mit sem segített.

Végre azonban felvirradt az első győzelem napja. Egy szép nap reggelén megjelent a Dunán a Maros evezős egylet-

Kenderessy László

villanyerőre berendezett épület- és butor-asztalos telepe

Arad, Kápolna-utca 16. SZ. Telefon 183. sz.

Elvállalok épület-, butor-, portál-, iroda-
és bolti berendezések elkészítését.

Vidéki rendeléseket is elfogadok s azokat gyorsan és pontosan eszközlöm.

Szo'ld árak!

Dijmentes költségvetés!

Szolid árak!

Szives pártfogást kérek, kitűnő tisztelettel

Kenderessy László,
épület- és butor-asztalos.

letnek flottilája Keresztes Csusza ellentengernagy vezetése alatt. A Maros evező egyesület a klub házában felszerelt markoni állomás útján, melyet a gráci jezsuitáktól kapott kölcsön, tudomást szerettek az aradiakat fenyegető veszélyről, leküldte a szerb vizekre az ő félelmetes erejű nyolc evezős csolnakját, összes négyevezőseit és szkifjeit és ezek egy napig tartó borzasztó harc után elűzték a zimonyi hirtől a szerb hadihajókat. Így aztán az aradiak keresztül mehettek a zimonyi hidon és behatolhattak Szerbiába.

Szerbia meghódításáról már sajnos nincs időm előadást tartani, holott ez is igen sok epizódot, harsi jelenetet mutat fel az aradiak, különösen pedig a Vörös Kereszt missió hősei mindig fényes tanujelét adták retenthetetlen bátorságuknak. Minderre azonban majd talán egy más alkalommal fogok visszaemlékezni. Most csak annyit akarok megjegyezni, hogy az a körülmény, hogy Szerbia már az osztrák-magyar monarchiáé, nagyrészt az ötven évvel ezelőtt élt aradiaknak az érdeme.

A borzalmas háborus idők már elmúltak és már hosszú évtizedek óta a tartós béke áldásait élvezzük. Ne vegyék tehát rossz néven, ha megemlékeztem a rég elmúlt idők azon hőseiről, kiknek a béke áldásait köszönhetjük. Fialat barátaim az általam elmondottak ne zavarják Önöket a mulatságban, és előadásom végeztével öreg barátjuk a balkáni haditudósító csak azt kívánja, hogy mulassanak épen olyan jól, mint ezelőtt ötven évvel mulatott Arad város fiatalsága a „Snassz Bálon”!

AZ ÁLLATORVOSOK.

Irta: MÓRICZ PÁL.

Früstkötőt volt az idő, Dely Mátvás, a hortobágyi állatorvos, már megtért a pusztáról. A hajnali kocsiázás a harmatfriss pusztán, meg a fujdogáló szél, kiűzik minden lomhaságát a testnek, a barnapiros areszin mellé állandó jóévtvágyat is megcsinálják a pusztai lakosnak. Erthető a Dely Mátvás bosszúsága, hogy épen midőn früstökhöz készülődött, kocsiözörgés ütötte meg fülét. Bészusan lépett a tanyaház ablakhoz. Felösmerte a város kocsiját, a kocsi hátulso ülésén két katonatiszti sapkás, egyenruhás alakot.

— Hát ezek meg mán miféle naplopók lehetnek? Vajjon miféle nemzet nyelvén dicsérik az Urat? — magában így zsörtölődött az állatorvos, mert a debreceni polgármester sok különféle rendű, rangu és hazáju kívánesit kiküldözött a Hortobágyra, akik az orvost feltartották napi dolgaiban. Mindamelllett kisietett a váratlan vendégek elé. Magyar embernek már véroben a barátság.

Aranygalléros, kardos vitézek szállottak le a kocsirol. Halálszínű, beteges, vékony pénzü ur volt az egyik.

— Adjon Isten jónapot! — köszöntéssel lépett a hortobágyi állatorvoshoz.

— Hm! — Dely Mátvást annyira meglepte a jó magyar köszöntés, hirtelenében szóhoz sem jutott.

— Ugy-e, Matyi bácsihoz van szerencsénk? — tudakolta az aranygalléros, halvány tiszt ur, sőt közbevágott a másik jövevény is. Ez a vastag, vörös ember már nyakatört magyarsággal beszélt.

— En fan a toktor Sokor, esz petig a toktor Azári . . .

— Hm! — Dely Mátvás kabintott, kimeresztette szemét, s magában töprengett, hogy talán csak nem a király ő felségének az orvosai ezek az aranygalléros doktorok? Hát szokása ellenére nagy főt hajtott előttük — méltóztassanak beszélni szerény hajlékomba.

— Kérem.

— Kérem — most meg a két doktor mereszkedett meglepődött a hortobágyi állatorvosra, midőn az nagy köntőrfarolva kibökte: — Uraim, már meobcsássák az én tudatlanságomat? Am, én a hátamon sohsem hordtam osztrák bornyubört, s így az ilyen katonai méltóságok címét, rangját nem ösmerem. Nehogy tehát megsértsem kegyes színüket, méltóztassanak tudtul adni, hogy kegyelmes, méltóságos, vagy nagyságosnak szólítsam-e az urakat?

A két aranygalléros ur kacagásra fakadt. A „Sokor” nevű vastag németnek hasa is rengett belé. Végül a halvány, beteges tiszt megcsendesült, mosolyogva fogott kezét Delyvel:

— Matyi bácsi, kedves Matyi bácsi! Ne kegyelmes urazon minket.

— Hát?

— Marhaorvosok vagyunk mi is.

— Ejnye, — most már felfortyant Dely — uraim, ez még sem járja Elértem én a jó tréfát, de hogy falhoz állítsanak, lövő tegyenek, nem türöm.

— Mink nem bolonditjuk Matyi bácsit — szólt szeliden a jó magyar beszédű tiszt ur.

— Nem-e? — ha megkötötte magát, nehézfejú ember volt Dely — a kutyám tegyek bolonddá az urak. Az aranygalléros dolmány, az aranybojtos kard ugyan miről jó az állatorvosnak?

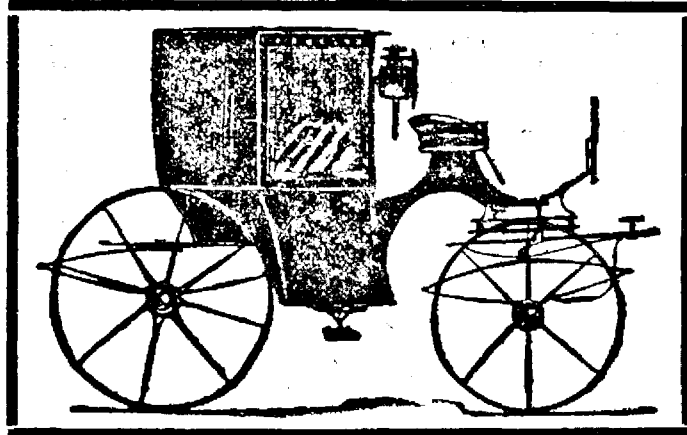
Kovács és Thomay

Első Aradi Villanyerőre berendezett kocsigyára

Arad, Kossuth-utca 2. sz. (saját ház.)

1532

Ajánlják elsőrangú gyártmányu kész kocsijaikat. Használt kocsikat ujjakkal becserélünk. Javításokat jól és pontosan eszközölünk. Állandó nagy kész kocsiraktár.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

A vastag német is közelebb lépett:

— Matyi pácsi! Mink is fan állatorvos. Én a Pécs¹⁾ vagyok asz ety professzor, asz parátom fan a Putapest, ő is mekfan ety professzor asz Azári.²⁾

Dely Mátyás felhujantott:

— Azari! Az a derék tanár? Hát, öcsémuram, az? — megölelték, megesókolták egymást, majd Dely kissé távolabb tolt a professzort, mert az egyenruhába még mindig nem nyugodott bele, — kedves öcsémuram, mondd meg mán, hát ezt a stiglineköntöst hol a fenébe vettétek magatokra?

Azari ismét nevetni kezdett:

— Matyi bátyám! Még azt sem tudja, hogy ez az állatorvosi diszruhánk? Ezután minden állatorvosnak ilyenbe kell járni.

— Ühm — Dely Mátyás köszöriült a torkán.

Azari nagy komoly képet vágott:

— Ugy lehet, a jövő hónapban megkapja már Matyi bácsi is a magas — miniszteriumból . . .

— Tyűh, az árgyéus madárkáját, öcsém. — Dely Mátyásból kitört a kurucság — inkább tűzre vetem a kutyabőrt. Inkább gulyásbojtárnak csapok fel, de ilyen stiglineköntösbe nem buvok. Azért hagyjuk most ezt a maskarát. Inkább arra feleljetek, éhesek, szomjasok vagytok-e? Mosdóvizet, lábvizet hozassak-e? Addig is csatoljátok le azt a pöcsikkergető gyiklesőt . . .

— Matyi bácsi, — Azari szomorú mosollyal szólalt meg — én szomjas vagyok, csak hogy az én ásványvizem a kocsin maradt.

Annál lármásabban kerepelt Sokor ur:

— Matyi pácsi! En fan éhes! Valami huféle mekenném. Por fan a gocsin, kerem pehoszni aztat is.

Dely Mátyás özvegyi tanyaházánál Mária nevű öreg testvérnénje vezette a háztartást. Főző, sütő tudományáról híres gazdasszony volt Mari néni. Amde, mint a vénasszonyok szokták, szeretett zsörtölni. Ha beborul, ha kiderül az ég, az ilyen védasszonyok kedvét nehéz eltalálni. Most is, hogy Dely Mátyás a vendéglátás ügyében felkereste, nekihevült Mari néni:

— Hát most meg mán miféle tüzes istennyilát hordott ide az ördög? Ezek megintelen miféle csodabogarak? duruzsolta

¹⁾ Pécs.

²⁾ Dr. Azary Lajos 1850-ben született a beregmegyei Verbiáson. Az orvosi tudományokat tanulta. 1875-ben gyógyszer-tanársegéd volt a budapesti egyetemen, majd a berlini, müncheni, párisi egyetemeken az állatorvostanra képezte ki magát és a budapesti állatgyógyintézet nyilvános rendes tanárává nevezték ki. A külföldön is nagyrabecsülték e nagytehetségű magyar tudóst, aki kora ifjára, 1888-ban halt el.

és neki eresztette a garatot. Tapasztalt Dely Mátyás hallgatag várta ki a szőőrletés végét és Mari néni magától rátért a dologra:

— Szólj hát már, ne! Mit akarnak ezek?

— Ezek, kedves néném, állatorvosok.

— Allatorvosok? Mari néni most csattant fel igazán, kezét is csipőre rakta: — Es te elhiszed nekik? Hiszen néked minden familiád állatorvos volt, hát láttál te valaha állatorvost gyenyeralis ruhában? Elbolondítottak tégedet ezek, ecsém.

— Ne mondjon mán olyant néném, hiszen az egyik egy bécsi professzor, a másik a Gábor fiam oktatója, a budapesti Azari tanár.¹⁾

— Hogy mondtad, ecsém?

— Azari professzor, kedves néném.

— Azari! Mari néninek örömtől csillant meg a szeme, a régibb kedves emlékektől ellágyult a hangja, talán annak az orosz papnak²⁾ a fia? Derék, becsületes papi ember volt az az Azari. Szép hat vagy hét gyereket nevelt fel. Így már magam is bemegyek, megnézem, hogy ki fia?

— Jól teszi, kedves Mari néném, — Dely Mátyás magában jóízűt mosolygott az öregasszony felbuzdulásán, — hanem azok éhesek. Valami huféle étel van-e kőssen?

— Hogyne volna, kedves öcsém! Van még abból a tegnapelőtt megdöglött borjuból, amelynek a derekát őzderék módon szősszal készítettem el. Citromunk is van itthon. Hidegen delikatesz ez, tudom, a szájukat is megnyalják utána. Ha kérdezik, bizvást megmondhatod, hogy őzderék.

Mari néni a tényekkel, kés, villával vidáman lépegetett be öccse előtt. Az orvos bemutatta nénijét a vendégeknek, előbb a vastag, vörös bécsi Sokort mutatta be, aztán a halvány, beteges Azarit, akit szerető részvétellel vett szemügyre a néni:

— Azari urhoz van szerencsém?

— . . . Azari udvariasan meghajolt.

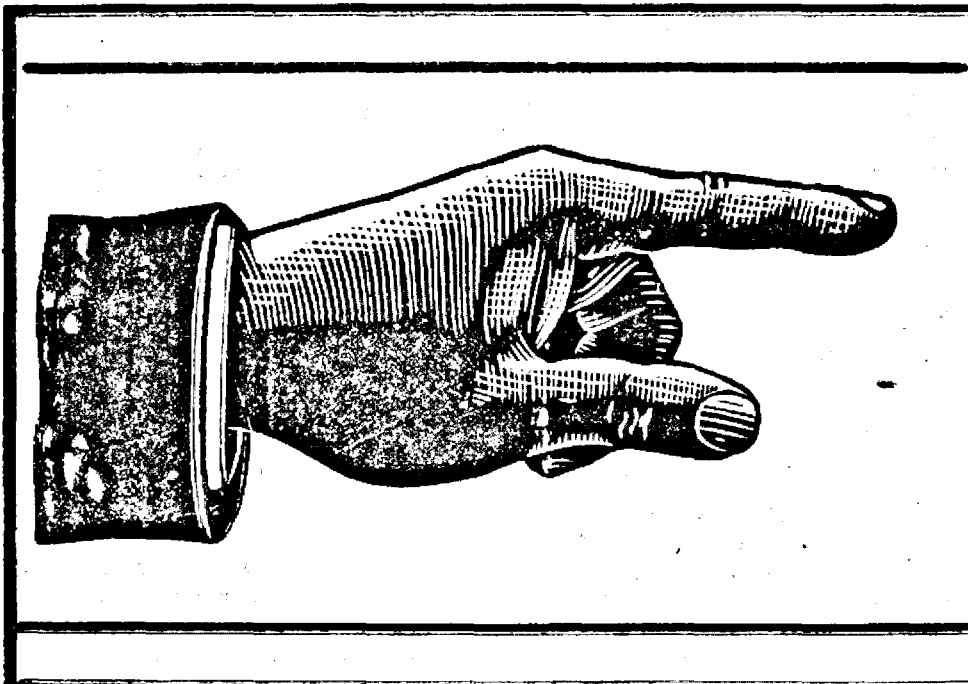
— A beregi Azari tisztelendő urnak a fia Nagyságod? . . . Ilyen halvány, gyenge asszony volt az édesanyja is.

— Kedves jó Mari néni — Azari szelid szomorkás mosollyal fogta és csókolta meg a Mari néni kezét — én nem emlékezem az édesanyámra, de szivemből boldog vagyok, hogy épen ezen a nagy pusztán találtam olyan jó lelket, aki az én boldogult édesemet ősmerte.

A terített asztalnál még inkább neki melegedtek a vendégek. A pompás őzderék kitünően ízlett a vastag németnek, sőt Azari is jóétvágyal falatozott belőle. Dely Mátyás bora mellé a doktor Sokor madárláttá bora is az asztalra került a

¹⁾ Az 1880-as években történt ez a hortobágyi látogatás.

²⁾ Az Alföldön a görögkatholikus magyarokat «oroszok» nevezik.

LAENDLER ALADÁR :: ::

mindennemű puha- és keményfa
termelése és kivitele

KÖZPONT:

Budapest, V. Perczel Mór-u. 2.
Szabadság-tér sarok.

GŐZFŰRÉSZEK:

Arad, Ágya, Garamszécs, Breznóbánya, Erdőköz, Gáspárd, Kassa.

ERDŐKEZELŐSÉGEK:

Bokszeg-Beél, Ágya, Karánsebes, Perjámos, Kőrösmart, Biharillye.

KÁDÁRTELEPEK:

Magyarországon, Szlavóniában és Németországban.

KÉPVISELETEK:

London, Páris, Berlin, Milanó, Stuttgart, Brüsszel.

Aprított tölgyfa és fűrészporbrikett mint legjobb tüzelőanyag állandóan kapható az ARADI GŐZFŰRÉSZTELEPEN

kocsiderékből és jó magyar szokás szerint kezdődött az ösmerkedés. A vigkedélyű Sokor tanár kezdte a bizalmasabb bemutatkozást:

— Foltaképen én is félik fatyok német.
— Hogy értsem ezt, ösém — tudakolta Dely.
— Nekem nehéz fan asztat asz enyim ikaszí nevet ki-montani, mert én is mekfatyok ety Tsokor.
— Csokor — helyesbitette Dely.

— Ja, ja, Tschokor! — a vastag német tovább magyarázta, hogy az ő apja még színmagyar ember volt. Szeged vidékéről származott. Mint katonai orvos került ki az idegenbe. Német asszonyt vett feleségül, s ő — a fia — is az idegenben született. Bécsben végezte az iskoláit. Amig keveset megtanult magyarul a szülei háznál, lassan elfelejtette az idegenek között, s így lett belőle „Sokor“, majd az emberorvosi diploma megszerzése után hajlamai az állatgyógyászat tanulmányozására vitték, s így lett tanár a bécsi állatorvosképző intézetben, — és mostan asz enyim kollega Azárral a miniszteriomok küldötték ki minket tanulmányozni az állati lépfenét.

— Erdélyben már jártunk — szölt Azari — most itt vagyunk a Hortobágyon. A lépfenét itt akarjuk tanulmányozni, de hogy fesztelemebbül beszélgethessünk, ha megengeded, Matyi bátyánk, legyünk szervuszok.

— Szervuszok, fiuk, — Dely összekocintotta poharát a két orvosprofesszor kollegával, — tik tudjátok, mit akartok, hát most csak kérdezzetek.

— Hány százalék az állatdöglés a Hortobágyon? — kérdezte Azari.

— A szarvasmarhából három, lovakból kettő, sertésekből hol több, hol kevesebb százalék hull el nyaranta.

— És lépfenében mennyi?

— Az esett jószágoknak fele.

Csokor kollega, aki eddig hallgatott, miután poharát felhajtotta, jókedvűen kérdezte:

— Fan-e deg kötör?

— Van.

— Messze fan?

Dely rásandított a tudós félnémetre:

— Dehogy is van messze, bruderkám. Ha kíváncsi vagy reá, mutathatok tizet is.

— Na, esz szep megfan, — Csokor kezen fogta Delyt — jere! Mutassál mek asztat nekem.

... No, gyerünk, cimborám. — Dely felállott, Azari gyanakvólag pislantott a híres hortobágyi orvosra, de azután csak követte a kollegákat. Nem kellett messzire menni, Dely Mátyás megállott, mindjárt a tanyaház előtt és hatalmas bariton hangján el kezdett kurjogatni: — Péter, Miska, Janesi, Zsuzsi,

Panni! — ezek voltak a cselédei — Tisza, Duna, Dráva, Száva, Fűrge! — ezek voltak a kutyák. Négy óriási fehér komondor és a libakergető kis puli. Ahogy Csokor meglátta az összeviszán rohanó vegyes társaságot, de különösen a hatalmas fehér kutyákat, menten a Dely háta mögé ugrott, sőt Azari is közelebb húzódott a furfangos hortobágyi orvoshoz:

— Matyi bácsi, hát ezek meg már miesodák?

— Wasz iszt dasz? — Csokor ur torkából nehezebben jött ki a szó.

— Ezek itt ösém, a hortobágyi döggödörök. A tizenegyedik magam vagyok, la! Mehettek — a hortobágyi orvos egy szavára elszéledtek a cselédek, kutyák.

Azari nem szölt semmit, mosolygott, csupán a fejét csóválta meg. Azonban Csokor kollegát furdalta a kíváncsiság:

— Matyi pácsi, a teghus tán mek nem enni?

— Megesszük bizony mink azt, bruderkám. — Dely meggyőződéssel felelt a németnek.

— Asztat a teghust? — Csokor nem hitt a fülének.

— Csak a javát, barátom, a pásztorokkal... A többit a kutyák, a kopasznyaku keselyűk, más husevő madarak, meg a rókák szokják elpusztítani.

— Jesszás! — Csokor ámulatában felkiáltott — na, mekfan is itten sog ertegfar.¹⁾

— Nincs itt, bruderkám. Az ördög sem meri a Hortobágyra hozni a farát Node, ha nöstény volna, nem is ajánlanám neki — mondotta Dely, hogy nemesak Csokor fakadt kacagásra, midőn megértett, miről van szó, hanem az Azari szomorú szemében is fellobbant a jókedv tüze és szivből úgy nevetett.

Dely Mátyás később a hortobágyi dögteret is bemutatta a kiváló orvoskollegáknak. Koesin olyan helyre vitte ki Azariékát, ahol a károgo varjaktól, komor keselyűktől megszállottan hevertek szanaszét a tiz nappal azelőtt megnyuzott dögtetek. A kutyák is részszedtek azokból, azért voltak így szét-huzgálva a csontos dögtet darabok.

— Borzasztó! — Az orvostanárok egészen megilletődtek ezen az óriási, ázsiai hanyagságon csupán Csokor doktor vizsgálódott hamari nagy örömmel:

— Esz itt iken szep tanulmányozni.

— Nem is reméltem, hogy ilyen szép helyre találunk — tóditotta Azari,²⁾ akiben a főállategészségügyi ór felett felülke-rekedett a tudós kutató. Előszedték az apró üvegséiket, a dög-

¹⁾ Pokolvart akart mondani a bécsi kollega

²⁾ Valamikor az 1880-as években történt ez, amikor is végre a débre-ceni tanács, Azari doktorék közbelépésére, állandósította a hortobágyi döglött állatok elföldeltetési költségeit

Aradi Ipar- és Népbank

pénzváltó üzlete.

Alaptőke
5,250.000
korona.

Elad és vesz: értékpapirokat, sorsjegyeket, ércpénzeket stb. — Betéteket elfogad takarékbetét könyvecskékre és folyó (cheque) számlára. Előlegeket nyújt értékpapírokra. Kiállít utalványokat és hitelleveleket az összes külföldi piacokra. Igérvényeket kiállít minden huzásra. — A magyar királyi szabadalmazott osztály-sorsjáték főelárusító helye.

Tartalékalap
2.000.000
koronán felül

testek alól a port, füvet kapartak fel, sőt a testek lágy részeiből is vagdaltak ki. Majd még a hortobágyi határon túl a nagymajori gazdaságba is átkocsiztak az állatorvosok. Ott már elásták a dögeket és Dely Mátvás kalauzolása mellett a pár ásonyom vastagon elföldelt, a lépfenében egy hónappal azelőtt eldöglött lovaeska sirhantjáról szedegettek földet, füvet. Az orvostanárok három napig tanyáztak kint Delynél. A régi tudások, régi tapasztalatok kiváló tehetségű ösmerője, az östermészet és természeti erők páratlan megfigyelője, a hortobágyi babonáshírű orvosmester, az öreg Dely a régiak meglepően sikeres, csodásan egyszerű és természetes eljárásairól beszélt az európai modern tudású és hírvű orvostanár kollegáknak, akik amennyire tréfáiért megszerették, nagy és eredeti tudásáért még inkább bámulták Delyt. Azután Azariék tárták fel a modern orvosi tudomány legújabb felfedezéseit. A hortobágyi állatorvos Azari tanár előadásai után ösmerkedett meg az eddig csak hírből hallott baktériumokkal. Harmadnap gyakorlatilag is felvilágosították Delyt, amidőn előszedték a kísérleti műszereiket és az üvegekbe kapart porban, az állati dögtest lágy részeiben nagyító készülékkel fürkészték a Delytől nem ösmert állatkákat. multak-bámultak az orvostanárok, mert egyedül a szomszéd határból, a nagymajori dögsírról hozott porban, fűvön találtak baktériumokat. Hosszas tárgyalás után, az öreg Dely hozzászólásával, megállapították, hogy a lépfene, az ilyen ázsiai kezelés mellett, azért nem terjedt el féktelenebbül és nagyobb mértékben a Hortobágyon, mert a hortobágyi száraz időjárás és a szikpor megölik a titokzatos vészférgesekéket...

Három nap elteltével ismét kocsira ültek az állatorvostanárok. Elbucusztak a hortobágyi kollegától és készültek Debrecen felé. Dely Mátvásból kitört a kutyálkodás és midőn Csokor kollega kezét szorongatta a kocsinál, ráhunyoritott a tanárookra:

— No, fiuk! Hát ti ugy-e lépfenét jártok tanulmányozni?

Azari hallgatott, Csokor azonban rábólintotta:

— Iken!

— Ugy-e, azt is mondtátok, hogy a Hortobágyon tanulatok legtöbbet?

— Iken, Matyi pácsi!

— Arról is meggyőződtek, ugy-e, hogy a hortobágyi lakosoknak az esett hústól sem külső, sem belső betegségük nincsen?

... még Csokor is elhallgatott és kíváncsian várta, hogy mire lyukad ki „Matyi pácsi.”

— Nohát nektek sem ártott meg, mert ugy tudjátok meg, hogy nálam is ettetek lépfenés marhahúst... Válgék egészségetekre!

Azari tárgult szemmel meredt Delyre:

— Matyi bácsi, igaz ez?

— Igaz hát! — mondotta Dely — mert az első izletes peccsenye is, melyet nálam özderék gyanánt fogyasztottatok, olyan borjunak a husából készült...

— Matyi bácsi — Azari szomorkás szemében pillanatig felragyogott az eredendő jókedv — ha fájdalom nélkül ölné meg, örömet szabadulnék szenvedéseimtől: hanem ezért az egészséges, pocakos németért még kár volna?

— Mit volna gár? En nem fél. — Csokor professzor derüsen tiltakozott és fogadkozott — ha Martsa néni a Pétsbe tudja külteni minten nab olyan hortopatyti kosztot telegrammal, én fizetek annyid, hogy Pétsben sem fizetem több!

— Csakugyan igaz ez, Matyi bácsi? — a bucsuzkodó Azari ismételten megkérdezte.

— Igaz, ha mondom! Hiszen a lépfenét tanulmányozni jöttetek a Hortobágyra, öcsém, — a hortobágyi babonáshírű, veterárius keményen, szeretettel szoritotta meg a jókedvre derült tanár kollegák kezét. A robogó kocsi darab ideig még látzott a sik, egyenes pusztán. Trilláztak a magasröptű paesirták. A tudós doktor Azari napjai már meg voltak számlálva, nem sok idő multán halálhíre érkezett a pusztára. Trilláztak a magasröptű paesirták. Örökre eltűnt a távozó jóbarátok kocsija.

É N.

Láttál-e már virulni kis virágot?
Sivár parton rugó folyó felett?
Miat-lelkével jár egy azebb világot,
S a teate már öök horgonyt vetett?

Ilyen vagyok. Alattam elrohannak
Ember-habok, olkázva, gondtalan! ...
Szemem lenéz ... a nem látom, csak magam.
— Nem is magam, csak árnyát önmagamnak.

Örökre azt. S alattam elzihálva
Mennek kacagva a könyű haláiba ...
S én egy helyen. A szívem fáj belé.

Boldog virág! kiégve, eltapocva
Tán vízbe hull és úszik, mint a polyva.
— Magára lel a meg a halál felé ...

György Ozkán.

Glésinger József és Fia női divatáruháza Forray-utca.

1749

Elismert legelőnyösebb bevásárlási forrás szövet, selyem és mosó árukban. Szőnyegek és függönyök óriási választéka.

A KISÉRTÉS.

Írta: KÓBOR TAMÁS.

I.

— Maca — mondta Boros Ernő ur elégedetten és ölébe vonta Fodor Evikét, tegnap óta menyasszonyát. A kis öcse tágra meresztett szemmel nézte, hogy a nénye gyáva és erőtlően ellenkezés után egy fiatalember ölébe kerül, a papa, a mama esőndes egyetértéssel pislantottak össze, a tizenhatéves Bella hugoska meg a füle tövéig elpirult, s kismordált a szobából. Boros Ernő ur azonban boldog volt, s miközben beszélt, egyet-egyet esőkolgatott a szép leányon, ahogy a vendéglőben kvaterkázás közben az ember egyet-egyet hörpint a sörös kanocsójából.

— Maca — szólt a boldog vőlegény. — Mi szépen meg fogunk élni, nekünk nem lesznek házbérgondjaink. En nekem nem kell puccos feleség, nekem a feleségem tetszeni fog a tavalyi kalapjában is. És nekem nem kell szalon, mert nem keltenek idegenek és nekem nem kell pecsenye, meg mindennap tészta. A csuszpájz a fő, az nemesak a legolcsóbb, hanem a legjobb étel is a világon.

Az öregek boldogan hallgatták ezt a programbeszédét és Boros Ernő is boldogan hallgatta a saját szavát. Bölcsek, tisztességesnek és roppant erényesnek érezte ezt, tökéletesen olyan is volt, mint a szegletes kicsi homlok alatt fontoskodó lapos orr, az alatta terpeszkedő, korrektül kipödrött fekete bajusz és kétoldalt a kotlett, mely maga is jelezte: minék az egész arca szakáll? Elég, ha jobb felől és bal felől van.

És Evike, a szép menyasszony? Még egészen el volt bódulva, meg volt félemlítve, s alig is érezte, hogy meg van sebezve. Epen csak szeretett valamit maga is mondani arról, hogy ő hogyan akarja majd és érezte, hogy ő is úgy akarja, ahogy a vőlegénye, de már nem merete akaratnak vélni, hiszen rá van parancsolva. S ez a diktáló szerelmeskedés, amit ez az ember vele véghezvitt Tiszta jogi alapon és semmit sem törődve ő vele. Egyszer szinte demonstrációul önmaga előtt, hogy ő is akarhat, olyankor hajolt esőkra a vőlegényéhez, amikor ez nem gondolt rá. S ime, a fiatalember, benne lévén a szép körmondatban, elkapta a fejét és beszélt tovább. Ebből a szép Evike megértette, hogy hiába minden, ő már nem ember, nem nő, hanem menyasszony.

II.

— Ha így határozott, — szólt Kálmán Imre, a vezérigazgató ur, — akkor természetesen nekem vissza kell vonulnom.

Hiszen értem is, hogy a tisztos házasság jobban esábitja, mint ez a társadalmon kívül eső élet, amit én ajánlottam magának, s a fiatalember is jobban vonza, mint a magamfajta De kár, Evike, nagy kár, mert szentül tudom, hogy jobban járt volna velem, aki nem adhatok ugyan magának tisztos asszonyi nevet, de soha hitos asszony olyan megbecsülésben nem részesült volna, mint maga az én oldalam mellett.

— Vezérigazgató ur, — szólt Evike halványan, — köszönöm, hogy jó volt hozzám, de egy pillanatig sem volt joga kételkedni abban, hogy mire határozom magamat.

— En meg egy pillanatra sem ádtam önnek okot a föltevésre, hogy kételkedem megközelíthetlenségében. Amig itt dolgozott a kezem alatt, sohasem éltem vissza a helyzettel, s amikor először szerelemről beszéltem önnek, előre bocsátottam, hogy ha igent mond, függetlenitem sajátmagamtól és ha nemet mond, akkor a főnöke ezt nem fogja önnel éreztetni.

— Ön nemesen és uri módon viselkedett, uram, s engedje meg, hogy ezt még egyszer megköszönjem önnek, s biztosítom, hogy mindig tisztelettel és hálával fogok önre gondolni.

Kálmán ur megfogta a leány kezét.

— Evike, még egy pillanatra. Nemesak szeretem magát, nemesak magamat sajnálom, hogy elvesztem utolsó életbeli reményemet, de magát is. Az az ember nem magának való. A házasság és a szegénység amit jelent, szintén nem magának való. Ha szabad ember lennék a lábához raknék mindent, ami magának kell. Maga a finnyás uri természetével, a megszokottságaival, melyek tiszta keztyűt és parfümöt és uri társaságot kívánnak meg, nem lehet boldog és megelégedett két szoba-konyhával. Ne szóljon most semmit, de nem késő. Három hét múlva lesz az esküvő, még visszaléphet. És én ott leszek az esküvője napján a hivatalban, ott leszek mint a tanuja és rá fogok nézni és a szememmel könyörögni, fogok magának és magáért: ne tegye meg!

— Hagyjon — szólt Evike és kivonta kezét a férfiéből. Ez mélyet lélegzett és tisztelettel meghajtottta magát.

III.

És Evike ment, s a feltűnően szép, elegáns lány után mindenki megfordult. És ment, nem egyenesen haza, ahonnan csak bucsutisztelgésre indult eddigi hivatalába, hanem keresztül-kasul az utcákon. Félt most haza kerülni, rögtön a vőlegényét látni és eleven hasogatásával érezni és elismerni a különbséget a két ember között. S félt magával vinni a mardosó kétséget, hogy hát miért tisztességesebb, hogy ennek az embernek az akaratlan bábja, s miért szegényteljes a másik, aki lovagi hódolatával egyre az önön értékét érezte vele? És félt

Városi és megyei telefon 819.

Városi és megyei telefon 819.

Csodálkozok azon, hogy Ön még csak most tudja, hogy

Omega szagtalan és egészségügyi pormentesítő **Padló olajat**

Német h J.

festék- és olajárak központi telepéről

ARAD, Lázár Vilmos-utca szerezhető be.

OMEGA pormentesítő olaj:

100 kilónként I. sz.
Kimérve kilónként

50 korona
56 fillér

II. rendű 100 kilónként
Kimérve kilónként

36 korona
40 fillér

Szállítva az ország minden területére.

1545

hazamenni s elismerni, hogy csakugyan retteg attól az irtózatosságotól, melyben az ő vőlegénye a polgári lét koronáját látja, a tavalyi kalapot, az elnyűtt bluzt és azt a felfogást, hogy a keztyű fölösleges ruhadarab!

Spórolni, spórolni, persze, hogy muszáj, ha össze-vissza négyezer korona jövedelem van. De muszáj neki négyezer korona jövedelméhez nyomonodnia, mikor előtte van a gazdagságnak kézzelfogható lehetősége? S a két ember között is mennyivel különb az, akitől elfordul, mint az, akihez hajlik? Miért? Miért? Tudta biztosan, ha most hazamegy és arcára tapad a vőlegénye bajusza, karjaira csapódik a két tömpeujju keze, hát menten visszaroohan ahhoz a finom, szomorú emberhez:

— Itt vagyok, vigyen, vigyen!

Mire fáradtan és lassu léptekkel mégis befordult a kapuba, akkor már lezajlott a kísértés. Tisztában volt mindennel. Ha a halnak még oly kedve van is röpködni, s a sas még annyira csábítja hozzá, mégis csak hal marad. Szegény leány szegény ember mellett szegény életre van kárhoztatva. Feleségnek lenni az egyetlen útja-módja a tisztességes asszonyi életnek. S a szülei sem hozhatják ezt a szégyent, s maga sem tudná elviselni, hogy számkivetett legyen mindenünnen, ahol most otthon van, s az a hódolat, mely őt attól az egyetlen embertől érne, nem ellensúlyozhatja azt a gyalázatot, melyet egész társadalma rá kenne. Energikusan szinte vidáman toppant be, s Boros ur száraz nyájassággal rögtön arcon esőkolta, miközben gazdai szárazsággal rászólt:

— Tulságosan soká maradtál el, kedvesem, pedig tudod, hogy nem szeretlek nélkülözni.

A szíve a torkába szaladt, s maga előtt látta azt a finom alakot, aki most is ránézett: még nem késő.

— De igenis késő — gondolta magában s alázatosan felelt:

— Egy kicsit járkáltam, de többé nem teszem.

IV.

Felvette a menyasszonyi ruháját, körülötte minden ünnepi díszben volt, a vőlegénye frakkban és fekete nyakkendővel. Ugy szégyelte azt a fekete esokrot és úgy fájt neki a biztos tudat, hogy most utoljára öltözött a saját izlése szerint. S a szíve dobogott, s mikor az édesanyja megölelte, olyan jól esett, hogy sirva fakadhatott. A menyasszony anyja keblén rendszerint sirva fakad, hadd higgyék róla, hogy belőle is a szülei háztól való elszakadás érzése sir ki. Pedig magát siratta és azt, hogy végre el van látva.

Az anyakönyvi hivatalban már ott volt a két tanu: Weitzer ur, a Boros testi-lelki jóbarátja, egy expediciós üzlet köny-

velője és Kálmán Imre vezérigazgató ur. S Weitzer uron smoking volt fényes nappal és hosszú kraváttli és Kálmánon egyszerű redingót. Ah, Weitzer ur szakasztott az a világ, melybe belép és Kálmán szakasztott az, amelybe való.

És látni, hogy a vőlegénye mennyire áradozik az alázatos köszöntésben, hogy ilyen megtiszteltetés éri és az urí alakot, aki olyan simán, szeretetreméltóan elsimítja a vőlegény folakodó alázatosságát és szégyeli minden szót, amit az egyik mond és hálásan és esodályatosan fogadni a másiknak neki szóló finom kiparizásait. És érezni magán azt a tekintetet, mely mondja: még most sem késő és nem merni meg is látni azt, mert fél, hogy nem tud ellentállni. Aztán egy sereg vén-asszonnyal összeesőkolódzni, egy esomó tespedt idegen leánytól tünni, hogy végigtapogassák a megbámult menyasszonyi ruha fodrait, szegélyeit, — a vőlegény rokonsága, a szegényszagu, az ordináré hangu milió, melybe belemerül — nem lehet kibírni. Igen, még nem késő! Micsoda megváltás, megtisztulás lenne mindettől bemenekülni egy titkos, egy megvetett, egy megbélyegzett tiszta hajlékba és ott élni a megbecsültetés hódolatának, a nyárspolgárok számára a földalatti boldogságnak.

S bevonul üzleti ünnepiességgel az anyakönyvvezető és a jegyző. Ott az ormótlan nagy könyv, melybe most beírják a tanuk nacionáléját. Hallani a Weitzer ur henecegő adatait, s a másiknak szerény bemondásait. S akkor egyszerre:

— Tessenek itt helyet foglalni!

S megrendülve, megkövülve ül az anyakönyvi pulpitus előtt a vőlegénye mellett, s akkor föltekint. S találkozik azzal a szemmel, azzal a komoran figyelmeztető és könyörgő nézéssel:

— Még nem késő!

S folyton ránéz, s alig hallja az anyakönyvvezető obligát magyarázatait. Az a nézés megbabonázza, — igen, még nem késő!

— . . . Akar-e felesége lenni Boros Ernőnek?

— Nem-et fogok mondani — gondolja magában, s egy pillantást oldalt vet az édesanyjára. S mikor emek boldog mosolygását látja, s hogy mennyire biztos benne, hogy ez a kérdés mennyire fölösleges, akarata ellen is azt mondja:

— Igen.

S akkor már igazán késő volt.

Seidner Bernát és Fia

Marosborsa

(Berzova.)

fa- és mésztermelés.

MÁRIA.

Irta: RUDNYÁNSZKY ENDRE.

Most már nagyon ritkán találkozom Erzsébettel. Mária hozott néha izenetet tőle, elkísérte néha egy-egy falánkára, sőt még azt is megtette, hogy elengedte szökni, valami hazugsággal elurrani engedte Erzsébetet. Hanem hiába. Már közöttünk volt valami, már nem biztunk meg egymásban. A szerelmet pedig nem árulás, csalfaság, megszokás és más efféle őli meg egyszersmindenkorra, hanem a bizalom hiánya. Erzsébet — érzem ezt — nem bizott bennem, titkolt előttem valamit, sokat is és én ép oly kevésbé biztam benne.

Egyszer azután meghallottam, hogy a sokat emlegetett Démer ur eljegyezte Erzsébetet. Furcsa dolog volt ez. Két nappal azelőtt járt nálam utoljára Erzsébet. Szerelmesen, lopva jött, könnyesen tagadta meg és azután feldokoloa adta oda nekem a száját, a csókját. Két nap mult el azóta és ime, egyszerre azt hallom, hogy Erzsébet, aki az enyém, teljesen az enyém, más menyasszonya. Kiváncsi lettem a nőlegényre és betértem a boltjába. Vasat árult. A kulcsok, szögek, szerszámok, kaszák, ekevasak labirintusában kissé meghökkenve álltam meg. Csak az ajtón belül, az üzletben jutott az eszembe, hogy mit mondjak: tulajdonképen mit akarok itt. Maga Démer jött elém nyájas mosolylyal. Kővér, a negyvenes évek végén járó ember volt. Azt hiszem egyszerűségében, csöndes jelentéktelenségében egészen kellemes, jómodoru és barátságos ember lehetett. Annyi azonban bizonyos, hogy én rettentően utáltam. Azt, aki elveszi tőlünk, előlünk azt, aki a miénk úgy sem lehetne, nem utáljuk annyira, mint azt, aki azt a nőt akarja tőlünk elvenni, akif mi is elvehetnénk. Furcsa dolog, de így van.

Amikor fehérek Démer ur boltjából kikerültem egy ujdonatuj revolveren kívül három dolgot hoztam magammal. Azt a megfigyelést, hogy a nőlegény kedves, derék ember igazság szerint; azt a belső indulatot, hogy még soha senkit annyira nem gyűlöltem, mint ezt a derék embert; és azt az elhatározást, hogy Erzsébet soha sem lesz ezé a derék emberé. Nem lesz, mert nem adom.

Megmondtam már ezt Erzsébetnek nem is egyszer. Hogy mégis megtartotta az eljegyzését, ebből arra következtettem, hogy velem végezni akar. Abból pedig nem lesz semmi. Találkozóra hívtam. Nem jött. Egy hélig hirt sem hallatott magáról. Nem mutatkozott,

bujkált előlem. Meguntam ezt, dühös lettem és elhatároztam, hogy nem törődöm többé az egész dologgal.

Biztosan tudom, hogy ebből az elhatározásból nem lett volna semmi. Meg nem győződhettem róla, mert a nagy elhatározás estéjén találkozom Erzsébettel. Nagyon szomorú volt és kedvetlen. Egy-kettőre megmondtam neki, amit akartam. Azt, hogy nem szép tőle ez a hüflenség. Ne mondja nekem, hogy meg kellett neki lenni. Kiférhető volna az eljegyzés elől, ha másként nem, hát szökött volna meg velem.

— Hiszen maga nem akarja lekötni, a szabadságát maga nem akar nőszülni — fakadt ki Erzsébet.

— És maga, maga mikor fogja megérteni azt, hogy amint eddig az enyém volt, épugy az lehet mindig, továbbra is — feleltem. A leány kedvetlenül vállat vont.

— Mi nem értjük meg egymást — mondotta.

— Moga nem ért engem, azt tudom. De én megértem magát. Mindenáron férjhez akar menni. Mindegy, hogy kihez. Mellekes, hogy mást szeret, vagy szeretett.

— En szerettem. Odaadtam mindent, amit egyszeremes leány adhat. Nyugalmamat, a lelkemet, a leányságomat. De maga! ? Mit adott nekem maga? A szabadságát nem, a szerelmét talán. Maguk férfiak nem is tudnak szeretni.

Meglepett, hogy mennyire kinyílt a szeme, egyszerre hogy megereedt a szava Erzsébetnek. Sok-sok igazat mondott a szemembe. Nekem azonban egy dolog volt akkor fontos, egygyel törődtem olyan kizárólagossággal, mint a mániakus. Azzal, hogy Erzsébet ne legyen a másé.

Véget nem érő, féktelen beszéddel mondtam ezt meg neki. Rábeszéltem, csábítottam, ígértem neki mindent. El akartam hitetni vele, hogy lehetetlen elhagynia engem. Hirtelen lámadt és bolond ötlet arra biztatott, hogy azt mondjam neki:

— Szökjünk meg együtt.

Es elmagyaráztam. Szabadságot kérek, itthagynom a hivatalomat és megszökünk. Elutazzunk valamerre, talán elbuunk arra a négy hétre, amit ki tudok szorítani az igazságnak nálam nagyobb rangú őreiből. Elmegyünk Erdélybe eldugott falukba, vagy elmegyünk a nagy nyilvánosság elé: a Riviérára. Ahová akarja. Hogy a négy hét után mi lesz? Áthelyeztetem magamat más városba és ott majd találunk valami módot arra, hogy egymással lehessünk.

Hammer Vilmos műszerész

Alapítatott 1891.

ARAD, Szabadság-tér 5-6.

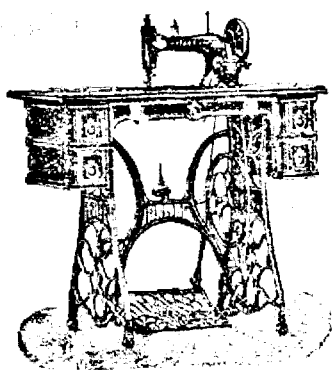
Telefon 96.

Egyedüli képviselő a világhírű PFAFF varrógépekből. — Állandó raktár Singer, Viktoria és Kayser gépekből.

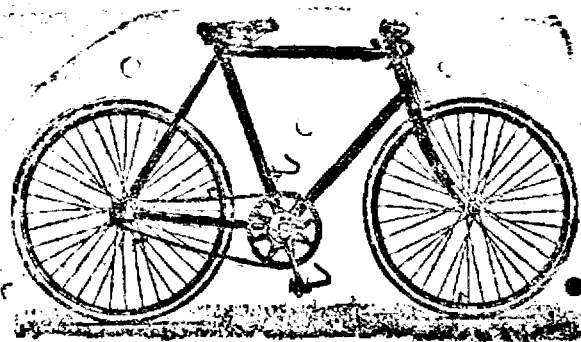
Eredeti Columbia és Iróangyal védjegyes gramophonokból és lemezekből.

PUCH, Premier és Orignol Viktoria kerékpárok egyedüli képviselője.

1725

Nagy szakszerű javító műhely.

Mondja meg nekem bárki, hogy nem a legfölkétezebb eszeveszettség volt ez! Minden képtelenségre, minden örütségre, minden jázan ésszel ellenkezőre vállalkoztam volna, csak azt az egyet, világosat, természetesen nem mondtam volna ki, hogy elveszem őt feleségül. Pedig ekkor már nem is olyan nagyon élt bennem a meggyőződés a térfiúi szabadság leigázhatatlanságának szükségéről. A hiuság, a mokacs, konok megbikacsolás: ez volt az én bájom.

Es addig beszéltem Erzsébetnek, nemcsak ekkor, hanem még azután is napokon keresztül, míg beleegyezett.

Tehát szökni fogunk. Elintézttem mindent olyan gyorsan, amint csak lehetett. Szabadságom megvolt, az utiprogram készen volt, egy nagyon csendes és nagyon ismeretlen tavasszal meg épen elhagyott erdélyi fürdőben készen várt az előre kibérelt villa. Podgyászomat már el is küldtem és azután néhány napon keresztül azon fáradoztam, hogy Erzsébetnek ruhákat, megymást szerezzek be.

A készülődés izgalmában föl sem tűnt nekem, hogy az életben mennyire belekerült egyszerre a harmadik Juhar leány, a kicsi, a komoly, a csunya, de most már szépségesen széppé kivi-rágozott Mária. A véletlen — különös véletlen volt — annyi szent, mindenuntalan az utamba hozta. Akárhol jártam, találkoztam vele. Nem mult el nap, hogy egy-két percre elém ne került volna. Majdnem olyan volt ez a sok és gyakori találkozás, mintha Mária kémkedett volna utánam. Néha ezt gondoltam, máskor megint az a föltevésem fámadt, hogy ez a leány valamit akar nekem mondani. Kerülget, nem akarja megmondani. De a szavak sokszor ott lebegtek az ajka szélén és a szeme még a beszédre nem nyíló, erőszakkal hallgató szájánál is többet árult.

Már arra is gondoltam, hogy én szólítom meg Máriát — aki csaknem mindig egyedül volt ezekben a napokban. Nem tettem. A közösen megállapított szökés napja ezalatt közeledett. Minden rendben volt már, csak a vonatra kellett felülni és elindulni a teljesen ködös, bizonytalan és hebehurgyán megcsinált jövő felé.

Azután eljött az a nap is, amelyre az elutazást elhatároztuk.

A pályaudvar egyik csöndes szögletében vártam Erzsébetre. Alkonyodott és csöndes félhomály borult a várótermekre. Minden apró részletre emlékezem. Nehéz lépésű vasutasok jöttek, meggyújtották a lámpákat, künn folatkozó mozdony fűtőnyelgett, kis kézilámpákat lóbáló vasutasok jártak-keltek a sinek között. En pedig vártam és türelmetlenül szívtam a szivaromat el.

Már azt hittem, hogy nem is jön el Erzsébet. Őt perc volt a vonat indulásáig. A jegyeket megvettem és egészen fecsigázott türelmetlenséggel várahoztam. Százszor megállapítottam, hogy életem legnagyobb ostobaságát fogom elkövetni, amikor megszöktem Erzsébetet. Milyen romantikus ostobaság, milyen bolond regényhősködés — mondogattam, De azért úgy éreztem, hogy meg tudnám fojtani Erzsébetet, ha nem jönne el erre a találkozóra.

De eljött. A váróterem előtt a folyósón megjelent karcsu és hajlékony alakja. Sötét, nagyon egyszerű ruha simult a testére, fejét nagy kalap árnyékolta be és nagyon sűrű, teljesen átláthatatlan fátyol borult az arcára. Kicsit meglepődve néztem rá. Erzsébet az utóbbi időben nagyon megasszonyosodott, erősebb, válasabb, mellesebb lett és most mintha visszatért volna a leányos vonalához. Alacsonyabb is lett. Nem értem rá csodálkozni hosszabb ideig, mert már ott volt. Annyira izgatott volt, hogy nem is tudott beszélni. A vonat elindulása is sietetett. Egyszerűen karonfogtam, kivezettem a peronra, azután beszéltünk.

Külön szakaszt kaptunk, erről már jó előre gondoskodtam. Magunkra zártam az ajtót, de ennek dacára sem tudtam rábeszélni Erzsébetet arra, hogy letegye a kalapját, kabátját. Még csak a sűrű fátyolát sem hajtofta fel. Halkan, rekedten, idegenszerű hangon tiltakozott minden kísérelt ellen, amelyet az iránt tettem, hogy fölleges felső ruháitól megszabadítsam.

— Bejöhet valaki. Megismernek. Félek.

Már messze jártunk Kovácshidától. A vonat egyhangú zakatolással ment előre, előre . . . Olyan furcsa és szokatlan dolog volt ez, amint mi ketten: Erzsébet meg én így nekivágtunk a világnak, az életnek, együtt és egyedül. Melegség áradt a szívembe ettől a gondolattól és lágyan, szerelmesen néztem Erzsébetre, aki az ablak mellett ült és csöndesen, meghuzódva nézett ki a sötétedő, fekete világba. Hirtelen odaültem melléje s mielőtt tehetett volna, fölfeptem arcáról a fátyolt és megcsókoltam a száját. Az övé reszketve, vonaglóm akart kiszabadulni a csókból.

Es ekkor majdnem elszédültem az ámulattól. Nem Erzsébet ült mellettem, hanem Mária, a kis Mária. Szeme könnyekkel küzdött, arca kipirult, kalapja ferdére csuszott a fején és a száját szorosán, erősen összeharapta. Nem lehet elmondani, hogy milyen elképedést, meglepetést éreztem.

Központi nagy szálloda

ARAD, a város főhelyén a megyeházzal szemben.

Városi
autóbusz és
lóvonat
megállóhelye.

80 modernül berendezett vendég-
szoba. Villanyvilágítás. Fürdő a házban.
Társaskocsi minden vonathoz. Vidékiek
találkozóhelye. Disztes télikert. Kávéház.
Mérsékelt árak. Kitünő magyar konyha.

Külön termek
banquettek
lakodalmak és
bálok részére

Kitünő tisztelettel

Csermák Ágoston

szállodás.

— Mária! Hogy kerül maga ide! — kiáltottam. De hát mi ez? Mi történt Erzsébettel?

Abban a percben, — egy szempillantás alatt rengeleg sokat tud végiggondolni az ember — legalább tízféle föltevésem támadt. Hogy Erzsébetet erővel oltthon tartották, hogy nem akart jönni, hogy Mária — aki talán szeret — csellel kijátszotta. Lassan megértettem mindent. Mária összeszedte magát és szokott nyugodt, megfontolt hangján beszélni kezdett.

Elmondta, hogy Erzsébet nem akart eljönni. Megígérte nekem, hogy velem jön, de csak azért, mert valósággal ráérezekoltam ezt a teroet.

— Erzsébet nyugalmat akar — mondotta Mária. Maga nem akarta ezt a nyugalmat megadni neki, pedig azt mondja, hogy szerette őt. Nem merfe magának megmondani, hogy nem megy magával. Tudta, hiába mondaná, hogy a szerelme, bolondos, féktelen vére, szenvedélyes természetű csak rávonná arra, hogy engedelmeskedjen magának. Láttam, hogy mennyire gyötrődik, de el is panaszkolt nekem. Maga ezt persze nem érti. Maga csak azt érti, hogy szeret valakit, nagyon szeret valakit, de a szabadságát nem adja. Erzsébet is nagyon szeret, tulságosan is szeret, de a nyugalmát, a jövőjét ő sem adja. Ezt értse meg. Szépen férjhez fog menni Démerhez és legyen nyugodt egészen boldog lesz vele.

— De én nem engedem — kiáltottam. Most már azért sem engedem.

Mária fölényesen és szomoruan mosolygott.

— Éssa ez az igazi férfi hiúság. Nem engedem. Hiába nem engedi. Most nem térhet vissza és holnap reggel már Démerne lesz Erzsébet. Dispenzációval esküsznek meg. Ez ellen már maga nem tehet semmit. Nem fordulhat vissza, mert remélem, hogy nem olyan udvariatlan és lovagiatlan, hogy engem a faképnél hagyjon egyedül.

Mérges voltam, de amint Mária kipirult arcára, fényes szemébe néztem, egyszerre más gondolatom támadt. Hiszen Mária szép. Fiatalságában szebb, érintetlenségében kívánatosabb testvérénél, Erzsébetnél is. És itt van velem, a hatalmamban, sőt talán szívesen is van itt. Igen, igen, Mária szeret engem, ha nem szeretne, nem vállalkozott volna ilyesmire. Meg is mondtam ezt neki. Brutálisan kérdőre vontam, hogy miért ment bele ebbe a játékba. Nem fél-e, hogy örökre kompromitálja magát és nem fél-e még jobban attól, hogy az én hatalmamban van.

Kinevetett.

— Semmitől sem félek. Pesten maga szépen elkísér a nagynénémhez és egy hét mulva szépen, vagy kefélő mulva haza megyek. A maga hatalmában pedig nem vagyok. Ugy tudom, hogy maga nem vadember, nem is csirkefogó, aki itt, amikor ketten vagyunk, rám fog rohanni.

— Talán nincs is erre szükségem — mondottam célzatosan — talán megszédül maga anélkül is.

Olyan finoman, olyan kedvesen nevetett, hogy nem tudtam haragudni sem, pedig kudarcom és rászédetésem módfelett bosszantott.

— Maga most azt hiszi kedves Pista, — felelt Mária csodálatos biztossággal — hogy én szeretem magát és a nyakába fogok borulni. Nos hát én összeinte vagyok. Szeretem magát és nagyon tudnám szeretni, a magáé tudnék lenni, ha most, ebben a percben ismerném meg. De így! Tudok magáról mindent. Tudom, hogy Piroskát férfiatlanul, csúnyán, utálatosan otthagyta. Tudom, hogy Erzsébetet még rutabb módon otthagyta volna. Tudom, hogy van bátorsága a saját gyönyörűségére, a saját kedofelésére letépni akárhány nőt, de tudom azt is, hogy nincs bátorsága az életéből, az ugynevezett kényelméből és szabadságából egy cseppet sem fölőldozni annak a kedoeért, akit szeret. Szóval tudom, hogy maga nem férfi, csak egy szenvedélyes, mohó, féktelen vágyu bábu. Nos hát azt hiszi, hogy ezek után a nyakába fogok borulni? Azt hiszi, hogy nem tudok józan maradni? Nagyon is tudok. És maga meg fog emlékezni erre az utazásra, ahol egy hatalmában leő kis leány megmondta magának az igazat.

Komolyan mondom, nem tudtam feletni. Minden összeszakadozott bennem és nem tudtam elhatározni, hogy mit tegyek: egyszerűen és erőszakosan megöljem-e Máriát, vagy megpróbáljam meghódítani. — Éjh, rágódott bennem a bosszuság és szégyen. A vágyódás Erzsébet után, akit elvesztettem. A vágyódás Mária után, akit talán még megnyerhetnék. És az undor, a magunk hitvány mivoltától való undorodás.

Pestig egy szót sem váltottunk. Egyik közbeeső állomáson idegenek jöttek a szakaszba, nem is beszélhattünk. A keleti pályaudvaron Mária kocsi parancsolt, egy kézmozdulattal elbucszott fölem és elrohogott a hideg, szürke tavaszi hajnalban.

Értesítés.

Igen tisztelt vevőim et és a nagyközönséget értesitem, hogy

bécsi- és párisi tavaszi
női kalap modell újdonságaim

nagy választékban megérkeztek.

Kitünő tisztelettel

1536

Kenderessy Lászlóné

női kalap divatterme
A R A D, Deák Ferenc-utca 4. szám.

Gyűlöletes, gyalázatos hangulatban, megszegyenülve és összefőve fértem be az első szállodába és ott szabályosan mellbe lőttem magamat.

SZERETKEZÉS.

Rem tudsz szeretni,
Rem is tudsz gyűlölni,
fiába — asszony vagy, csak mint a föbbi.
Csókolsz, ölelsz és eltaszitsz sikoltozva,
Kidobsz és visszahúszs kis otthonodba.
Szeretnél — s nem mersz összeforni velem.
Szeretnél — s nem tudsz elszakadni tőlem.
Tifkold, tagadd —
A gondolat
Lelkemben újra s újra ébredsz:
Te csak szeretkezel, de nem szeretsz

Szeretkezel!
Gyönyörrel habzsoled
A lángot, mely szivemből fellobog.
De nem gyulsz köle lángra.
Csak vársz a perzselő parázsra,
Mint olvasztó kohó, amelybe
Tűzet szekérszám' hordanak:
A vendég-tűz lángol lobogva benne,
De meg nem gyulnak a süket falak.

Süket kohó a szivetek!
Mélyében tűzforrást nem rejteget.
A lángot lelkünkben kiűszsza
S langyossá hűtve adja vissza...
S ha szivetekre dölve lázba fekszünk,
Itt is csak önön lángunknál melegszünk.

Velszi Bárd

FONTAINEBLEAUI EMLÉK.

Irta: W. S.

Osszejárván a fontainebleai hatalmas erdőséget, a fáradságtól kissé kimerülten éloezzük a hotel verandájáról, a fehér asztalok mellől a késő őszi délután varázsos hangulatát. Mint megkövült suhanó kísértete a multnak, mint maga a megkristályosult világtörténelem, úgy emelkedik előttünk a fontainebleai várkastély. Terjedelmes tömbjéből tornyos kiugrások nyuladoznak parancsolón a magasba, ide sőtéllő üveges bejáratát két védő és ölelő kar gyanánt fogja körül a palota homlokzatába illeszkedő nagy, remek ion pátkószzerű lépcsőzet, az „escalier du Fer a Cheval.“ Előtte aranyos végű lánzsasorból vaskerítés mered az ég felé, erőteljes vonalával szinte kipattanni látszik a földből. Hatalmas kapu tálong a rácsokat közepén, felette arany saskeselyűk őrzik a nagy imperator kezdőbelűit. A rács mögöl a „Cour des Adieux“ granitkockái fehértenek. A messzeségben kis városi házak silhonetjei huzódnak, tompított, zöldragyogásu pázsitokon majd geometrikus pontossággal kirajzolódó vízbrák fűnek fel apró horgászó emberekkel, fehér tehenekkel, pásztorokkal. Az erdőség borítja tovább a láthatárt, belőle hűs délutáni szellő leng a nyitott veranda felé és a hófehér asztalok ferítőit lágyan lebbenti meg. A asztalok között az örökzöld gömbfák közül sötét tónusu bubánatos melódia szűrődik elő: egy sejtelmes trio.

A veranda empire háttérében festett rézmetszetek alatt utiruhás angolok ülnek, az asztalfőn fiatal hölgy viszi gyakran a szót, kékesen irizáló shawlját néha idegesen veti át a nyakán, olykor mosoly fut át bájosan érdekes szomorú arcán. A hanyatló félben levő égő piros tűző nap egy halovány ködön keresztül lila színben usztat mindent. A kilátást már egészen megűli a finom őszi köd. És a hogy leszáll errefelé alkonyat előtt a szeptemberi pára, fűndéruhanak fetszenek azok a fátylon át való csillogások ott messze, a hol a sok vékony párafüggöny a távolban összesűrűdik és letompítja az utolsó napsugarak arany vörös tükrözését. Most gyorsan gyöngyház patinájú lesz a levegő, azután szürke, elmosódik később minden, homály száll le a kastélyra, a köd átszötte ligetre és a mint egymás felé hajlanak benne a galyak, a mint ritmikusan összeérnek és szétoálnak a sárguló lombrengeteg levelei, tulról az

Festékek, lakkok, firnissek, ecsetek, carbolineum, fedőlemezek, mész, cement, fedélcserép, betoncsövek, cementburkolati lapok és virágcserepek elsőrangú minőségben kaphatók l e g o l c s ó b b a n

Braun N. A.

festék- és anyagraktárában

Arad, Boros Beni-tér 7. szám.

Telefon 387. sz. Gipsz saját körösbányai gyárából.

gríási fermekből hatalmas hullámu lepergett élet száll felénk az esti légen keresztül. A verandán emelkedik a hangulat, cseng a pohár és zördülve koppan az asztalon a lehulló őszi levél. A felhős éjszaka meg hallgat, csöndesen vár még jön a holnap és új színeket, új hangokat, új életet, új energiákat fakaszt belőle.

Az őszi felhők komorak, lassan, álmosan folódnak el egymáson, hiába várjuk, hogy Dianna csak egy kis ezüst fonalat is bocsásson le közülük. Pedig mondják, hogy valami rejtelmesen különös fényhatása van itt a holdvilágosságnak. Ugy ömlik rá ezüstje a kastélyra, hogy összes ablakai mintha megelevenednének, kivilágítva látszanak. A hotel felső terraszáról különösen jól lehet látni ezt a tüneményt. — Várom az erkélyen már lemondással, csak félig ébren, a mint végre mégis nogysokára, — lehet, hogy csak vizio, — lassan fisztulni kezd az ég, sápadt holdfény árad. Lenn a száraz avaron lépések zörögnek. És a mikor kibukkan az első holdsugár, alulról a holdvilágította tájból hangok hallatszanak.

— Il vous attends, monsieur.

Odalenn egy lakáj alakja bontakozik a derengő félhomályból, fekete libériában, arany sujtásosan, térdharisnyásan, parókásan, kezében égő fáklyával. A libériás hozzám szolt fel az erkélyre, már előttem is áll, felcsatolja gyorsan a kardomat, igazít a térdem körül, bő lebernyeges gallért ad reám és én sietve hozván rendbe ruházatom, kissé félve követem őt át az ismeretlen világosság, a fényes palota felé.

A kastély előtt, az udvaron gárdisták álltak az éjszakában. Sisakjukon, szuronyukon megcsillant a lobogó fáklyafény, halkán beszélgettek, vártak. A mikor a fáklyával hozzájuk értem, tiszteletteljes ut nyitott soraik között a hatalmas ivó lépcsőig. Felmentem a lépcsőn, csattos cipőm koppanása kis visszhangot vert, távolról az erdőből egy szarvasúró szomorú bőgése hallatszott. A gallérom bő lebernyegét megduzzasztotta, a parókámat felborzolta a hűvös szellő. Előtettem az órámat, éjjel tizenegy óra volt. Kérdőleg néztem a mellettem méltóságteljesen lépkedő lakájra, ki komolyan válaszolt.

— Il vous attends, monsieur le docteur.

Mintha láttam volna már őt, hallottam volna monoton hangját, vezetett volna már egyszer a hosszú termeken keresztül. Szinte szokásszerűen akartam mindig előre engedni, a mint mentünk a folyosókon, termekben, melyek gyéren voltak eleinte világítva, de a

melyekben mindent élesen, határozottan láttam. Az I. Ferenc folyosójának aranyos fafaragványai üresen visszhangozták a lépéseinket, baloldalt az egyik sárkányfejű padon a Dianna hazatérését ábrázoló festmény alatt két festő szunyókált, azután felijedtek és a mint meglátták a fekete köpenyemből kicsillanó aranyláncos keresztet, kíváncsian nézegettek. A II. Henrik termének fényes parkettjén kissé megcsúsztam, a középső bolto nagy csillárának egyik ágában két gyertyaláng világított gyéren. A „Salle des Gardes“ már erősen ki volt világítva, benne fényes gárdisták szórakoztak piros bársony fabouretteken. Az egyik, a hadnagyuk átvett a lakájtól. Benyitottunk a XIII. Lajos, azután az I. Ferenc szalonjába, ott vártam és a festőhadnagy előre ment. Valahonnan messzebből halk zene, azután egy nagyobb társaság zürzavaros hangjai szűrődtek a szárnyas ajtón keresztül.

Gyorsan föltárukt most az ajtó, beléptem. Ugy éreztem, világtörténelmi pillanatoknak nézek elébe. A félhomályban a várkastély, Franciaország, a világ ura, mithikus idők heroszi alakja állott előttem a nagy Napoleon, a császár, a félelmes korzikai. Arannyal himzett bársonykabát volt rajta, csattos cipője, selyem harisnyája kissé enyhítette a mindenkor uralkodó, szinte lesújtó érzést, melyet közelében érezhetett az ember. A szoba világos vörös faláról egy rokkánó karról gyertyák világítottak gyéren. A nagy tükör reflexe kissé erősítette a fényt, a mely a kandalló zöld amforáin, a malachit burkolatu órán, a zöld asztallapon tompán tört meg. A csillár üvegprizmái gyégen fénylettek. A szoba bársonypamlagán egy csodaszép fiatal hölgy feküdt eszméletlenül, körülötte estélyi ruhában két udvarhölgy foglalkozott vízzel locsolgatván, az ébredni sehogysen akarót, illatos olajat szagoltatván vele. A távoli zene, Lully egy ábrándos menüettje tovább hallatszott, a társaság moraja is. Világos volt, hogy a szomszédságban mit sem tudtak a mi intim termünk titkáról. Megálltam a császár előtt.

— Nagy forróság volt a teremben, Recamier asszony elájult, muló rosszul lett az egész. — Szolt a császár energikus, ellentmondást nem tűrő hangon.

Leccsatoltam a kardomat, ablakot nyitottam. Az „Orangerie“ narancsfái virágoztak, illatukkal egyszerre tele lett a szoba langyos levegője. Egy puhán kárpitozott széket vontam a chaise longue mellé. A hölgy szemei felnyitak egy pillanatra, keble felett heves szívműködést figyeltem meg, lehanyatló fehér kezén érlökésének

Városi és megyei telefon 649.

Városi és megyei telefon 649.

Szőlőkötöző fonal

szőlővenyige és karikás kötéséhez

Zsákok. Vizmentes ponyvák.

Saját gyártású gazdasági kötélárak:

Hajó és tutajkötelek.
Ruhaszárító kötelek fehér kenderből is.
Mindennemű zsinogok.
Színes seprűvarró zsinog.
Kerti zsinórok.

Roletta zsinórok.
Kender és jutahevederek (gurtnik.)
Felvonó hevederek.
Vitorlavászon vedrek.

Halász hálók.
Piaci hálótáskák.
Tornaeszközök.
Tennishálók.
Amerikai manila kévekötőfonal

K a p h a t ó a z

Erdélyi és Bácskai Iparáru raktár Reich B. Károly Fia és Társa

cégnél Andrassy-tér 8. Verbos-ház.

Elvállaljuk a köteles szakmába vágó minden kötelnemű készítését, melyeket saját műhelyünkben a legjobb bácskai fonalból készítünk el.

Elvállaljuk kerti sátrak szállítását csikos és sima nyers vagy vízhatlan ponyva szövetekből készítve. A legjobb kivitelért felelünk.

Alkalmi vétel

valódi

EMYRNA

SZŐNYEGEK BEN

Domán Sándor

szőnyegáruházában

József főherceg-ut 3.

gyorsulását, az arca nem volt sápadt fehér, sőt inkább rózsapirosan kipirult. Nem volt komolyabb baja, nagy izgalmon mehetett keresztül.

— Egy csillapító mixturát hozok majd felség és minden rendbe jön.

Ekkor már a madame felnyitotta szemeit, jobban lett, széjjel nézett. Szépséges kék szemei voltak. Olyan volt, mint egy édes illatu halvány piros rózsza, maga volt a viruló, bájos ifjuság. Gyönyörű arcokra volt, vakító fehér fogai, vörösbe játszó szép selymes haja, pici szája, karcsu, kecses alakja, két karja fehérségét az estélyi ruha csábitón hagyta szabadon. Először bosszusan, haragos kifejezéssel jártatta körül szemeit, azután megenyhült, kedves ravasz mosoly ült az ajakára. Érdeklődött nincs-e jelentősebb baja, mindenkinek köszönte a fáradságát és azután mintha misem történt volna, immár szertartásosan, lassan tartott kifelé a szobából. Utközben a császárra tévedt a tekintete és egy fáradt szomorú mosoly jött az ajakára. A császár az ablaknál állt, egy pár hajfűrtje a homlokába hullott, messze tekintő elmélázó szemei, sima arca, merész orra élesen rajzolódott a nyitott ablak képezte ezüst csillogos kék háttérbe. Az ajtó a hölgy után nyitva maradt és a folyosóról szokatottan hallatszott be a zene. Flóták, hegedűk szöttek csendes, panaszos melódiát egyhangun hallatszók, mély orgonapont felett. Semmi zaj a zenén kívül. A flóták és oboák nyugtalan takfuszaihoz ezüst hangu hárfák bódító zsongása vegyült és alig hallható, csöndes fájdalomtelt melódiát énekelt egy tenor hang. Végül egy kristálytisza hangtömeghez, női karénekekhez harmónizált a zene, melynek fenséges, felemelő, szomorúsága átjárta a lelket. Benne volt a zenében egy egész emberélet, öröm, csalódás, alázatos hitvallás, átkos szenvedély, érzéki gyönyör, kínos gyötrelm, sötét halál, szűzies megtisztulás, hit és megszabadulás az anyag bilincseiből. A zene elhangzott és az ajtó előtt egy magas ősz férfi lépegetett el a folyosón, Lamoureux volt az Opera karnagya. — Most volt Napoleon híres estélye Fontainebleauban.

Néma csend következett. A császár kinézett az ablakon, fel az égre, a Montgolfier testvérek birodalmába. Lenn a halastó mellett fáklós katonák haladtak az éjszakában dobogó léptekkel. A víz szélén mozdulatlan pihenő hattyúk felijedtek, nyugtalanul uszálltak a tó közepén levő kis ház körül. A császár most hirtelen megfordult, az épület tulsó szárnyán láthatott valami, sietett és a hosszú folyosókon keresztül átmentünk a könyvtárszobába, a „Gale-

riede Diane"-ba. A magas könyves polcok a császár kongó, erőteljes lépteit úgy verték vissza, mintha egy óriás lépései dübörögnének köztük. A mindenféle idők klasszikusainak bőrkötéseinek szinte világított a múlt beszéde. A terem tulsó végében egy férfi ült alacsony zöld fabouretten és lámpafény mellett dolgozott, rajzolt, mellette festőállvány volt a falnak támasztva, a földön papirlapok. A rajzó, korán őszülő férfi tisztelettel üdvözölte a császárt, de nem kelt fel, tovább dolgozott. A császár nézte hosszasan a finom vonásokkal telerajzolt papirlapokat, az egyikért lehajolt a földre és lassan, úgy tetszik gunyos alázattal beszélt a festőhöz.

— Ugy látszik mester, ön a madame exterieserjét alaposan tanulmányozta, tele van az asztal, a föld skizzel, mind őt ábrázolja. Nem hiába mondta, hogy képe halhatatlan lesz, saját magát fogja felülmulni. De a muzsákra, hogy jutott ön például ehhez az érdekes pózhoz?...

A férfi szellemes, finom profilja, mintha nemesebbé, szenvedélyesebbé vált volna.

— Felség! királyok halálára esküdtem, jakobinus voltam, republikánus a végletekig és én mindent elfelejték, ha itt lehetek és csodálhatom őt a művészet szent forró ámulatával és papírra vehetem a finom lába lehelletszerű anatómiáját, az egész lényének csodás tavaszi varázsát. Ha Andromachét róla festettem volna! Nem tud az ember betelni a hangja édes üdeségével — Diannáé a termete vonala...

— És a szemei monsieur, ezeket tartotta ön a legérdemesebbnek ihletett ecsetjére.

— Rómában voltam felség, Michel Angelo, Raffael lebegtek körültem, Reniről, Domenichinóról ábrándoztam. Az Olympus lakói voltak a társaságom. Sürdöttem a Tiberis hullámaiban és sétáltam a Pinción. Kerültem a templomot és lefestettem a pápát és festettem embersokadalmat a Villa Borghése magányaiban. És mert gyűlöltem az embereket, az isteneket hoztam le helyükbe az Olympusról. Augusztusban volt, egy rekkenő meleg nyári nap késő délutánján a katakombákból kerültem elő és a mint Via Appián a szállásomra tartottam, egy carozza tartott felém, arany porfellegből bontakozott lassan elő. A nap áldozóban volt. Káposzta fejek tetején ült a kocsin egy ifju, mellette egy nő. Frascatiából valók voltak, tudtam, mert a kocsi oldalára szent Anasztáziusz csodatétele volt festve iromba vonásokkal. A nő kíváncsin nézett vásznos pult-

Alapított 1863.

NÁDER J.

Alapított 1863.

Késmüves és villanyerőre berendezett műköszörűlde.

Teljes tisztelettel kérem mélyen tisztelt vevőimet, ugyszintén a t. borbély és fodrász urakat, hogy borotváikat, ollóikat és műszereiket KÖSZORULÉS VÉGETT hozzám küldeni sziveskedjenek.

Minden törekvésem oda fog irányulni, hogy jó munkát pontosan és lehető leggyorsabban eszközölhessek.

Raktáron tartok állandóan legfinomabb solingeni és angol borotvákat, hajvágó gépeket ollókat és összes e szakmába tartozó cikkeket, Köszörlésekért készséggel házhoz küldök.

1555

Maradtam kiváló tisztelettel

NÁDER J. késmüves és villanyerőre berendezett műköszörűlde

Arad, Andrassy-tér (Minorita-palota.)

WEISZ HUGÓ

Fotóművész műterméből

— ARAD. —

Művészi 50 fénykép

1913. évben

következő nemzetközi művészi fénykép
kiállításokon szerepel:

Berlin

Gevert művek, nemzetközi versenyén
(Arany-éremmel, oklevéllel kitüntetve.)

London

The South London International Exhi-
bition Of Photography.

Quinton (Canada)

Annual Exhibition Canada Club.

Dublin (Írország)

Photographic Society of Ireland Expo-
sition Annuelle D'Art Photographique.

Gent (Belgium)

Association Belge De Photographie.
Exposition Universelle et Internationale
de Gent. Salon International D'Art
Photographique.

1588

Winnipeg (Canada)

Third Annual Exposition Winnipeg
Chamara Club.

nyomra. Olyan nézése, olyan szemei még egy asszonynak vannak csak, Recamiernek. Utánuk néztem, utánuk mentem előbb szaporán, aztán fáradtan, görnyedten, mindent eldobálva magamtól. Késő éjjel érkeztek haza és én a fegyveremet szorongatva álltam az udvarukban. Egyszerre lövést hallottam, a lábam megbicsaklott és összeestem. Rövid ideig feküdtem a földön, azután óriási erőmegfeszítéssel az utcára vonszoltam magam. Egy pár lirám volt, reggel a szomszédban lakást vettem. És láttam az asszonyt mindennap, csillagragyogású szeméből kisugárzott szelid, simogató meleg lelke. És én néztem őt a művészet szent, szenvedélyes áhitatával a szomszédságból, az elérhetetlen messzeségből, mint a hogy csodálom most a Recamier asszony, édes meleg selymes szelid szemét, derűs, jóságos báját. Beleolvadt a lelkembe, onnan viszem át a vászonra a szerelmes aszkéta áhitatos fiszteletével, mint egy víziót...

A császár fürelmetlen lett, ideges. A művész is észhez kapott és abbahagyta az áradozást.

— Maugeaud — szólt, most hozzám basszusan a császár, éjszakai kirándulásunkon ön is részt fog venni. Orvosi szereket is hozzon magával.

Egy fél óra múlva a „Baptisére de Louis XIII” holdvetett árnyékában vártam. Egymásután érkeztek meg lovon a festő, a császár, később Recamier és kísérete, mögöttük egy utrakész batár. És elindultunk a csillagos éjszakában. Recamier előre lovagolt ringó kecses karsu alakja, mintha oda lett volna nőve a lovához, a női báj ezüstös lovas szobra volt így, maga a formai tökély. A levegőben a később oly híressé vált parfüm, az „incroyable” illata terjedt. A császár az asszony mellé szegődött, jobb oldalon lovagolt a festő. A festésről, aztán Goethéről, Voltairról beszéltek, az asszony szellemesen az utóbbi mellett tört lándzsát, a festővel a császár ellenük, az ő embere Goethe. Már egy órája tartott a lassu lovaglás. Szeszélyes sziklák között vezetett az út. A Rousseau kövénel az asszony kíséretével a batárban foglalt helyet, a felszabadult lovakat a kocsi elé fogták. A „Calvaire” mellett elváltunk a hintőfól. Az asszony a császártól fiszteletteljesen bucsuzott, udvariasan meghajolt, mikor a kezét csókjával illette, a festővel melegen, hosszasan fogott kezét. A batár Melun felé robogott.

Egyedül maradtunk az éjszakában. En távolabb. A császár és a festő lovakat vezetve halkán beszélgettek, majd hangosabb lett a beszélgetés, a mint a fák között haladtak, elfojtottabb és mind

szenvedélyesebb, indulatosabb. Egyszerre a festő a kardjához kapott. A császár mereven nézett rá és a mint egymással szemben állottak, mindegyik egy pár lépést tett hátra. Ijedten, reszketve nyultam a nyeregbe helyezett orvosi táskához, most értettem, minek volt szükség az orvosi szerekre. A félelemtől szinte dermedten vártam. A császár kihuzta félig a kardját, majd lassan visszaeresztette a vékony pengét a diszhüvelybe. A batár távoli zörgése mintha erősbödött volna, az alattunk elvezető szerpentin utról hallatszott. A lovak patái, a kerekek különösen zörgették a száraz galyakat, az összezsugorodott faleveleket. A zaj egyre erősebb lett. Távolról a zörgéshez hang hallatszott.

— Monsieur, monsieur.

Felriadtam, már régen kopogtak a szobám ajtaján, egy basszus bekiabált.

— Husz perc múlva indul Páris felé az első vonat. Öt óra!

Alip tíz perc alatt a vonaton ültünk. A fülkében a tegnapi ferraszbeli társaság foglalt helyet, szemben velem a társaság egyedüli hölgy tagja. A vonat elindult, a nő a fályolát hátravetette. Ránéztem, a sajátos lendületű álomkép jutott az eszembe, Recamier asszony volt, egészen ő. Néztem, addig mig rám nem kiáltott.

— Votre cigarette! Késő volt, a kabátom már át volt égve.

A Louvrebán megegyeszer megnéztem Dávidnak híres Recamier képét és a Boulevard st. Germanien megvettem a híres lélek elemzőnek Freudnak a könyvét. Azóta inkább vagyok hűve a nagy osztrák pszichiáter analitikus álomtanainak, melyek örök problémaként új felfedezések felé ragadnak a lélek ébrenléten teli utvesztőiben.

HOGYHA ..

Hogyha örömeiből volna megalkotva

Ez a földi élet:

Huszéves létemre nem számlálhatnék meg
Mindössze egy évet.

De ha szenvedésből, gunyból, küzdelemből

Áll a rövid élet:

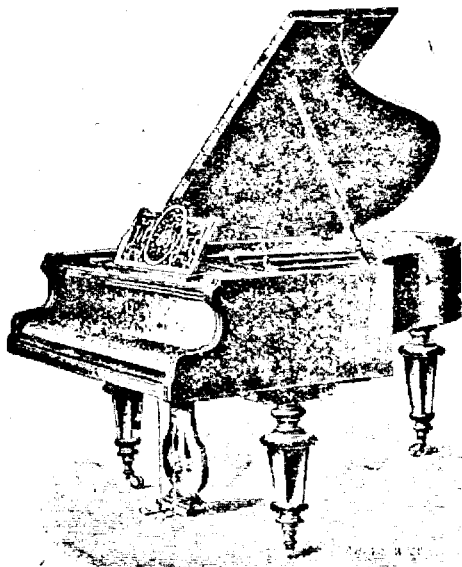
Akkor én sokáig, sokat éltem, s bizvást
Eltemethetnének

Auer István.

FAIX JACQUES

zongoraterme és készítési műhelye
Arad, Batthyány-utca 35. szám.

1539

Állandó raktár:

FÖRSTER DÖRR, RÖSSLER, HAMBURGER, RUD.
STÉLZHAMMER, LYRA stb. elsőrendű gyárosok
kitűnő új modelljeiből, ugyszintén saját gyártmányu

zongorák

nagy választékban. Javítások, hangolások, szakszerű pontos kivitelben.

Zongorakölcsön jutányos árért.

Telefon szám 513.

Kereskedelmi szakoktatás

(felnőttek részére.)

Gépirás. — Gyorsírás. — Könyvvi-

tel. — Helyesírás. — Ker. számtan.

Együttes és külön tanfolyamok.

Nappali és esti kurzusok.

Mérsékelt tandíj. — Díjtalan állásközvetítés.

1739

Underwood, Standard

abszolút látható írásu amerikai

írógép kizárólagos képviselője.

Utolérhetetlen tartósság

”

egyenes írás

”

átütőképesség

”

írásgyorsaság.

Ziffer Sándor írógépvállalata

Andrássy-tér 21., I. em.

ORVOSOK.

Irta: BIRÓ LAJOS.

Délután negyedhárom volt. Meleg szeptemberi nap. A jegyző felállt az asztal mellől.

— Nekem — mondotta — mennem kell.

— No, még egy pohárral — szólta a házigazda.

A jegyző felhajtott egy pohárral a behűtött homoki borból; izzadság csapódott ki a homlokán; letörölte, kezét fogott a többiekkel és elindult. Rögtön utána mentek a többiek is: a két orvos, a fehérhaju, jó öreg doktor és pedáns unokaöccse, akit az öreg mostanában tanított ki a kunszállási prakszis árnyalataira és finomságaira. Az asztal mellett egyedül maradt fűnták, a házigazda. Az asztal tele volt az összedobált kártyákkal és borospoharakkal. A napfény vakított. Fűnták reftenetesen szenvedett a forróságtól és a boros üveg után nyult. A kertajtóban megjelent a gömbölyű, szőke fűntákné és lassan közeledett a kis lugas felé.

Mire oda ért, fűnták a földön feküdt. Halkan hörgött és arca lila volt. Az asszony elsikoltotta magát, föléje hajolt, föl akarta emelni, aztán kétségbeesett, hosszantartó sikoltozásba tört ki. Fél percig elhagyatottan sikoltozott a napfényes kertben, azután az udvaron át nyári, délutáni lomhaságukról meglepedkezett cselédek rohantak feléje. Az asszony a kocsisal, mindenessel és kertészszel fölemeltette az urát és bevitte a hűvös házba, a szobaleányt pedig a két doktor után szalajtott. Fűnták halkan hörgött a hűvös szobában; az asszony tehetetlenül fáradzott vele; a két doktor belépett az ajtón. A fiatalabb fölindultan, nagy zajjal és fontos lendülettel lépett be, az öreg elsápadtan, de nesztelenül. Az asszony elébük rebent; nem tudott szólni, csak nyitott szájjal, a halálos rémületbe beleüvegesező szemmel, féveteg kézzel intett az ágy felé.

A két doktor oda lépett az ágyhoz. A fiatal gyors és tevékeny vizsgálatba fogott, az öreg összevont, fehér szemöldökkel, szóltanul és mozdulatlanul nézte a vergődő embert. Az asszony megkuporodott mögöttük és ájultzó lihegéssel nézte őket. A fiatal fölpillantott és ránézett az öregre. Szólni akart, de az öreg egymozdulattal lefiftotta a szót. A fiatalnak a forkán akadt a szó, de az egész teste, a feje, az arca, a keze még mindig jelezte, hogy valami kimondhatatlanul fontos dolgot akar mondani. Az öreg egy fejbólinfással jelezte, hogy megértette. Odafordult az asszonyhoz:

— A Pali állapota aggasztó, — mondta, de nem kell megijedni.

Az asszony torkán az eszeveszett rémületnek egy olyan sivalkodása tört ki, hogy az öreg doktor visszahökkenett és újra elsápadt. Le akarta csendesíteni az asszonyt; megfogta a karját és kifelé vezette. Az asszony engedte magát, de csak a szoba küszöbén át; a szomszéd szobában levágta magát a földre és szóltanul ütögette a fejét a földhöz. Az öreg magához intette a fiatal.

— Maradj ott bent — mondta. És senki se jöjjön be.

— Tíz perc alatt vége — szólta gyorsan a fiatal.

— Igen.

Az öreg doktor behuzta maga mögött az ajtót és néhány másodpercig elgondolkozva nézte a földön fetrengő asszonyt. Azután odalépett hozzá, megfogta a karját, és fölkényszerítette az asszonyt a földről.

— Ide nézzen! — kiáltott rá!

Az asszony értelem nélkül bámult rá és a szeme lassan elborult. Az orvos rákiáltott:

— Ne ájuljon el!

Megrázta. Minden erejét összeszedte és megrázta. Az asszony fölszisszent s az ájulás fátyola elfűnt a szeméről. A doktor most jószággal és gyöngéden hajolt le hozzá.

— Mit akar kérdezni? — kérdezte lőle halkan és szeliden.

Az asszony sirva nyögött. Beszédbe fogott, azután ájultozásában is megszegyenülve, visszahökölve hagyta abba a beszédet. A doktor biztatta, mint egy gyereket. Az asszony elcsukló hangon, megszegyenülve, fölhördülve, de még mindig suttogva, gyorsan sirta oda neki:

— Nem voltunk megesküdvé.

A doktor felemelte a fejét és csendes ajkbiggyesztéssel, lassan bölintott egyet. Most értett mindent. Eleresztette az asszonyt; az asszony végig zuhant a földön és vergődve, halkan sikoltozott rá a földre. A doktor nézte és most már értett mindent, amit eddig csak bizonytalanul sejtett és amit ez az érthetetlen, féktelen kétségbeesés is csak halk, bizonytalan és tapogatózó gyanúvá tett benne. Tizenöt éves titkolózás... egy lehűlt szerelem... egy megszokott viszony... a férfi kényelmes volt, az asszony nem eléggé szívós... és mind a ketten szégyelték a dolgot... Az asszony elvált asszony volt; a gyerekei is úgy születtek, mielőtt még ideköltöztek; szégyelték őket itt törőnyesíttetni. A szégyen! A félelem a kisváros megoetésétől!

Megindultan és elgondolkozva nézett a földön vonagló asszonyra. Ezt most a rokonok kiteszik innen; a távoli, éhes rokonok jön-

Alapítatott 1801.

Alapítatott 1801.

Legfinomabb minőségű valódi

Ménes-gyoroki vörös és fehér, Muszka-magyarádi asztali és csemege-borokat.

Valamint cognacot ajánl legnagyobb választékban.

Domány József Aradon

cs. és kir. ő Felsége a szász és szerb király és ő Fensége Károly bajor hercegnek udvari szállítója, szőlőbirtokos bornagykereskedő.

Megvételre ajánlok 4%-os magyar koronajáradékokat.

Goldschmidt Sándor

banküzlete

Arad, Minorita-palota (Mezzanin.)

Elvállal megbízásokat értékpapírok vételére és eladására, az aradi, budapesti és wieni tőzsdéken.

Eszközöl fizetéseket bel- és külföldi piacokon. Előleget nyújt tőzsdén jegyzett értékpapírokra és sorsjegyekre folyó-számlában.

Előleget nyújt utánvételekre.

Közvetít nagyobb jelzálog-kölcsönöket és azok convertálásával foglalkozik.

1728

↳ Számitol váltókat. ↳

Megvételre ajánlok 4%-os magyar koronajáradékokat.

Megvételre ajánlok 4%-os magyar koronajáradékokat.

Megvételre ajánlok 4%-os magyar koronajáradékokat.

nek; kidobják őt is, a gyerekeit is; három gyerekkel jómód után neki a szegénységnek... Gyorsan megfordult, az asztalhoz lépett, kivette a receptkönyvét, pár sort írt egy papírlapra; behívott egy cselédet és elkülte a papírost. Azután odalépett az asszonyhoz és megérintette a vállát. Az asszony könnyben uszó, kábult és értelmetlen szemmel nézett föl rá.

— Maradjon itt, mondta neki. — És senki se jöjjön be.

Átment a másik szobába. A fiatal orvos feléje fordult. Az öreg doktor odalépett az ablaktáblához és behajtotta őket. A fiatal orvos riadtan és bosszusan nézett rá és szólni akart. Az öreg megelőzte.

— Mindjárt itt lesz a jegyző, — mondotta. — Összeadja őket.

A fiatal orvos elámultan nézett rá. A öreg doktor a haldoklóra mutatott.

— Az imént közölte velem, — szól csendesen, — azt az elhatározását, hogy a gyermekei anyját a halálos ágyán törvényesen is feleségül akarja venni. A fiatal orvos bosszankodva akart válaszolni, de azután vállat vont.

— Nem él már két percig sem, — mondta a haldoklóra mutató. — Nem él addig... Ha nem volna sötét, láthatnók, amint...

Az öreg doktor energikusan legyintett egyet.

— Addig él, — mondta keményen.

— Mát tessék, — szól a fiatal orvos.

Átadta a helyét és gúnyosan várta, mihez fog az öreg. Az öreg magállott az ágy mellett és nem fogott semmihez. Mozdulatlanul nézte a haldokló bizonytalan, sötét körönalait. Mozdulatlanul állott.

A fiatal szólni akart hozzá, de közben észrevett valamit. Az ágy fölé hajolt és halkán mondta:

— Vége,

Az öreg doktor megrázta a fejét.

— Meghalt, — ismételte a fiatal.

— Nem, — mondta az öreg.

— Meghalt, — ismételte türelmetlenül a fiatal.

Az ablak felé akart menni, de az öreg fölindult, kemény és csattanó szava megállította.

— Nem!

A fiatal elbámulva nézett rá. Ezt a hangot még nem hallotta tőle. Az öreg ekkor szembe fordult vele és rátette a kezét a vállára. Sovány, finom keze most kemény és súlyos volt.

— Nem halt meg, — mondta halk, de hidegen pattogó hangon.

— És a házasságkötésnek mi leszünk a tanúi.

A fiatal fölágaskodva akarta magáról lerázni az öreg kezét, de az öreg megfékezte. Megfogta. Nyugalomra szorította.

— Mi leszünk a tanúi, ismételte fogoltan és keményen.

A fiatal fölindultan akart tiltakozni, de az öreg összehúzott fehér szemöldöke alól kérihetetlen, parancsoló, hidegen szikrázó tekintettel nézett a szemébe. A fiatal farkasszemet nézett vele és fölhaborodva akart beszélni; félperccig tartott a csendes, nagy harc, aztán a fiatal megadta magát.

— Én nem...

Nem tudta tovább mondani. Ez volt az első szava a szóltan küzdelemben és ez volt az utolsó is. Elhallgatott. Lesütötte a szemét.

Az öreg doktor eleresztette. A fiatal szédültem ült le egy székre; az öreg is leült. A székek csusszanása volt az utolsó zaj, azután csend lett. Működés, sötét és csendes volt a szoba. A sötétben mozdulatlanul és hallgató ült sokáig a két orvos a halottal szemben. A várakozás már türelmetlen lett; a fiatalnak úgy tetszett, mintha órák óta ülnének a sötétségben és a csendben. Kint végre zaj támadt. Az öreg felállott, kinyitotta a szomszéd szoba ajtaját. A jegyző jött meg.

Az öreg elébe ment.

— Pál barátunk — mondta hangosan — azt az óhaját fejezte ki nekem, hogy feleségül akarja venni a gyermekei anyját. Mint-hogy az állapota komoly aggodalomra ad okot, kérek, végezd el rögtön a házasságkötés szertartását.

Az asszony rémült, nagy lélekzetvétellel kapta föl a fejét. Az öreg doktor oda ment hozzá, megfogta a karját, fölemelte. Az asszony reszketve és mereven engedelmeskedett neki. Az öreg doktor bevezette a sötét szobába. Az asszony elbukva és dideregve állott meg és összegörnyedten meredt a sötét ágy felé. A jegyző lassan bejött utánuk és óvatosan tapogatózott előre az asztal felé. Az öreg doktor megfogta a kezét, oda vezette az asztalhoz és leültette.

— Az ablaktáblát — suttogta a jegyző.

Az öreg doktor odament az ablakhoz megfogta az ablaktáblát. Vékony fénycsík esett be a szobába, halványan megvilágította az asztalt, de félhomályban hagyta az ágyat. A doktor vissza ment a jegyzőhöz és látta, amint a jegyző is elsápad egy hirtelen támadt kétségtől, egy kegyetlen fölindulástól. Hozzáhajolt. A jegyző

Karel János

vizvezeték és csatornázás berendezési vállalkozó

Telefon 776.

Arad, Lázár Vilmos-utca.

Telefon 776.

Elvállal összes a szakmába vágó munkálatokat, ugyszintén minden rendszeru

k u t a k, fürdőszoba és kloset berendezéseket

is legszakosabb kivitelben, ugy helyben, mint vidéken, legjutányosabb árakban.

**Kivánatra rajz és költségvetéssel díjmentesen
készséggel szolgálok.**

Üzletemben készletet tartok mindennemű fürdőkádak, angol closet mintákból és csapokból.

Szíves megkereséseket kér kitűnő tisztelettel

Karel János.

A közönség kedvencei

5249

a

MESSENGER BOYOK

Deák Ferenc-utca 8. szám.

Telefon 816.

Telefon 816.

Kitűnően képzett, az egész város közönsége által kipróbált kerékpáros MESSENGER-BOYOK, rendelkezésre állanak :::

éjjel-nappal.

Minden megbizást, GYORSAN, PONTOSAN, olcsón és DISKRÉTEN végeznek el a

Messenger-Boyok

Egy év alatt harmincezer megbizást intéztek el.

TELEFON 816.

szorongoa, rémülten nézett az ágy felé; a doktor a vállára tette a kezét; a jegyző ijedten nézett rá és megoacogó foggal halkán kérdezte:

— Bizonyos vagy benne...

A doktor nem várta be a mondat végét. Belevágott:

— Bizonyos vagyok benne — fette keményen.

Szikrázó, parancsoló, könyörgő pillantással mélyedt bele a tekintete a jegyző szemébe. A nő lehajtotta a fejét és gyorsan beszélni kezdett:

— Kijelenthetik a házasságra akaró felek, hogy semmiféle házassági akadály közöttük nincs?

Az asszony févőteteg szemmel bámult rá. A doktor odament hozzá és megérintette.

— Feleljen — mondta. — Mondja hogy igen.

— Igen — szólt értelmetlenül az asszony.

— Akkor — hadarta a jegyző — a kivételes körülményekre való tekintettel...

Hadart. Törvényparagrafusokat citált lehajtott fejjel és az asztalra szegzett tekintettel. Az öreg doktor odalépett az ágy mellé. A jegyző hadarva kérdezte:

— Kijelenti-e ön, sunták Pál, hogy az itt jelenlevő...

A kérdés az volt, kijelenti-e sunták Pál, hogy az itt jelenlevő Rozvány Borbálát feleségül akarja venni. Az ágy fölül egy nagyon halk, egy suttogó, egy alig hallható igen hallatszott. A jegyző gyorsan, rémülten fordult az asszonyhoz:

— Kijelenti-e ön...

Az asszony értelmetlenül, kábultan elmondta a maga igenjét. Az jegyző hadart még valamit, azután fölállott. Az öreg doktor odalépett hozzá:

— Köszönöm — mondta halkán. — Ti most menjetek ki. Mi megpróbálunk még mindent...

A jegyző menekült. Az asszony lélek nélkül kiteszkoltatta magát. A szobában ismét csak a két doktor maradt. Az öreg doktor leült. A fiatal nem tudott ülni, remegve és idegesen állott be egy sarokba. A szoba csendes volt és sötét. A percek ismét úgy teltek, mintha órák lettek volna. A fiatal nem bírta.

— Nem bírom — mondta. — Megyek.

Az öreg intett neki. A fiatal kilopózott. Az öreg ült a helyén és a hűös, csendes félhomályban mozdulatlanul nézte a halottat.

Félóra hosszat ült szemben a halottal; legalább ennyi idő kellett; félóra múlva fölállott. Kiment a másik szobába.

— Meghalt, — mondta csendesen.

Az asszony ajakán fölszabadult, hangos zokogás tört ki; az öreg doktor néhány szót mondott még neki, megsimogatta, azután kifelé indult. Lassan kiment az udvarra; az udvar és a kert fűdött a bakító szeptemberi napfényben. Délután három óra volt.

A SELLŐK.

— HEINE. —

A puszta parton csapkod a hab.
Holdfényben csillog a tenger.
Fehér főpéngre ledől a loag
S ott álmodozik, mereng el.

Felbukkan a szép sellósereg
Fagyollepelében az áron
S az ifju felé halkán közeleg:
Hitték, elnyomta az átom.

Egyik kíváncsán a tollakat
Érinti oitési kalapján;
A másik a kardkötön tapogat
S babrálgat a vállszalagján.

A harmadik mosolyog, szemé tűz,
Kihúzza a tokból a szablyát
S míg azzal ezer játékot úz,
Vágyódoz nezi lovagját.

Táncot lejt a negyedik, hűösöt
Míg ajkan sóhaji kelnek:
„Lehetnék bár a kedvesed,
Te bájos földi gyermek!”

Kezét csokolja az ötödik
Tűzes szerelmi vágyban;
Haboz a hatodik, végül pedig
Ajkon csokolja lágyan.

Elmés a loag, se hall, se lát,
Nem nyitja a szemét föl:
Holdfényben csóvóztatja magát
A szép sellők seregétől.

Bodrogh Pál.

**A legjobb és legolcsóbb
levelező-lap fényképek**

URAI JÁNOS

**Ő cs. és kir. fensége József
főherceg kamarai fényképé-
sze műtermében kapható**

Forrai-utca 1. szám.

AZ

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

ma Délmagyarország legelterjedtebb, legtartalmasabb és legkedveltebb napi lapja. Hírszolgálati mindenkor a legmegbízhatóbb forrásból erednek. — **Szerkesztőségi telefonszám 357.** — Hétköznaponként 16—18, vasárnap és ünnepnaponként 24—34 oldalon jelenik meg. Az

ARADI KÖZLÖNY

a közönség minden rétegébe eljut, épen ezért egyben a legjobb hirdetési organum is. Az

ARADI KÖZLÖNY

apróhirdetéseinek rovatai által feltétlenül eredményt ér el. Apróhirdetések ára: minden szó 4 fillér, vastagabb betűvel szedett szó 8 fillér. A legkisebb hirdetés 60 fillér.

Nyomdai és kiadóhivatali telefonszám 151.

Az Aradi Közlöny előfizetési árai:

Helyben:

egy hónapra 2 K. — fillér.
negyedévre... .. 6 " — "

Vidéken:

egy hónapra 2 K. 40 fillér.
negyedévre 7 " — "

Minden előfizető megkapja Az Aradi Közlöny 1913. évre szóló Nagy Képes Naptárát.

Szerkesztőség, kiadóhivatal és könyvnyomda:
József főherceg-ut 22. sz.

(Arad-csanádi Egyesült vasutak palotájában.)

KÖNYVKÖTÉSZET

elvállalja szakmába vágó munkát olcsó és jó kiállításban

Mindenféle

nyomtatványok

izléses és csinos kivitelben készülnek

az Aradi nyomda részvénytársaság nyomdájában.

AZ A SZEGÉNY BÁTHORY ERZSÉBET!...

Irta: G. MIKLÓS Y KONIA.

Civiusz költő (álnev) nagyon fiatal volt. De úgy gyűlölte a nőt!... az asszonyt!... „Létünk e rózsás arcu megrontóit“... (mint egyik örökbecsű balladájában írta) mint egy százesztendőss jövendőmondó. Kedves témája volt: „a női lélek romlottsága“... és remekműveihez a hősnőt mindig a Borgia Lukrécia, Atália, Médea és Báthory Erzsébetek között kereste... Most dolgozik első nagyszabású tragédiáján. A címszereplő — természetesen — a eszjthei vár gonosz, vérszopó, ártatlan szüzek vérében fürdőző, farkasszívű asszonya: Nádasdnyé Báthory Erzsébet. „Aki vala Báthory György uram leánya és Kopasz András leszármazottja az ősi ecsedi ágból“... Jelenleg a költő, az utolsó felvonás (tizenötödik változás) végjelenetét írja. Mikor a széparcu, de démonlelkű szörnyeteg komor daccal felel bírónak, akik számon kérik rejtett bűneit. Mielőtt örök börtönébe zárnák a isejthei vár zord, földalatti tömlőcsebe... Hová — miként a költő elragadóan dalolja:... Nem hat el madárcsicsergés, nem szélvész zugása... harang kongása és — bölömbika zugása.

Civiusz csak az imént dobta félre ingerült haraggal a kéziratot, mivel teljesen és váratlanul kifogyott a véres, rémes, iszonyító és vérfagyoló jelzőkből. Pedig a tragédia zárójelenetében valami új, valami még eddig soha sem volt! — szörnyű szóval okorta megbélyegezni ezt a legrettelesebb asszonyt, minden asszonyok között. De nem jutott eszébe semmi... Bánatos dühvel huzta föl a szmokingját, hogy elmenjen egy igen gazdag, mondhatnám szemérmetlenül gazdag pénzhatalmasság zsúrára, azzal az édes reménnyel, hogy az ott összegyűlekezett léha, fecsegő „szajkók“ azaz asszonyok között, nőgyűlölete újabb tápot nyer és hamarosan megtalálja azt az iszonyító szót, amellyel végleg lesujthatja Báthory Erzsébet személyében a gyűlölt asszonyi nemet... Elment a zsúrra, keblében tobzódó haraggal és visszajött a zsúrról, szívében égő, olthatatlan, lángoló szerelemmel. Mert meglátta és megszerette a követ, vörshaju, közönséges arcu házigazda, karcsu, magas, hollószárnyhaju, tengerszínességű, bábajos arcu egyetlen leányát, a Dapsly (Vigyázot! Nem:

daxli) becéző névre hallgató csodanőt!... Aki, oh, öröm!... Oh, boldogság!... betéve tudta Civius egyik legszebb balladáját, amely így kezdődik:

... Méla iszonyban ül a várkán a denevér... tágnyilt szemével vakon néz bele... Sőt!... szugesztíve... az éjhomályban... SÓT!... az... éjhomályba... szugesztíve... az éjhomályba... SÓT!...

De nemcsak könyv nélkül szavalta e gyönyörű poémát, hanem — meg is értette!... Első, igazi irodalmi sikere volt ez a költőnek! Annál édesebb, minél váratlanabb. És annál váratlanabb, minél édesebb ajakról hangzott el... Bucsuzóban a szép Dapslyka (Vigyázot nem stb...) újabb jelét adta éles értelmének, mikor a költő halk kérdésére: „mikor?“... gyors iramban adta meg a választ: Holnap, délután négykor, a jégen... Városliget!...

Mámoros, édes órák következtek a költő számára... Olyan lehetetlenül boldog volt huszonekét esztendőss szíve, mint egy harminc éves férfié, aki csak az imént fizette ki minden adósságát... Az egész világot szerette volna eddig olyan „fásult“, kihalt keblére ölelni. Gondolatban bünbánó bocsánatkéréssel borult le mindazon asszonyok előtt, akiket eddig — műveiben — akár kötött vagy kötetlen formában megsértett. És olyan türelmetlen, forró epedéssel várta a holnapi napot, mint annak idején első beküldött kéziratára a szerkesztői üzenetet... Másnap délelőtt már hajnali tizenkét órakor ébren volt. Holott egyébkor csak délután kétóra felé birta lerázni magát Morfeusz zsarnok igáját... De mit csináljon négy óráig? Mivel töltse a várakozás ómlábon, lamhán lippegő roppant idejét?... Megvan! — befejezi Báthory Erzsébetjét! Sohase óhajtott olyan forrón a sikert, mint most!... Egy szédítően diadalmas premier meglágyítja majd a „kűszivő apa“ rideg lelkét és habozás nélkül adja neki, az ünnepeit költőnek, egyetlen leánya, a tüneményes Dapslyka kezét... Lássuk csak, hol is hagyta el:

A nádar (komor vad dühvel, miként ha sárga kalásszal hintett mezőn feketeruhás, vörös napernyős nővel találkozik a habzó szájjal földetturó komor, éjszínű bika): Oh, Báthory Erzsébet, te gonosz asszonyi lélek! Ártatlan, gyöngye tőt szüzeknek, — kik szőkék valának, miként a kukoricasólyme és kékszőmők, mint a nagy viznek tükre, melyet tengörnek neveznek, — legyilkolja!... Miért tötted ezt... miért te szüetelen, bestia?... Miért!?... Miért!?... Miért!?...

Funkelstein József

ARADON,

Petőfi-utca, Bing-ház.

Vásárol magyar veres lóheremagot és luczernát nagy és kis mennyiségben. Ugyanott kapható ARANKAMENTES magyar herő- és luczernamag, mely a budapesti m. kir. magvizsgáló állomás által felülvizsgáltatott s ólomzárral ellátott, valamint muharmag is

Mairovitz Mór és Fiai

Máriaradna.

Fatermelés és kőbányák. Utépitési vállalat.
Hordógyártás.

Fatermelés:

Milova (Aradmegye), Bulza (Krassószörénym.)

Kőbányák:

Bátyafalva, Milova, Solymosvár (Aradmegye),
Szurdokpüspöki (Hevesmegye.)

Mészégetés:

Kaprevár áll, Soborsin (Aradmegye.)

Mint látni való, költőnk pompásan beletalálta magát a régi magyar nyelv főnséges, zord stílusába... Első gondolata ugyan az volt, hogy a Hallotti beszéd helyesírásában írja meg tragédiáját. De attól tartott, hogy a maradi sajtó megint dobálódzni fog az értelmetlenül, zavaros kifejezésekkel, amelyeket eddig is olyan kész örömmel hangoztatott a hülye!... az ostoba!... remek balladával szemben... tehát csak az ő betű minél gyakoribb alkalmazásával érzékelteti, — zsenidílis ötletességgel — a több század előtti magyar nyelv ősi zamatját. De lássuk tovább a drámát!

Őrsébet (fiatal, szép, de gonosz arcú nő: Lángörös haja, miként egy nagy, illatos orchidea ágbogás szirma; buján ferül el a havas mezők szűz fehérségére emlékeztető vállon, mely hisztérikus remegéssel rándul össze, mint egy hipnotikus álomba merített kigyó önaglik görcsös magaakarásában. Dacosan, mint ki semmit sem bánt meg, áll bírái előtt: Szeme a minden gonoszságra képes NŐ szeme. Szíve, a minden ürtelemre alkalmas NŐ rossz szíve. És értelme, a semmire sem való felületes, léha, logikátlan, a komoly munkára (irodalom stb.) képtelen NŐ korlátolt, csupán sekélyes indulatai által vezérelt értelme: Igón, igón, bírák! Én ölfem gyilkoltam... Mindönt, sőt többet is mögtöttem; amivel ti, gögös embörök, most vádolni mertök!... Mőgtöttem, mert szeretöm a vért... a szép, piros meleg vért!... Amely még sokkal fehérebbé főszi orcám sima bőrét... Hiszöm, hogy ősanym egy vampir volt, aki kiszívtá a vért az aló embörök szívéből... (komoran maga elé mered, miként a vak, ha szeme a sötét éjszakába lát) Sőt... néha azt hiszöm, hogy mindön asszony szülőanya egy vampir volt!... (kevélyen fölöeti hajasörényét, miként a zabolázhatatlan mén a vad prerek őspiacán.) De meglehet, hogy az én ősanym két vampir volt, mert egy egész tucat vampir vör-szomjas dühét érzi a szívem! (görcsös kacajjal) Mit néztek reám ily bárgyu magatok-bizakodással?... Mit fűrkészíték tettem okát?... NŐ vagyok... Nőnek születtem!... Elég ennyi bünöm, vélkem indító okául...

E soroknál maradt félbe a tragédia kézírata. És most, hogy Eivius megint föl akarta venni az elszakadt fonalat; habozva megállt. Szívét hirtelen látgy indulat reszkettette meg... Nem használt-e kissé erős színeket?

Nem volt-e elfogult azzal a szegény Bärthory Erzsébettel szemben?... A NŐ talán még sem lehet ilyen vad, ilyen kegyetlen. Hiszen Dapsly is nő... és Dapslyka angyal!... Hamar egy új lapot!... És ezt a régifit a — papirkosárba...

Őrsébet (halvány madonna arc, roskatag, karcsu alak. Miként a gyöngye vizililiom (Nymphaea Termális) hajladozik a forró párával felt posványos fő fején, úgy görnyedezik e gyöngye némben zord bírái előtt az élet hináros mocsarában... Nagy, tágranyilt szeme, amely lila, mint az Irisvirág kelyhe, alázatos könyörgéssel kerül ki bírái, a nádor kegyetlen tekintetét. Édesen csengő, látgy hangon, megtörve): Jó urak, kegyes bírák, tudom, nagy vétkes vagyok!... De bünöm az, hogy — nagyon szerettem... Jó hűtőstársam, kevély Nádasdy uramat... Ki migy gyászos özvegy-árvaságban nem hagyott, igón kegyetlen bánt velem... Minden frajjommal a szőm-láttára szeretkezék. S ha szólni mertem, én szögény!... liliumfehér testem szögésstórral verte. Mit töttem volna én „gyöngye asszony” ő kegyelmével szőmben? Ugy töttem volna tán, miként csak imént született hugomasszony, gróf Széchy Mária főszon majd husz esztendő mulva?! második hitős úrával: Rozsályi Kun Istvánna!... Én nem valék oly „süvegős” asszony, mint leszen páncélos Mária. Kit bár „Vénuszának” fogják nevezni, kotántsem lesz oly kellemetős ábrázata, mint én valék virágkoromban... Esmélem, hogy minden bünöm az volt, hogy az hűtes uram elhöt, nyugosztalja Isten, bosszút vedék, én sokat szenvedéff, néhány nyeloes főt-fityfirittyen kik számömláttára biforolták hitösi jussaimat.

A költő, mámoros, lázas örömmel irt!... Igen, ez jó lesz így!... Rehabilitálni fogja azt a szegény Bärthory Erzsébetet!... Be fogja bizonyítani az utókor előtt, hogyha vétkezett is a boldogtalan, csupán jogos bosszúvágyból cselekedett... Hogy megtorolja vad, durva férje hűtlenségét, amelyet ama szemérmellen főt-fraj-okkal követett el. Igen, ez valami egészen új lesz az irodalomban! És ő ezt a méltatlanul sokat-rágalmazott, de immár minden salaktól megfiszított Nőt, ezt a szegény Bärthory Erzsébetet! — fogja Dapslyka párányi topánkái elé helyezni — nászajándék gyanánt... De apföfö topán! hol a korcsolya-cipő és a korcsolya? Az a rut vör-boszorkány, pardon, szegény jó öreg Hlavatkáné, a takarítö, elkalamolta valahová... Megvan! Három óra elmúlt! Lehet indulni a liget felé, a boldog találkozóra...

Felhivom a t. szállító közönség b. figyelmét hosszú évek óta fenálló butorszállítási üzletemre Deák Ferenc-utca 36. sz. alatt (Mairovitz házban.) Ajánlom 6, 8 és 10 méter hosszú zárt, belül kárpitozott tiszta butorszállító kocsijaimat úgy helybeli, mint legtávolabb eső vidékre történendő költözéseknél. Vállalok mindennemű fuvarozást és átköltöztetést a vasutra és vidékre, nyitott, ruganyos kocsikon s teljes jótállás mellett. Kérve a t. közönség további támogatását, kiváló tisztelettel

ELIÁS LIPÓT FIA

butorszállító

1-36

Deák Ferencz-utca 36. sz.

Gyönyörű, hóval és kristálylával borított fehér délután! A liget fái zuzmarától és jégcsapoktól tündökölnek. Amelyek mint színes szivárvány ragyognak a kései féli nap holdány melegében. A kopasz bokrokon fázós verébfiak ugrálnak és komor fekete varjak véstjéslőan hallatják „kár, kár“... csafakiálltásait... De a költő ügyet sem vet e gonosz Kaszandra-madarakra, szívében zsongó himnuszóval a szerelemnek odtja meg a jegyét a korcsolyapálya területére. Lázasan csatolja fel elsőminőségű acél-Halifaxjait és mint a nyíl repül ki a fűkőrsima jégre, szíve imádott hölgycét felkeresni. Megtalálta. Igen hamar megtalálta egy — fehér hattyuprémes, arany-sujtással zsinorozott attilában pöffeskedő — huszártiszt társaságában ahogy kéz-kézben, önfeledten, iringáltak a hó felületén. A hűtlen nő fogadta ugyan a költő áhitatos köszönését, de oly hidegen, fagyosan, hogy három fokkal hűlt le föle a pálya jégpirágokat termő temperatúrája... Liviusz oly boldogtalanul keringet a pár körül, mint Dante elkárhozottai a negyedik vagy ötödik „kör“-ben. Mindendáron kényszeríteni akarta a csapodár teremest, hogy tudomást vegyen róla. De Dapslynak csak a katona, a mágnás számára volt szeme. Liviusz egy szédületes saltó-mortárával akarta lesfi ügyességére irányítani a kacér leány figyelmét. De igaz, mint kiváló költőtársa, Shakespeare dalalja: „hogy a baj magában nem jár és a bu magának bu társat keres“... mert oh, balsors! — kisiklott a jég Liviusz lábai alól és mint egy óriás cernagombolyag gurult a hűtlen leány — lába elé. Aki nevetett, görcsösen, illetlenül, fékezhetetlenül, mint egy műveletlen némbér, aki soha híret sem hallotta a... „melo denevérnek a várfokán“... úgy kikacagta a költőt!

Vad haraggal tért haza Liviusz! Lázás bosszuóggal állt íróasztala elé. Egy rántással ezer darabra tépte Báthory Erzsébet újabb oldalait és előkotorva a papirkosárból a — szencsére éppen maradt — régi lapokat, vérben fargó szemekkel írni kezdett:

Erzsébet (haján, görcsös kacajjal). Igen, nő vagyok... nő!... tehát minden rossznak szülőanyja a földön... A család, ármány és gonosz álhatatlanság úgy a véremben van őrtva, mint az ópium mérge a mákonyszivónak stb... stb...

Hangulatok idején.

Mocolyogva költ fel a reggel.
A napeugár bekuszik hozzám
S körülölel csókosa meleggel.
Eremben lüktetni kezd a vér.
A békóba vert, özvegy, fehér.

Kitárom a gyöngye két karom,
Jó vagyok, nem békétlenkedem,
Nem érzem a terhet vállamon.
Lelkemben két ezer gondolat,
Színeem kép, érzése ée hangulat.

És már ott van a toll, a papír,
Tarka álmok el ne szálljatok! —
Fehér mezőn kezem futva ír...
Halkan kocogva jön a család:
Asszonyom mi lesz ma az ebéd?

Föltétekintek rá, kezem megáll:
Az ebéd? — édes jó Istenem!
Ministerem tovább referál:
Fogytán a liszt, a tojás, a só,
Meg kéne már egy új pad-mező.

Ötörztelesen engem anyukám!
— Ébred, egy kis kócos barna fej,
Irkára én is pénzt kérek ám!
Artán csak hamar a reggelit,
Hogy a harangzó ne érjen itt.

Kívül beezéd, vajon ki lehet?
A favágó, a tejes asszony,
És a postás hozott levelet.
Sietnek ée rám vár mindenik,
Hisz az idő oly gyorsan telik.

Hess innen hess te álom-madár,
Hallgassatok el ti szép meeék,
Rám az élet szürke gondja vár...
S míg kiporolom a szőnyeget,
Irgylem a szabad verébet.

MÁNYINÉ PRIGL OLGA.

RADÓ GYULA

NŐI FELÖLTŐ ÁRUHÁZÁBAN

ARAD.

A TAVASZI ÚJDONSÁGOK

TELJES VÁLASZTÉKBAN MEGÉRKEZTEK. U. M.:

Angol raglanok,
Női divat felöltők,
Selyem- és Etamine-
köpenyegek,
Leánykabátok,
Gyermekfelöltők,

Angol kosztümök,
Troteur kosztümök,
Gyermek ruhák,
Divat blusok,
Pongyolák,
Divat aljak.

Gyászruhák és gyászb bluzok.

Szabott árak!

Telefon 238.

Szédelgés aranybányával.

(A méltóságos ur és a doktor ur. — Hogyan fosztogatják az amerikai n agyorekat.)

— Saját levelezőnkől. —

Nagy fontosságú gyűlése volt az egyik nagy, amerikai magyar központ magyarságának. Egyszerre észrevehető mozgás támad hátul. Hajlongások, köszöntések, egy rendkívüli előkelő megjelenésű ur jött be a terembe. Kétségkívül az, akit az elnök is várt, mert a színpadon mindenki mozogni kezd s nyilvánvaló, hogy mindenkinek az arca boldogságtól sugárzik, akit az előkelő megjelenésű ur utközben megszólít, míg felérkezik a pódiumra, amely pillanatban lelkes éljenzés tör ki a teremben. Csakhogy nem olyan hamar történt ám meg ez. Az előkelő férfiú igen kegyes hangulatban lehet, mert itt is, ott is megszólításával tüntetett ki valami különben szürke embert. Kezet fog ezzel is, azzal is, némelyik kitüntetettel néhány pillanattig beszél is. Épp ebben a pillanatban is egy ismert ujságirót szólított meg, aki nem ment fel az emelvényre, mert neki nincs arra szüksége, hogy ott mutogassa magát, ő ugyanis döntőleg fog beleszólni az egész ügybe, csakhogy a lapjában, nem itt. Az előkelő ur tudhatja ezt, mert igen lekötelező módon szólítja meg, messziről nyujtja feléje a kezét, sőt odáig megy a nyájasságában, hogy odanyujtja a kezét annak az ismeretlennek is, aki történetesen ott áll az ujságiró mellett. Ez az ismeretlen mohón kap a feléje nyujtott kéz után, megkérdezi az előtte teljesen ismeretlen előkelőségtől, hogy hogy méltóztatik lenni megjegyzi, hogy igazán nagyban fogja emelni az est sikerét, hogy elméltóztatott jönni, s ez alatt százan néznek irigykedve a kis csoportra.

Az előkelőség, mondjuk, a washingtoni nagykövetség egyik tanácsosa vagy attaséja volt. Eljött a magyarok közé, mert fontos ügyben gyűltek össze akkor este a magyarok. A gyűlés aztán megkezdődött, szerencsésen véget is ért másfél óra múlva, s a washingtoni ur ismét csak lejött a színpadról, ahol díszhelyet foglalt el a gyűlés alatt s távozott ugyan azon módon, mint ahogy jött.

A gyűlés alatt megszólította az ujságirót az előbb említett ismeretlen, akit az ujságiró is csak úgy nagyjában ismert valahonnan New Yorkból, ahol évekkal ezelőtt találkozott vele, hogy tulajdonképpen ki az az ur, akit olyan megkülönböztetett tisztelettel fogad itt mindenki s aki az előbb kezet nyujtott neki is. Az ujságiró megadta a felvilágosítást, hogy az nem más, mint a nagykövetség kiküldöttje, a nagykövetség diplomata.

— De hát van olyan amerikai magyar, akit én nem ismeri? — tette hozzá az ujságiró, mire a másik, a „doktor ur“ azt jegyezte meg, hogy persze ismeri ő is, csak hamarjában nem ismerte meg.

Aztán elváltak s az ujságiró nem is törődött többet a dologgal, hiszen a doktor urat is olyan kevéssé ismerte, hogy ha kerébe törték volna se tudta volna megmondani a doktor ur nevét. De hát úgy volt ezzel a doktor ur legtöbb ismerőse, pedig igen sok ember ismerte a doktor urat széles Amerikában. A doktor ur azonban nem helyezte arra valami különös nagy súlyt, hogy doktor Weissnek, Schwarznak, Kovácsnak, vagy Lakatosnak hívják-e, a fő az volt, hogy „doktor ur.“

Illett is ez a cím reá nagyon. Pápaszemes, szakállas, tudós képű ember volt, született doktor. Nem olyan, a milyenek az életben a doktorok, hanem a milyeneknek el szoktuk

képzelné és amilyeneknek leírásokban olvassuk a tudós doktorokat.

Ami már most a doktor urat illeti, ő szépen megvárta az ülés végét és amikor a nagy nevé és tekintélyű washingtoni ur lejött a pódiumról és a közönség közé keveredett, ő észrevétlenül melléje furakodott s csak azt várta, hogy valahogyan közbe szólhasson, mikor a diplomata egy helybeli notabilitást, egy nagy forgalmu magyar üzlet tulajdonosát megszólította. A doktor ur igen okosan szólt közbe, a washingtoni nagy ur helyben hagyta, amit mondott s a magyar bussineszman rábámult a doktor urra. Mintha azt várta volna, hogy megtalkozzék be a doktor ur, ha belebeszél a tárgyalásba, de ő nem cselekedte ezt meg. Ellenkezőleg feltűnés nélkül, de határozottan kíséretétől szegődött a diplomatának, amit az észre sem vett s amikor a washingtoni nagy ur távozott, távozott a doktor ur is.

Néhány nap múlva bemegy az az ujságiró egy magyar vendéglőbe vacsorálni és ott találja a doktor urat.

— Tulajdonképpen mit is csinál Ön itt, ezen a magyar plézen, doktor ur? — kérdi az ujságiró, aki alig emlékszik arra, hogy kicsoda is ez a doktor ur.

— Én Istenem, mit csinállok? Pénzt csinállok, még pedig többet, mint Ön tisztelt honfitárs, aki lekoptatja a körmeit az amerikai magyarság oktatása közben s alig él meg a keresetéből. — feleli a furcsa ember. — Pénzt csinállok, mert van a magyarnak pénze, csak érteni kell a módját, hogy hogyan kell kivenni belőle.

— Dehát mondja meg már, hogy kicsoda Ön? — türelmetlenkedett az ujságiró.

— Doktor ur vagyok, that's all. Hát nem elég az? Doktor ur! Ön meg lehetne... „méltóságos ur“, tatszük tudni, méltóságos ur s nagy szó az Amerikában, — hangzott a válasz a doktor ur ajakáról.

— Nem értem, — szólt az ujságiró.

— Pedig nagyon egyszerű az ügy, hallgasson ide, — magyaráta a szakállas, pápaszemes alak. — Maga is ott volt a napokban azon a magyar gyűlésen és én is. Maga aztán hazament és irt egy remek cikket arról az egész magyar ügyről. Elolvastam, nagyon szép volt. De magának abból egyetlen árva cent haszna sincs. Ellenben nekem az a gyűlés szépen jövedelmezett. Hogy hogyan? A következő módon. Én aznap érkeztem ide és egy árva lelket sem ismertem itt Önön kívül, akit szerencsésen meg is láttam és meg is szólítottam azon a gyűlésen. Közben odajött hozzánk az a washingtoni uraság, aki előtt mindenki hajlongott s aki véletlenül nekem is kezet nyujtott. Persze elfogadtam. Amikor pedig megtudtam Öntől, hogy kicsoda ő, úgy intéztem a dolgomat az ülés végén, hogy száz és száz emberben azt a tévhitet keltem a viselkedésem által s hogy folyton a washingtoni ur mellett és megett voltam, hogy az ő környezetébe tartozom. Mit hisz, mit hozott ez az én konyháma? Nem is képzeli. Ő megszólított például egy itteni magyar üzletembert s én a beszélgetésükbe beleleegyedtem. Másnap meglátogattam az illető magyart és eladtam neki ötszáz dollár ára aranybánya részvényt.

— Vagy úgy? Hát aranybánya részvényeket árul? — ámult el az ujságiró s már emelkedett a helyéről.

— Ne siessen olyan nagyon, — kérte a doktor ur. — Út már maga nálam rosszabb emberekkel is egy asztalnál. Hallgasson ide, én csak a maga javát akarom. Abból az ötszáz dollárból a fele az enyém. A másik felét beküldtem a newyorki irodánkban, mert nekünk irodánk is van, sőt, amit Ön alig fog elhinni, még bányánk is valahol Coloradóban. Mi nem csinálunk törvénytelen dolgot, mi tényleg létező aranybánya részvényét adjuk el. Eladunk, az igaz, annyit, amennyit csak el tudunk adni és nem jövedelmez az a bánya semmit, még üzemben sincs és valószínűleg nem is lesz soha, de az mellékes. A fő az, hogy mi úgy élünk emellett, hogy maga akkor sem fog különben élni, ha valamikor a World vagy a Times szerkesztője lesz.

Az ujságirót kezdte érdekelni az ember. Maga előtt látta az amerikai magyarság hiénáját. Meginterviewolt ő már síralomházban volt rablógyilkosokat is, miért ne interviewolna meg egy hiénát? Az amerikai magyarság hiénáinak legveszedelmesebb fajtájából valót?

— Én nem hiszem, hogy rá tudnám magamat ilyesmire szánni, amíg képes vagyok tisztességes úton megkeresni a száraz kenyeret, — mondta az ujságiró — de megvallom, érdekel, amiket Ön mond.

— Érdekelheti is, hiszen szakértő vagyok én ebben a dologban, — folytatta bizonyos önérettel a feketelelkű ember. — Látssa, maguk ujságirók sokszor megirták már azt, hogy az amerikai magyarság száz és száz millió koronát küld haza az óhazába évenként. Ez igaz. S ez is mutatja, milyen sok pénze van ennek a rengeteg amerikai magyarságnak. Kifizethetné az egész ókontrit a lájbi zsebéből, meg a láda fiából. Hát mi ezzel a körülményei számoltunk, amikor ráadtuk fejünket erre a mesterségre. S jól jövedelmező mesterség, mondhatom. Én magam utazom, de úgy élek, mint egy milliomos. A legjobb szállodákba szállok, finoman élek s mindez a mások pénzéből és mindezért a hajam szála sem görbülhet meg, mert within the law vagyok, a törvény szabályain belül mozgok és ez a fő ebben az országban. Nem lehet rám olvasni egyetlen paragrafust sem, noha tulajdonképpen teljesen értéktelen papirokat árulok. Megérkezem például egy kisebb bányaplézre, hát bemegyek az első burdosházba. Bemutatkozom magyarul és megkínálnak leüléssel. Aztán megkérdezi valamelyik burdos, hogy ugyan mit akar itt köztünk az ur? Bizonyosan pedlér vagy mi? Én rá sem hederitek, hanem kiveszek egy darab követ, olyant, mint ez itt, aztán elmondom, hogy aki nem vak, az láthatja, hogy egy arany sáv vonul végig az ásványon. Mindenki elismeri, hogy így van. A darab kő az arany érrel kézről-kézre jár s én el kezdek mesélni távol Coloradóról, ahol megmilliomosodott nem egy szegény ember s elmondom, hogy ott van az én bányám is, melyet évek hosszú során át folytatott kutatások után fedeztem fel társaimmal, mire megalakítottuk a részvénytársaságot és mi a magyar testvéreinket akarjuk részesíteni annak várható hasznában. A többi már igen egyszerű dolog. Valaki akad, aki azt mondja, hogy hát all right, adjon abból a részvényből, mert hát az arany, arany. S a többi sem marad el a vételtől.

— S nem fél, hogy agyonütik, ha még egyszer arra felé kerül, ahol már eladott ilyen értéktelen aranybánya részvényeket? — kérdezte az ujságiró.

— Nem kerülök arra felé még egyszer, — nevetett a hiéna. — De tessék elbinni, nem is ütnének agyon. Hisz ott vannak a nálam rosszabb „fékerek“. A kik nem elégszenek meg azzal, hogy egyszer elsütnek valami értéktelen

részvényt, hanem még részletfizetéseket is kicsikarnak a vevőktől és azok fizetnek mint a köles éveken át, 1000 egy cent kamatot, vagy hasznót sem látnak.

Elmondta aztán a vén hiéna, hogy dolgozik egy newyorki magyar csalóbanda évek óta sikeresen.

Az a banda egy állítólagos magyar találmányt akar létesíteni és bevezetni Amerikában. Részvénytársaságot alakított annak rendje és módja szerint s van neki newyorki főirodája, ahonnan folyik a levelezés. A dolog nagyon egyszerű ebben az esetben is. Ez a banda is lehetőleg a büntető törvénykönyv paragrafusaihoz szabta a részvénytársaság alapszabályait s az ügynökei működését. Bent a newyorki irodában ott ül egy minden hájjal megkent ember, a ki onnan dirigálja az ügynököket. Ő maga ahhoz a fajtához tartozik, amelyből való a „doktor ur“, de az ügynökei leginkább „méltóságos urak“ valódi és álmagyar mágusok, gentry-k, le őrt urak.

A „méltóságos ur“ egészen másképp dolgozik, mint a „doktor ur“, hanem azért épen olyan svindler, mint az. Az uri csirkefogó megérkezik például olyan helyre, ahol van elegáns hotel, tehát kiveszi a legdrágább szobát, rendel egész napra automobilt s aztán felöltözik a legelőkelőbbben mutató newyorki nyolcvan, meg százdolláros ruhába, bevágja magát az automobilba és megy a magyar paphoz, orvoshoz, ügyvédhez, vagy valamelyik jónévű kereskedőhöz. Akármelyiknek az ajtaja előtt áll meg az elegáns automobil, mindenik kellő reverenciával fogadja a szédelgőt, aki nagy büszkén vágja ki, hogy ő felső és alsó maszlaghy és becsapi Maszlaghy Tivadar Béla, meg se várja, hogy a házi ur kinalja meg őt, ő kinalja meg a házi urat valami ötven centes szivarral vagy extra cigarettával s aztán előadja, hogy ő merő szórakozásból s jótékonyságból a magyar népnek akarja eladni egy nagyszerű magyar találmány részvényeit, amelyek jobbak, mint teszem azt a Bell Telephon részvényei, többet is fognak jövedelmezni, stb. Nem sok időt akar pazarolni ebben a kis fészekben, legyen szives tehát a főúr, vagy orvos ur, vagy ügyvéd ur néhány órát rászanni és őt elkísérni a jobb és pénzesebb helybeli magyarokhoz. Ott kint áll az automobil, délben majd megebédelünk nálam a hotelben, nem nagy dolog az egész, aztán ha úgy tetszik, hát itt van tíz darab részvény ajándékba ezért a kis fáradságért.

A „méltóságos ur“-nak olyan biztos a fellépése, hogy a legtöbb esetben lépre megy a kiszemelt áldozat és elkíséri a szédelgőt jóhiszeműen a magyarokhoz, a kik persze veszik az értéktelen részvényeket, mert hiszen maga a szédelgő ügynök is imponál nekik a válogatott eleganciájával, de meg olyan ember kíséri, a ki maga is elég garancia.

A legnagyobb huncutság ebben a csalásban az, hogy amikor a vevőnek már százalékot kellene kapni, akkor kap a százalék helyett újabb részvényeket s egy felszólítást, hogy amennyiben nem fizet újabb ennyit és ennyit a részvényeire, akkor elveszti minden jogát, mit az előző befizetésekkel szerzett magának.

Jelenleg Virginia és W. Virginia e banda működési helye s két „méltóságos ur“ és egy „doktor ur“ zsebeli a répet és árusítja az értéktelen részvényeket.

Érdekes alak ebben az alvilági társadalomban az ugynevezett „tapasztalt ember“ is. Jó, egyszerű, magyar alak. Nem uri fajta, hanem a nép gyermeke. Ő rendszeren csak segít. Véletlenül ott van abban a szalonban, ahol a „dok-

tor ur“, vagy a „méltóságos ur“ akar épen embereket becsapni s amikor akad valaki, aki elment mer mondani és abbéli véleményének ad kifejezést, hogy csalás van a dologban, nem ér az a részvény semmit, közbeszól a tapasztalt ember, hogy mutassák csak meg neki, mondják el neki, hogy miről van szó, ő huszonöt éves amerikai, őt nem lehet becsapni. Megnézi aztán a részvényeket s azt mondja, hogy bizony azok jók, igaziak, államiak, elsőrendűek s New-Yorkban sok ember örülne, ha hozzájuthatna. Vesz is belőle, ő maga is menten. A példa hat s a tapasztalt ember után veszi a többi tapasztalatlan is az értéktelen holmit.

— Mire becsüli Ön azt az összeget, amelyet évente ilyen módokon kicsálnak a szédelgők az amerikai magyarság zsebéből? — kérdezte az újságíró a beszélgetés végén a „doktor urat.“

— Kerek fél millióra dollárokbán, — volt az igen határozott szakértői becslés. — Nincsen arról senkinek fogalma, hogy hányan vagyunk mi. Magunk sem tudjuk, de akárhová megyünk, mindenütt találkozunk egy másikkal, vagy nyomára lelünk egy másik aranybányás, részvényes, ültetvényes s más efféle kollega működésének.

— Valahogyan mégis csak végét kellene vetni ennek a hiéna garázdálkodásnak, — vette oda az újságíró a vén hiéna arcába.

Az csak vicsgorgott, hiénamódra.

— Nem lehet, kérem, nem lehet, — morgogta félig sértődötten. — Rossz hiéna az, amelyik tilosba megy, amikor elég prédára lehet szert tenni a törvény határain belül. A törvény a mi főerőnk. A törvény, amelyet mi kijátszunk, de úgy, hogy nem lehet belénk kötni.

Az aradi közéletből.

Drótostótból milliomos.

(Magyarok szerencséje Oroszországban.)

(Egy aradi ur levele.)

Mikor Aradról Varsóba, Orosz Lengyelországba költöztem, megígérték önöknek, hogy érdekesebb megfigyeléseimről számot adok az Aradi Közlöny hasábjain. Több, mint két esztendeje lakom már Varsóban, meglehetősen megismertem már az oroszországi viszonyokat és teljes leiki nyugalommal állithatom, hogy azok a hírek, melyek az európai sajtóban az orosz viszonyokról megjelentek, nem egészen fedik a valóságot. Mindenesetre különös és újszerű az európai államokból idekerült egyéneknek mindaz, amit Varsóban és általában Oroszországban látnak és tapasztalnak. Itt abszolút rend uralkodik és mondhatom fájó szívvel gondolok arra a rendellenességre és tisztátalan állapotra, melyet Magyarország fővárosában, Budapesten tapasztalunk, ha Oroszország valamely nagy városától kerülünk haza. Az egyéni szorgalom és ambíció megtermi ebben az országban a gyümölcsöket. Például Varsóban ismerek egy magyarországi származású, ma már többszörös milliomos kereskedőt és földbirtokost, Ország Jánost, ki tisztára saját szorgalmával és mérhetetlen akarateréjével szerzett nagy vagyont. Ország János apja mint felvidéki drótostót jött ki Varsóba és itt megtelepedett. Ő még szegényen halt meg és a fiára nem hagyott mást, mint tisztas nevet és egy kis boltot. Ország János fia, aki maga is drótostót volt, azonban olyan nagy akaraterővel ment neki az életnek, hogy rövid idő alatt tekintélyes vagyont szerzett. A félretett pénzéből földbirtokot vásárolt még abban az időben, mikor az idegeneknek is szabad volt földet venni. Mikor pedig programot hirdettek és a zsidóktól minden található vagyont elszedtek, ő titokban segélyezte a szerencsétlen sorsüldözött zsidókat. A mostani konszolidált helyzetben a zsidók már valamivel jobb anyagi helyzetben vannak és természetes, hogy valamennyien hű üzletfelei Ország Jánosnak. A magyarországi drótostótból lett orosz földbirtokosnak nagy export üzlete van, Japánba és az ázsiai országokba százazrekre rugó árucikkeket szállít. Gyönyörű villái vannak Varsó határában és jótékonyságáról tanuskodik, hogy Varsó városának szegényházát ajándékozott, melyben állandóan tizenöt husz elaggott szegény ember talál menedéket. Ország János felesége magyar asszony és az oroszországi magyarokat mindig szivesen látja házában. Az urnó a magyaroknak mosolyogva szokta mondani, természetesen tört magyarsággal:

— Az enyém szív egészen magyar, ha nem is lakom Magyarországon.

Országné évenként hazajár Turócba és meglátogatja ottani rokonait.

Más magyar családok is szépen boldogulnak Oroszországban. Dr. Sasvári Ármán budapesti lapszerkesztő és közgazdasági tevékenységéről ismert férfiú leánya és felesége évekkal ezelőtt kijöttek Varsóba; a lány énekesnő és táncosnő volt. Itt megismerkedett egy odesszai gazdag orosz földesur fiával, aki megszerette a szép magyar lányt. Hamarosan meg is tartották az eljegyzést és most készülnek esküvőre.

K. I. magyar artista lány Berlinben működött és ott megismerkedett egy rendkívül gazdag gyáros fiával. Az ismeretségből szerelem lett, mivel pedig a fiatal ember szülei tudni sem akartak a házasságról, a fiatalok Varsóba jöttek és itt megtartották esküvőjüket. Varsóban tudniillik nagyon könnyen adják a házassági engedélyt.

Oroszországban külföldben nemcsak olyan érdekes jelenségek vannak, melyek Magyarországgal állanak kapcsolatban. Európában sehol sem látni a cenzura működését annyira, mint itt. Nemcsak az oroszországi lapokat nyomorítja meg a cenzura, hanem Európának más országából küldött lapokat is. Így például a *Neue Freie Presse* és a *Zeit*, mely legjobban van itt elterjedve, nem közölhet bántatlant az orosz politikát és a cári családot érintő híreket. Az európai lapokat is beviszik a cenzura hivatalba, és két nap múlva csodálkozással látjuk a kávéházban, hogy egész oldalakat feketítettek be, úgy, hogy a gyanús hírek teljesen olvashatatlanokká váltak. Itt olyan nagy a rend, hogy egyszerűen minden ember meg van számozva. Még a házmeztérek is számot viselnek, ők tudniillik egyúttal a hatóság alkalmazottai is és például az utak tisztántartását a házmeztérekre bizza a hatóság. A házszámok este ki vannak világítva és az utcák és a házak abszolút tiszták.

A házárdjáték a nyilvános helyeken tilos, sakkozni, billiárdozni és dominózni szabad csak. A csendet és a nyugalmat csak néha-néha zavarja meg egy-egy tüntetés, melyet azonban gyorsan elnyomnak a rendőrség emberei. Csodálatos, hogy egész Oroszország katonai és rendőri uralmon épült, azért a rendőrtisztviselőket a lehető legszilányabban fizeti az állam. A baksis rendszer ilyen körülmények között talán még jobban ki van fejlődve, mint Törökországban.

A lakosság hangulata természetesen elkésredett az önkény uralom ellen, azonban az orosz hatóságokkal szemben senki sem meri ezt éreztetni. A gyűlölet és a harag kitörése a németekkel szemben észlelhető csak. Annyira gyűlölik a németeket, hogy midőn néhány héttel ezelőtt egy berlini ismerősömmel az utcán németül beszéltem, egy lengyel fiatal ember megállított:

— Vegye tudomásul, hogy itt Lengyelországban vagyunk és nem türünk meg az utcán német beszédet.

A német árut mindenütt bojkottálják. Ez a poroszgyűlölet természetesen az osztrák iránt való ellenszenvet is maga után vonja. Legutóbb egy bécsi származású tanár Tókióba akart utazni és mivel fegyvert is vitt magával, a rendőrfőnökségre kísérték. Három napig tartott az igazolása és végül csak harminc rubel pénzbírság lefizetése után bocsátották szabadon. A németellenes gyűlölet olyan nagy mérvű, hogy néhány héttel ezelőtt Vilmos császár arcképét nyilvánosan elégették és ha valakit gúnyolni akarnak, akkor azt mondják neki: „Te Vilmos!”

B. Dezső.

BETÖRŐK KARA.

Jámbor tisztos hallgatóság
Nyisd ki jól a két füled:
Dalárdává alakul ma
Ez a diszes testület:
Tolvaj, rabló, kasszafuró
És egyéb csirkefogó
Nem megy „srenkre, palit fogni.”
Hanem vig dalba fogó:
Karénekből konstatáljuk:
Rendőrnem volt ily okos,
Mint a minő bölcs és kedves
Nekünk Sarlot Domokos:
Nyugalomba vonul szépen,
Eztán több bajt nem okoz!
Nincs derekabb rendőrnála,
Üdvözljük: Hála, hála!

NYUGDIJASOK KARA.

Üdvözetünk hozzánk illőn
Méltóságos, tisztos hangú:
Tagjaink népes sorában
Van már minden rendű, rangú
Van vasutas, adótárnok
Iktató és nyilvántartó
Agg és ifjabb, ősz és szőke,
Kopasz fő és gazdag barkó, —

A nyugdíjas társaságban
Mégis volt eddig hiány;
Ezt pótolja, tölti most be
A nyugdíjas főkapitány,
Amit a városban teremtett:
Ezután itt őrizze meg
A nyugdíjasok közt a rendet.

A tékozló fiú levele.

Várjanak sötét cyprusokkal,
Várjanak szelid halotti zenével,
Ha megjavultam, ha csendes leszek,
Ha rosszat többé sosem teszek.

És gyászoljanak és sirjanak majd
Es öltsenek fekete ruhát,
Ha visszatérek a szülői házba
Minden büntől és szennytől tisztázva.

Mert nem tudok én megváltozni
S nem lehetek dolgozó, rendező,
Mig egy csepp élet van bennem,
Mig el nem szállt végső leheletem.

Mert mérhetetlen vágy hajt engem,
A kéjt az örömet mohón kívánom,
Az ifjuság vadul kitört
És senki és semmi sem állhat őrt!

... Akkor majd megnyugszom, megjavulok
És mosolyog megkövült arcom
S egy kis kerak nyílás csak jelzi majd,
Hogy elbuktam az élet-harcom.

RING KÁROLY.

Tartozik ■ Követel
praktikus

kézi zsebfüzet

kapható az

Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Ara 20 fillér.

SAVINO CALVASINA UTÓDA

CALVASINA HENRIK

Alapított 1885.

márványtelepe.

Több kitüntetés.

Arad, Wesselényi-utca 33. szám.

Kredencz,
Trimó,
Toilette,

Mosdó,
Éjjeli szekrény lapok,
Mészárszek-berendezések,

Fürdőszobaberendezések,
Falak bevonása,
Kávéház berendezések,

Szálloda-berendezések,
Vendéglo-berendezések,
Asztal-lapok.

a legjutányosabb árban készíttetnek.

Kivánatra költségvetéssel díjtalanul szolgálok.

Árjegyzék rendelkezésre áll.

Délutántól — estig.

Írta: Bede Jób.

A Held-penzióban, amelyik két meredek hegy között a keskeny völgyben állott, igen kevés változatu volt az élet. Az olesőbb nyaraló lakók a nagy terrazon reggeliztek, ebédeltek, vacsoráztak, panaszkodtak a csekély és rossz koszt miatt, smucigoskodtak boraválókban és teleirkálták szellemesen a panaszkönyvet. A kényesebbek és gazdagabbak a szobájukba vitették a reggelit, folytonosan igénybevették a penzió telefonját, a városból süteményeket, gyümölcsöket rendeltek, ők is a terrazon ebédeltek, de nem kedvezményes jegyfüzetekből fizettek, hanem készpénzzel fizettek, vagy egyáltalában adósak maradtak, extra peccsenyéket rendeltek, pezsgőt bontattak, nyávoztak, izetlenkedtek és vacsoránál a tisztelt zenekarral nótákat huzattak, becses lapjuktól azon helyben vacsora közben levelezőlapokon választ kértek arra a kérdésre, mi a helyes: „muzsikáltatok magamnak”, vagy „muzsikáltatom magamat.”

Megkülönböztetett esodálatot, azonban az a szöke nő keltett, akinek minden este pontban kilenc órakor azonnal a zenekar beharangozó indulója után Zsebelénszki Bálint ur szépen, diszkrétan, úgy, hogy még az átfutó egynapos vendégek is tudomást szerezhesenek felőle, elhuzatta a nótáját, a következő felhívással:

— Zenekar! Hadd szóljon a szép asszony nótája!

(A harmadik asztaltól már hatodszor megy a kérdés a becses laphoz, hogy a nóta szól-e, vagy a zenekar szól, ha a szép asszonynak muzsikáltatnak-e, vagy a szép asszonyt muzsikáltatják-e?)

Ez a szöke nő, akinek a nótáját Zsebelénszki Bálint huzatja: Steinerné. Csak Steinerné, amilyen sok van, de ilyen Steinerné egyedül ez az egy van és a férje Steiner, aki jobbfelől mellette ül, aki két kortyban kiissza a sörét, három harapással megeszik egy filét, másfél harapással egy nagy ugorkát és az asszony gyöngéden szól ezalatt:

— Sokat futkároztál ma megint, Steiner, megéheztél, Steiner?

Tele szájjal feleli a Steiner:

— Mböhö . . . mindig sok a dolog a városban.

Finom, fehér nő a szöke nő. Fehér, mint az illuzió. Csak az ajkai pirosak, mint egy csók. Azt sugja ilyenkor minden este kilenc órakor Zsebelénszki Bálintnak:

— Borzasztó! Legalább addig ne csámcsogna, amíg a nótamat huzzák.

Zsebelénszki Bálint, aki általában a nagy hódító néven ismeretes a városban és a divatosabb éttermekben, valamint háziálakon és a fiakkeresek térképei révén, aszerint számítva, hogy hová megy és honnan jön, Zsebelénszki türelmesen mosolyog:

— Ne törődjön vele, kedves . . .

A nyaralótelep egész közönsége ismeri az ügyet. Steiner korán megy el a penzióból, rohan a városba az irodájába, dolgozik, tervez, löt-fut, pénzt szerez, sok pénzt, minél több pénzt és estére itt van éhesen, fúradtan, nagyon mohón eszik, már az asztalnál aludni szeretne, fél tizenegy órakor lefekszik. Zsebelénszki nem lakik itt. Zsebelénszki elbucuszik fél tizenegy órakor, automobil viszi a kaszinójába, ott irtózatossá hazárd kártyajátékokba merül, nyer, veszít, társadalmi és politikai mozgalmakban szerepel, hajnalkor tér haza, délig alszik, délben megint mozgalmaskodik, egy órakor kirobog a Held-penzióba és a délutánt ott tölti Steinernével szerelemben.

A nyaralótelep közönségének tulajdonképen csak annyit volna szabad az illendőség szabályai mellett konstatálni, hogy Zsebelénszki Bálint a délutánokat itt tölti a Steinerné társaságában, de ha egy nyaralótelep közönsége azt mondja, hogy szerelemben tölti, az ellen nincs felelősség. (A becses lap is azt válaszolta egy nevek említése nélkül hozzáintézett kérdésre, hogy ha egy előkelő férfi, aki körülbelül harminc éves és egy fiatal asszony, aki körülbelül huszonöt éves, minden délután sülve-főve együtt van és a kíváncsiak elől szintén sülve-főve elbújik, akkor egészen bizonyosan kutya van a kertben, amely népies szólásmód a szerelmi jelenlétének kifejezésére minden időszakban alkalmazható és szunyogcsipésre minden gyógyszerárban lehet ártalmatlan kenőcsöt kapni.)

II.

A Held-penzióban már épen esodálkozni is kezdtek, hogy a nagy nőhódító, Zsebelénszki Bálint ilyen állhatatosan megmarad Steinerné mellett. Hiszen nagyon szép a fehér nő. Mondhatni, hogy ragyogó szép és finom. Steiner a legigézőbb ruhákat csináltatja neki.

— Ápolva van! — emlegetik a hozzáértők.

Egész délelőttje arra való, hogy délutánra gyönyörű legyen. De mégis. Egy nagy nőhódítónak talán más a hivatása, mint az, hogy egy asszonynak a lovagjává szegődjön. Már épen meg akarták fosztani Zsebelénszkit a nagy hódító címtől és jellegtől, amikor...

Egy tikkasztó délutánkor négy óra tájban egy barnapiros arcú leány ringott el a terrasz előtt, fehér vászonruhában. A ruhát szinte hogy széthomlasztotta a leány fiatal lüktetése. A hegy felé vezető utra ment és az Arnyasnál a padra leült.

Zsebelénszki épen ekkor indult erdei sétára Steinernével. A pad mellett elhaladva, szólt az asszonynak:

— Ugy látszik, a Held-penzió új lakókat kapott.

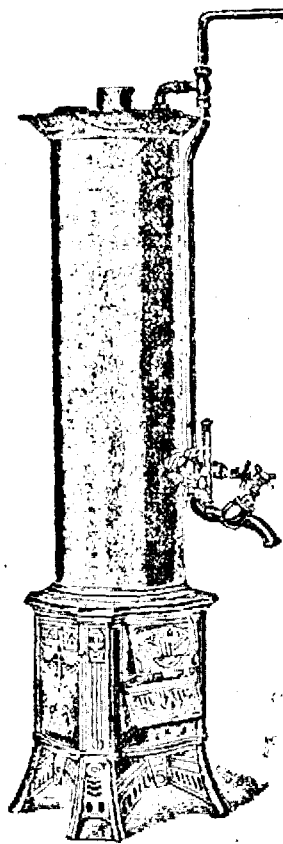
— Igen. Ma reggel valami hivatalnokcsalád telepedett be a másodosztályuak házába.

Amikor előbbre mentek, Zsebelénszki lopva megfordult és a tekintete szembetalálkozott a leány közönyös nézésével.

Telefon szám 748.

Telefon szám 748.

Vizvezetékek és csatornázás berendező műhely!

Raktáron tartok fürdőszoba berendezéseket, angol klosetteket, mosdókat, kagylókat, csapokat, mindennemű vízvezetékekberendezési anyagokat. Mindennemű csatornázást, fürdőt, klosettet, szivattyut, ennek átalakítását, olcsón és pontosan eszközlöm **helyben és vidéken. 26 évi tapasztalataim, ugyszintén 16 évi aradi működésem** elég biztosíték tisztelt rendelőimnek, hogy az elvállalt munkát szakszerűen és pontosan eszközlöm úgy helyben, mint vidéken is.

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri

Mókos Márton

szerezőmester. :: Arad, Fábián-utca 12.

— Tudja-e, — mondta most az asszony — hogy ha ismeretlenek együtt látnak bennünket, büszke vagyok rá, mert azt hiszik, hogy férj és feleség vagyunk.

Miféle rossz ösztön mondatja asszonyokkal az ilyen szavakat akkor, amikor veszedelmet éreznek. Steinerné eddig sohasem beszélt így és varázsának lényeges titka az volt, hogy mindig úgy fogadta Zsebelénszkit, mintha mindennap újból kellene meghódítania az ő asszonyi hiúságát.

Zsebelénszki hallgatott. A gondolkodásába beleütdött, amit az asszony mondott. Férj és feleség. Bizonyos, hogy jól nevelt fiatal leány egy nős emberre úgy néz, mintha a hátán volna a tábla: „Lefoglalva.” Az a lázadó ruhájú leány ott az Arnyas padján úgy nézte.

Az asszony, a fehér nő, Steinerné folytatja:

— Tudja-e, Bálint, hogy nagyszerű tervvel foglalkozom. Ha sikerül, akkor négy hétig, vagy hat hétig csakugyan úgy élhetünk, mint férj és feleség. Milyen gyönyörűség lesz az Steiner nélkül. A férjem egy nagynénjét fedeztem fel, akinek egy eldugott kis adriai fürdőt ajánlott a doktora. Ő kéri fogja az uramat, hogy engedjen engem vele. A mi doktorunk is ajánlani fogja nekem az Adriát. Aztán maga eljön és szépen beköltözik abba a hotelbe, ahol én lakom, különben is nincs más hotel. A nagynéni hűdéses, nem kell tartani tőle. Steiner nem jöhet, mert kétnapi utra nem szabadulhat az üzleteitől. Oh, ha ez a tervem sikerül, Bálint, hat hétig milyen boldogok leszünk.

Sebesen beszélt és karjával beleakaszkozott Zsebelénszki karjába. A gavallér most először érezte, hogy egy ilyen finom, fehér nőnek az akaszkozása teher is lehet. Egy adriai kis faluban . . . hat hétig . . . ahol csak egy hotel van . . . és onnan nem lehet elmenni estétől másnap délutánig . . . az ember be van csukva . . . egy édes asszony karja csukja magához . . . hanem azért mégis rabság az . . .

Este kilenc órákor jött Steiner. Nem egyedül jött. Egy szikár, mozgékony emberke jött vele és Steiner nagy zajjal mutatott be:

— Gál barátom, Gál Tódor barátom, megengedjétek, hogy bemutassam. Itt találkoztam vele épen a penzió kapujában. Remete ember az én Gál barátom, csak a családjának él. Ma reggel költöztek be a penzióba, mondom is, hogy ha nyári szezon nem volna a világon, az ember évekig se találkozhatna a barátjával.

Ez a jelenet a terrazon történt. A zenekar már zengte a szép asszony nótáját. Gál komolyan hajlongott. Steiner egészen fellendült az örömtől.

— A kis leányod jön-e már? — harsogott Steiner.

Gál a kavicsos utat leste:

— Jön már, csak a felöltömet hozza, mert azt mondja, hogy este itt hüvös van.

Egy perc múlva itt volt, az a délutáni vászonruhás, meleg barnapiros arcu leány, aki az Arnyas padján ült.

— Margitka, az én kis leányom — mutatta be őt az apja. — Vadvirág, kérlek, most tavaszkor szabadult ki az iskolából. Aztán tudod, az édesapja nem járhat vele.

Steinerné sápadtan nézett az urára.

— Igen — magyarázta Steiner. — Hisz már tulajdonképpen rokonak is vagyunk. Gál barátomnak a felesége az a nagynéni, akiről beszéltem neked, hogy a tengerpartra kell vinni, de a kis leány nem is jutott az eszembe, bocsásson meg, kedves hölgy . . . Hanem így sokkal jobb, épen említette multkor a feleségem, hogy szeretne szintén vagy hat hetet a tengerparton tölteni, hát Margitka nem lesz egyedül.

A vadvirág mintha már nem lenne olyan közönyös. Zsebelénszki bizalmasan fogott kezét és az asztalnál melleje ült. Steiner nagyokat falt. Steinerné nem sughatta Zsebelénszki, hogy milyen utálatos a csücsögésével az a Steiner, mert Zsebelénszki a kis leányt kérdezte ki a tennisztudományok felől és puhatozózott, hogy ha volna neki egy-két nótája, azt elmuzsikálná. Vadvirág kisasszony azonban csak mosolygott és azt mondta, hogy minden nóta az ő nótája, és azt mondta hogy külön nótája csak a szerelmes embernek szokott lenni. Meg efféléket mondott egész este és Zsebelénszki, a nagy nőhódító, egészen belevörösödött, amikor észrevette, hogy a Vadvirág egy igen okos, igen érthetetlen, egy új leány, aki épen hogy annyiban hasonlít a nagy nőkhöz, hogy perszeletően szép.

Féltizenegy órákor Steiner harsogott:

— Tisztelt társaság, a regula regula, féltizenegy órákor vége a bálnak, aludni megyünk.

Gál előkereste a jegyfűzetet.

— Takarékoság! — szólt Steiner. — Derék dolog. Ettől nőtt meg az én barátom vagyona — fordult a feleségéhez. — Ettől jó parti a Vadvirág.

Steinerné utközben, amíg Zsebelénszki a penzió épületéig kísérté őket, reszkető haraggal sugta a gavallérjának:

— Délutántól estig a szép terv összeomlott.

III.

Mögöttük, akik a terrazon maradtak, mintha mosolyogtak volna. Mintha mind megérezték volna, hogy egy regény bonyolódásának a tanúi voltak.

Látták aztán másnap, hogy Zsebelénszki korábban érkezik a penzióba és a másodosztályuk telepénél kóborol. Látták este, hogy Steinerné ideges. Harmadnap azt tapasztalták, hogy Zsebelénszki Bálint elfeledte kihirdetni, hogy:

— Zenekar! Hadd szóljon a szép asszony nótája!

Városi és megyei telefon sz. 355.

MÁRTON JAKAB

uri szabó műterme

ARAD, SZABADSÁG-TÉR 10. SZ.

Dus választéku raktár legfinomabb bel- és külföldi szövetekben. Mérték utáni rendelések izlésesen gyorsan és jutányos árak mellett készíttetnek. ::

Mintákat vidékre készséggel küldök.

Szíves pártfogást kér, kitűnő tisztelettel

Márton Jakab,
uri szabó.

Csernik János

asztalos Aradon,

Tököly-tér 5/a. szám.

Eivállal mindennemű asztalos munkákat és javításokat modern és izléses kivitelben, a legjutányosabb árak mellett.

1835

Költségvetéssel készséggel szolgálók. —

A Held-penzió telepe izgalomban volt és mindenki titkokat lesett. Azt is megtudták, hogy a Gál Tódor leánya a gazdagabb leányok közé tartozik és kérdezősködések mentek a becses laphoz, hogy miből lehet megismerni azt, ha egy nagy hódító átváltozik hozományvadásszá, avagy lehetséges-e, hogy egy harminc éves férfi négy-öt nap alatt halálosan beleszeressen egy tizennyolc éves leányba. Egy botanikus gimnázista kilesett egy jelenetet, amikor Steinerné az erdőben egy délután rátámadt a nagy Zsebelénszkire, sikoltzott és sirt:

— Megmutatom nektek, cudar, szivtelen emberek, megmutatom, hogy ki vagyok. Neked, te gazember és annak az undok Steinernak, aki idehozta Gált a lányával . . .

Három zajos katona járt egyszer a telepen. Steinerné egyedül indult az erdei útra, mert Zsebelénszki a másodosztályúak pavillonja előtt rózsákat válogatott a Gál leánynak. Steinerné valahogyan megismerkedett a katonákkal, akik véletlenül erre felé tévedtek, vigadó önkéntesek voltak.

Ezen az estén Steinerné jókedvű volt. Hangosan mulattatta a társaságot.

— Tudja-e, — fordult hirtelen Zsebelénszkihez — hogy az ember miképpen fog egy katonát.

Zsebelénszki nem felelt.

— Az ember úgy fog egy katonát, hogy fog három katonát, kettőt elereszt és egyet megtart. — Kacagott a fehér nő, tudniillik Steinerné.

Egy önkéntes csakugyan a Held-penzióba költözött és a következő héten Gál Tódorék elköltöztek a telepről, mert nagy botrány volt. Steiner délután jött ki, nem is véletlenül és amikor a lakásába benyitott, ott találta az önkéntest.

De máskülönb is elköltöztek volna Gál Tódorék, mert a Vadvirág már a Zsebelénszki Bálint menyasszonya volt és abban egyeztek meg, hogy az esküvő után elkísérik a Gál Tódor feleséget az Adria mellé egy csendes faluba, ahol csak egy hotel van.

Egy fél óra.

Írta: Szederkényi Anna.

Arnold urat, amióta beköltözött a sárga házba, amelyet szomszédunktól, az öreg kapitánynétól vásárolt huszder koronáért, még nem láttam senkivel beszélni. Ha nem hangzik át hozzám néha egy-egy maga megfélelkezett, dühös fölkiáltása, mikor a kert kavicsos, keskeny útját róttá a nagy árnyéku, vén diófák alatt, azt kellett volna hinnem, hogy süketnéma.

Egy öreg szolgálival költözött be a házba, aki gondját viselte. Megértették egymás szemöldökrándulását is, néha mégis úgy agyarkodott egyik a másik ellen, mint két mérges szelindek. Ez rendszeren szerdai napon történt.

Megfigyeltem, hogy Arnold ur ezen a napon a szokottnál is elviselhetlenebb hangulatban volt. Már ebéd után kiszokott a kertbe, mintha addig sem állná ki a négy fal között, míg a szunyókálás meglepi. Járt föl és alá szakadatlanul, dühösen csapkodott a botjával, belegázolt a virággyakba, majd megállt, mintha egy láthatatlan alakkal dulakodott volna. Olyan volt, mint egy örült. . . . Egy ilyen estefelé történt.

En is a kertben voltam, de leültem a lugasban, mely közvetlen a kertjeinket elválasztó alacsony kerítés mellett volt. Eltakart a fürtös futórózsa, amelynek kelyheiből édes illatfelhő szállt a harmatos estefelébe. A méhek döngicséltek a rózsák kelyhében, a bokrok közt fülemülék énekeltek szívük szakadtáig. Az a nyári este volt ez, mikor az ember hallani véli az ismeretlen ajkáról fölszakadó, mély sóhajtásokat. . . . Elnyultam a padon és lestem, hogyan nyitják föl szempilláikat a csillagok és zárják be kelyhüket az esthajnalok.

A szomszéd kertben, épen szemben velem, megállt Arnold ur. A láthatatlannal pörölt, fölkapta súlyos botját és leütni készült. Egy Nilson rózsató állt előtte. . . . Ez a ritka bokor az öreg kapitányné kedvence volt. Hosszu éveken keresztül gondozta remegő kezeivel, mint egy anya tehetetlen gyermeket. Takargatta, kötözgette, nyesegette és úgy örvendezett első leveleinek, bimbájának, virágának, mint a kicsi első mosolyának, fogainak, tipegő mozdulatainak.

A nehéz ütés már utban volt, de én — anélkül, hogy meggondoltam volna mit cselekszem — fölugrottam és átkiáltottam:

— Ne, ne bántsa kérem.

A kezét leeresztette, meglepődve fordult felém, aki mentegedőzve dadogtam:

— Olyan nagyon szerette azokat a rózsákat. . . . Tényleg kár volna értük.

Egy percig habozni látszott, mintha mondani akart volna valamit, de meggondolta magát, szó nélkül tovább ment.

Ekkortól kezdve egy darabig nem járt a kertnek azon a tájékán. . . . Vagy három hét múlva láttam újra. Úgy látszik ő is gondolt rám, mert a lugas előtt egy pillanatra megállt és megbillentette a kalapját.

Ekkortól kezdve minden nap ilyen néma üdvözlötet váltottunk. Így telt el egy két hét. Most már kiszámítottuk sétainkat, hogy el ne kerüljük egymást.

Egy este, mikor én elkéstem, megvárt és legnagyobb meglepetésemre megszólított:

Tagányi István örökösei és kisjolsvai Szabó Zoltán

bornagytermelő és mintaborgazdaság Arad, Batthyány-utca 24.

Szőlőhegyek:

Magyarád és Ménes-Baraczká.

Pineék:

Arad, Magyarád és Ménes-Baraczká.

 Kizárólagosan saját termésű borok.

Sürgöny-cím:

Tagányi Arad.

1916

Telefon 656. szám Arad.

— Akar talán belőle egy oltást? — a rózsatőre mutatott. Azt hittem addig, olyan lehet mikor megszólal, mint egy rozsdás puskaeső pukkanása és olyan szivbemarkoló hangja volt, mint egy ifju prédikátornak.

— Köszönöm, majd tavaszkor. Akkor hamarabb kihajt. Nagyon hálás lennék, ha kaphatnék belőle. Az öreg kapitányné úgy féltette ezt a tövet, hogy azt hiszem, még a lehullott töviseit is bársonyba pakolta... És beszélni kezdtem a kapitánynéról, a lányáról, a sárga házról, amelyet gyermekkorunktól kezdve mindig oly titokzatosnak láttam, mint a sekrestye félhomályát, amelyben gyónni szoktam. Ő zavartan hallgatott, mint az olyan ember, aki hosszú remeteség után tért vissza a rengetegből.

Másnap áthivott...

Mikor ott sétálgattam mellette, akkor láttam, milyen esodálatos ellentét van ifju esillogásu szeme és hófehér fürtel között. Mintha egy hetven éves aggastyán ellopta volna egy ifju legény tüzes szemepárját.

Már hosszú idő telt el ismeretségünk óta, mikor megtudtam Arnold úrtól megfigyelésem magyarázatát.

A hervadó diófák nehéz szaga ült a kert fölött. A hold elbujdokolt a felhők között és mi nem igen láthattuk egymás arcát.

Asszony miatt volt — kezdte Arnold ur — de hiszen mindig, minden az asszony miatt van. Gyönyörű asszony volt, a legszebb. Mindig az a legszebb, a legjobb, aki miatt tönkre megy a férfi élete. Ugy kezdődött ez is, mint a hogy az ilyesmi kezdődni szokott. Véletlenül egymás mellé kerültünk vagy kétszer a zsurokon — akkor még mulattatott a zsur is — és harmadszor azt mondta, kísérjem haza. Hazakisértem, újra hazakisértem, sokszor elkísértem — egy szóval a férje nagyon szánalmas figura lett a szememben.

Nem tudom, mondtam-e már, hogy gyönyörű szép asszony volt. A legszeretnivalóbb asszony... Egy szerda este meglesett az ura... Kiállt leskelődni a lépcsőházba. Elbujt egy oszlop mögé, onnan olvasta meg, hányszor esókolom meg az asszonyt, mikor elbucszom tőle... Gondolom, tizenegyig jutottunk akkor... pedig én mindig ostoba dolognak tartottam kapu alatt esókolóznit.

As asszony bement, én haza siettem. Még a teaviz sem forhatott föl a forralóban, mikor csöngettek. Ajtót nyitok és ott álltak előttem.

Csuklójánál fogva vonszolta az asszonyt, mint egy szélütöttet. Forogtak véres szemei, mint egy elmeháborodotté. Félrelökött, becsukta maga után az ajtót, zsebetette a kulcsot, benyomott a belső szobába és annak az ajtaját is ráuk zárta.

Akkor felém nyujtott egy töltött revolvert.

— Itt van, — mondta. — Végezzon magával, vagy én végzek az asszonnyal — és a másik revolver esővét az asszony homlokára tette. — Hármát olvasok. A harmadikra valamelyiknek pusztulnia kell — és számlálni kezdett.

Egy!...

Forró verejték verte ki a testem, az agyvelőm tűzbe borult. Kettő!...

Nem láttam mást, csak az asszony fehér halántékán a esövet... Egy mozdulattal, amely irtózatossan hosszúnak tetszett, a homlokomhoz emeltem a revolvert. Az asszony fősikoltott. Mint a beretvametszés hasított belém a hangja: nyomban rá jéghidegség lüdbörzöttette meg a testem tetőtől talpig.

Há — ...

Nem, nem akartam meghalni... Megszűnt rám nézve minden, mindenki... Csak egyet tudtam, hogy élni akarok, hogy az élet kimondhatatlan nagy, szent dolog... Hogy még annyi minden vár rám, hogy élni kell, igen, élni még!... Ránéztem arra az emberre. Láttam rajta az elhatározottságot. Az ujja biztosan nyugodott a ravaszon, éreztem, hogy a következő szempillantásban széthordja az asszony koponyáját a golyó. Éreztem, hogy fur magának véres utat egyre beljebb szeszélyes agyvelejeig... És ő nem fog soha többet nevetni, sirni, gyerekeskedni, furesákat mondani és gondolni... Oh... Szörnyűség...

De nem birtam végezni magammal. Akartam... akartam. Hiába, az ujjaim merevedetten nyitak szét maguktól, a revolverem a földre zuhant, eldőrdült... A másik szempillantásban... recs... az ő revolvere nyekkent... Csak nyekkent, mert nem volt megtöltve...

...Mikor magamhoz tértem láttam, hogy cipeli az asszonyt le a lépcsőkön... Ugy emlékszem, egy lépcsőfordulónál visszanézett és tekintetünk utoljára kereszteződött... Az is lehet, hogy képzelődtem...

— És mi lett az asszonnyal?

— Semmi különös... Egy idő múlva — nem is sokára — visszament az urához. Nem tudta megbocsátani nekem, hogy haboztam fölládozni érte az életemet... Azt hallom, az urában hőst lát és imádattal veszi körül. Amint látja, én megöszültem abban a borzasztó pillanatban... Hanom szép asszony volt... Gyönyörű szép... Tönkretette az életemet...

Villanyvilágítás

1831

elektromotor, szellőztető, telefon, villámhárító,
villamoscsengő és jelző berendezések. :: ::

Gáz- és villanycsillárok,

lámpák és izzótestek a legolcsóbb árak és legjobb kivitelben.

DIAMANT FERENCZ

Arad, Deák Ferenc-utca 7. szám.

Vidéki szereléseket áremelés nélkül

Telefon 595.

vállalok.

Telefon 595.

Favretto modellje.

Irta: Hevesi József.

Favrettóról beszéltünk, az olyan korán elhunyt velencei nagy festőről, akiben egy új Tiepolót látott egész Olaszország. A velencei életnek, a languna város pompás típusainak volt ő is a festője és ecsetjének szingazdasága egyenesen a Tizian szineira emlékeztet.

Sokan ültek a kis trattoria kerek asztala mellett, a Bon Vecchiati-ban, akik kedves emlékét őrizték. Kegyelettel gondoltak rá itt borozgató egykori pájatársai és mindenki tudott róla valami kedves vonást. Irigység és kicsinyes féltékenység nélkül itélték oda a pálmát elhunyt pájatársuknak.

Darpi, egy amateur, aki mindig művészek között forgolódik, boldogan jegyezte meg:

— A legszebb skizze az én falamon lóg: A kalitka.

Személyes tisztelője voltam magam is Favrettonak, gyakran voltam vele egy társaságban és nagyon szerettem volna látni Carpi vázlatát.

Magát a festményt igen jól ismertem.

Meghívott magához.

— Az irodámban legyen szerencsém. Jelentéktelen kis bureaut fog látni. Favretto vázlata az íróasztalom fölött lóg. Nagyon szeretem, ha mindig a szemem előtt van. De azért elég nagy bányákat igazgatnak innen. Kedves emlék, érdekes történet fűződik hozzá. Ha meglátogat majd elmondom.

Másnap már ott voltam az Accademia delle Belle Arti mellett egy kis utcában és csöngettem Carpi ajtaján.

Jelentéktelen kis ház volt. Semmi sem árulta el, hogy a legnagyobb velencei cégek egyikének székhelye beküldtem névjegyemet, Carpi maga sietett elém és bevezetett írószobájába. Csakugyan szűk kis szoba volt, de raffinált művészi érzékkel berendezve. Minden butordarab, az elhelyezés, a berendezés elárulta, hogy finom ízlésű amateurnak az otthonába vagyok. A kis szoba tul volt halmozva képekkel, szobrokkal.

Egy sarokban szép állványon a házigazdának arcképe, melyet elsőrendű olasz mester festett.

— S' accomodi — mondá szives házigazdám és a nagy szönyeges pamlagra mutatott — azaz, hogy pardon, ne üljön le! Tudom, hogy kíváncsi a „Kalitka“-ra. Tessék itt van!

Íróasztala fölött a falra mutatott.

Rögtön ráismertem Favretto vázlatára. Tollrajz. Finoman kidolgozva. Egy varróleány fejét lehajtva egy kalitka fölé, egy kis fiúval együtt kíváncsian nézi a kalitka fogját, egy kis madarat. A festményen, mely ez után készült, a művész mitsem változtatott. De az arc vonásai itt, tollrajzban sokkal subtilisek, finomabbak. Látszik, hogy szép modellje lehetett.

Sokáig szerelmesen néztem e kis remekművet.

— Igazán irigylem magától ezt a gyöngy szemet. — mondtam házigazdámnak, akinek láthatólag igen jól esett az én lelkesedő csodálkozásom.

— Ugy-e szép?

— Gyönyörű!

— Tőle kaptam, magától Favrettótól. Nagyon szomorú volt, mikor adta. Tudom, látom, hogy érdekli önt, hát elmondom, hogy történt. De előbb gyujtsen rá!

— Azt a modellt, aki ehhez a képhez ült, Colombának hívták. Mint ez a kis vázlat is mutatja, gyönyörű szép volt. A velencei festőknek nincs okuk panaszra. Szébbnél-szebb modellek állanak rendelkezésükre. Igazi típusok. Hiszen ön is tudja, hogy Velencében minden egy kész festmény, minden utca sarok, minden épület-rész, minden férfi, minden leány mintha csak arra való volna, hogy egy festő a vászonra másolja. Nem is kell ott a piktornak megerőltetni a fantáziáját. Csak ronthat vele. Legokosabb, ha lemásolja a valóságot. Valamennyi modell között azonban Colomba volt a legbájosabb a modellek királynője volt. Bájos volt a leány, tökéletesek a formái. klasszikus szép az arca, minden mozdulata, minden póza festői.

A festők rajongva versenyeztek érte, mert amely képnek Colomba modellt ült, az a szerenese jegyében született. Dícsőség és arany járt vele. Boldog volt az a festő, aki megnyerhette és Colomba nem kérhetett annyit, amit szívesen ne fizettek volna. De ő ép oly szerény volt, mint a milyen szép. Nem

Arany
Fog
23 karátos
20 korona.

Porcelán
Fog
aranyban
16 korona.

Porcelán
Fog
kaucsukban
4 korona.

Lelkiismeretes kivitelben és leggyorsabban elkészítettnek

1813

NOVÁK RUDOLF fogműtermében

Arad, Szabadság-tér 5. sz.

élt vissza helyzetével. Aztán még abban is különbözött a többi modellektől, hogy megközelíthetetlen volt.

Pedig igen sok ostromnak volt kitéve. Favrettónak, aki maga is lázasan érdeklődött a szép leány iránt, egy ízben ezeket mondotta:

— Ha egyszer képes volnék megfélelkezni magamról, a másik nap már nem találna életben. Ezt jól jegyezze meg!

A legtöbb festő kacér számításnak vette ezt a Vesta-szerepet.

Csak egyedül Favrettó vette komolyan. Azt hiszem, nagyon is komolyan. Mert az a viselkedése, amit a leány iránt tanúsított, nem a féltett modell becézgetése volt többé. Mindnyájan tudtuk, hogy ennél egyéb. Sokszor elmaradt közülünk. Azt hittük, szorgalmasan dolgozik. Mig végre hírül hozta valamelyik, hogy kiűn látta a festőt a fiatal Colombával együtt Chioggiában egy kis trattoriában. Colomba nem is ül már másnak és hogy miként érezhetett Favrettó iránta, mutatják képei, melyeken megörökítette.

Rebesgetni kezdtek mindenfélét.

Pedig akkor még nem volt rá semmi ok.

*

Egy reggel még ágyban feküdtem, mikor benyit hozzám Favrettó. Arcából ki volt kelve, a vonásai földulva. Roppant izgatottságot árult el, mondhatom, egészen magánkívül volt.

Rémülten kiáltottam föl:

— Az istenért, mi lelte?

Egy kis levelet adott át nekem, azután a pamlagra vetette magát és arcát keze közé temette.

A levél tartalma ez volt:

Megmondtam Önnek: ha én egyszer képes lennék megfélelkezni magamról, a másik nap már nem talál életben Szavamnak állok. Reggel nem leszek többé az élők között.

Addio.

Colomba.

Ijedten fordultam Favrettóhoz.

— Nos és mi történt?

A lakásáról jövök. Vége mindennek. Meghalt. Istenem, meghalt. Oh, milyen szép még halálában is!... Tegnap együtt voltunk és ma... és ma... beváltotta szavát. Ott fekszik ki-

terítve. Nagyon kérem, kedves barátom, vállalja magára a temetés rendezését. Nekem nincs hozzá erőm. Örök hátlára kötelez!

*

Szegény Colombát én temettettem el.

A temetés után való napon egy cipruságot adtam át Favrettónak, aki nagyon meg volt törve. Colomba sirja mellől téptem.

Ő rám borult és zokogott.

Azután vázlatai között kezdett keresgélni és kiválasztotta a legszebbiket, ezt a *kalitkát*.

Nekem adta emlékül.

A LÁNYOK.

Mégis csak lelkesítenek a lányok.

Különös érzés fog el,

Ha felém jön egy kis fejlődő nő;

Hegyes álls még alig kibontakozó kebel.

Jobb szeretem, mint az asszonyokat,

Azok már elérték, amire vágnak,

De sosem teljesült, zavaros álmai

Vannak egy lánynak.

Itt még semmi sem kész, nem végleges.

Forrongó formák és érzések;

Itt még nem járt a nagy Messiás,

Kit úgy vár az izgága természet.

Oh egy leány... az mindent ígér.

De még semmit sem tartott meg.

Pikáns, ingerlő, nyujj hozzám lény

Egy ily asszonyosodó gyermek

Ring Károly

HAGGENMACHER SÖRCSARNOK ÉS ÉTTEREM!

JÓZSEF FŐHERCEF-UT 1. SZÁM.

IZLETES
MAGYAR
KONYHA!

ÁLLANDÓAN FRISS CSAPOLÁSÚ EL-
SŐRENDŰ KÖBÁNYAI SÖR ÉS HAMI-
SITATLAN KITÜNŐ HEGYALJAI BO-
ROK KIMÉRÉSE. — ZÓNAREGGELI
ELSŐRENDŰ CIGÁNYZENEKAR. SZO-
LID ÉS FIGYELMES KISZOLGÁLÁS.
LEGOLCSÓBB ÁRAK. — SZIVES LA-
TOGATÁST KÉR

ARMBRUSTER LAJOS

1914 VENDÉGLŐS.

LEGJOBB
POLGÁRI
VENDÉGLŐ!

Négy kis kócos árva.

Irta: Sz. Szigethy Vilmos.

Fiatalabb koromban sokat éjszakáztam, s akkor mondta az édesanyám:

— Vigyázz az egészségedre, mert a fajtád nem hosszú életű.

Olyasmit találtam mondanál, hogy nem baj; addig élek, ameddig élek.

— Ha mindenáron padlásra akarod vinni a bőrdet, hát vidd. De ne merj megházasodni, mert akkor már felelőséggel is tartozol valakinek. Esetleg többeknek.

És elbeszélte a nagyapám történetét. Az apámét eléggé ismertem magam is.

Nagyapád volt a legdalíbb ember, akit életemben láttam. Apád szebb volt, mint ő, alakra azonban nem olyan karcsu, kigyódereku. Viszont asszonybolondításban megint egyformák.

Negyvenesztendő volt és özvegy. A házuk egy ajtaján sem volt rendes zár, a kertben elhatalmosodott a laboda, meg a bodza, a földjeit felesek lopták, a szőlőjében klegenek szüreteltek.

Négy apró, kócos gyerek volt ebben a házban, egy öreg oláh asszony viselte a gondjukat. Apád már legénykedett, vendéglőbe járt ebédelni, vacsorára többnyire hivatás, lányos házakhoz. Mi nem hívtuk, árva voltam magam is, egyik gyám kezéből a másikba kerültem. (Majd nézd meg alkalomadtán Dánielék ezüstjét, az anyám betűit találod bennük. Az övé volt az az ékszeres láda is, minden tartalmával, amivel Döbreyék hivalkodnak. Az anyámnak gyönyörű, fehér nyaka volt, de a gyöngysort soha nem használta.)

Nagyapád egész nap a patika előtt ült, néha bement egy pohár gyomorerősítőre, aztán visszatelepedett a padra. A fia pipázott, ő nem. Ezt öregurasnak tartotta, már pedig fiatal akart maradni. Fiatal is volt, fiatalos. Ha az oláh gazdasszony sokat zsörtölődött, hogy gondolni kellene a gyerekekre is, felült a lovára előfűttenette az agarait és hozott haza néhány nyulat.

— Elláttam őket egy hétre! — mondotta büszkén és valószínűleg meg volt róla győződve, hogy ő a legjobb apa.

Egyszer megfogta a tanítót.

— Nézzen néha haza hozzám, talál ott gyereket, aki még nem tud olvasni.

A honoráriumot vagy az Istenre bízta, vagy kiutalta buzában.

— Vihet, amennyit akar, csak vetőmagnak valót hagyjon.

Az utcán minden lánynak utána fordult, az asszonyokkal bizalmaskodott. Azok nagyokat csaptak a kezére, de azért szóba álltak vele másnap is.

Legnagyobb fiát, apádat, jobban szerette a többinél. Azt hiszem, azért, mert már eljárt vele mulatni Puhaszáru csizmát hozták, azt is maguk tisztították, mert másban nem bíztak meg. Egy zöld lepellel borított fal tele volt csizmanadrággal, egyszerűekkel ép úgy, mint parádésokkal. Ezeket felváltva huzták föl, a végén már nem tudták, hogy melyik, kié.

Engem megdolgoztattak a gyámjaim azért, hogy jó módot hoztam rájuk. E tefelé, mikor lélegzethez jutottam, eljött apád az ablak alá beszélgetni. Kevés szó esett a jövőnkéről a jegyzői állás megüresedését vártuk, tudtuk, hogy akkor egybekelünk. Menekülni akartam ebből a lealázó helyzethől, amiben életem s már csak azért sem törődtem mással, mert szerettem az apádat.

Egyszer lóháton jött az öreg valamerről. Egyenesen ült a nyeregben, bár észrevettem, hogy egész éjjel nem aludt. Korra reggel volt, a cselédekkel intézkedtem az udvaron, odahívott a kerítéshez.

— De friss vagy, kis hugom! Hát már sosem alszol? Persze az esteli fenszerűlik elveszik az álmodat.

Nagyon vörös lehettem, mert lánholt a homlokom is, nem tudtam semmit felelni.

— Tegnap óta mindig rád gondolok. Voltaképen azt formálom magamban az uton, hogy megmondjam-e?

— Csak tessék, ha úgy tetszik.

— De még mennyire tetszik! Hát azt gondoltam, hogy jobb sorsot érdemelsz, mint amilyenben élsz, kergesd el azt éretlen kölyköt, mert még hirbe hoz.

— Kiről beszél?

Lüktetett a szívem, úgy éreztem, hogy feljött a torkomba.

— Hát a fiamról, arról a gyerekről. Nem való az hozzád, nem is szeretheted te azt komolyan.

Amennyire hebegni tudtam, azt feleltem dacos akaratsággal:

— De épenséggel, hogy csakis őt szeretem.

— Bolondság! — mondta nagyapád és a kerítést csapkodta a lovaglő palcájával. (Finom mestermunka volt, aranygombbal, címerrel kiverve. Az árán föl lehetett volna öltöztetni négy árvát.) — Régóta nézlek, tetszik nekem az a nagy egészséged, akaratérod, hát meg mondom úgy ahogy van: inkább magamnak szántalak.

Azzal átnyult, hogy megfogja a kezemet, de én elpatlantam onnan.

— Nem tetszik komolyan beszélni, de ne is tessék többet ilyesmit mondani.

Telefon 223.

Telefon 223.

PÁPAY LAJOS

asztalosáru gyára ARADON, gróf Károlyi Gyula-
utca 12., 13. szám és Választó-utca 30. szám. :: ::

Elvállal minden e szakmába vágó munkát jutányos áron.

— Soha komolyabban nem beszéltem. Nézd! fiacskám, négy kis árvám van, olyan elhagyottak és kócosak szegények, azoknak anya kellene, nekem pedig feleség. Most vagyok a legszebb koromban, nem akarom ilyen prédálva befejezni az életemet.

Attól kezdve nem beszéltem vele. Bujtam a találkozás elől: ha rám kurjantott, beszaladtam a szobámba s magamra zártam az ajtót.

Néha eljött hozzánk, őzet hozott vagy fél vaddisznót s maga akarta lemagyarázni, hogy milyen legyen a pác. De vasvillával sem tudtak előkeríteni. Félttem tőle, a szuróstekintetétől, amely — azt hiszem — altatni tudott.

El is maradt végképen, de a patika előtt sem ült már.

Néha láttam, a zsálok mögül, a niat lovagol valamerre, úgy jutott csak hozzám, későn a hire, hogy nyolc-tíz napban egyszer kerül haza. Mindig csak bálba jár, ő ott a legkülönb legény, pedig elég régóta tart már a farsang.

Valamelyik mulatságon eszébe jutott valami, hirtelen lóra pattant és jött haza. C-ikorgó tél volt az az esztendei, ő pedig szegény, könnyelmű, mint mindig. Azt mondták, azért hült meg, mert nem ivott egész este egy csöpp bort sem, a mentjét pedig panyókára viselte a vállán.

Egy hét múlva eltemették, negyvenegy éves volt. Az asszony nép a harmadik faluból is eljött megsiratni.

A négy kócos árvától azért nem szabadultam, azok számára már engem jelölt ki a gondviselőnek az ég. De mit tehettem, amikor nem volt, aki fésülje őket s úgy szerettem az apádat! Szegény, nyugosztalja az Isten, azt is többen siratták, mint amennyinek illet...

A kis hegedüs.

Írta: Szecső Vilmos

Régen, nagyon régen, van már talán háromszáz esztendeje is, élt híres Genova városában egy részeges hegedüs-csináló, valami Giakomo Carrini nevezetű. Volt egy kis fia, Franceszkónak hívták, szőke, sápadt és ábrándos szemű gyermek, aki hasonlatos volt firom és törékeny alkatu anyjához, aki már régen elhalt, akinek igen jó és igen érzékeny lelke és igen rossz tüdeje volt, s akit a szegény Franceszko nem is ismert. Az öreg Giakomo Carrini nappal a hegedüket csinálta, ha ugyan részeg nem volt, éjjel meg dorbézolt. A hegedül igen jók voltak, de az öreg még se gyarapodott, mert min-ken keresete elszórt borra meg kártyára. Néha, fejfájós, rideg és

józan reggeleken ölbe kapta a fiát és keserű könnyek között csókolgatta. Egyébként nem sokat törődött vele, csak épen, hogy megtanította hegedülni. A gyerek szerette is a hegedüt. Már egészen kicsi korában is érdeklődve forgatta az apja boltjában a hosszunyaku, karcsu hangszereket és kémlelve nézett be hasadékokon: vajon mely rejtelem lakozik e titokzatos szerszámban? Itt nőtt fel a néma hegedük közt, a bolíves, félhomályos és alacsony boltocskában. Gyermekujjal meg-megpengette a merev hurokat és figyelt a ki-kipattanó hangokra. Mikor aztán az álla alá nyomták a hegedüt és kezében adták a vonót, megvidámodott egyszerre a szomorú kis bolt. Gyorsan tanult. És most már nem is volt olyan szomorú az egyedüllet. S míg apja a korcsmában verte az asztalt, addig a kis Franceszko finomkodó, bánatos, régi melódiákat csinált ki a hurból. Lahunyt szemmel játszott a kis Franceszko és az anyjára gondolt, akit sohase látott.

Igy telt az idő.

De történt, hogy az öreg Giakomo egy e-ös, szeles éjszakan hirtelen lefordult a korcsmában a székéről s nem kelt föl többet. Így maradt egyedül Franceszko tizenegy éves korában. Hogy megélhessen eljárt hegedülni, hol a színházi zenekarban, hol más mulatóban játszott. Így éldegélt valahogy szegényesen.

Szomorú és vézna gyerek volt s busan bandukolt hegedüjével a hóna alatt Genova utcáin. Leperegtek a hónapok s száz évek az idő rokkáin s a magányos Franceszkónak szívébe lassan lassan bizonytalan és emésztő vágyódás, alakatlan, tétova és sóvárgó nyugtalanság költözött. Tán most nézett először tudatosan a világon, melyre született és csillogó szemmel látta meg, hogy mily gyönyörű ez a világ és ekkor fordult meg először remegő szívvel a nők után. De senki sem vette észre a sápadt hegedüst, tizenhétéves lett akkor.

És egy éjszaka, mikor kilépett a színház kapuján, hirtelen megcsapta arcát a tavasz. Valóban oly hirtelen jött. Még délután nyers és éles szél remegtette meg és most egyszerre megtordult a világ; édes és illatos fuvalom csókolgatta a Franceszko arcát. De mi volt ez? Hiszen több tavaszt ért meg már a kis hegedüs, de ilyen tavaszt, mint ez a mostani, ez a hirtelen jött, ez a búbajos és álmokat keltő, ilyen tavaszt még soha. Ittasan bandukolt haza, a szívében hangtalan és tündéri dalok reszkettek.

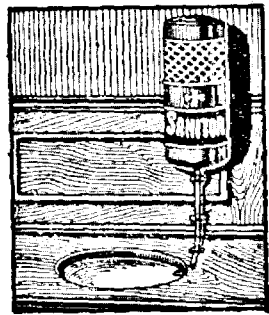
Oththon kitérte ablakát a langy fuvalomnak, aztán leült és figyelt az éjszakába, amelyben rejtelmes hangok susogtak. Egyszerre, — oh, mi ez? — belibbent valami a nyitott ablakon, egy kecses szárnyshintás és im, egy madár szállt le a szék-rény peremére.

Sanitor

legjobb
önműködő fertőtlenítő
és légtisztító

klosettók, vizeldék részére, vízöblítéssel és vízöblítés nélkül.

Egyedüli elárusító: **FISCHER MÓR** üveg, porcellán és lámpakereskedő
ARAD, Andrásy-tér 20. Telefon 568. sz.

Jelen egészségügyi újdonság célja a magánlakások, de különösen középületek, vasutak, waggonok, kórházak, vendéglők, kávéházak illemhelyeinek és nyilvános illemhelyek kellemetlen szagát megszüntetni és a klosettokat olcsó és biztos módon fertőtleníteni.

Megtekinthető: Simai gőzfürdőben, a Városházánál, Opre-féle gőzfürdőben, a színháznál, a Lloydban, a Millenium vendéglőben, stb.

A készülék kiváló előnyei a következők:

A klosettokat és vizeldecszéket a beöle állandóan folyó desinfektor anyaggal fertőtleníti.

A keletkező mérges gázokat leköti.

A levegőt fertőtleníti és szagtalanítja.

A készülék igen könnyen, bárki által szerelhető; önmagától működik és egyszeri megtöltése egy óra elegendő.

Készítményünk **antisepticuma** Prof. dr. Koch, Prof. v. Esmarch, Sir Robert Ranlinson, dr. Playfair hírneves tanárok szerint **tizenegyszerre hatásosabb, mint a tiszta karbolsav.**

Vélemény.

T. SANITOR VÁLLALATNAK

Budapest.

A „SANITOR“-készülék működését vizsgálat tárgyává tettem és azt kiváló fertőtlenítő és feltétlenül biztos és kellemes szagtalanító készüléknek találtam úgy, hogy azt nem csupán vízöblítés nélküli nyitott és tözeg-árnycszékekre, hanem vízöz itéses klozettekre is alkalmazandónak véleményezhetem.

Tisztelettel: **Dr. Nagy Albert,**
főrendiházi orvos, Pestvármegye tb. tiszti főorvosa.

De még soha Franceszko ilyen csodálatos, ilyen gyönyörű madarat nem látott. Bársonyosan csillogó, kék tollazat fűzte a karcsu testet, de oly különös kékszinű toll, ilyen kék színt még nem látott. Olyan vidám és meleg, olyan szívet emelő szín volt ez, tiszta, bizó és forró emelkedés járta át láttára az ember lelkét. Amellett szebben és melegebben csillogott, mint a drágakő és mintha a madár szárnyain valami idegen, titokzatos és izgalmas lehellet reszketett volna, messzi álmországok friss, ózonos, izgató bűbája.

Franceszko hirtelen felkelt és betette az ablakot, hogy a madár el ne szállhasson. De a kék madár oly nyugodtan ült a szekrény peremén, mintha nem is gondolt volna a menekülésre. Sőt vidám és barátságos szemmel nézett az ámuló zeneszre. Később pedig leszállt Franceszko elé az asztalra, kitartotta csőrét és dalolni kezdett. Még soha ilyen bűbajos és tündérien szöngő, búngó hangokat nem hallott a kis hegedűs. Tollat vet elő és belemártotta a tintába, hogy majd lekotázza. De nem sikerült a dolog sehogyse. Egészen más volt az, ami a papírosra került, egészen más, mint amit a madár dalolt. A hangok édes és misztikus varázsa a levegőben maradt. Franceszko csüggőden tette le a tollat és lefeküdt. Reggel fölészelve, még hunyt szemmel arra gondolt, hogy álmolta az egészet. De fölvetvén pilláit, megdöbbant a szíve. A madár ott ült ismét a szekrény peremén. A szárnyából kihullott egy toll, ott csillogott az asztalon. Ezt a tollat Franceszko a süvege mellé tűzte és elment hazulról, gondosan bezárva ajtaját. A kék toll ott ragyogott a hegedűs süvege mellett, rejtelmesen, vonzóan, csodamódon és Franceszko meglepetten vette észre, hogy minden asszony szem őfeléje fordul. A toll, a kék toll. A hegedűs aztán egy szép leányzóknak ajándékozta a tollat egy édes és fűszeres csókjáért.

Este vidáman ment haza. A madár már szárnyrepedve várta. Ismét odaszállt a fiú elébe az asztalra és még szebben dalolt, mint tegnap este. Franceszko gondolt egyet. Kitépelt egy tollat a madár szárnyából, a madár türte és — ó csuda — a titokzatos madár énekét sikerült lekotáznia.

Boldogan tért pihenőre. Reggel, — megvan-e még a madár? Ó, megvan! — ismét kitépelt egy tollat a madár szárnyából, a süvege mellé tűzte és elvitte a lekotázott dalt a nótakereskedőhöz. Ez el volt ragadtatva a gyönyörű daltól és egy csomó aranyat nyomott a Franceszko markába. Franceszko ittasan ment ki az utcára és ismét elajándékozta a süvege mellé tűzött tollat egy ölelésért.

Ezentul boldog élete volt Franceszkonak, sok-sok tollat tépet ugyan ki a kék madár szárnyából, de ez nem volt baj; a csodálatos tollak mindig újra kinőttek. Így teltek az évek mámorban, dalban, sugaras boldogságban...

De egy reggel azt vette észre Franceszko, hogy mintha kopnék a csodálatos madár. Már nem oly harmatos, nem oly fényes a tollazata, a süvege mellé tűzött toll sem tette már meg mindig a hatását és a nótakereskedő is szűkebben mérte aranyát. Am azért csak ment még valahogy a dolog és Franceszko még mindig, csodálatosnak, szépnek, elmámorítóknak látta ezt a világot.

Egy ködös, szinte'en reggelen azonban — Franceszko fázot a paplana alatt — meglepetve látta, hogy a madár megszükkült egészen. A szíve összorult a fájdalomtól és ijedségtől. Neki magának sem tetszett már a dal, amit a madár az este dalolt, de mégis papírosra vetette. Tollat is tűzött a süvege mellé. A nótakereskedő azonban kidobta Franceszkot a hitvány és üres fércelménynyel, aminek a dalt nevezte s a süvege mellé tűzött toll sem használt semmit: a mély és titkos leány szem pillantása közömbösen siklott el Franceszko fölött.

A hegedűs összetörve, bánatos dühvel tért lakására, — mily ellenségesen, mily unottan néztek rá a házak, melyek azelőtt úgy hajoltak ki a hepe-hupás kövezetre, mintha valamely édes és vidám álmot szövögetnének. Otthon dühösen ment neki Franceszko a szürke madárnak. De a madár — most látta csak, mily kopott, tépett, fakó, siralmas jószág lett belőle — mindig kitért a keze elől és siralmas csipogással igyekezett menekülni. Franceszko mind dühösebb lett, valamely vad és konok harag fulasztotta, valamely szörnyű gyűlölet dobogtatta szívet a szegény madár ellen, noha annyit köszönhetett neki, vagy éppen tán ezért. Fölkapott egy vastag könyvet és a madárhoz vágta. És a szegény madár holtan hullt le a padlóra.

Most végtelenül megbánta Franceszko a gyilkos cselekedetét. Mert hátha — ki tudja? — még ki is nőttek volna újra azok a bűbajos kék tollak. A szék támlájára dült Franceszko és úgy sirt egész éjszakán át, siratva a kék madarat, siratva magamagát.

Ugy találta ott reggel a szolgálóleány és meglepetve kérdezte gazdájától, hogy miért zokog vajon ily keservesen?

— Hogyne zokognék! — felelte Franceszko, — mikor megöltem a madarat!

Miesoda madarat? kérdezte a leány ámulva.

— Hát a kék madarat. Nem látod, itt fekszik holtan a padlón?!

De a leány semmiféle madarat nem látott. Megijedt és orvosért szaladt.

Az orvos előtt is a kék madarat siratta Franceszko. Az orvos vallatára fogta a szolgálót, de ez megesküdött rá, hogy ő ugyan tiz esztendeje szolgál már a háznál, de Isten őt úgy segélje, ő itt még soha semmiféle madarat nem látott.

Domán Ignác

ponyva- és zsákkölcsönző üzlete és irodája

Deák Ferenc-utca 8. szám.

Ajánlja legolcsóbban számítva

kölcsön-ponyváit

és

1732

kölcsön-zsákjait.

Telefon 91. sz. Telefon 91. sz.

Bing Ede

Arad.

1832

Bor és szilvórium, törköly, cegnek termelő, nagykereskedő és szállótulajdonos.
o o Likőr és rumgyár. o o

Alapított 1860. évben.

1912. évi pozsonyi kiállításon arany érem.
Milleniumi nagy érem. 1902. évi verseci gazdasági kiállításon nagy ezüst érem.
Az alföldi és délmagyarországi 41. kiállításon 1890. évben arany érem.

Az orvos megcsóválta a fejét és kórházba vitette Franceszkot. De innen, mivel senkinek nem vétett, hamarosan elbocsátották.

Ezután hegedűjével a hóna alatt korcsmáról-korcsmára járt Franceszko. Így tengette életét H. valamelyik kocsmázónak jókedve támadt, elmeséltette a hegedűssel a kék madár történetét.

Franceszko ilyenkor könyes szemmel mondta el a titokzatos kék madár százszor elsírt históriáját. A vendégek nagyokat nevettek rajta, végezetül pedig megajándékozták a megvéthedt hegedűst egy itce borral...

EBÉD UTÁN.

Ülök a meleg déli fényben
Jóllakva, bolbogan, elernyedten.
Köröttem jóleső fényűzés
És csinos barátnóm az ölemben.

Néha, néha egy bágyadt eső.
De semmi heves szeretkezés.
A légben cigarettánk illatos füstje.
Sok hangulat és semmi eszlekvés.

Oly jó is, így kéjesen ellustulni...
És élvezni csendben, nyugalomban
A biztos jólétet s a biztos nőt,
A ki karjaim közt fogva van.

RING KÁROLY.

CSONT: TIZ KRAJCÁR FONTJA.

Irta: LÉNGYEC GYULA.

I.

Sajószentpéter utcáin, az 1879-ik esztendő március havában, sűrű dobpergetések között hirdette a város dobosa mindenkinek.

— Közhírré tétetik lakos uramiéknak, hogy akinek csontja van, vigye a Mogyorós kocsmájába, ott Völmár Jakab egy hatosért megveszi foltját, akármennyi van.

Egyszerre nagy kellete lett a mászor lenézett, kutyáknak szánt csontnak. Hogyne lett volna nagy kellete? Hiszen abban az időben egy hatosért egy font húst adtak. Manem a szegény, akkor is szegény volt, akinek a hátnál hus is ritkán, csont pedig még annál is ritkábban került: ami került is néha-napján, elhordták a kutyák.

A miskolci kapunál, egy kis zsellérházban is a csontról folyt a beszéd. Özvegy Ujlaki Pálné két nagyobb leányával találgatta, hogy ugyan minek a Völmárnak az a sok csont, amikor berontott a házba a legkisebb lánya Zsuzska. A kis lány csak hallgatta egy darabig a beszédet.

— Milyen jó volna most, ha sok csontunk volna? Vethetnénk buzát és ruhát is az árán.

Egyszer csak megszólalt a Zsuzska.

— Édes anyám! Ha csak csont kell? Tudok én igen sokat! Tardi Julisékkel ott játszottunk a dombon, a honnan a földet hordják tapasztani, ott igen igen sok csontot mosott ki az eső. Egész délután ott játszottunk vele.

— Ne mond senkinek kislányom, majd megnézzük reggel. Csak az a jó Isten reánk pillantana, hogy szerezhethetnénk egy pár forintot; hiszen az özvegy asszony sorsa csupa nyomorúság.

II.

Még a kőd rajta feküdt a Sajó völgyén s a hajnal rózsaszínű köntösét, akkor kezdte magára öltetni, mikor özvegy Ujlakiné a három leányával már ott szorgoskodott a domb oldalában.

Először elszörnyűködtek a sok csont láttára, de azután csak az ért az eszükben, hogy hány font lehet az a rengeteg csont. Az, hogy hogy került oda; nem is fordult meg az eszükben. Csak rakták kosárba és a két nagyobb leány horda, hűségesen háza. Akkor hagyták abba a szorgalmas munkát, mikor a városban az egyik

Millenium sörcsarnok és étterem.

Jó magyaros konyha.

Mindhárom ünnepnapon katonazene

Kitűnő hegyaljai borok.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy a husvéti ünnepek alatt

Részvény-kiviteli sör és a világhírű tavaszi barnasör mely ugy zamat, mint minőség tekintetében vetekedik a külföldi Salvator-sörrel.

Az ujjonnan és díszesen berendezett sepré társaságoknak és lakodalmaknak rendelkezésére áll

Tisztelettel:

SCHUCH FERENC
a Millenium sörcsarnok tulajdonosa.

udvaron és a másik udvaron is nyikorgott a kutyák és a jószágok itatták a gazdákat.

A göröt, a honnan a csontokat kiszedték betakarták földdel. A kis Zsuzska már úgy beszélt hazafelé menet.

— De sok csontunk maradt még.

Délelőtt megörült Völmár a sok csontnak, de még jobban Ujlakiné az öt forintnak, amit érte kapott. Meg is kérdezte Völmárt, hogy minek az a sok csont? Megmondta Völmár, hogy a cukorgyárba szállítja. Ujlakiné összecsapta a két kezét.

— No uram, teremtem, az én gyerekek eddig se sok cukrot szopogattak, de ezután, tudom, hogy még annyit sem fog.

Az első naptól kezdve, a virradat mindég ott találta Ujlakinét és a három lányát a domb oldalába, ásva, gyűjtve a csontokat. Délelőttként pedig Völmár hűségesen fizette az 5—6 forintokat. Az ötödik napon, a hogy szedegetik a csontok nagyját, a Zsuzska egy kerek koponyát talált.

— Edes anyóm! Ni milyen csont? Olyan mint a kugli golyó, vagy mint a lópótlak hasa.

— Az ám! Szól Ujlakiné. — Itt a feje meg be van vágva, mintha baltát vágta volna bele. De ne ácsorogjunk, siessünk, mert mozog a város. Lökd oda a fábba közé. Csont . . . hát csont . . . iz krajcár fontja.

III.

Vasárnap délután, öv. Ujlakiné kiült a kis kapuba nézdelődni. Amint látta, hogy a Madarász Balázs kapujába többen vannak, ő is oda ballagott. Az öreg Madarász Balázs javába magyarázott a szomszédoknak.

— A világ sora mindig fordul egyet! Én még a nagyapámtól hallottam, hogy a szentpéteri határ a Madarászké és az Ujlakiaké volt, régen nagyon régen. És most itt a zsellérsoron mienk a legkisebb ház. Földünk meg csak annyi, amennyit ingyen ad a város majd halálunk után, kint a temetőben.

— Úgy beszélte nagyapám, hogy a régi Madarászok és Ujlakiak ott laktak a dombon, a templom mellett nagy vastagfalú házba. Temérdek morhájuk, számtalan jobbágyuk dolgozott a határban, a pénzüknek pedig a számát sem tudták. Egyszer csak berontott a török az országba. Végig pusztította, végig égette a gazdag Sajó völgyét s feldúlta sajszentpétert is. A lakosokat a tem-

plom előtt állék halomra. Csak akik a „Bükk” rengetegekben, barlangokban, odvas fákból húzódtak meg, azok kerülhették el a szörnyű halált. Egy-egy suhanc gyermek maradt meg a rettenetes dúlásból, a Madarász és Ujlaki familiából. A sok föld meg van ma is, de már nem Madarász, nem Ujlaki szántja, veti. Pedig Sajószentpéteri Madarász vagyok én is, mint őseim voltak; az meg ott ni — szól Ujlakinéra mutatva — tiszaujlaki Ujlaky Pálné!

— Az idő fordult és a Madarászok meg az Ujlakyak a domb-
ról, — a honnan olyan szép kilátás van a virágos Sajó völgyére,
— lekerültek ide a vásártér mellé, ahol a libalegelőért is bért szedtek a város.

— Én már nem sokat bánom. Elmúltam kilencven esztendő. Nemsokára felkerülök már én is a dombra, ahol őseim laktak. Hiszen jól tudjátok, hogy a templom felett a dombon ott van a . . . temető.

IV.

Másnap Ujlakiné és a két nagyobbik lánya, ahogy a domb-
oldalából a csontokat ásta, apró fekete gombokat és egy fényes szelencét talált.

— Ni milyen szép fényes! Talán bizony arany? Szólt az egyik leány.

Ahogy a kapa élével felfeszítették a szelencét, hát kihullt belőle egy megfakult, megsárgult levél. Letették a kapát s olvasták az írást.

— Lelkem, Uram!

— Istentől kívánom, hogy friss egészségbe találdja levelem Kegyelmedet. Hívó szóval keresem, hogy jöjjön haza lelkem, mert ebbe a zavaros világba, általmazó, védelmező nélkül lenni, egy gyenge asszonynak, nagyon is keserves. Sülektől már Vadnáig nyargalásznak a török martalócok. Mindenütt rabolnak, mindenütt égnek. Ne hagyjon minket kis fiával együtt, martalécul a pogánynak, hanem ha levelem kézhez vette siessen haza nyargalást a szentpéteri házba, ahol nagy aggodalmak között várja, hű párja.

Ujlaky Istváné, Márjássy Borbála.

A cím is rajta volt a levélen.

— Adassék e levél Nemes Nemzetes és Vitéz Tiszaujlaki Ujlaky István Urnak, az én hites uramnak

Az Ország hadában.

— ibi, ubi.

Országos Magyar Vasutas Takarékpénztár Részvénytársaság aradi fiókja

Vasuti Kereskedelmi és Díjszabási osztálya, Szabadság-tér 21. szám.

Alaptőke 5,000.000 korona.

Intézetünk kobeében egy

„Vasuti Kereskedelmi és Díjszabási Osztályt”

állítottunk fel. — Ezen osztályunk foglalkozni fog fuvarlevél felülvizsgálással, kártérítési igények kielégítésével, valamint a vasuti szállítások körül előforduló nehézmények rendezésével. Ügykörébe tartozik továbbá az is, hogy ügyfeleink minden tarifa, szállítási vagy utirány ügyben szakszerű tanácssal és felvilágosítással rendelkezésére álljon.

A fuvarokmányok kézhezvétele után azokat szakavatott közegeinkkel azonnal felülvizsgáljuk, számfejtjük és az általunk talált díjkülönbözetet az illetékos vasutnak bejelentve, intézkedünk annak mielőbbi utalványozása iránt. — Saját költségeink és díjaink felszámításánál a legmesszebbmenő méltányosságot fogjuk gyakorolni. — Elszámolásainknál t. ügyfeleinknek az eredeti leszámolási okmányokat fogjuk bemutatni. — Kérve új osztályunk mielőbbi szives foglalkoztatását, vagyunk

1806

kiváló tisztelettel

Országos Magyar Vasutas Takarékpénztár Részv.-Társ. aradi fiókja.

Özveggy Ujlaky Pálné kezében reszketett a régi elsárgult levél. Csukló, zokogástól elfojtott hangon szólt a két leányának:

— Rakjátok ki a csontokat a kosárból, vissza a gödörbe. Temessük el őket, hadd nyugodjanak . . . hadd pihenjenek tovább is . . . szegények.

V.

Ujlaky Pálné ünneplőbe öltözött és bement a piaci koporsós boltba és ott megvette a legszebb koszorút. Odaadta érte mind a csontok árát. Azután gyermekeit kézen fogva, fényes délből elment a csontok helyére s ott a koszorút a friss földhányásra tette, kezét összekulcsolva imádkozott buzgón . . . Miatyánk, ki a menyekben vagy . . . Bocsdásd meg a mi vétkeinket! . . .

Még az „Ámen”-hez sem ért, amikor három szekérrel hozzájuk ért Völmár, aki visszahozta mind az apránként összeszedett csontokat.

Az történt ugyanis, hogy a cukorgyárban felismerték a csontokat, hogy azok mind embercsontok és nem vették át tőle; sőt ráijesztettek, hogy bezáratják, ha vissza nem viszi oda, a honnan vette. Eppen kapóra jött hogy, Ujlakynéval találkozott. Mérgesen kérdezte tőle

— Honnan vette ezeket a csontokat?

— Innen Völmár ur! — szólt Ujlakyné a friss földhányásra mutatva. Csakhogy visszahozta! Érigyetek lányok hozzátok kapát, majd segítünk mi is . . . temetni.

— Hát a pénzem, amit a csontokért adtam?

— Ott van, koszorút vettem érte . . . nekik!

Azután elkezdtek rakni a csontokat, le a szekerekről. Ujlakynénak és a két leányának a könnyei, mint a zápor az eltikkadt mezőre, úgy hulltak, a száraz csontokra. Oda is szólt nekik Völmár:

— Azt még értem, hogy a cukorgyár kényes, de maga Ujlakyné, mit sirat ezen a sok csonton? Maga járt a legjobban, én becsületesen megfizettem magának érte. Csont . . . hát csont, tiz krajcár fontja.

TEMPLOM.

No lám, a vén harang rezgő szavában
Ma nem a múltnak lelke andalog.
Kitárul a pókhálós templomablak
S kilengnek rajta ifju angyalok . . .

Szellőhullámos uj tavasz varázsa,
Megtört sugárok tiszta mosolya,
Uj angyalok! A vad pogány vad lángja,
A szent tűz im' le nem lohad soha!

A vén templom oltárán ég lobogva:
Egy ifju pap gondozza szüntelen . . .
Hány korhadt bálvány dőlt már benne romba!
Hány angyalt szült már csöndes éjjelen! . . .

Kong bong a vén harang.: Száll száll az angyal
Tavasz van . . . Uj tüze szíven talál . . .
Nincs istenem, de van papom, oltárom!
Nincs istenem, de templomom, az áll! . . .

Szirtes Artur.

KRISZTUS.

Ha szeretett volna — de nem egy menyországot,
Egy feketeszemű, szép zsidó nőt:
Élt volna boldogan, vidáman,
De senki sem ismerné őt.

S lett volna sok viruló gyermeke.
Kiket eltart két keze munkája
És izrael áldott ege alatt
Boldog öregség borult volna rája.

S nem lett volna a rémes Golgotha
S a véres félszem ama hűvös előtt.
Ehelyett nyugalom, békesség, —
De senki sem ismerné őt.

RING KÁROLY

Uj vállalat!

Uj vállalat!

Értesítjük a n. é. közönséget, hogy Vulcu J. Maxim ur telepén Fábián László-utca 5 b szám alatt egy

t ü z i f a - ü z l e t e t

nyitottunk, villanyerőre berendezett fűrészelő és aprító üzemmel, ahol állandóan raktáron tartunk elsőrendű száraz sprított tűzifát. Ajánlunk: búkk-, cser-, gyertyánhasáb- és dorongfát úgy őlszámra, mint felaprítva házhoz szállítva és pincébe berakva. Pontos és gyors kiszolgálás! A n. é. közönség szives pártfogását kérjük kiváló tisztelettel

Folkmann és Lassner.

Telefon 895. szám.

1740

MEGÉRKEZTEK

a legújabb női modell, **Tagal, léször és szalma-kalapok.** Több mint 3000 drb. legújabb divat-formák és fel-díszítettek, már **2 koronától** kezdve. Olcsóbb mint bárhol.

Férfidivat kemény- és puha kalapokban

óriási raktár. **Nagyban és kicsinybeni eladás.** — Kalapokat festés és javítással legújabb divat szerint átalakítok.

Tisztelettel

1695

Bittenbinder Konrád

első aradi villanyüzemre berendezett kalapgyártás.

Arad legrégebbi divatáruháza

Rosenblüh H. és Társa

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Ajánlja a tavaszi saison ujdonságait gyönyörű bel- és külföldi szövetek — gyapju francia delainek. —

Óriási választék csipke és szövet függönyök — ágy- és asztalterítők, szőnyegekben. —

1853

Alkalmi vétel perzsa szőnyegben.

DEIN PAULA

Arad, Weitzer János-utca 9. sz.
Legszebb tavaszi ujdonságok.
Gyászkalapokban nagy raktár.

női kalap raktára

Hölgyközönség figyelmébe
ajánljuk az **Arad, Deák Ferenc-utca 33. sz. alatt**
levő elsőrendű

himző, rajz és előnyomda
műintézetünket.

hol legszolidabb ár mellett el-
vállalunk összes a szakba
vágó munkákat finom és izlé-
ses kivitelben, ugyintén tel-
jes **kelengyék**et is. — El-
fogadunk jó családból leányokat
tanításra.

1011 Kötőnő tisztelettel
Wirtschaftler Testvérek.

Báró Bohus Lajos bérpalotájában

kiadók f. é. augusztus 1-re lakások,

fűtéssel, lifthasználattal a legmodernebb berendezéssel,

üzlethelyiségek

diszes portálékkal és mellék helyiségekkel, fűtéssel.

Egy világos tágas fényképezési műterem.

Egy ugyanolyan festő műterem.

Értekezhetni alólírott házigazdókkal: 1738

Bódy Bódog.

ALAPITTATOTT 1889-BEN

Várholt László

urí és női cipész Arad, Weitzer János-utca 2. szám. (Minorita-palota)

A n. é. közönség szives tudomá-
sára hozom, hogy a tavaszi idényre
már megérkeztek a bőrkülönleges-
ségek. Elvállalok a legújabb divat
szerint **férfi-, női- és gyer-
mekcipők** készítését, valamint
Orthopéd cipőket fájós lábakra —
Megrendelések 48 óra alatt esz-
közöltetnek. Visszamaradt cipők ju-
tányos áron kaphatók. Becse-
pártfogást kér a legmélyebb tisztelettel

VÁRHOLT LÁSZLÓ,

legosi honvédeszed tisztikarának szolgáltató.

Női és leánykalapok

legolcsóbban kaphatók

a **Kalapgyár raktárában**

Forray-utca, (Gróf Hunyady-palota)

Szabott gyári árak!

1623

Alakítások a legújabb formákra gyorsan eszközöltekn.

Nagyméltóságú Gróf Hunyady Károlyné urnő
bérpalotájában a Forray-utcában

azonnal kiadó egy tágas üzlethelyiség

mellék helyiségével.

Értekezhetni eziránt alólírott házigazdókkal: 1737

Bódy Bódog.

Meghívás.

Az Aradi Hitelbank és Takarékpénztár részvénytársaság 1913.
évi március hó 30-án (vasárnap) délelőtt 10 órakor tartandó

V. évi rendes közgyűlésére

melyre a t. részvényesek tisztelettel meghívotnak.

Tárgysorozat:

1. Jegyzőkönyvvezető és két hitelesítő kijelölése.
 2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése és az 1912. évi zármentés megállapítása.
 3. Az 1912. évi mérleg feletti határozat, a nyereség hováfordítása iránti intézkedés, az 1912. évi kezelésre vonatkozólag az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása.
 4. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság újja alakítása.
 5. Az alapszabályok 6-ik §-ának módosítása.
 6. Netáni indítványok tárgyalása.
- Aradon, 1913. évi március hó 30-án.

1896

Az igazgatóság.

Legolcsóbb cipő bevásárlási forrás!

A nagyközönség szives figyelmébe ajánlom a **Deák Ferenc-utca 6. sz. alatt** levő dusan felszerelt saját készítményű

férfi-, női- és gyermek-cipő üzletemet,

hol a legjobb minőségű cipők állandóan feltűnő olcsó áron kaphatók

Weisz Márton

urí- és nőcipész

1546

Deák Ferenc-utca 6.

Hölgyek figyelmébe.

Üzletemet felosztatom,
végkiárusítást rendezek (a volt Békésy és
Schweiger Fischer Eliz-palota udvarhelyisé-
gében) Andrassy-tér 20. szám alatt.

Nyári modell kalapokban, tollakban prölözök, selymek, szalagok, virá-
gok, bársony, mallin, gáz stb. végben és méterenként. Mivel csak rö-
vid ideig tart, kérem a n. é. helybeli és vidéki hölgyeket, szives párt-
fogásukat a legolcsóbb bevásárlásra

1891

Major Julia.

Ragyogó szépszínű

tojás festékek
többféle színben.

Tojásfestő papírok

Quedlinor, Ostara-papír
Mikádó, Manik-papír

csomagja 14 fillér. Kapható

Rozsnyay Mátyás

gyógyszertárában

Arad, Szabadság-tér.

1845

Mindenki azt mondja már, hogy

Szeplők, májfoltok

és minden arctisztatlanságok eltünteté-
sére, továbbá hideg, szeles időben arc és
kezek megvédésére legjobb az eredeti

Kárpáti-féle

Benzoe-Creme 1 korona.

és **Benzoe-tej szappan** 70 fillér
utasítással.

Készíti.

7031

KÁRPÁTI JÁNOS gyógyszerész

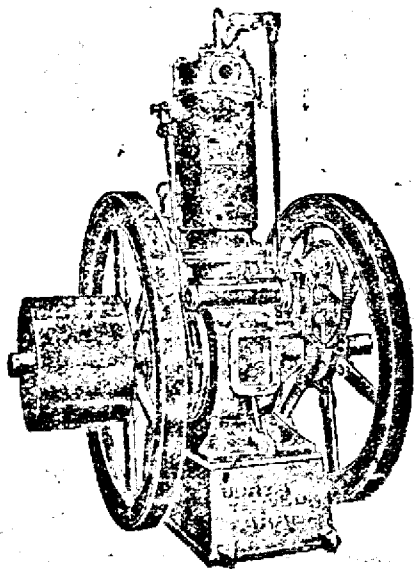
Arad, Boros Beni-tér 15. sz.

6 korona rendelésnél postaköltség nem számítatik.

A „Nicholson“ gépgyár r. t. kerületi képviselője.

**Legjutányosabb árakon és kedvező részlet-
fizetési feltételek mellett szállítunk :: ::**

**Teljes gőzcséplőkészlet és magánjáró, benzin és nyersolaj cséplő-
készletek, benzin, szivógáz és Diesel-féle rendszerű nyersolaj-moto-
rok, malomberendezések, víznyomású olajsajtók, amerikai aratógépek, széna-
gyűjtők. Triőrök, rosták, ekék, vetőgépek és mindennemű gaz-
dasági gépek. Asztalos és kerékgyártó fa-meg-
munkáló gépek. Elsőrendű gépszijak, gépolaj és gépszir,
dobsinek.**

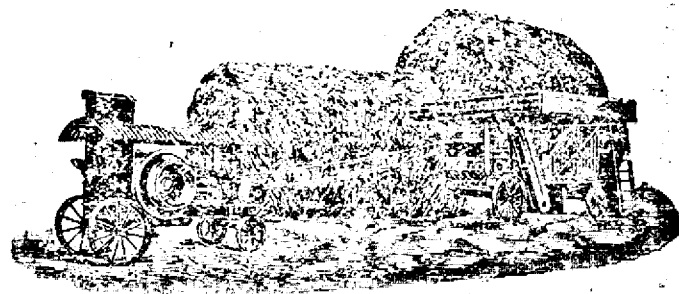

1665

Árjegyzék ingyen és bérmentve

Interurbán telefon 604. sz.

Eredeti francia „Vermorel“
permetezők kizárólagos rak-
tá a.

Erdeklődőket felvilágosítás és üzlet megkötése végett egyik céglőnökünk
személyesen saját költségünkön meglátogat!

BURZA TESTVÉREK ARAD,

BOROS BÉNI-TÉR
1. sz. (saját ház.)

A „Nicholson“ gépgyár r. t. kerületi képviselője.

Mmes Neustadt és Herzog
 francia és angol fűzőkülönlegességek
Arad, Salacz-utca I. szám.
 Központi főüzlet: Budapest, V., Bécsi-u. 9. sz.
 Telefon 134-04.

Készítjük a legújabb divat szerinti hosszú fűzőket, mely úgy karcsu, de különösen erős hölgyeknek kiválóan alkalmasak. Mindennemű pongyola, halcsont nélküli fűzők, csipőszorítók, egyenes tartók és orvosi rendeletre ortopaid-fűzők, a legnagyobb gondossággal és szakértelemmel készítettnek.

A legszebb batiszt szöveteiből óriási választék áll rendelkezésre. Saját készítményű, valamint valódi Párisi és Brüsszeli kész fűzők már 6 koronától kezdve. Gyönyörű melltarló és leibchenek dúsz választéka.

Régi fűzők ha nem is cégünkötől valók 3 nap alatt teljesen újjáalakítva kitesztittatnak, vidékieknek is legolcsóbb árban. Vidékieknek árjegyzéket és mértékveteli utasítást díjmentesen küldünk. Mindennemű levélbeli megkeresésre válaszolunk.

1900

500 koronát fizetnek, akianna Baria-til fogvizóhaszn-nek nála mellett, üvegje 80 fill. valaha ismét fogfájást kap, vagy a szája büzik **Bartilla A örökösai**, (E. Winkler) Wien, 19|1. Sommer-gasse 1. — Kapható **Aradon** minden gyógyszerárban, különösen **Földes Kelemennél**, Deák Ferenc utca 11. sz. és **Vojtek és Weisz** Kérjünk mindenütt határozottan **Bar-tilla-féle** fogvizet. Hamisítványok fejelentői jól díjaztatnak. 1401

Ezelőtt

Bolezni Antal

léle cipő-üzlet Salacz-utca 2. sz. alatt megnagyobbítva, saját készí-téstü uri női és gyermek cipők raktára. Elsőrendü munka és anyag-ból állandó nagy választékban kap-hatók. Mérték utánl rendelések a legújabb divat után pontosan kész-l-metnek. — Tisztelettel

Czernóczky M.

Ingyanforgalmi és Parcellázóbank r.-t. Arad, Petöfi-u 1. sz. Telefon 861.
 Zimándi dülő 3. sz. alatt (a Mosóczyi-telep és a város kö-zött) eladunk kiváló fekvésü

háztelkeket

olcsó áron, előnyös kölcsön-nyujtással, vagy 5 évi részletfizetésre. Telke-inkre igen előnyös építési kölcsönöket is adunk.

1-7717.

A kizárólagban ki-függesztett OLLA-ábrák az Olla-árakat jelölik. Kedvelt minősé-gek: 1908. sz. to-csajta 6 korona, 1904. sz. superfinom to-csajta 6 korona. Az „OLLA”-már-ka mint 20-000000 al-ál legmegbishi-ebbnek van ajánva. 1897 Kapható Aradon Vojtek és Weisz, Török A. és Társa, Vojtek Kálmán, Ring Lajos Hegy-ész Gy. és Énea János utcaánál.

Feloszlik

május hó 1-én Lázár Cz. női kalap-üzlet, mely alkalommal a legújabb divatu kalapok rendkívül árban eladatnak, amelyre a tisztelt hölgykö-zönséget meghívja tisztelettel

Lázár Cz. női kalap-üzlete Arad, Minorita-palota.

Ugyanott üzleti felszerelés, be-rendezés, állványok, tükrök, üvegszekrény, asztalok, vilá-gítási eszközök stb. jutányo-san eladók. Ugyancsint Dam-janich utca 17. szám alatti ház is eladó. 1861

Valódi brünni szövötek

az 1913. évi tavaszi és nyári időszakra
 Egy szövötek 7 kor. | szövötek 7 kor.
 2. 10 m. hosszú | szövötek 10 kor.
 teljes férfiruhához | szövötek 15 kor.
 (szabó, szék, és mellény) | szövötek 17 kor.
 elegendő, csak | szövötek 20 kor.

Egy szövötek teljes nőruhához 20.- 25.- kor. szövetanyag kivételével, kizárólagos jogszabály szerinti, női ruhákhoz szöveteket ad. Gyári árban kelt, mint megbízható és szelíd egy minőségű kényelmi pontosságú szövet.

Siegel-Imhof Brünn.

Elitárk ingyen és bérmenten.
 Az előnyök a magyarázat a magyarázat, ha szövötek kivételével kizárólag Siegel-Imhof cég-é, a gyári piacaon rendel meg, igen jó minőségű. Szabott, legolcsóbb árak. Örökös választék. Minőség, figyelmes kiszolgálás, még a legkisebb rendelésnél is, teljesen ingyenes.

9344

Ősz haj és ősz szakáll

Idősebb kinézetet idéz elő. Használ-ion kizárólag csak VITEK-féle NUCIN-t szőke, barna vagy fekete á K. 2.- vagy VITEK-féle NUCIN-t

egyszerű á K. 1.- és a haja ismét vissza nyeri az eredeti színt. Kapható minden gyógyszerár és drogeriában. Valódi egyedül a gyárból, kosmetikai és gyógykészítmény. Fr. Vitek & Co. Prag II., Wassergasse. Raktár: Török József Budapest. Földes Kelemen Arad. 6417

Nemesített

gyümölcsfák és szőlőoltványok

gyökeres Ripária I. oszt. 1 éves 5000 drb, 2 éves 4000 drb pótlásra igen alkalmas. 4000 drb száraz, hasított tölgyszőlőkaró egy évig volt használva, jutányosan eladó. Egy Hénd-féle lóhátl perme-tező jó ka-ban, egy nyéron használva volt, 1500

eladó Máriaradnán Kucses Pálnál.

Értesítés!

A n. é. hölgyközönség szíves figyelmét felhívom a Révai- és Fábrián-utcák sarkán levő

női ruha készí-tésiszalonomra,

ahol a legújabb angol- és francia divat szerinti ruhák elkészítet-nek pontos kivitelben jutányos ártt. 1609

Szíves pártfogást kér

T. Tarnóczy Blanka.

Gianotti Nándor

uriszabóüzlete Arad, Deák F.-u. 8. Gianotti Nándor

uriszabó.

1519

A nőnek szépsége legnagyobb dize.

Ezt ápolni, megtartani a legnagyobb művészete a kosmeticiának. Egyik ilyen készítménye a modern kosmeticiának a FÖLDES-féle

Margit-Mosdópor.

A mosdóporból egy evőkanálnyt kell oldani egy mosdótányi vízben. Érezni fogjuk azonnal a mosdás után azt a kelles bizsergést, amelyet a fokozottabb mozgásba hozott vér működése okoz, tapasztalni fogjuk azt a nagyszerű hatást, hogy arcunk üde, ruganyos, harmatos, illatos lesz, a petyhüdt bőr élénkebb lesz, kisimul, megtelik, a porusok szabadon functionálnak s könnyen végzik feladatukat, szabadon jól választják ki a test nedveit, könnyen, akadálytalanul veszik fel a levegő oxigénját, a fityegő ráncok elsimulnak. **Mosdáshoz egy evőkanálnyi használandó mentől hidegebb vízben. ÁRA 1 KORONA.**

Gutori Földes Kelemen gyógyszerháza

ARADON.

Legjobb, leghatásosabb,
szegények és gazdagok által
legkedveltebb háziszer
a
Doré sósborszesz,

amely külső és belső használatnál minden eddig létező hasonszert felülmul. Ara egy üvegnek 44 fillér, nagy üveg 1 korona 10 fillér, óriás üveg 2 korona 20 fillér. Mindenki saját érdekében **Doré sósborszeszt** vásároljon.

Kapható a készítőnél:

Hajós Árpád gyógyszerháza
ARAD, Andrassy-tér 22. a megyeházával szemben.

A Kalap Bazár

Női kalapformák
és diszek áruháza

Arad,
Deák Ferenc-utca 8.

Divat kalap, kalapformák és diszek
árjegyzéke:

	Korona
Gyöngy szalmakalap	2 95
Bast kalap	2 40
Tagal kalap	5 90
Florentin kalap	4 50
Selyem divat tokk kalap	8 50
Leány kalap divat szalma	2 20
Trotteur kétszínű szalma	1 90
Panama valódi	14 00
Tagal szövet tokk	4 50
Divat szalma	2 00
Pedal (gyöngy trotteur)	4 30

Divat diszek:

	Korona
Patent kócsag	2 00
Valódi kócsag ezálanként	70 00
Divat virágcsokrok	1 00
Divat rózsacsokrok	1 00
Valódi structoll	2 00
Selyem szalag 10 cm. széles mtr	50 00
Selyembársony minden színben mtr	2 50
Gyász krepp mtr	1 25

GYÖRGGY MENYHÉRT ÉS TÁRSA

ARAD, Andrássy-tér 8. a Minorita templom
bejáratával szemben.

Telefon 855.

Telefon 855.

Ujdonságok és
eredeti modellek
Divat felöltők
Angol raglanok
Félhosszu raglanok
Leány kabátok
Gyermekefelöltők
Divat kosztümök
Angol kosztümök
Divat blousok
Divat aljak
Pongyolák

Szabott árak!

Szabott árak!

avaszi ujdonságaink megtekintésére felhívjuk a nagyérdemű hölgyközönség szives figyelmét.

Weisz Dániel

épület- és műlakatos

ARADON, Deák Ferencz-utca 38. szám

Készít minden e szakmába vágó munkákat, ugymint: épület vasalásokat, rácsokat, kutak, kapuk, vasredőnyök, takaréktűzhelyek stb.

Vaskonstrukciókat amerikai tapasztalat alapján és módszer szerint

Bármily különös és szaktudást igénylő munkát a legnagyobb pontossággal készítek. Mérlegek javítása és hitelesítése. 1552

Költségvetés vidékre is díjmentes.

Kereskedők és építőiparosok figyelmébe!

Új épület és bútorasztalos műhely.

Értesitem a n. é. közönséget, hogy **Kossuth-utca 33. szám** alatt egy jól berendezett

1537

épület- és bútorasztalos műhelyt

létesítettem, hol is elvállalok minden-kivitelű **háló, ebédlő, salon, előszoba, konyha** teljes berendezéseket rajz és költségvetés szerint; ugyszintén **üzlet- és irodaberendezéseket** legjutányosabb árak mellett vidékre is.

Szives rendeléseket kérek, teljes tisztelettel:

Kékedy Lajos.

Kossakné és Szigeti

fényirdája

Arad, Weitzer János-utca 3. szám.

Ajánljuk legizlésebb és legművésziesebb kivitelben készített fényképeinket minden kivitelben, ugyszintén gyönyörű

Gyermekek felvételek

készíttetnek naponta délelőtt 10 órától délután 4 óráig igen mérsékelt árakban. (Berlini kiállításon kitüntetve.) Szives látogatást kérünk,

kitünő tisztelettel

Kossakné és Szigeti.

1884

Alapított 1840.

Alapított 1840.

ARADI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR

ARADON, ATZÉL PÉTER-UTCA 1. SZ. (SAJÁT HÁZÁBAN.)

ÜZLETKÖRE:

Leszámitol legjutányobban bel- és külföldi váltókat és kisorsolt értékpapírokat.
Előlegeket nyújt értékpapírokra és árukra.

Jelzálog-kölcsönöket

engedélyez ház és földbirtokokra, ugyszintén községeknek kőszpénzben vagy hosszabb időre záloglevelekben.

Megbízásokat elfogad értékpapírok vételére vagy eladására, ugy a budapesti és bécsi, valamint bármely külföldi tőzsdén.

Elvállal megbízásokat bel- és külföldi váltók, szelvények és kisorsolt értékpapírok értékének beszedésére.

Letét és megőrzés végett átvesz értékpapírokat, okmányokat és más értékeket.

Pénzbetéteket

átvesz takarékpénztári könyvecskékre és folyó számlára, mely utóbbiak felett chequerekkel rendelkezhetni.

A pénztár állásához képest betétek felmondás nélkül is visszafizetőknek.

76 Az Aradi Első Takarékpénztár Igazgatósága.

1884

Alapított 1840.

Alapított 1840.

ARADI ELSŐ TAKARÉKPÉNZTÁR

ARADON, ATZÉL PÉTER-UTCA 1. SZ. (SAJÁT HÁZÁBAN.)

ÜZLETKÖRE:

Leszámitol legjutányobban bel- és külföldi váltókat és kisorsolt értékpapírokat.
Előlegeket nyújt értékpapírokra és árukra.

Jelzálog-kölcsönöket

engedélyez ház és földbirtokokra, ugyszintén községeknek kőspénzben vagy hosszabb időre záloglevelekben.

Megbízásokat elfogad értékpapírok vételére vagy eladására, ugy a budapesti és bécsi, valamint bármely külföldi tőzsdén.

Elvállal megbízásokat bel- és külföldi váltók, szelvények és kisorsolt értékpapírok értékének beszedésére.

Letét és megőrzés végett átvesz értékpapírokat, okmányokat és más értékeket.

Pénzbetéteket

átvesz takarékpénztári könyvecskékre és folyó számlára, mely utóbbiak felett chequerekkel rendelkezhetni.

A pénztár állásához képest betétek felmondás nélkül is visszafizetőknek.

76 Az Aradi Első Takarékpénztár Igazgatósága.

HUSVÉTRA

IGEN FINOM
francia és
= angol

ILLATSZEREK

a legjutányosabb áron

VOJTEK és WEISZ

**Drogueria és parfümeria
nagykereskedés Aradon.**

Ponyva- és zsákkölcsönző-

Telefon 594. intézet. Telefon 594.

BRAUN MIKSA

kender, len- és jutaáru-kereskedése
ARAD, BOROS BENI-TÉR 1. SZ.

Raktáron viszont eladása:

Zsákok, Ponyvák, Lópokrócok,
Szürke fonal, Csomagoló vászon,
Szalmazsákok, Kötéláru,
Fonókender, Dohányzsineg,
Szőlőkötő fonal, Szőlőtaposó zsákok,
Zsákzsineg, Csomag zsineg,
Hevederek, Kéveköttél.

Használt liszt- és kor-
pászák vétele és el-
adása. 1564

Benkő József

műlakatos-, mérlegkészítő- és javító-
műhelye. Arad, Rákóczi-utca 16. sz.

Elvállalja minden kivitelű rácsok,
kutak, sirkerítések, vaskapuk, taka-
réktűzhelyek készítését és javítását
és mindennemű lakatosmunkákat
legcsinosabb kivitelben legjutányo-
sabb áron Vidéki rendeléseket
árkülönbözlet nélkül elvállalok. Mér-
legeket szakszerűen javítok, átala-
kitok és hitelesítek. 1544

Jó, tiszta buza-szalmát megfelelő ár mellett vesz a
Magyar szalmaanyag-gyár
részvénytársaság Aradon.

Ugyanott trágya kapható.

„TRANSSYLVANIA”

ÁLT. KÖLCSÖNÖS BIZTOSÍTÓ BANK NAGYSZEBENBEN.

Biztosít a legelőnyösebb feltételek mellett:

TŰZKÁR ELLEN:
mindennemű épületet,
áru cikkeket, takarmányt,
butorokat, stb.

EMBER ÉLETÉRE

tőke és járadék biztosításokat eszközöl, sőt elfogad 100-200 korona erejéig temetkezési költségre biztosításokat is.

Ajánlatokat elfogad:

Arad-, Békés-, Bihar-, Csánád-, Hunyad-, Kraszszórény-, Temes- és Tereental-megyékből.

Az aradi főügynökség

(Széchenyi-utca 1. sz. II. em.) valamint a helyi és kerületi ügynökségek is.

1554

Guttman és Berger

uri divat különlegességi üzlete

Arad, Andrásy-tér 21.

285. Városi és megyei telefon 285.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát a legszébb és legdivatosabb kalapok, ingek, gallérok és kézelők, legdivatosabb nyakkendők, zsebkendők, keztyűk, harisnyák, esőernyők, sétabotok, sport sapkák, és minden e szakmába vágó cikkek.

3060

Ujdonságok naponta érkeznek.

Vidéki megrendelések a legpontosabban eszközöltetnek

Szives pártfogásukat kéri

Guttman és Berger.

KNITZKY IGNÁC

KOCSIGYÁRTÓ

ARAD, VÁRJASSY J.-UTCA. (SAJÁT HÁZ.)

Kész koesi raktár jutányos árak mellett

Készít minden e szakmába vágó új munkát

és javítást.

1557

Legolcsóbb cipő bevásárlási forrás!

Már köztudomásu, hogy sikkes, elegáns-
és olcsó cipők csak

Czernóczy Mihály

uri- és női cipész üzletében szereshetők be
Kossuth-utca 3. szám alatt,

hol legszebb

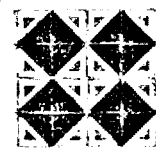
saját készítményü

cipők állandóan nagy választékban kaphatók.
Megrendelések legújabb tavaszi bőrmintákból
48 óra alatt szállítatnak. 1551

Olmützer Károly

épület- és butorasztalos műhelye

Arad, Deák Ferenc-u. 33. szám.

Elvállalok minden e szakmába vágó mun-
kát, ugymint épület-, butor-, portálé- és
irodai berendezéseket, ugyszintén fa-
redőny készítését legszebb kivitelben
a legjutányosabb árban. Szives pártfo-
gást kérve, maradtam kiváló tisztelettel

Olmützer Károly

épület- és butorasztalos

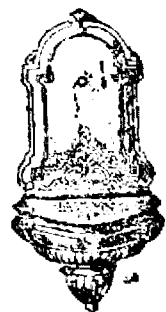
1553

Arad, Deák Ferenc-u. 33. sz.

Klein Testvérek

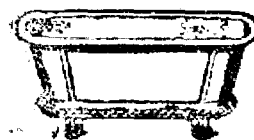
**hatóságilag engedélyezett vizsgázott
villany- és vízvezeték berendezők.**

Kerékpár és varrógép

1546

nagy javító műhely.

Aradon, Hunyadi-utca 1. szám.

Szabadság-tér sarok.

Telefon 707. szám.

Komjáthy István

épület lakatos mester

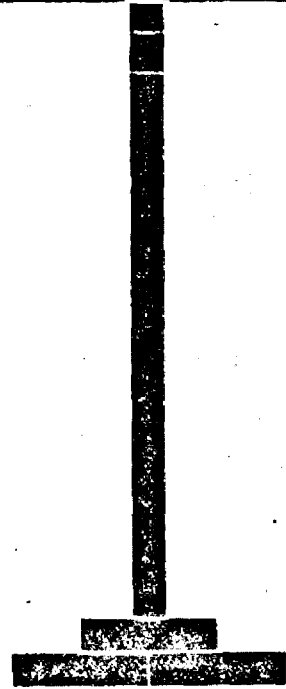
Aradon, Vécsey utca 6 szám.

Elvállal összes e szakmába vágó munkákat, ú. m.: takaréktűzhelyek, kerítések, sirrácok, kutak, zárok stb készítését; ugyszintén mindenkivitelü épületmunkákat legjutányosabb árban. Állandó raktár saját készítésü tűzhelyekből nagyban és kicsinyben.

1536

FREIMANN JÓZSEF

műképkereskedő, villanyerőre berendezett speciális képkeretező üzlete
Arad, Weitzer János-u. 9. szám.
(Új leányiskola épület.)

1541

Alapított 1858.

Alapított 1858.

Nagy butorraktár.

Rosmanith Albert és Fia

Arad, Andrássy-tér 9. szám Deutsch Testvérekkel szemben.

Dusan felszerelt raktár mindennemü butorokban. Szalon-, ebédlő- és hálószoba-berendezések

minden modern stylben, a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig folyton készletben, izléses,

szolid kivitelü kárpitozott butorok

nagy választékban. :: Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek.

1907

Kivánatra képes árjegyzékkel ingyen szolgálunk.

A legelőkelőbb hölgyek kedvence szépítő szere

Földes-féle

MARGIT-CREME

mert zsirtalan, ártalmatlan és rögtön szépít.

Hogy a **MARGIT-CREME** páratlan hatású szer, azt nemcsak az elismerő levelek ezrei bizonyítják, hanem azon körülmény is, hogy a szállókra menő araszépítő szerrek töpkelegében is vezérszerepet visz és minden konkurens készítmény dacára napról-napra jobban terjed.

Franciaország a kosmetikus készítmények klasszikus hazája, onnan készülnek ott a legkiválóbb kosmetikumok; mégis a francia hölgyek ezrei használik a **MARGIT-CREMET**, mert a francia nők finomult ízlésének a **MARGIT-CREME** felel meg legjobban.

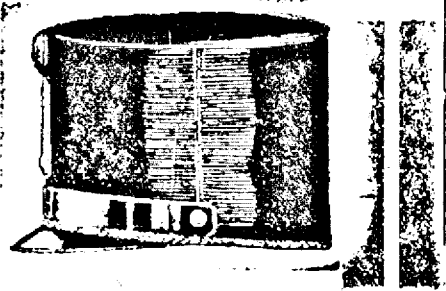
A **MARGIT-CREME**, miként azt számtalan vegytisztítási állomás vizsgálatai bizonyítják, minden tekintetben ártalmatlan készítmény, amely az arc szépségét, teltségét és üdeségét a legkésőbb öreg korig megtartja, úgy, hogy kizárt dolog az, hogy egy hölgy, ki a **MARGIT-CREMET** használja, megráncosodjon, vagy arca szépségét csak a legkisebb mérvben is elveszítse. A **MARGIT-CREMET** használó hölgyek fölött nyom nélkül repül el az idő.

4539

Kapható a világ minden nagyobb gyógyszer-tárában és illatszerüzletében, 1 koronás adagokban,
6 darabot bérmentve küld.

Aradi első sapkakészítő vállalat Arad, Andrásy-tér (Bing-ház)

Uj
vállalat
Aradon!

Uj
vállalat
Aradon!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség becses tudomására hozni, hogy helyben több mint másfél évtized óta fennálló uri- és egyenruházati szabó-üzletemmel kapcsolatban egy

S katonai- és polgári sapkakészítő vállalatot

létesítettem, miáltal azon helyzetben vagyok, hogy minden e szakmába előforduló katonatiszti, önkéntesi, vasuti, postás, csendőri, automobil, utazó, kerékpár, libéria, sport vagy bárminő sapkákat saját jól berendezett műhelyemben állithatok elő és azokat a kor igényeinek teljesen megfelelően a n. é. közönség részére nagyban és kicsinyben a legjutányosabb áron árusíthatom el. Tiszteletteljesen kérem, hogy helyben és vidéken egyedül fennálló uj vállalatomat b. pártfogásukban részesíteni sziveskedjenek és vagyok kiváló tisztelettel:

TELEFON

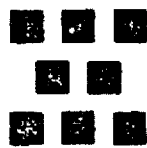
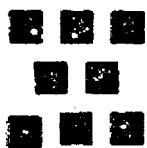
SZ. 208.

SCHÄFFER HENRIK.

NEUMAN

Testvérek

műmalom, szesz- és élesztőgyárosok Aradon.

Ajánlják tiszta

gabona-élesztőjüket,

mely felülmulhatatlan kelesztőképessége és tartóssága folytán bel- és külföldi kálitáson kitüntetésben részesült.

Ugyanott

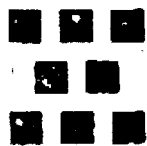
istálló-trágya

érett és félérett állapotban, valamint légen szárítva,

méltányos áron kapható.

Istálló trágya használatának előnyeiről ujabban a „Mezőgazdasági Szemle” márciusi füzetében olvasható:

„A szárazság ellen erős istállótrágyázással bírjuk csak terméseink átlagát sikeresen biztosítani.”

A színházlátogató közönség li-
gyelmébe. A „Fehér Kereszt”
kávéházban fővárosi módra szin-
ház után Buffet-színházi vacsora.
Naponta elsőrangú cigányzene.

A husvét-i ünnepek alkalmával
tavaszi barna sör csapolás

Katona-zene

folyó hó 23-án vasárnap este a Fehér Kereszt szálloda télikertjében a 33. gyalogezred zenekara Zellner Sándor karnagy ur személyes vezetésével a következő műsorról hangversenyt rendez:

Műsor: — Programm:

1. „Pariser Einzugs-Marsch“ (induló) ... Walch.
2. Nyitány „Der Schwarze Dominó“ Auber.
3. „Éva“ Walzer (keringő). Lehar.
4. Előjáték a „Lohengrin“ e. III. f. operából
Vorspiel zum III. Akte der Oper „Lo-
hengrin“ Wagner.
5. a) „Steluta“ Lied für Flügelhorn ... Florescu.
b) „Der Vater des Regiments“ Marschlied Ziehrer.
6. „Im Kientopp“ (Ein musikalischer Film)
Potpourri Lindemann
7. „Vater Radetzky ruft“, Marsch (induló) Lehar.
8. „Junge Mädchen tanzen gern“, Wal-
zer a. d. Opffe „Der Frauenfresser“ Eysler
9. a) Zsófia-keringő Papp L.
b) Margit-mazurka Papp L.
10. „Das haben die Mädchen so gerne“
(aus der Operette „Autoliechen“ ... Gilbert.
11. „Am Bosphorus.“ Türk. Intermezzo Lincke.
12. „Prinz Eugen, der edle Ritter“! Marsch
(induló Leonhardt.

Arad, 1918. évi március hó 23-án (husvét) vasárnap.

Kezdete este 8 órakor.

A „Fehér Kereszt“ kávéházban esténként Gyurkovits András jóbirnevű cigányprimás kitűnő zenekarával hangversenyez.

A husvét-i ünnepek alkalmával tavaszi barna sör csapolás.

AZ APOLLO SZINHÁZ

ÜNNEPI MŰSORA.

Ma vasárnap utoljára

A gonosz szellem

amerikai dráma 3 felvonásban.

Hétfőn és kedden

IME AZ EMBER

dráma 3 felvonásban.

1815

Főszerepet: Nebuschka k. a. játsza.

Ertesítés.

Van szerencsém az igaztisztelet helybeli és vidéki vezetőmet értesíteni, hogy 1289

Szita- és rostakészítő

műhelyemet Vörösmarty-utcából Szabadság-tér 17. szám alá (dr. Schwartz-ház)

helyeztem át.

Maradok tisztelettel:

Mandl Károly.

Pejskár Testvérek

hentesára és húskonzervgyár sonka kivitele Politz a/M. Böhmen keres egy jutalékos képviselőt

kl huskölönlegességi üzletekben kereskedőknél és henteseknél jól van bevezetve. — Ajánlatok közvetlen a fenti céghez intézendők. 9427

Hirdetmény.

Vegyeskereskedés, 4 szobás lakással, pince, istálló, szinek, jégverem, jéggel, tekopálya, 30 hold föld, 3 nagy gyümölcsös kert, gazdasági eszközök, más üzlet átvétele miatt 6 évre azonnal bérbeadó, az üzletnél korlátlan általános jog és dohánykiszáradta is van, sok melléküzletet is lehet csinálni, évi forgalom 60 ezer korona. 1924

Értékesíthető

Stern Mátyás

Biharszenes posta Bondoraszó Bihar megye.

Lippán,

a FÖTÉREN, legjobb és legforgalmasabb helyen, egy

férfi és női divat,

kézmű és rövidáru üzlet

teljes üzleti berendezéssel, amely NYOLC ÉVE FENÁLL, betegség miatt azonnal

olcsón eladó!

Bővebbet a kiadóban. 1756

7120—1918. szám.

Az aradi m. kir. államjóságigazgatóságtól.

Versenytergályalási hirdetmény.

Az aradi m. kir. jóságigazgatóság nyilvános írásbeli versenytergályalást hirdet a következő munkálatokra.

Tétel szám	Megnevezés	A kincstár által engedélyezett összeg		A hitközség által fizetendő és írás nap számok megválasztására	
		Kor.	f.	Kor.	f.
I. 1913. év április hó 21 én. Temesvármegyében.					
1	Cseralján (Tranau) r. k. lelkészlak javítására ...	836	18	60	47
2	Ujbessenyőn a r. k. templom és lelkészlak javítására ...	1.451	68	69	29
3	Szakálházán a r. k. templom javítása, melléképület rendbehozása és kut építésére ...	1.989	85	163	64
4	Dettán a r. k. lelkészlaknál javítókra ...	1.867	58	80	88
5	Temeshidegkuton r. k. templom javítására ...	6.688	01	682	76
6	Gizellafalván község ház és jegyzői lak építése	86.958	80		
II. 1913. év április hó 22 én. Aradmegyében.					
1	Magyarpécskán a r. k. templom javítására ...	3.108	84	1.334	28
2	Almáskamaráson óvoda építésre ...	21.361	88		
3	Németperegén iskola építés két tanterem, egy tanítói lakkal ...	24.250	04		
3a	Fakerten iskola építés két tanterem és egy tanítói lakkal ...	24.814	14		
Krassó szörény vármegyében.					
4	Temesszlatinán r. k. templom javítására ...	1.290	01	118	48
5	Orsován a r. k. templom és lelkészlak javítására ...	1.195	47	67	84
6	Mehádián a r. k. lelkészlak javítására ...	2.398	55	89	57
7	Nőrincse-telepen II-ik iskola építésére ...	17.007	86		
III. 1913. évi április hó 23 án. Torontál vármegyében.					
1	Garaboson r. k. lelkészlaknál új építkezés és javításokra ...	4.575	99	485	55
2	Galagonyáson a r. k. lelkészlak átépítésére és a templom javítására ...	18.883	83	929	27
3	Bogárosi r. k. lelkészlaknál javításokra ...	2.009	88	125	96
4	Pancsován a kincstári ispánlakáshoz melléképület átépítése és egyéb munkákra ...	3.641	08		
5	Felsőmuzslyán egy iskola építésére ...	17.437	73		
Csanád vármegyében.					
6	Ref.-Kovács háza községben egy új óvoda építésére	22.343	93		
7	Kunágota községben egy új óvoda építésére ...	21.851	26		
IV. 1913. évi április hó 24-én. Bács vármegyében.					
1	Dunabölkényben a r. k. templom javítására ...	1.362	65	111	50
2	Szépligetén a r. k. templomnál és lelkészlaknál javításokra ...	1.000	68	67	77
3	Kücorán a r. k. templom és lelkészlak javítására	1.194	75	70	87
4	Paripáson a r. k. templom és lelkészlak javítására ...	1.698	44	250	40
5	Bácskertesén a r. k. templom javítására ...	1.119	77	118	28
6	Csonoplyán a r. k. lelkészlak javítására ...	1.481	25	152	76
7	Ószivácson a r. k. lelkészlak javítására ...	1.509	28	89	82

Az írásbeli zárt ajánlati versenytergályalás Aradon a m. kir. jóságigazgatóság hivatalos helyiségében a fent kitett napokon délelőtt 9 órakor fog megkezdetni és megtartatni, mely időpontig a zárt írásbeli ajánlatok ugyanott adandók be.

Az ajánlat minden egyes munkára külön-külön teendő. Az ajánlattevő tartozik az általa megajánlott összeg 5% át készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirokban valamely királyi adóhivatali pénztárnál bánatpénz gyanánt befizetni és az erről szóló nyugtát ajánlatához csatolni.

Az ajánlatban a megállapított összeg számokkal és betűkkel világosan kiírandó.

A költségvetés és az árlejtés, valamint az általános és részletes feltételek Aradon a kir. jóságigazgatóság műszaki osztályában a hivatalos órák alatt (délelőtt 8—2 óráig) megtekinthetők.

Elkészett vagy utóajánlatok, valamint táviratilag bejelentett ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A beadott ajánlatok azonnal bizottságilag felbontatnak, mely eljárásnál ajánlattevők jelen lehetnek. Ajánlattevők ajánlataikért 30 napig kötelezettségben maradnak.

Az aradi m. kir. jóságigazgatóság fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül, — azok összegére való tekintet nélkül — szabadon választhasson.

Kelt Aradon, 1913. évi március hó 18-án.

Magyar királyi Államjóságigazgatóság.

(Utánnnyomás nem díjaztatik.)

1920

Olcsó cipők!

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy több ezer pár

honi gyártmányu cipőt

sikerült olcsón bevásárolni és azokat

rendkívüli olcsó áron

árusítjuk el, így kinek jó és olcsó cipőre van szükség, forduljon bizalommal

Szabadság-tér 15. sz.

(volt Binéth-féle üzlet.)

Arad

legélénkebb helyén

Andrássy-ter 20. sz. alatt

üzlethelyiség

kiadó.

Bővebbet Glasner cégnél Budapest, VI., Király-utca 56.

9145

Eredeti Styria gyártmányu Globus és Heikal-Premyer

481

kerékpárok

olcsón és kedvező fizetési feltételek mellett kaphatók

Kalmár Józsefnél

Arad, Salacz-u. 2. sz.

487

Raktár és képviselő: SZEMZŐ ARMIN

áruügynökségénél Aradon.

Telefon 592. szám.

Legdivatosabb elsőrendű minőségű kalapok, cipők és férfidivatcikkek

== legolcsóbb beszerzési forrása ==

PINTEA JÁNOS

férfi-dívat különlegességi üzlete 5861

ARAD, Deák Ferenc-utca 4 szám.

Moskovits
cipőgyár r. t.
Arad,
Szabadság-tér.

Ajánlja dusan felszerelt
elsőrendű minőségű sa-
ját gyártmányu tavaszi
cipőkülönlegességeit.

Egység áraink
hölgyek és urak részére
10 kor. 17— kor.
13 kor. 20-50 kor.

Telefon szám 2—18.

Czikora István

kép. kömives mester,
építészeti irodája, Gyár-u. 11.

Elvállal ugy helyben,
mint vidéken szakszerű
kivitelben mindennemű
építkezést, u. m. lakó-
házat, gazdasági épüle-
tet, mellékhelyiséget stb.
legmértányosabb árban.

Költségveléssel készséggel
díjmentesen szolgálók.

1744

Alkalmi vétel
és eladások

Ékszer-tárgyakban

arany és ezüsttárgyakban, Arad
legnagyobb óra- és ékszer-raktár

Deutsch Izidor

Óra és ékszerész

Woltzer János-utca, Miskolc-palota

Zálogcédulák

arany és ezüsttárgyak, gyémánt
és brilliáns tárgyak a legmag-
sabb árban megvételnek vagy
más tárgyakra átcsereztetnek.

Telefon 422

Telefon 422

Parfumerie „Hez“ illatszertár.

Háztartási, kozmetikai és kútszerkezeti cikkek nagy raktára. Nagyban és kicsinyben.

Budapest, VIII., Losonci-utca 13/vb.

Olcsó reklámhét. 1 kor. 50 filléres alkalmi csoport, kizárólag március hó végéig ér-
vényes. 1 nagy üveg valódi francia virágparfüm (bármely illatban), 3 darab valódi
francia virágszappan (bármely illatban, Rombouillet-gyártmány), 1 üveg legfinomabb
brilliantin, 1 darab angol tapasz nikkeltartóban, tehát összesen 6 darab 1 kor. 50 fillér.
Portó 20 fillér. 2 kor. 60 filléres alkalmi csoport, kizárólag március hó végéig érvényes.
3 üveg valódi francia parfüm (bármely illatban), 3 darab valódi francia szappan (bár-
mely illatban, Rombouillet-gyártmány), 1 üveg brilliantin (bármely illatban), 2 darab
angol tapasz nikkeltartóban, tehát összesen 9 darab 2 kor. 60 fillér. Komoly ajánlat,
kizárólag reklámcélokat szolgál anélkül, hogy részünkre hasznót biztosítsanak.
Postai szállítások naponta eszközöltnének utánvét mellett. Csomagolási költséget nem
számítunk. 4 koronán aluli megrendeléseknél a pénz előre beküldendő (lehet bélye-
gekben is) 40 fillér portódíjjal.

16 oldalas illatszer- és háztartási értesítőnket kívánatra ingyen és bérmentve küldjük.

Gyakorlott nős

irodaszolga

kerestetik

a Mezőhegyesi
Czukorgyárba,

hova ajánlatok is intézendők.

Pathefonok

és Pathe-lampek, a legújabb fel-
vételek, kedvező fizetési feltételek
mellett kapható

Koch Dánielnél

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.
a Fehér Kereszt-tel szemben.

Első aradi villanyerőre berendezett varroda.

STERN CECILIA

divatárházában **ARAD, Forray-u. 2. sz.**

Nagy választék tavaszi újdonságokban u. m.: aljak, blusok, pongyolák,
kosztümök és lüsterkabátokban, ugyszintén gyermekruhákban.

Kosztümök mérték után 6 óra alatt és gyászruhák 4 óra alatt készülnek.

Első aradi villanyerőre berendezett varroda.

Aki jó és olcsó ruhát akar
az ünnepekre venni, az for-
duljon teljes bizalommal

Woltzer József

ARAD, Vörösmarty-u.
1. szám alatt levő

férfi- és fiuruha áruházához, hol divatos és jó anyagból készült min-
dennemű öltönyök és kabátok még nem létezett olcsó árban vásárolhatók.

Első magyar kő- és könyvnyomdai festék
és hengeranyag gyár

BERGER ÉS WIRTH

BUDAPEST, IX., Márton-utca 19. sz.

Törzsgyár: LIPCSÉBEN.

Távíratí cím:
BERGWIRT BUDAPEST
M. k. postatakaréktári
számla: 23244. szám.
Csekk számla a Magyar
Általános Hitelbanknál.

Alapítási év 1823.
Fiókgárak: AMSTER-
DAM, BARMEN, BERLIN,
PÁRIS, NEWYORK, FLO-
RENZ, SZENTPÉTER-
VÁR, LONDON.

Telefonszám: József 6-35.

Festékek grafikai célokra

KÜLÖNLEGESSÉGEK: könyvkötőfestékek
dombornyomásu, színnyomásu és tégely-
nyomásajtókhoz; márványfestékek; fény-
festékek borjubőrpapiros és papirzacskó-
nyomásra; platinfesték 1905

HENGERÖNTŐ-MŰHELY

lapos és körforgásu gépekhez.

Olcsóbb és sokkal jobb a házi öntésnél.
„PATENT“, „VIKTÓRIA“ és „BIANCA“
hengeranyag kockázott és sima táblákban.

Mit kiabál?

Hisz az egész város tudja, hogy ma már csak
Deák Ferenc-u. 8. sz.

Sándor Dezső

alkalmi áruházában vásárolhat a legolcsóbban.

E héten eladásra kerül:

500 pár női lastin zugos cipő párja 3 és 4 K.
1000 pár női különféle fekete fél-
cipő párja 2-60 tól 4 K-ig.
1000 drb. divatos férfi nyakkendő (Patent
csokor) drbja 20 fillér.
500 drb. jó minőségű színes férfi ing
darabja 2 K 50 fill.
1000 darab színes kalap szalag (flor)
darabja 20 fill. 1899

Nézz meg a kirakatokat. Ügyeljen a címre. Állandóan alkalmi vételek.
A nagyhétben este 10 óráig nyitva. Olcsó árak.

VAS- ÉS RÉZBUTOR, SODRONYÁGYBETÉT GYÁR

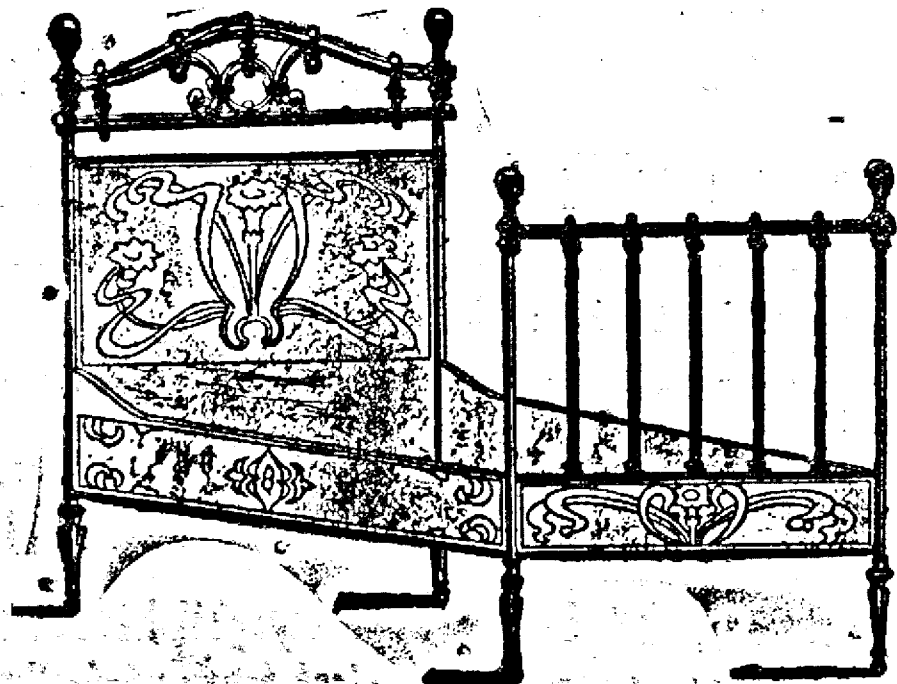
Ajánljuk a n. é. közönségnek saját gyártmányunkat,

VAS- ÉS RÉZBUTOROKBAN

a legjobb kivitelben. — Elvállalunk mindennemű

JAVÍTÁSOKAT ÉS VASBUTOR-FESTÉSEKET.

Árjegyzéket kívánatra díj- és bérmentesen küldünk.

SODRONYÁGYBETÉTEK,

vas- és fakerettel, minden méretben, a legerősebb kivitelben kaphatók.

Szíves megrendelést kér tisztelettel

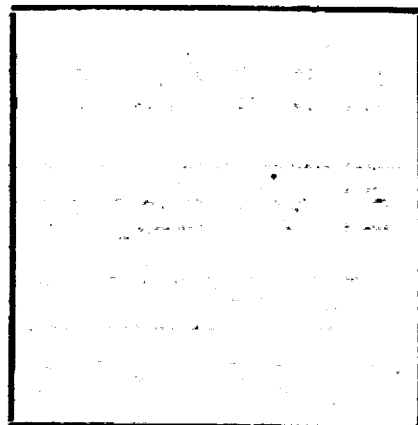
1908

Fleischer Testvérek

Raktár és gyárhelyiség:-

Aulich Lajos-utca 14. sz.

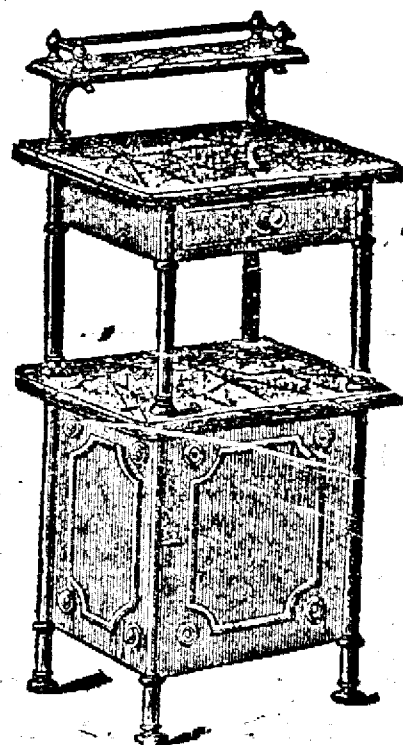
Telefon 423. sz.

Üzlethelyiség:

József főherceg-ut 7. sz.

Telefon 184. sz.

Értesítés.

Igen tisztelt vevőkörömet
és a nagyközönséget értesitem, hogy legujabb módszerű

villanyüzemű kávépörköldémet

üzembe helyeztem és ennek folytán módomban van
naponta háromszor legjobb minőségű
friss pörkölt kávéval legolcsóbb napi
árakban nagyban és kicsinyben szolgálni.

További szíves pártfogást kér:

Teljes tisztelettel

ROBITSEK JÓZSEF

a Kotányi-féle paprika lerakata,
kávé, tea és japán-diszműárak raktára

ARAD, József főherczeg-ut 3. sz

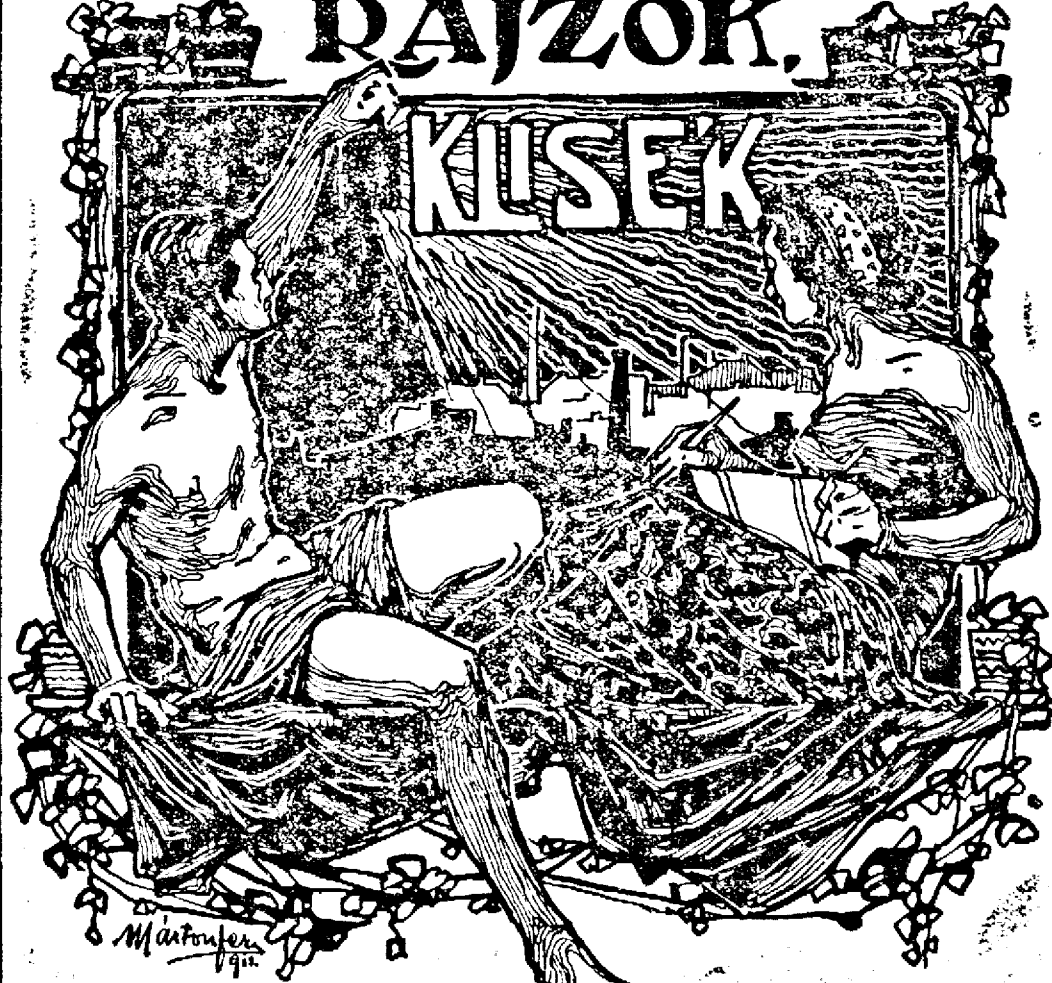
1830

Telefon 809.

DÖZSIA KEMYÉR

15.8

**MŰVESZTI-KIVITELŰ
RAJZOK,
KISEK**

KÖNIG és BAYER

BUDAPEST

• TELEFON 4-83.

1904

Kiköltözés folytán

háló-, szoba-berendezések továbbá egyes **szekrények, ágyak, asztalok, diványok, székek, tükrök** stb. rendkívüli olcsó árban elárusítatnak

MENCZER MÁRTON

**kész butorraktárában
ARAD, Árpád-tér 5. sz.**

(Zsidó-templom épületben). Ugyanott egy **3-as Werthelm-szekrény és billiárdasztal** jutányosan eladó. 1857

Csipkeárúház Arad, csak Asztalos Sándor-u. 4.

Értesitem a Tisztelt vásárlóközönséget, hogy a tavaszi áruk megérkeztek és azokat jóval olcsóbban árusítom mint eddig, így mindentinek érdekében van arról meggyőződni és azt kihasználni.

Eladásra kerülnek a következő olcsón beszerzett áruk:

	Korona		Korona		Korona
Reform flúzok I. minőség	4.—	Férfi szokni csikos 3 pár	120	Csipke gallé ok 70 fillértől	
Reform női trico nadrág minden szín	7.—	Gyermek patent harisnya	30	Ruhadíszek minden kivitelben	
Selyem blousok	7.—	Esőernyők férfi és női	270	Széles selyem szalagok minden	
Selyem taft alljak	7.—	Férfi nyakkendők selyem	30	szinben meterje	60
Lüster és kloth alljak dupla fodor	250	Nadrágtartók minden színben	70	Női glace keztyű I. minőség	170
Női ingek R schiffon	150	Férfi gallér I. minőség	12	Női glace keztyű feh. hosszú	360
Női nadrág R schiffon	160	Férfi kézelő I. minőség	40	Selyem keztyűk hosszú	3.—
Férfi ingek R schiffon	198	Battist mieder védők	60	Svéd imitált rövid keztyű	70
Férfi háló ingek I. minőség	260	Arc fatyolok minden szín	30	Valódi svéd keztyű sárga és fehér	
Férfi alsó nadrág Köpper I.	160	Női nyilas harisnya	76	rendes	220
Férfi alsó nadrág francia szabás I.	280	Lack övek tiszta bőr	70	Férfi glace keztyű színes	180
Férfi zephir ingek, gyönyörű színek	260	Battiszt női zsebkendők	20	Mesalin selymek	2.—
Zephir turista lng remek klv.	250	Himzett női zsebkendők	50	Taft selymek	150
Női harisnya 3 pár	1.—	Himzett női ingek I. minőség	3.—	Lüster kötők reform női	350
Női fior harisnya I. minőség 3 pár	240	Csipke és betétek meterje	02	Kloth	330
Selyem harisnyák minden színben	4.—	Csipke szövetek 50 fillértől		Battiszt fűzővédő	50

8895

Azonkívül érkeztek nagy mennyiségben finom női fehérneműek, csipke ágytakarók, storok, draperiák, szőnyegek, leány lüster és klott kötők, leányka fehérneműek, pongyolák, madapolán himzések, finom csipke betétek és csipkeszövetek, Színházi sálak, Továbbá fehér tegeth lüstererek stb.

Meglepő olcsó árak!

Telefon 932. sz.

Tisztelettel: **CSIPKE ÁRUHÁZ.**

DOUGÁN és MAYER

kárpitos és diszitók Arad, Atzél Péter-utca 3. szám.
(Az udvarban, a kapuval szemben.)

Elvállalunk minden e szakmába vágó munkát, u. m.: szalon-, angol- bőrbutorokat, a legfinomabbtól a legegyszerűbb kivitelig, továbbá használt butorok átalakítását, valamint lakásberendezéseket és diszítéseket a legolcsóbb áron.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek. Levélbeli meghívásra azonnal megjelenünk.

A nagyérdemű közönség becses pártfogásába ajánlva magunkat, maradtunk tisztelettel

DOUGÁN és MAYER kárpitos és diszitó, Atzél Péter-utca 3.

1923

Mit kiabál?

hiszen mindenki tudja már, hogy a

MAGNÁS

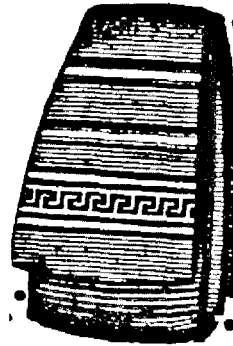
CIPŐKRÉM

Minősége kitűnő
puhít, tisztít
fényesít

Gyártja: HERCZEG és GEIGER
csész. és kir. udvari szállító Budapest.
KAPHATÓ MINDENÜTT.

Csak egyszer az életben

50000 háló takaró á K. 1.95

a balkáni kivitelre szánva, azonban a háboru miatt itt tartva, valódi brünni himalaya gyapotból, ezért túlságosan meleg és télen nélkülözhetetlen kb. 200 cm. hosszú s 130 cm széles, nagyon szép csíkokkal és mintákkal, gyönyörű szép bordúrral, csak nagyon rövid ideig fél beszerzési áron csak K. 1.95 darabonként lesz árusítva. Ezen téli takarók a kétszeres árát érik meg és míg a készlet tart, alanti szennzációs áron kapható nálam

1 darab téli hálótakaró csak K. 1.95
3 : : : K. 5.70
6 : : : K. 11.—

Egyedüli elárusítás
utánvét mellett

M. SWOBODA által

WIEN, III 2, Hiesgasse 13.243.

9568

Nyomtatványok

izléses és csinos kivitelben készülnek

Az Aradi nyomda r.-t. nyomdájában

Értesítés. Az átköltözködő közönség szives tudomására hozom, miszerint **teher automobilomat** a modern technika vívmányaival, **egy mellékkocsival szereltem fel** s így módomban van bármilyen terjedelmű átköltözködésekét pár óra alatt lebonyolítani, úgy, hogy az ezzel járó kladások is tetemesen apadnak.

Egyidejűleg ajánlom újonnan átalakított, tisztán és jókarban tartott kipárnázott

1918

6, 7, 8, 9 és 10 méteres butorkocsiaimat

is, annál is inkább, mert külön kioktatott és szakavatott csomagolóimmal a szállításokat úgy helyben, mint vidékre kármentesen és felelőség mellett eszközölöm.

Szives megbízásokat kérek

Rubinstein Mór

szállítási vállalata

Aradon, Minorita palota.

Városi és megyei telefon 188.

Ugyanitt Raffia hárs és kékkő kapható.

Általánosan kedvelt legjobb hatásu

és ízű **Hajós-féle Csukamájolaj** most érkezett meg. E fontos és nagy táperezű szer kitűnő hatásának bizonyult mindenféle légzőszer-vi bajoknál, köhögés-nél, fejlődésben visszamaradt gyermekéknél, stb. stb.

Ara egy üvegnek 2 korona.

Fagydagاناتok

elmulasztására, fagy-viszketegség biztos megszüntetésére legjobb szer a „Frigin“

Ara egy üvegnek ecsettel és utasítással 70 fillér.

Legjobb fekete Hajfestő

a „**NELOGEN**“. Egy pár perc alatt bármely hajat vagy bajuszt a legszebb állandó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehet mosni. **Ara 2 korona.**

Kitűnő amerikai gummi

a „**NITER**“ 6 darab egy eredeti fémdobozban **2 korona.**

Fenti szerek kaphatók az egyedüli készítőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárban **ARAD,** Andrassy-tér 22. sz. a megyeházzal szemben. —

Legolcsóbb, legjobb bevásárlási forrás

háztartási szükségletek fedezésére.

701

Ajánljuk:

Ajánljuk:

Arc-krémek
Illatszerek
Kőlgyporok
Kölni vizek
Fogporok
Fog-krémek

Fogpaszták
Fogkefék
Szájvizek
Szappanok
Kajvizek
Szoba-illatok

Vojtek és Weisz

parfumeria és drogueria nagykereskedése

Aradon.

Aradon.

Kovács Soma és Társa

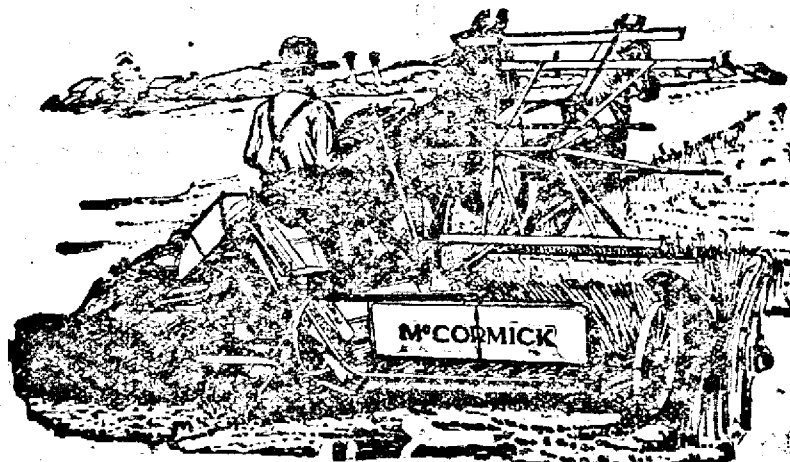
Arad, gépudivar

Mc. McCormick chicagói és Kühne r. t. mosoni gépgyárak vezérképvisellete

Gépek, gépfelszerelések, motorok, szerszámok, műszaki és ruggyanta áruk pin-cészeti és szőlőszeti eszközök, kutak, szivattyúk, fecskendők gyári raktára.

Szab. Hydrolina permetező.

Mc. Cormick kévekötő aratógép.

Vermorel permetező.

Egyes és kettős ekék, rugós és tárcsás boronák, talajmivelő-eszközök, motorekék, tengeri és répa ültetők, kapálók, weederek, gereblyék, fűkaszalók, kévekötő, aratógépek, szecs kavágók, répavágók, darálók, tengeri-morzsolók, cséplőgép, üzemi cikkek, olaj és gépkenőcs.

Ablakredők

Valódi amerikai önműködő ablakredőnyök gyári raktára, valamint valódi

lignum sanctum-tekegolyók és bábuk

legjutányosabb árakban kaphatók:

Zimmermann Ignác

norinbergi, diszmű és játékaru üzletében 1977

ARAD, Szabadságtér 21.

Orthodox Maczesz sütőde.

Értesítem úgy a helybeli mint a vidéki hírsorsokat, hogy a Löwenstein-féle Óvárntcai

Maczesz sütődében

saját lisztsütésre megbízást elvállalok, ugyszintén a ki szép, kerek, vékonyra sodort friss sütésű maczeszt óhajt beszerezni, forduljon teljes bizalommal sütődémhez, ahol is személyes meggyőződés szereszhető a helybeli tisztán kezelt, frissen készült pászkaímról.

Tisztelettel

Krämer Ernő,
orth. pászka sütő.

1951

A szállító közönség figyelmébe

Van szerencsém igen tisztelt vevőimet és az összes érdekelteket tisztelettel értesíteni, miszerint több év óta fennálló jó hírnévnek örvendő törvényszékileg bejegyzett

áruügynökségemet
vasuti
fuvarlevél felülvizsgálattal

bővítettem ki, miért is tisztelettel kérem az igen tisztelt **szállító közönséget**, hogy a szállított áruiról **felülvizsgálat** és esetleg szállítási díjvisszterítés céljából a fuvarleveleket hozzám beküldeni sziveskedjenek, hol azok minden előzetes költség nélkül a legpontosabban felülvizsgálatnak és az esetleg felmerülő szállítási díj, fekbér, stb. mellékilletékek, valamint a szállítási határidő be nem tartásából eredő díjtöbbletek általam visszterítettnek.

Teljes tisztelettel

1938

SZEMZŐ ÁRMIN
áruügynöksége
ARAD, Telefon 592.

Fontos minden kereskedőnek és iparosnak!

Fontos kereskedelmi és ipari gyári vállalatoknak!

Végső segély

gyenge férfiak számára!!

Egy hírneves orvos zseniális találmánya gyógyítja a férfi gyöngeséget és annak következményeit. Semmiféle gyógyszer, semmiféle diéta, semmiféle haszontalan tanácsok, hanem egy **apparatus**, amely a természet törvényein alapszik. Első kísérlet után azonnali siker. Ne vezessük magunkat vásári feldicsérésekkel félre, hanem rendeljük meg 30 fillér bélyeg beküldésével az érdekes felvilágosító könyvet, amely legnagyobb hasznára van öregeknek és fiataloknak. Számtalan halálat Ahol már minden meghiusult, ez a lezárt könyv mutatja meg a helyes utirányt. A könyv szétküldése és csomagolása diszkrét.

„Durator” 1956

Seefeld, Gross Kadolz.

(Niederösterreich.)

Tanulóleányok

heti fizetéssel

könyvkötészetünkbe **felvétetnek.**

PICHLER SÁNDOR IRÓGÉPVÁLLALATA.

T. cz.

Kétségtelen,

hogy egy írógép beszerzése némi gondot okoz, ha nem tudjuk, hogy mely rendszert válasszuk.

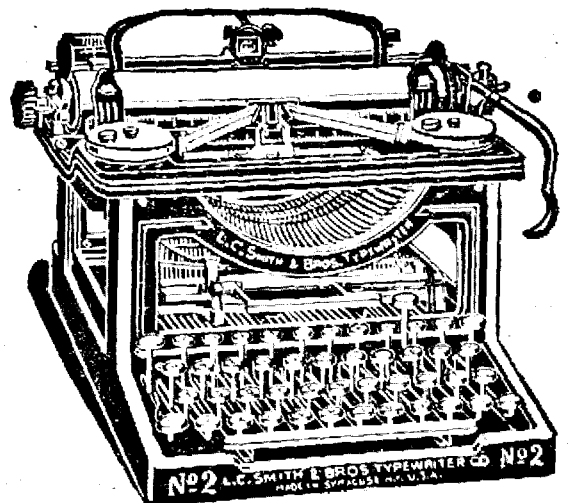
Ezen gondoktól mentesítve van, ha a

SMITH BROS, IRÓGÉP

mellett döntünk, mely gép a modern írógéptechnika **MINDEN VIVMÁNYÁT** egyesíti.

Tökéletesen látható irás.
Golyócsapágszerkezetű betűkarok.
Könnyed kellemes billentyűzés.
Legnagyobb irás gyorsaság.

Kétszínű szalag.
Automatikus szalagvezető.
Praktikus tabulátor.
Felülmulhatatlan tartósság.

A gépet kívánságra költségmentesen bemutatom.

659

Pichler Sándor írógépvállalata Arad, Hasszinger-u. 5. sz.

Városi és megyei telefona 308. sz.

Ezen rovatban minden szó egy-
ezreti beiktatásnak ára 4 fillér,
vastagabb betűkkel 8 fill.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Kiadóhivatal: József téri u. 22.
Kiadóhivatali telefon: 151. sz.
Szerkesztőség: 357. sz.

Apró hirdetések felvételének a kiadóhivatalban, vidékről az apró hirdetések posta utalványon küldendők — a szelvényen a szöveg ellér — avagy levélbélyegekben. Tudakozásnál a hirdetés száma mindenkor közzéad. Levélbeli megkereséseknél, (a jellegű leveleket kivéve) felvilágosításai szolgál a kiadóhivatal, és esetében, válaszbélyeg csatolható. Az apróhirdetések díja a szavak száma szerint számított. Minden szó 4 fillér, vastagabb betűkkel 8 fillér. A legkisebb hirdetés 60 fillér. A vastagabb betűkkel kívánt szavak a kéziratos aláírásnál jelölendők. Az apró hirdetések előre fizetendők. A hirdetés a kiadóhivatal kivánsára díjtalanul megszerkeszt. **HIRDETÉSEK ESTE FÉL 6 ÓRAIG VÉTEK FEL.**

HÁZASÁG.

Egyedül álló

keresztény árvaleány, karsu, magas termetű, széke, százezer korona vagyonnal gyorsan férjhez menni óhajt. Komoly jelentkezők, kiknél gyors házasság ellen akadály nincsen, azonnal választ kapnak. Leveleket: „FIDES 38496” alatt továbbít: Schwarz József hirdetések felvételi irodája, Budapest, Andrássy-ut 7. 1481

LEVELEZÉS.

Temesvár.

Kellemes husvétli ünnepeket kíván és sok csókot küld a téged még mindig forrón szerető Palkó. 1957

„Tubarósa”

Nehezen várjuk eljöveteledet, de reméljük hamarosan eljön az idő, hogy szenvedéseinket elmondhassuk. Mindenről Pali értesíteni fog Csokoljuk szívedet Nusi és Pali. 1927

LAKÁST KERESNEK.

Elegánsan bútorozott

szobát keres disztigvált fiatalember. Ajánlatot „Doktor” jellegre kiadóhivatalba kér. 1948

KIADÓ LAKÁS.

Egy utcai

és egy udvari szobából álló garçon lakás kiadó. Apponyi Albert-körút 1. sz. alatt.

Modern

földszinti lakás, mely áll 5 szobából, előszobából, csukott folyosóval és minden egyéb hozzátartozóból 1918. május hó 1-re gróf Apponyi Albert-ut 1. sz. alatt kiadó.

Győr utca 21. sz. ház.

mely egy 3 szobás lakásból, 1 holdas szőlőkertből és 1 nagy virágos kertből áll, a hozzátartozó mellékkeliségekkel együtt 1913. május 1-re kiadó, vagy eladó. Bővebbet Cukor László fakereskedőnél, Nagyvárad-ut. 1988

A legjobb minőségű

gyertyánfa-bábuk
és I-ső oszt. „Lygnum-sanktum”
teke-golyók
nagy választékban kaphatók
Bauer Gyula

Arad, Minorita-palota.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan e intézetnek. 1961

Egy parkettás

utcai lakás II. em. 3 szoba, fürdőszoba mellékhelyiséggel Szabadságtér 5—6. sz. kiadó 1607

Modern lakás kiadó

3 szoba elő-, cseléd-, fürdőszoba és mellékhelyiségekkel Lázár Vilmos-utca 3. május egyre kiadó. 1985

Augusztusra

elköltözés miatt utcai lakás, 4 szoba, hálófülke, fürdőszoba és mellékhelyiségekkel átadó. Értekezhetni Karolina-utca 3. sz. alatt. 1244

Kiadó

május hó 1-re háromszobás utcai lakás Arany János-u. 1. sz. (Új üzletvezetőséghez közel). 1942

A törvényszékkel szemben
Erzsébetkirályné-körút 25. sz. alatt egy erkélyes II. emeleti modern 3 szobás és egy földszintes 2 szobás garzon lakás május 1-re kiadó. Bővebbet József öherceg-ut 18. sz. I. emelet. 1947

Kiadó lakás

Kölcsey-utca 9. sz. 4 szobás emeleti lakás kiadó, felvilágosítással szolgál Kádár uriszabó, Salacz-u 3. szám. 1353

A főpostával szemben

egy 4 nagy utcai és 4 udvari szobából s megfelelő mellékhelyiségekkel álló uril lakás, esetleg 6 lóra való istállóval és kocsiszinnel együtt, több esztendőre, esetleg hivatalnak vagy banknak május 1-re vagy hamarabb is kiadó. Bővebbet Kosmínszky könyvtárnél. 1351

Rathányi-utca 33/a.

szám alatt 4 szobás magas földszinti modern tágas lakás zárt folyosó és hozzá tartozóval, május hó 1-re kiadó. Értekezhetni lehet ugyanott a házmesternél 1779

Garçon lakásnak

vagy irodának alkalmas 2 utcai szoba Luther-u. 2. sz. házban a földszinten, f. évi május hó 1-től kiadó. Értekezni lehet ugyanott dr. Gross ügyvédnél. 1898

Ferenc-tér 6. szám alatt

egy 4 szobás lakás, nagy előszobával, fürdőszobával, gázbevezetéssel, április 1-től; egy 3 szobás lakás, nagy előszobával, fürdőszobával, gázbevezetéssel, május 1-től kiadó. 1261

Kiadó lakások.

Legmodernebb berendezéssel földszinti utcai lakás 3 szobával és II. emeleti udvari lakás 3 szobával és összes mellékhelyiségekkel május 1-re kiadók. Értekezhetni Petőfi-utca 10. sz. alatt a házfelügyelőnél.

Tóth y Imre-utca 37. sz.

alatt egy szép magas, féregmentes kétszobás udvari lakás, gázbevezetéssel április 1-től kiadó. A házban más lakó nincs. 1801

Egy szép

utcai 3 szobás lakás fürdőszobával május 1-re kiadó. Csernovits Péter-u. 27. 1637

INGATLAN.

Vécsey-u. 16. sz.

ház szabad kézből eladó. 1641

Kápolna-utca 29 a számu

egy emeletes ház kedvező fizetési feltételekkel eladó. 1991

Varjany Lajos-u. 31. sz.

új ház eladó. Ugyanott egy alig használt homokfuó kocsis eladó. 1990

Egy ház,

melyben jömenetelű vegyeskereskedés mindenféle jogokkal ellátva van, kedvező feltételek mellett eladó. Felvilágosítással szolgál személyesen érdeklődőknek: Farkas Ábrahám. 1677

Ménemen

1 és fél holdas hegyi szőlő eladó. Bővebbet Arad, Óvár-utca 3. sz. alatt. 1933

3 holdas

szőlős kert, teljesen jókarban, eladó. Bővebbet özv. Benzur Dánielné Györök. 1946

Eladó sarokház

üzlethelyiséggel, értekezhetni lehet György utca 69. sz. alatt. 1941

ELLÁTÁS.

Waltzer János-utca 13.,

6. ajtószám alatt, jó üzletes házi koszt kapható, házhozi kihordásra is. 1901

ALKALMAZÁST NYER.

Tíztesteséges

14—15 éves jó házból való fiut hentes-tanoncnak felveszek. Tógyer Péter hentes, Boros Beni-tér 15. 1812

Kovácmestert

keresek, esetleg inással 1000 magyar holdas gazdaságomba. Kornstein Ernő temesfűzkuti gazdája, posta „Ujarad” 1911

Egy kertész keresetetik

azonnali belépésre. Holländer Sámuel, birtokos Csermő. 1950

Gyakorlott gépirónó

azonnal is felvétetik Bedő Árpád dr. irodájában, Apponyi-ut 1. sz. alatt. 1982

4 középkiskolát

végzett fia gyakornokul azonnal felvétetik Cukor László fakereskedőnél. 1987

Német kisasszony

kerestetik nagyobb gyermek mellé mielőbbi belépésre. Cim a kiadóhivatalban. 1984

Gardasszony

aki maga főz és takarít, vidékre három személyhez felvétetik. Bővebbet Orczy-utca 12. 1989

ALKALMAZÁST KERES.

Intelligentes

deutsches Fräulein, geprüfte Lehrerin, sucht Posten als Erzieherin in nur feines Haus. Gefl. Anträge an die Administration d. Bl. unter „R. H.” 1953

Intelligens

izr. német kisasszony állást keres április 1 re. Leveleket Hegedüs Hirlapirodába kér Nagyváradra. 1955

Állást keres

26 éves mérlegképes könyvelő, magyar német és román levelező, szakképzett vas-fűszer- és gépkereskedő. Cim a kiadóhivatalban. 1958

Középkorú fiatalember

nyelvismeretekkel, a munkásügyek ügy magán mint hivatalos eljárásban, állapos szaktudással, józan megbízható, óvadékképes gyári vagy magánvállalatnál állást keres. Szíves megkeresések Wagner Frigyes, Főposta Restante intézendők. 1954

Kereskedelmi

könyvek vezetését és német levelezést idősebb hivatalnok elvállal. Megkeresés „K. L. 1000” jellegre a kiadóhivatalba küldendők. 1913

Uri közönség figyelmébe.

Dáskál Magdolna okleveles szülész, vizsgázott masszírozónő ajánlkozik kizárólag uri házakhoz. Tökölly Imre-utca 5., ajtó 6. (volt Halász-utca. 135

Az Aradi Kereskedők Köre Helyeszköző Osztályának

HETI KIMUTATÁSA

Klein Sándor, Keppich Zsigmond
utkár. igazgató.

Szabó Lípót,
irodavezető.

Hivatalos helyiség: Tabajdy Károly-u. I. sz. sajtó ház.
Telefon 868. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9—12 óráig.

Keresőnk:

ARADRA:

Parasztrófós segédet.

VIDÉKRE:

2 fűszer, rőtös és rövid,

1 vas és fűszer,

1 kézmű,

1 rőtös és divat,

2 fűszer és rövid és

2 vegyes kereskedősegédet,

több tanoncot teljes ellátás mellett

AJÁNLUNK:

1 irodistát,

6 fűszer és rövid,

4 vas és fűszer,

5 rőtös és divat és

5 vegyes kereskedősegédet

As elhelyezés teljesen díjtalan. Köri tagjaink előnyben részesülnek. Vidéki megkeresésekre, csak válaszbélyeg kíséretben válaszolunk. 301

KERTI BÚTOROKAT

minden kivitelben vendéglősöknek, ma- Gyártelep KIRÁLYHÁGÓ Biharmegye.
gánosoknak szállit rendkívül olcsó árban: Árjegyzék rendelkezésre. 1934

Apró hirdetések.

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Magas törzű Rózsák!

2 éves oltványok válogatott jó fajokban 100 drbként 100 korona. Továbbá olcsón szállitok Muskátlit, Szolviát, Plumbágot, Petuniát, Vaniliát, stb. Mihelyi László, műker-tész, Máriaradnán. 1933

Egy jókarban

levő fedeles hintó, egy üzleti nagy üvegszekrény, mahagoni politaros és egy világos masszív há őszoba-butor, jutányos áron eladó. Ugy-szintén több egyes butordarabok. Roth Izidor butorraktára, Asztalos Sándor-utca 9. 1929

Csöplőgarnitúra

Clayton & Shuttleworth-féle gyárt-mány 8 lőerős használt, motoros-garnitúra 6 és 16 os készlet, alig használt, igen előnyös feltételek mellett eladó. Burza Testvérek gépkereskedő cégénél Arad, Boros Béni-tér. 1393

Huveltra!

Remek imakönyvek. Legszebb if-jusági iratok és meséskönyvek félárban. Gyönyörű ujdonságok le-vélpapirban, finom és olcsó szent-, táj- és genereképekben. Ajándék tárgyak meglepő jutányos árban. Krausz Paulin színi ház épület. 1211

Tölgy szállítók

7 láb hosszú és kerítés-oszlopok aradi raktárból kicsinyben, wag-gonszámra, lippai állomásról, elő-nyös árban szállitok Braun Ede fakereskedő Arad, Béla-tér. Tele-fon 554. 1707

Egy „Marta” automobil

4 hengert, téli és nyári karos-eriával, igen szép és kifogástalan jó, majdnem új, 20 HP., 6 üléses, potom áron, 6600 koronáért sür-gősen eladó. Cim a kiadóban. 1461

Eladó

kávéház vagy vendéglő elé vas-virágládák sodronyszövevettel és korlattal ellátva, Boros Béni-tér 20 sz. 1897

Eladók

1.000.000 oltani való portális I. osztályú vesszőt, 260.000 ültetni való portális, 100.000 oltáshoz euró-pai vesszőt. Popescu János Ma-gyarad. 1898

Eladó takarmány.

Nagymennyiségű busaszalma tö-rek, polyva, árpaszalma, lucerna, gyepszén, tengeriszár és takar-mányrépa, valamint 400 mm. buza, 800 mm. tengeri, 80 mm. rozs és kü-lönféle gazdasági eszközök eladó k tornyai birtokon. 6 darab hizott ökör is eladó. Értekezni lehet Lo-varda-utca 1. vagy Tornyan (Csa-nádmegye), Krizsán Sándor birto-kán. 478

Kerti lámpák

jó karban levők, gáz vagy aceti-lenhez eladók. Diamant bádigos Kazinczy-utca 1. 1949

7 láb hosszú,

száraz, igen szép hasított tölgy-szőlőkaró kapható és waggon-számra megrendelhető Arad, Nagy-váradi-ut 7/8. sz. a. fakereskedés-ben, telefonon 678. sz. alatt. 1925

Karfi),

Masanszki alma olcsó árban kap-ható Deák Ferenc-utca Fehér Ke-reszt-épület, Galler Anna. 1483

OKTATÁS.

Keresk. tanfolyam.

Április hó 1-én új tanfolyamok veszik kezdetüket, könyvelés, le-velezés, gyorsírás és gépirásban a Pichler Sándor írógépvállalattal (Haszinger-utca 5.) kapcsolatosan. Mérsekelt tandíj. Külön és együt-tes oktatás Szorgalmas és meg-felelő tanítványoknak díjtalan ál-lásközvetítés. Beiratkozás április 5-ig. 658

Kereskedelmi szaktanfolya-mon,

mely már 5 éve áll fenn, újabban a „Gyakorló gyorsírók társasága Budapest” szakfelügyelete alatt áll és vizsgálatok is a fenti egyesü-let által kiküldött bizottság előtt történnek. A gyorsírást továbbra is László Lípót ur okl. gyorsírás-tan. adja elő. Március hó 1-én új tanfolyam vette kezdetét mérsekelt tandíjakkal. Beiratkozni még mindig lehet. Végzett övendékelm részére az állásközvetítés díjtalan. Telefon 5—18. Ziffer Sándor, An-drássy-tér 21. szám. I. emelet. 718

ÜZLETEK.

A város

legforgalmasabb helyén egy jól jö-vedelmező trafik papirkereskedés-sel és bélyeg eladási joggal balál-estet miatt eladó. Cim a kiadóban. 1688

Eladó vegyeskereskedés.

3000 lelket számláló és nagy kör-nyékkel bíró román „ajku község-ben, hol csak két üzlet áll fenn, elsőrendű üzlet, mely korlátlan italméréssel van kapcsolatban ked-vező feltételek mellett átadó, eset-leg házsal együtt eladó. Bővebbet a tulajdonosnál: Ponta Demeter Temeskövesd. Temesmegye (ur. p. Aga) 1745

Két szép üzlethelyiség

főtéren berendezéssel, vagy anél-kül azonnal kiadó. Cim a kiadó hivatalban. 1856

Eötvös-

és Erzsébet-körut sarkán egy kis üzlethelyiség azonnal kiadó. 1895

KÜLÖNFÉLE.

Telekhönyvileg

biztosítható 30—35 százalékot jö-vedelmező iparvállalathoz 22 000 korona tőkével 3—5 évre társat keresek. Közvetítő kizárva. Cimmel a kiadóhivatal szolgál. 1945

Kiadó

Hunyadi utca 1. szám alatt egy három szoba, előszoba, fürdő- és cselédszobából, továbbá minden hozzátartozó mellékhelyiségekből álló modern lakás azonnalra vagy folyó évi május hó elsejére kiadó. Ugyanott egy üzlethelyiség is ki-adó. Bővebbet ugyanott, a ház-felügyelőnél. 1826

Diamant Jenő

Waltzer- és Kazinczy-utca sarkán (Polgári iskolával szemben) épület és díszmű bádigos munkákat leg-jutányosabban készít egy helyben, mint vidéken. 511

India fogcseppek

a legmakacsabb fogfájást azonnal megszüntetik, ára 70 fillér. Főrak-tár Gutori Földes Kelemen gyógy-szertára és vegyszertári laborato-riuma Aradon. 1224

Ügyes kárpitör

ajánkozik e szakmába bármily kárpitör munkák pontos és kitünő elvégzésére egy saját műhelyben, mint házakhoz is, legolcsóbb árak mellett. Vidékre árfelemlés nélkül. Stáhl M., Határ-u 17. szám. 1211

Párizsi divatalbum

a legújabb 800 tavaszi eredeti francia színes modell-képpel K 2-50 kaphatók Pichler Sándor könyv-és papirkereskedésében Arad, Szabadság-tér 1. Telefon 308 5311

A legfinomabb

és legzamatosabb rumot készít-hetjük pár perc alatt a Földes-féle rumessentiából. Köztudomású dolog hogy, a legelőkelőbb urihá-zaknál ezt a rumot használják, mert teljesen egyenértékű az im-portált rumokkal. Egy literre való adag 30 fillér. Finom francia és német gyártmányú likőressentiát, melyekkel a legfinomabb, párat-lan zamatu és színű likőrök állit-hatók elő, üvegenként 50 fillér, és 1 korona. Földes Kelemen gyógy-szertára Arad. 1224

Takszámeteros

Bér-autok
Telefonszám
816

2281

Szolgálat: reggel fél 8 órától éjjel 12 óráig.
Garage: Deák Ferenc-utca 8. sz.

Gőz-Téglagyár

Arad—Mikelaka.

Cégtulajdonos:

Pollák Sándor Arad, Nádor-u. 14.

Telefon } Városi iroda 55.
Aradi gyár 938.
Mikelakai gyár 515.

Készít Aradon

(textil-gyár mellett) géppel gyártott falazó-, kut-, travers-, kémény- és idomtéglatat legkitünőbb minőségben.

Mikelakai gyárban

kézzel vett falazó téglat.

Aki rosszul érzi magát,
Igyék egy üveg eredeti

Kárpáti-lé

opohajtót,

mely a legkitünőbb fájdalom-méltó gyomorizástó hátsósz. lsa édes, hatása gyors és biztos. 1 üveg utastással 40 fillér.

12 üveg franco K 4-80. Kapható kizárólag a készítőnél

KÁRPÁTI JÁNOS

24 Győri utca Arad

ARAD, BOROS BÉNI-TÉR.

Alkalmi vételek és eladása

finom 14 karátos arany-ékszer-és pontosan kipróbált zseb-és fali órákban.

Aki olcsón és szolid árut akar venni, egy saját érdeke az, ha

ZINNER VILMOS

mű-órák és ékszerésznél

ARAD, Forray-utca.

(gróf Hunyadi-palota) vá-sárol. Óra és ékszer-ja-vítások 2 évi jótállás mellett.

Tört aranyat és drága-köveket a legmagasabb áron megve-szem, vagy becserelem új ék-szerekre. 5707

Értesítés!

A n. é. közöség szives fi-gyelmét felhívom, hogy min-dennemű

téli bundákat,
kabátokat és
szőrme tárgyakat
nyári gondozásra
elvállalok.

Szives partfogást kérve

özv. Joanovits Antalné szücs

Arad, Andrássy-tér 3. szám.
(Neumann-ház.) 9106

Első magyar általános biztosító társaság, Budapesten.

I. Tűz-, szállítvány-, jég- és betörés-biztosítási üzlet.

KIADÁSOK.

Ötvenötödik évi zarszámla 1912. január 1-től december 31-ig.

BEVÉTELEK.

Main financial statement table with columns for 'KIADÁSOK' and 'BEVÉTELEK', split into 'I. Tűzbiztosítás', 'II. Szállítványbiztosítás', 'III. Jégbiztosítás', and 'IV. Betörésbiztosítás'. Includes sub-totals for 1912 and 1911.

VAGYON.

Mérlegszámla 1912. december 31-én.

TEHER.

Balance sheet table with columns for assets (VAGYON) and liabilities (TEHER). Assets include 'Értékpapírok' and 'Pénzintézeteknél elhelyezett tőkék'. Liabilities include 'Részvényalapok' and 'Különféle költségek'.

II. Életbiztosítási üzlet.

Ötvenedik évi zarszámla 1912. január 1-től december 31-ig.

KIADÁSOK.

BEVÉTELEK.

Financial statement table for life insurance with columns for 'KIADÁSOK' and 'BEVÉTELEK'. Includes 'Különféle költségek' and 'Értékvesztések'.

VAGYON.

Mérlegszámla 1912. december 31-én.

TEHER.

Balance sheet table for life insurance with columns for assets (VAGYON) and liabilities (TEHER). Assets include 'Értékpapírok' and 'Pénzintézeteknél elhelyezett tőkék'.

Summary table for 'Értékpapírok és pénzintézeteknél elhelyezett tőkék' showing breakdowns for 'a) Értékpapírok' and 'b) Pénzintézeteknél elhelyezett tőkék'.

Budapest, 1912. december hó 31-én.

Az igazgatóság: Balaban Adolf, Hajós József, Váró Mária György, Frank Henrik, a központi könyveszerés főnöke. A felügyelő bizottság: Berzevitsy Albert, Burchard-Béla-vary Károly, Némethy Tibor, báró Radvánszky Géza, báró Uechtritz Zsigmond.

Ön is szereti

a szép ékszereket, de miután ebben a drága világban valódit nem igen vehet, ugy ne mulassza el fölkeresni a Szabadság-téren levő

Gyémánt Király

üzletét, ahol valódi dublé-ékszerek „Strass“ gyémánttal, továbbá zsuzsok jutányos árért kaphatók. Alkalmos husvétli ajándékok.

1926

Arverési hirdetés.

Kardos Gyula síófoki cégnek Hoffmann Vilmos balassagyarmati cég elleni ügyében 10.000 kgr. súlyú cirok préselt állapotban folyó 1913. évi március hó 29. napján délután 3 órakor, 8500 korona kikiáltási árban vagy azon alul is a helyszínen. Aradon Béla-tér 1. szám alatti raktárhelyiségében készpénzfizetés mellett közbenjöttömmel nyilvános árverésen el fog adatni. A vasúthoz való kiszállítás és waggonba rakás költsége eladó terhe.

Árverelőkhöz tartoznak az eljáró kir. közjegyző kezeihez bánatpénzül a kikiáltási ár 10%-át letétbe helyezni, amely vevőknek a vételárba betudatják, a többi árverelőnek pedig nyomban visszaadatik.

Arad, 1913. évi március 22-én.

Beles János,
kir. közjegyző.

1940

Az Andrássy-téren az első emeleten

irodának, vagy divatsalonnak alkalmas utcai lakás május 1-re

kiadó.
Bővebbet a kiadóhivatalban

Árverési hirdetés.

Néhal Rédl Mór volt aradi lakos hagyatéka ügyében 25 drb. Aradi Első takarékpénztári részvény, 12 drb. Aradmegyei takarékpénztári részvény, 5 drb. 800 k. n. é. és 13 drb. 160 k. n. é. Aradi Polgári takarékpénztári részvény, 5 drb. Aradi Központi takarékpénztári részvény, 2 drb. Aradi Termény és Áruaktári részvény, 1 drb. 1000 k. 1869-as államsorsjegy, 3¹/₂ drb. Magyar nyereségykölcsön sorsjegy, 1 drb. Osztrák hitelsorsjegy, 2 drb. Bazilika sorsjegy, 1 drb. Braunschweigi sorsjegy, 1 drb. 5%-os 100 rubeles 1864-es orosz nyereségykötvény és 1 drb. 400 frankos török sorsjegy Beles János aradi kir. közjegyző Aradon, Andrássy-tér 24-25. szám alatt a Neuman-palotában levő irodájában 1913. évi március hó 26-ik napján déli 12 órakor megtartandó nyilvános árverésen készpénzfizetés ellenében eladatni fog.

Arad, 1913. évi március hó 22. napján.

Beles János,
kir. közjegyző.

1428

Női és férfi ruhák vegyi tisztítása és festése.

Strucctoll és tollboák festése

Csődtömegeladási hirdetés.

Alulírott mint Kardos Ignác kisjenői kereskedő közadós csődtömegeladónoka, ezennel közhirre teszi, hogy a csődletárban 1—1209 t. alatt foglalt 13106 kor. 73 fillér beszerzési árban és 10218 kor. 12 fillér becsértékben felvett női ruhaszövetek, vásznak, kartonok, szőnyegek, paplanok, ágyszerítők, kendők, függönyök, kalapok, ingek, gallérok, kézelők számos egyéb rövid áruk és üzleti berendezési tárgyakból álló ingóságok bírósági végrehajtó közbenjöttével 1913. évi március hó 26-án és reá következő napokon, reggeli 8 órától közadós által bérelt üzlethelyiségben tételenként, esetleg becsáron alul is el fognak árvereztetni.

A csődválasztmány és tömegeladónok a csődletárban felvett áruk mennyiségeért és minőségeért, a letárban foglalt adatok és a becsérték helyességeért, a letárban előforduló esetleges tévedésekért szavatosságot nem vállal.

Az árverés iránt érdeklődők a csődletárt alulírott tömegeladónoknál Kisjenőben, bármikor megtekinthetik.

Kisjenőn, 1913. évi Március hó 20-án.

Dr. Petrutiu Jusztin

ügyvéd, mint Kardos Ignác kisjenői kereskedő közadós csődtömegeladónoka.

1939

Nagy látványosság az Óvár-téren!

Cirkusz Donnert

ma és holnap (Hétfőn) délután és este

nagy ünnepi előadást

tart, dus műsorszámmal.

Legkellemesebb szórakozás!

Saját zene és villanyteleppel.

Legujabb erő és légmutatványok. — 20 drb. idomított ló mutatvány. — KIGI és KOKO Augusztok fellépte.

Olcsó helyárak!

Szives pártfogást kér:

1981

DONNERT ALAJOS

igazgató-tulajdnos.

Van e már tudomása arról, hogy a

Doré Sósorszesz

a legkiünőbb háziszor?

Tegyen egy kísérletet mert ugy külső mint belső használatára a legfényesebb eredményt csakis a

Doré Sósorszeszszel

lehet elérni.

Egy üveg 44 fill., nagy üveg 1 kor. 10 fill., legnagyobb üveg 2 kor. 20 f.

Kapható mindenütt.

Főraktár:

Hajós Árpád,

gyógyszertárban.

ARAD, Andrássy-tér 22. sz.

6 gymnasium-ot

végzett,

fiatালেmber

gyógyszerész-

gyakornoknak ::

felvétetik.

Hajós Árpád

gyógyszertárban,

ARAD, Andrássy-tér 42.

Knapp Sándor Arad,

kelmefestő, vegytisztító és fehérnemű gőzmosó intézete.

1205

Felvételi üzlet: Weitzer János-u. sarok a főpostával szemben

Telep: Magyar-u 26 Vidéki megrendelések gyors és pontos kiszolgálása.

Gallérok és kézelők gőzmosása és vasalása tükörfénnyel hófehérré. Figyelmes kiszolgálás

Becher Rudolf

eke és talajművelő eszközök kizárólagos gyára, vas- és acél-öntőde.

Melichar Ferencz

egyetemes sorvető-, répa vetőgépek és műtrágyaszórók kizárólagos gyára.

Arad és környékére minta raktárt létesített a Boros Béni-tér 11. szám alatt (Báró Nopcsa Elekné házában) és megbizta a kirendeltség vezérképviselével

Klein Adolf céget Aradon.

Arról a nagyérdemű közönség már meggyőződött, hogy a Becher és Melichar gépgyárak gyártmányai egész Európában az első helyet foglalja el. Mindenkor szíves felvilágosítással szolgál díjtalanul vétel kötelezettség nélkül a létező összes gazdasági gépekben és eszközökben **Klein Adolf** ur Aradon, telefon számok 41—899. 1953

Első Magyar Gazdasági Gépgyár Részvénytársulat Budapest

Arad-, Csanád-, Békésmegyékre vezérképviselünkkel **Aradon**

KLEIN ADOLF céget biztuk meg **Boros**

Beni-tér II. szám alatt, hol állandóan minta raktárában láthatók:

Legujabb szerkezetű utimozdonyok. Utimozdonyunk, mint univerzális hajtó- és vontatógép, Gőz-eke, Gőz-mozdonyok, Legujabb rendszerű vas-rámás cséplőgépek, Motorok, Szabadalmazott szalma-prések.

Az összes gazdasági gépek és malom berendezések jóságban és ár tekintetében minden más hasonló gyártmányt felülmul.

Feltűnő alkalom előnyös vételre!!

Néhány héttig

Fischer Simon cég nagyáruház Arad, Szabadság-tér

olcsó hetet rendez

sorozati árusítással, mely a külföldi nagyáruházakban nagyszerűen bevált azáltal, hogy a heti sorozati által, feltétlenül olcsóbban, jóval a rendez áron alul vásárolhat.

Sorozati árak:

1

koronás

sorozat:

- 2 drb. finom selyem magánköte
- 3 drb. tiszta selyem oszokor nyakkendő
- 3 drb. tiszta selyem regatta nyakkendő
- 3 drb. legfinomabb álló gallér
- 2 pár fehér vagy színes kózelő
- 3 drb. elegáns angol battiszt zsebkendő
- 3 drb. finom női zsebkendő
- 1 drb. finom selyem zsebkendő
- 3 pár színes férfi harisnya
- 2 pár csikos női harisnya
- 2 pár gyermek patent harisnya a 7 sz -ig
- 1 pár finom női flor harisnya
- 1 pár finom selyem harisnyakötő
- 1 pár finom selyem nadrágtartó
- 1 pár finom selyem női keztyű
- 1 pár férfi svéd im. keztyű
- 1 drb. finom szövett sapka
- 1 drb. kék scheviot flu sapka
- 1 drb. elegáns divat sötábot
- 1 drb. valódi bőr pénztárca
- 1 drb. valódi bőr cigaretta tárcsa
- 1 drb. China ezüst cigaretta tárcsa
- 1 drb. finom gyöngyház zsebkés
- 2 drb. puha dupla gallér színes és fehér
- 1 drb. selyembattiszt félmellény
- 1 drb. női selyem gummi-öv fek. és sain.
- 1 drb. gyermek laokbőr öv piros és fek.
- 1 drb. divatos flor gyermek nyári trikóing
- 2 drb. csikos nyári gyermek trikóing
- 2 pár divatos gyermek nyári sokerli
- 2 drb. vászon sportsapka mosó
- 2 pár gyermek gummi nadrágtartó

2

koronás

sorozat:

- 1 drb. fehér puha férfi ing madepulán
- 1 drb. színes turista ing kretonból
- 1 drb. damaszt alsó nadrág
- 1 drb. finom flu sport ing kretonból
- 1 drb. francia battiszt alsónadrág
- 1 drb. finom női ing himzett
- 1 drb. siffon himzett női nadrág
- 1 drb. flu divatkalap
- 1 drb. legújabb leány bob-kalap
- 1 drb. gyermek sport kalap
- 1 pár finom férfi borkeztü
- 1 drb. gyermek esőernyő clotból
- 3 pár finom férfi flor harisnya
- 2 pár finom női áttört harisnya
- 6 drb. női selyem battiszt zsebkendő
- 6 drb. fehér len zsebkendő
- 3 drb. legfinomabb selyem oszokor
- 1 drb. elegáns acél sötábot
- 1 drb. angol törös sötábot
- 1 drb. bársony divat ridikül
- 1 drb. női kezitaska bőrből
- 1 drb. valódi bőr szivartárca
- 1 drb. valódi névjegytárca
- 1 drb. egész finom bőrtárca
- 1 drb. finom gyöngyház zsebkés
- 1 pár finom női glaoce bőrkeztü
- 3 pár női divat harisnya színes csikkal
- 2 pár flor harisnya fekete szín. himzéssel
- 1 pár legfinomabb gummi nadrágtartó
- 6 drb. fin. ötrétü vászon gallér div forma
- 3 drb. divatos tiszta selyem zsebkendő
- 2 pár krém színü selyem keztyű

3

koronás

sorozat:

- 1 drb. finom fehér damaszt férfi ing
- 1 drb. divatos selyem férfi ing
- 1 drb. elegáns zephir férfi ing
- 1 drb. legújabb színes férfi ing
- 1 drb. finom voll sport ing
- 1 drb. angol zephir sport ing
- 1 drb. finom férfi hálóing
- 1 drb. legfinomabb francia alsónadrág
- 2 drb. színes battiszt alsónadrág
- 2 drb. köpper alsónadrág
- 1 drb. finom női ing selyem szalaggal
- 1 drb. női hálókabát himzéssel
- 1 drb. finom női nadrág himzéssel
- 1 drb. férfi ernyő nikkel bottal
- 1 drb. női strappa ernyő
- 1 drb. divatos férfi strappa kalap
- 1 drb. legfinomabb divat sapka

3

korona 90 fillér

sorozat:

- 1 drb. finom divatos kemény kalap
- 1 drb. elsőrendü selyem ernyő
- 1 drb. elsőrendü fehér női ing
- 1 drb. elsőrendü angol zephir ing
- 1 drb. divatos selyem turista ing
- 1 drb. finom hálókabát csipkével
- 1 drb. finom kézi himzett női ing
- 1 drb. elegáns női nadrág
- 1 drb. elegáns bőrridikül

Ezen hirdetés néhányszor jelenik meg, célszerű megőrizni!

Dacára ezen feltűnő olcsó sorozati árak, a cég a áru elsőrendü minőségeért szavatol.
A Fischer Nagyáruház versenyképességét bizonyítja a 40 fényesen berendezett kirakat.

Vidéki rendelések utánvétellel eszközöltetnek. :: Meg nem felelő visszavéttel.